

Psihologija i psiholozi u kriznim vremenima:

jačanje otpornosti
pojedince, obitelji i
zajednice

KNJIGA
SAŽETAKA

ZAHVALA SPONZORIMA

**Psihologija i psiholozi
u kriznim vremenima:**
jačanje otpornosti
pojedince, obitelji
i zajednice

05.–08.11.2025.
Hotel Radisson, Split

Organizator:
Hrvatsko
psihološko
društvo

GKMP32 | GODIŠNJA KONFERENCIJA
HRVATSKIH PSIHOLOGA

SADRŽAJ

Predgovori	9
PLENARNA PREDAVANJA	13
SIMPOZIJI	23
USMENA IZLAGANJA	109
POSTER IZLAGANJA	169
OKRUGLI STOLOVI	199
RADIONICE	215
PREDSTAVLJANJA KNJIGA, PRIRUČNIKA, UDŽBENIKA TE DRUGIH PUBLIKACIJA I URADAKA	231
OSTALE AKTIVNOSTI	243
SASTANCI STRUČNIH SEKCIJA HPD-a	251
KAZALO AUTORA	265

NAPOMENA:

Osim tehničkih prilagođavanja sažetaka za tisak, urednici nisu intervenirali u tekst. Jezična redakтура je autorska, samo su u manjem broju slučajeva izvršene manje korekcije koje nisu izmijenile smisao teksta.

Organizator
HRVATSKO PSIHOLOŠKO DRUŠTVO

Suorganizator
Društvo psihologa Splitsko-dalmatinske županije

**32. godišnja konferencija hrvatskih psihologa
održava se pod visokim pokroviteljstvom
predsjednika Republike Hrvatske Zorana Milanovića,
pod pokroviteljstvom Ministarstva rada, mirovinskoga sustava,
obitelji i socijalne politike, Grada Splita i
Splitsko-dalmatinske županije**

**Organizacija 32. godišnje konferencije hrvatskih psihologa
potpomognuta je sredstvima
Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih Republike Hrvatske**

32. GODIŠNJA KONFERENCIJA HRVATSKIH PSIHOLOGA

Split, 5. - 8. studenoga 2025.

**Psihologija i psiholozi u kriznim vremenima:
jačanje otpornosti pojedinca, obitelji i zajednice**

Znanstveno-stručni skup
s međunarodnim sudjelovanjem

Hrvatsko
Psihološko
Društvo

Organizator

Hrvatsko psihološko društvo

Suorganizator

Društvo psihologa Splitsko-dalmatinske županije

32. GODIŠNJA KONFERENCIJA HRVATSKIH PSIHOLOGA

Split, 5. - 8. 11. 2025.

Psihologija i psiholozi u kriznim vremenima: jačanje otpornosti pojedinca, obitelji i zajednice

Sažetci priopćenja

Uredništvo

Katija Kalebić Jakupčević, Irena Miletić

Programski odbor

Katija Kalebić Jakupčević (predsjednica PO-a), Siniša Brlas, Ivan Buljan, Jasminka Despot Lučanin, Zrinka Greblo Jurakić, Darko Hren, Slobodan Jović, Goran Kardum, Gordana Kuterovac Jagodić, Ivana Macuka, Sandra Nakić Radoš, Alessandra Pokrajac-Bulian, Nelija Rudolfi, Tena Velki, Iva Žegura

Organizacijski odbor

Vesna Tudor Pavičić (predsjednica OO-a), Sandra Antišić Čanić, Lara Buljan Gudelj, Jakov Karin, Dina Klarić, Anamarija Lončar, Josip Lopižić, Ljiljana Mikuš, Neda Pleić, Ines Roso Perić, Ivana Svetina Leš, Vedrana Ždero

Grafička urednica i urednica e-izdanja

Irena Miletić

Dizajn ovitka

Admoneo - Split

Tehnički organizatori Konferencije

Vivid Original d.o.o. – Zagreb i Ars Intellēctūs – Dubrovnik

ISBN: 978-953-49429-8-7

Predgovori

Dobrodošli na konferenciju „Psihologija i psiholozi u kriznim vremenima: jačanje otpornosti pojedinca, obitelji i zajednice“!

Izuzetno nam je zadovoljstvo pozdraviti vas na još jednoj godišnjoj konferenciji koja, kao i do sada, okuplja stručnjake, istraživače i studente iz različitih područja psihologije.

U vremenu kada se sve češće suočavamo s raznim izazovima i kriznim situacijama koje pogađaju svakog od nas, ova konferencija pruža priliku za razmjenu ideja, zajedničko razmišljanje i učenje o tome kako psihologija može pomoći u jačanju otpornosti pojedinca i zajednice. Psihologija, kao znanstvena i praktična disciplina, ima ključnu ulogu u razumijevanju i rješavanju brojnih kriznih situacija s kojima se svakodnevno susrećemo. Kroz predavanja, radionice i diskusije, nastojat ćemo razmotriti izazove koji oblikuju našu svakodnevicu te razmijeniti znanja i iskustva koja nam mogu pomoći u pronalaženju odgovora na krizne situacije i njihov utjecaj na mentalno zdravlje. Poseban naglasak bit će na psihološkim čimbenicima otpornosti, obiteljskim resursima i mehanizmima suočavanja, kao i na ulozi pojedinca, obitelji i zajednice u prevladavanju teškoća. Konferencija se održava u Splitu, gradu koji ima bogatu povijest i tradiciju te koji je ujedno i važan centar razvoja znanstvenih i obrazovnih aktivnosti. Na konferenciji ćete imati priliku sudjelovati u stručnim raspravama, ali i uživati u jedinstvenoj atmosferi ovog mediteranskog grada. Ovo je također i prilika da zajedno sagledamo kako psihologija može odgovoriti na aktualnu globalnu krizu te na izazove s kojima se suočavamo u osobnom i profesionalnom životu. Naš cilj je pružiti prostor za konstruktivnu raspravu i razmjenu informacija i promišljanje o budućim istraživanjima u svrhu još boljeg razumijevanju ljudskog ponašanja u kriznim situacijama. Zahvaljujemo svim kolegama i sudionicima na njihovom angažmanu i nadamo se da će ovaj događaj biti polazište za daljnje suradnje te razvoj novih ideja.

S poštovanjem,

doc. dr. sc. Katija Kalebić Jakupčević,
predsjednica Programskog odbora 32GKHP

Poštovane kolegice, poštovani kolege,

Zadovoljstvo nam je pozvati vas na još jednu godišnju konferenciju hrvatskih psihologa s međunarodnim sudjelovanjem koja će se po drugi put održati u Splitu, u Kongresnom centru Hotela Radisson, od 5. do 8. studenoga 2025. godine.

Središnja tema ove konferencije je „Psihologija i psiholozi u kriznim vremenima: Jačanje otpornosti pojedinca, obitelji i zajednice”.

I na ovoj konferenciji, ponovno se bavimo mentalnim zdravljem s obzirom na brojne izazove i krize s kojima se kao pojedinci i društvo svakodnevno susrećemo i suočavamo. Kakav je utjecaj svih tih izazova na naš svakodnevni život, kako se s njima nosimo i koje su posljedice koje kao pojedinci i zajednica proživljavamo samo su dio važnih pitanja na koje ćemo kroz različite oblike rada pokušati odgovoriti na ovoj konferenciji. Ali, s obzirom na glavnu temu, stavit ćemo poseban naglasak i na naše resurse i čimbenike otpornosti koji su važni za suočavanje i uspješno nošenje te prevladavanje različitih kriznih situacija koje svakodnevno živimo. Kao i na svakoj konferenciji, dobrodošli su i drugi sadržaji s kojima se kao struka bavimo i koji nisu izravno povezani s glavnom temom konferencije.

Ova 32. godišnja konferencija, naš godišnji susret u Splitu, tradicionalno je izvrsna prilika za susret kolegica i kolega, za nova učenja vezana ponajprije za psihologijsku praksu ali i za upoznavanje s novim područjima psihologijske djelatnosti i izazovima koji su pred nama. Konferencije su oduvijek bile središnji godišnji skupovi psihologinja i psihologa te mjesta druženja i susreta kolega i prijatelja. Naši ljubazni domaćini, Društvo psihologa Splitsko-dalmatinske županije najavljuju i vrlo lijepi društveni program te brojne zanimljive sadržaje posebno vezane za Split, grad Marka Marulića koji, u svom književnom djelu, prvi u svjetskim razmjerima, bilježi pojam – psihologija.

Dobrodošli u Split,
dobrodošli na 32. godišnju konferenciju hrvatskih psihologa!

Josip Lopižić, mr. spec.,
predsjednik Hrvatskog psihološkog društva

Poštovane kolegice i kolege,

kako bi rekla naša poznata Dalmatinka Meri Cetinić u svojoj pjesmi „davno je davno bilo to....“

Bilo je to 2009. godine kada smo se sastali u Splitu na 17. godišnjoj konferenciji psihologa i evo nas ponovno zajedno u „centru svita“ nakon punih 16 godina.

Čast mi je i zadovoljstvo pozdraviti vas u ime organizacijskog odbora. Ovaj događaj nije samo prilika za stručno usavršavanje, već i za osobno povezivanje i razmjenu ideja koje nas vode prema novim saznanjima u psihologiji. U Splitu, u srcu Dalmacije, okupljamo se na mjestu koje ima bogatu kulturnu i povijesnu baštinu, a želim posebno spomenuti Marka Marulića, velikog hrvatskog književnika i filozofa. Zašto baš njega? „Psichiologia de ratione animae humanae“ (1524?), ili „Psihologija ljudske duše“, njegovo je djelo po kojem, osim što ga nazivaju ocem hrvatske književnosti, nazivaju ga i ocem pojma „psihologija“. Bio je duboko zaljubljen u ljudsku prirodu i psihu. Marulić, poznat po svom angažmanu na promicanju ljudskih vrijednosti, svojim je djelom otvorio put razumijevanju ljudskih dubina, što čini temelj i našeg djelovanja. Nadamo se da će i nas ova konferencija dodatno motivirati da nastavimo razvijati psihološku struku i doprinositi društvu na najbolji mogući način. Ono što garantiramo je ljekovita blizina mora, nadomak hotela Radisson Blu Resort & Spa-u kojem će se odvijati konferencija, a nadamo se da će i neslužbeni dio programa biti bogat i pun događanja.

Kaže jedan naš mudri i cijenjeni kolega,
ništa se ne brinite, to će biti izvrsna konferencija!

Vesna Tudor Pavičić, mag. psych.,
predsjednica Organizacijskog odbora 32. GKHP

PLENARNA PREDAVANJA / KEYNOTE LECTURES

1. OD GRANICA I TOPLINE DO SHARENTINGA I BURNOUTA: IZAZOVI SUVREMENOG RODITELJSTVA 15
Ina Reić Ercegovac
2. EVERYDAY PARENTING, LIFELONG IMPACT: STRENGTHENING FAMILIES FOR ADOLESCENT DEVELOPMENT 16
Sabina Kapetanović
3. RAZVOJ HRVATSKE PSIHOLOGIJE U EUROPSKOM KONTEKSTU 17
(Prilog za povijest psihologije povodom pet stotina godina nakon smrti Marka Marulića Splitsanina)
Krunoslav Matešić
4. KRUGOVI PODRŠKE OKO DJETETA U KRIZI 19
Bruna Profaca
5. MENTAL HEALTH AND PSYCHOSOCIAL SUPPORT INTERVENTIONS FOR POPULATIONS EXPOSED TO HUMANITARIAN CRISES: FROM EVIDENCE TO IMPLEMENTATION 20
Marianna Purgato
6. S ONE STRANE SPEKTRA: NOVI POGLEDI NA AUTIZAM 21
Sanja Šimleša

**Ina Reić Ercegovac, prof. dr. sc.
Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Ina Reić Ercegovac, redovita je profesorica u području društvenih znanosti, polje psihologije od 2022. godine. U znanstveno-istraživačkom radu usmjerena je na psihologiju roditeljstva, odgojno-obrazovni kontekst razvoja djece i adolescenata te psihologiju glazbe. Objavila je više od 80 znanstvenih radova, dvije znanstvene monografije i nekoliko poglavlja u knjigama, a za znanstveni doprinos u području društvenih znanosti nagrađena je nagradom Sveučilišta u Splitu 2022. godine. Od 2023. godine obnaša dužnost dekanice Filozofskog fakulteta u Splitu.

**OD GRANICA I TOPLINE DO SHARENTINGA I BURNOUTA:
IZAZOVI SUVREMENOG RODITELJSTVA**

Složenost i zahtjevnost roditeljstva u postdigitalno doba predmet je interesa istraživača, praktičara, ali i samih roditelja koji su izloženi suvremenom fenomenu roditeljskog burnouta. Roditeljski burnout nije samo mit – znanstveni podaci i iskustva iz prakse svjedoče o stvarnom problemu pa roditelji nerijetko postaju žrtve stresa, iscrpljenosti i emocionalne ispražnjenosti. Roditelj i dijete – najvažnija i najljepša dijada pod utjecajem je brojnih iskušenja i izazova na koje nemamo uvijek odgovarajuće odgovore ili resurse za suočavanje s istima. Jedan od najznačajnijih čimbenika koji doprinosi roditeljskom burnoutu u postdigitalnom dobu je neprestana povezanost pa, primjerice, sharenting postaje novi izvor stresa i za roditelje i za djecu. Digitalni pritisak, neprekidna povezanost i pretrpanost informacijama mogu imati niz negativnih posljedica na roditeljsko samopouzdanje, roditeljska uvjerenja, a potom i ponašanja. Cilj je ovoga izlaganja sažeti najnovije znanstvene i stručne spoznaje u području navedenih fenomena u roditeljstvu s ciljem otvaranja prostora za balansirano roditeljstvo u suvremenom, postdigitalnom okruženju.

Sabina Kapetanović, prof. dr. sc.
University West, Section for Psychology, Trollhättan,
Sweden

Sabina Kapetanović is an Associate Professor in Psychology at University West in Trollhättan, Sweden. Her research focuses on adolescent mental health and risk behaviors, including alcohol use and delinquency, as well as parenting and family dynamics, and the impact of digital media on youth. As the principal investigator for several projects, Sabina is involved in evaluation of universal or targeted parenting support programs and in research examining the interplay between adolescent digital use and mental health, with a particular interest in the role of social support, such as from parents, in these dynamics. In addition to research, Sabina is actively engaged in various academic and professional networks. She serves as a research advisor for the Swedish Family Law and Parental Support Authority and is a regular contact researcher for the development of parenting support programs in Swedish municipalities. Sabina's dedication to research, teaching, and community engagement underscores a commitment to improving mental health outcomes for adolescents and supporting families in vulnerable contexts.

**EVERYDAY PARENTING, LIFELONG IMPACT: STRENGTHENING
FAMILIES FOR ADOLESCENT DEVELOPMENT**

Adolescence is a dynamic and often challenging stage, not only for young people navigating rapid developmental changes, but also for the parents guiding them. Despite the growing independence of adolescents, research consistently shows that parents remain a vital influence on their children's mental health, behavior, and resilience.

Frequently asked questions in research include: What parenting practices are most effective in preventing mental health problems and promoting well-being? Which adolescents benefit most from these practices? And how do parents themselves experience their role, especially when they face stressors or vulnerabilities in their own lives? In this keynote, I will address these questions by drawing on recent research to explore how everyday parenting and the quality of parent-child relationships can buffer adolescents from risk behaviors and support their psychological well-being. I will also highlight the role of adolescents' own characteristics—such as temperament and functioning—in shaping family dynamics and influencing parenting processes. Finally, in this talk I will offer insights into key mechanisms and components that should guide the development of evidence-based parenting support programs aimed at preventing mental health problems and promoting resilience in young people.

**Krunoslav Matešić, prof. dr. sc.
Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Krunoslav Matešić, izvanredni je profesor Filozofskog fakulteta u Zagrebu u mirovini.

Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu predavao je kolegij Psihologija odgoja i obrazovanja i kolegij Inteligencija (NM). Na studiju psihologije FF-a u Osijeku predavao je kolegije Psihologija mišljenja i inteligencije i Psihodijagnostička sredstva. Na

Fakultetu hrvatskih studija držao je kolegij iz povijesti psihologije. Objavio je sveučilišni udžbenik Psihodijagnostička sredstva. Istraživački se bavio kognitivnom i emocionalnom inteligencijom te razvojem psihodijagnostičkih sredstava. Autor je pedesetak priopćenja i članaka iz povijesti hrvatske psihologije.

Od 1996. do 1998. bio je predsjednik Hrvatskog psihološkog društva (HPD). Pročelnik je Sekcije za povijest psihologije HPD-a.

Redoviti je član HPD-a, Hrvatske psihološke komore (HPK), delegat je HPD-a u Board of Assessment EFPA-e. Zastupa Nakladu Slap u International Test Commission (ITC), E-Association of Test Publishers i European Test Publishers Group (ETPG).

Kao glavni urednik Naklade Slap utjecao je na objavljivanje brojnih sveučilišnih udžbenika i priručnika iz psihologije i srodnih područja, te više desetaka psihodijagnostičkih sredstava.

**RAZVOJ HRVATSKE PSIHOLOGIJE U EUROPSKOM KONTEKSTU
(Prilog za povijest psihologije povodom pet stotina godina
nakon smrti Marka Marulića Splitsanina)**

Marko Marulić 1517. stvara pojam „psihologija“ kao naziv za znanost o duši. Krno Krstić 1964. godine otkriva Marulićevu jezičnu tvorbu. Jan Amos Komensky u 17. stoljeću prekida sa skolastikom. Danas EFPA dodjeljuje nagradu s imenom JA Komenskog. Christian Wolff raščlanjuje psihologiju na Psychologiu empiricu 1732. i Psychologiu rationalis 1734. Johann Herbart oko 1820. uvodi psihologiju u srednjoškolsku nastavu. Herbartovci Josip Glaser i Stjepan Basariček u 1870-ima objavljuju prve srednjoškolske udžbenika iz psihologije.

Ramiro Bujas pokreće studij psihologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

Godine 1932. osniva se Stanica/Savjetovalište pri izboru zvanja, započinje primjena psihologije u praksi. U prosincu 1948. Stanica/Savjetovalište se ukida. U poraću se povećava broj nastavnika na studiju psihologije u Zagrebu i potkraj 1950-ih osnovan je Odsjek za psihologiju. Rudi Supek je 1953. prvi predsjednik današnjeg Hrvatskog psihološkog društva (HPD). U 1950. psiholozi su bili

dominantno zaposleni u školskom sustavu, da bi krajem 1950-ih i u 1960-ima počinjali raditi u privrednim organizacijama

U 1970-ima dobivamo studije psihologije u Zadru i u Rijeci. U 1970-ima i 1980-ima povećava se broj psihologa u svim područjima prakse.

Godine 1992. Društvo psihologa SRH preimenovano je u HPD. Od 1992. do 2021. pokrenuti su studiji psihologije na FHS-u i HKS-u u Zagrebu, Osijeku i Splitu. Najavljuje se studij psihologije na Sveučilištu Algebra Bernays. Godine 2003. izglasan je prvi Zakon o psihološkoj djelatnosti, postali smo regulirana profesija, osnovana je HPK koja danas ima oko 4000 članova.

Bruna Profaca, doc. dr. sc.
Poliklinika za zaštitu djece i mladih grada Zagreba

Bruna Profaca klinička je psihologinja koja cijeli svoj radni vijek radi s djecom, mladima i njihovim obiteljima. Prvih 17 godina radila je kao predškolski psiholog te kao suradnica u projektima nevladinih udruga, UNICEF-a i Ministarstva obrazovanja usmjerenim na podršku djeci u ratnim uvjetima. U Poliklinici za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba radila je od njenog osnivanja 2002. gdje je petnaest godina, tj. do kraja 2017. obnašala i dužnost Voditeljice dijagnostike i tretmana. Uz psihodijagnostički, tretmanski i savjetodavni klinički rad, u središtu stručnog i istraživačkog interesa su joj stres, trauma, krize i gubici u dječjoj i adolescentnoj dobi, emocionalne, ponašajne i razvojne teškoće djece i mladih tijekom odrastanja te roditeljstvo i roditeljski stres, osobito u rizičnim i konfliktnim okolnostima, što se nastavlja i u sadašnjem razdoblju, kad mirovina nije nužno i mirovanje njenog pomagačkog identiteta. Sudjelovala je u nastavi i mentorskom radu na više fakulteta. Provodi edukacije stručnjaka u različitim sustavima koji rade s djecom i obiteljima u Hrvatskoj i u inozemstvu. Objavila je niz znanstvenih i stručnih radova, poglavlja u knjigama te izlagala na stručnim i znanstvenim skupovima u Hrvatskoj i drugim zemljama. Godine 2003. dobila je nagradu Hrvatskog psihološkog društva „Marko Marulić“ za osobito vrijedan doprinos primijenjenoj psihologiji te je članica Multidisciplinarnog tima Poliklinike za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba koji je 2008. godine dobio nagradu Međunarodnog društva za prevenciju zlostavljanja i zanemarivanja djece (ISPCAN) za značajni doprinos u zaštiti djece.

KRUGOVI PODRŠKE OKO DJETETA U KRIZI

Nakon kriznih događaja i u kriznim vremenima u našoj stručnoj zajednici svjedoci smo velikog angažmana psihologa u osvještavanju važnosti podrške djeci i mladima. U situaciji krize, podršku trebaju i djeca i mladi, ali i njihovi roditelji. Važno je i prepoznati roditeljske reakcije koje u situaciji krize koja pogađa i dijete i njih, mogu varirati od negiranja, preko prezaštićivanja, bespomoćnosti do preplavljenosti emocijama koje roditelju otežavaju suočavanje. U nedavnim iskustvima krize pokazalo se koliko je važno podržati roditeljsku fleksibilnost i brigu o sebi. U predavanju će biti razmatrana i podrška djeci, ali i „krugovima podrške oko djece“, tj. roditeljima i drugim odraslima tijekom krize, jer su oni za djecu zaštita prvog reda. Koje poruke imamo za roditelje i druge odrasle, za nastavnike? Kako ih razumiju? Kroz primjere prikazat će se strategije podrške djeci, mladima i odraslima koje pomažu u ublažavanju traumatskih i stresnih posljedica krize te ponašanja usmjerena na ublažavanje stresnosti događaja. Cilj predavanja je razmotriti modele podrške djeci i mladima od kojih su se kao najučinkovitiji pokazali suradnički pristupi koji uključuju sve one koji žive i rade s djecom.

Marianna Purgato, dr. sc.
University of Verona, Section of Psychiatry,
Italy

Marianna Purgato is a clinical psychologist and associate professor in Applied Medical Technology and Methodology, WHO Collaborating Centre for Research and Training in Mental Health and Service Evaluation. She is a member of Department of Neurosciences, Biomedicine and Movement Sciences, Section of Psychiatry at University of Verona in Italy and a member of Cochrane Global Mental Health organization. Professor Purgato published so far more than 140 publications. In the 2024 she entered in the list of the World's most cited scientists, and among the four scientists awarded with this title at UNIVR. Since the beginning of her career, she successfully secured funding through EU and other international and national grants for conducting high-impact research in global mental health.

**MENTAL HEALTH AND PSYCHOSOCIAL SUPPORT INTERVENTIONS
FOR POPULATIONS EXPOSED TO HUMANITARIAN CRISES:
FROM EVIDENCE TO IMPLEMENTATION**

Populations affected by humanitarian crises—including armed conflict, displacement, natural disasters, and epidemics—face elevated risks of psychological distress, mental disorders, and social disruption. Over the past two decades, a growing body of research has generated robust evidence on the effectiveness of mental health and psychosocial support (MHPSS) interventions tailored to these contexts. However, the translation of this evidence into sustainable, scalable, and contextually appropriate services remains a major global challenge. This session will explore the latest scientific advancements in MHPSS interventions, including those developed by the WHO, highlighting both promising innovations and persistent gaps in the field. The session will present the results of trials examining the effectiveness of WHO interventions, and new models for implementing and scaling up interventions across cultural, social, and health system contexts. Special attention will be given to implementation science approaches, ethical considerations, and the role of capacity building in strengthening local systems. By bridging research and practice, this session aims to identify pathways for advancing the equitable and effective delivery of MHPSS interventions to those who need them most—especially children, families, and communities.

**Sanja Šimleša, izv. prof. dr. sc.
Sveučilište u Zagrebu,
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet**

Sanja Šimleša izvanredna je profesorica na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za logopediju. U znanstvenoistraživačkom radu fokusira se na rani razvoj, poremećaj iz spektra autizma i dječju komunikaciju. Nositeljica je nastave na prijediplomskom, diplomskom i poslijediplomskom studiju te izvodi nastavu na pet doktorskih studija u Hrvatskoj. Vodila je Nastavno-klinički centar ERF-a (2017. - 2022.) i trenutno sudjeluje u više međunarodnih i domaćih znanstvenih projekata. Autorica je i voditeljica programa cjeloživotnog obrazovanja, uključujući edukacije o razvojnim procjenama i poticanju socijalne komunikacije djece. Objavila je preko 40 znanstvenih i stručnih radova i održala oko 50 izlaganja na domaćim i međunarodnim konferencijama, uključujući više pozvanih predavanja. Usavršavala se na sveučilištima Yale, California, Washington, Valencia i Karolinska institut. Urednica je hrvatskog izdanja dijagnostičkog protokola ADOS-2 te urednica časopisa Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja. Dobitnica je više nagrada, uključujući nagradu za najbolje ocijenjenu nastavnicu na poslijediplomskom specijalističkom studiju Rana intervencija u edukacijskoj rehabilitaciji kao i nagradu za promicanje cjeloživotnog obrazovanja.

S ONE STRANE SPEKTRA: NOVI POGLEDI NA AUTIZAM

Predavanje će obuhvatiti širi spektar tema vezanih uz autizam – od načina postavljanja dijagnoze do raznolikosti osoba s autizmom, kao i promišljanja društva o osobama s autizmom. Bit će predstavljeni suvremeni dijagnostički kriteriji i alati te će se kritički sagledati njihova pouzdanost i ograničenja. Razmotrit će se pitanja pravovremenosti i točnosti dijagnostike, uz prikaz izazova koji postoje u kontekstu nedovoljnog prepoznavanja osoba s autizmom, kao i rizika od moguće pretjerane dijagnostike. Posebna pažnja posvetit će se spolnim/rodnim razlikama u obilježjima autizma, osobito specifičnostima koje se pojavljuju kod djevojčica s autizmom, potkrijepljeno nalazima iz empirijskih istraživanja. Dodatno, analizirat će se i kako mladi danas dolaze do informacija o autizmu putem društvenih mreža, ali i predstaviti rezultati novijih istraživanja o utjecaju digitalnih sadržaja na razumijevanje autizma i uočavanje autističnih obilježja u samome sebi. Osim toga, predavanje će obuhvatiti iskustva roditelja djece s autizmom, temeljena na istraživanju provedenom u Hrvatskoj, s naglaskom na stres i izazove kroz koje roditelji prolaze, kako tijekom dijagnostičkog procesa tako i u svakodnevnim životnim situacijama. Također će se prikazati rezultati istraživanja o inkluziji djece s autizmom u vrtiće i škole u Hrvatskoj, s naglaskom na izazove uspješne inkluzije u obrazovne ustanove.

SIMPOZIJI

1. 11. SIMPOZIJ PENOLOŠKE PSIHOLOGIJE 25
Voditeljica: *Anela Alavanja*
2. MENTALNO ZDRAVLJE I PREVENCIJA RIZIČNIH PONAŠANJA U 33
SPORTSKOM OKRUŽENJU
Voditeljica: *Zrinka Greblo Jurakić*
3. PROFESIONALNO USMJERAVANJE UČENIKA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU 41
– ULOGA HRVATSKOG ZAVODA ZA ZAPOŠLJAVANJE
Voditeljica: *Tihana Hrkač*
4. JAČANJE OTPORNOSTI U DJEČJEM VRTIĆU IZ ULOGE PSIHOLOGA 51
Voditeljica: *Kamea Jaman*
5. STRES I MOBING U TREĆEM TISUĆLJEĆU 59
MOBING U ZADNJIH 25 GODINA I NJEGOVA PREVENCIJA
Voditeljica: *Andreja Kostelić Martić*
6. ZDRAVSTVENA PSIHOLOGIJA U KRIZNIM VREMENIMA – JAČANJE 67
OTPORNOSTI POJEDINCA, OBITELJI I ZAJEDNICE
Voditelj: *Damir Lučanin*
7. RODITELJSTVO U 21. STOLJEĆU – RIZICI, ŽALJENJA I PODRŠKA 75
Voditeljica: *Ivana Macuka*
8. ZAŠTITNI ČIMBENICI MENTALNOG ZDRAVLJA OD TRUDNOĆE DO 83
RANOG MAJČINSTVA
Voditeljica: *Sandra Nakić Radoš*
9. XXXII. VOJNOPSIHOLOGIJSKI SIMPOZIJ „PROFESOR ŽELIMIR PAVLINA“ 93
Voditeljica: *Ida Šintić Verem*

11. SIMPOZIJ PENOLOŠKE PSIHOLOGIJE 25

Voditeljica: **Anela Alavanja**

1. NOVI IZAZOVI U DJELOVANJU TIMOVA ZA PSIHOLOŠKE KRIZNE INTERVENCIJE 28
Zoran Šimić
2. INTENZITET I DIMENZIJE SAGORIJEVANJA NA POSLU KOD SLUŽBENIKA KAZNENIH TIJELA – PRELIMINARNI REZULTATI 29
Vicko Ćudina, Ines Sučić, Anja Wertag
3. STRES I TRAŽENJE PSIHOLOŠKE POMOĆI KOD SLUŽBENIKA KAZNENIH TIJELA U REPUBLICI HRVATSKOJ 30
Zoran Šimić, Anja Wertag, Ines Sučić
4. SVJEDOČANSTVA O RODITELJSTVU U ZATVORU U KOMUNIKACIJI S PRAVOSUDNOM POLICIJOM, PRAKTIČARIMA I JAVNOŠĆU 31
Maja Gabelica Šupljika
5. JAČANJE ULOGE OBITELJI ZATVORENIKA 32
Ksenija Bauer

11. SIMPOZIJ PENOLOŠKE PSIHOLOGIJE

Anela Alavanja

Zatvor u Šibeniku, Šibenik

✉ hp.d.penoloska.sekcija@gmail.com

Intenzitet i dimenzije sagorijevanja na poslu kod službenika kaznenih tijela – preliminarni rezultati Simpozij je okupio radove usmjerene na psihološke aspekte rada službenika kaznenih tijela, s naglaskom na stres, sagorijevanje i psihološku podršku. Preliminarni rezultati istraživanja provedenog na 1345 službenika u okviru PRISCLIM projekta ukazuju na prosječne razine stresa, ali i iznadprosječne razine iscrpljenosti i otuđenosti – dimenzija sagorijevanja koje su ujednačeno izražene i povezane s potrebom za psihološkom pomoći. Premda većina službenika procjenjuje posao donekle stresnim te zna kako i gdje zatražiti psihološku podršku, značajan dio onih koji izražavaju potrebu za njom ipak je ne koristi. Ovi nalazi naglašavaju važnost podizanja svijesti o dostupnosti i prihvaćenosti psihološke pomoći. U širem kontekstu, naglašeni su i izazovi s kojima se susreću Timovi za psihološke krizne intervencije. Tradicionalno usmjereni na očekivane krizne događaje unutar penalnog sustava, danas se suočavaju s krizama koje nadilaze specifičan radni kontekst – poput pandemije, prirodnih nepogoda ili društvenih sukoba. Time se povećava potreba za fleksibilnošću, inovativnošću i jačanjem kompetencija timova, uz selekciju članova sposobnih odgovoriti na kompleksne zahtjeve. Ukupno gledano, izloženi radovi ukazuju na značajne razine sagorijevanja i stresa kod službenika kaznenih tijela te ističu potrebu za sustavnim razvojem i osnaživanjem psihološke podrške i kriznih intervencija u ovom specifičnom području rada.

Ključne riječi: sagorijevanje na poslu, stres, iscrpljenost, otuđenost, službenici kaznenih tijela, psihološka podrška, traženje pomoći, PRISCLIM projekt, psihološke krizne intervencije, fleksibilnost timova, pandemija, prirodne nepogode

NOVI IZAZOVI U DJELOVANJU TIMOVA ZA PSIHOLOŠKE KRIZNE INTERVENCIJE

Zoran Šimić

Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije, Zagreb

✉ hpd.penoloska.sekcija@gmail.com

Timovi za psihološke krizne intervencije i pojedinci, stručnjaci koji provode psihološke krizne intervencije uobičajeno se bave intervencijama nakon događaja koji su u određenoj mjeri očekivani i karakteristični za određeno područje rada. Primjerice, psihološke krizne intervencije u školi su orijentirane na krizne događaje vezane uz školu i školsku populaciju, krizne intervencije u hrvatskoj vojsci se odnose na krizne događaje u vojnom okruženju, krizne intervencije u penalnom sustavu vezane su uz službenike (dominantno službenike pravosudne policije) koji rade sa zatvorenicima i događaje vezane uz kaznena tijela i probacijske urede i sl. Svjedoci smo da se posljednjih godina događaju značajne prirodne i društvene promjene (COVID pandemija, ratni sukobi, prirodne nepogode, oružani prepadi i ubojstva na javnim mjestima i dr.) koje izazivaju krizne događaje koji nadilaze kontekst pojedinih uskih područja djelovanja Timova za psihološke krizne intervencije. Ovakve promjene zahtijevaju znatno veću fleksibilnost, inovativnost i brzu prilagodbu u djelovanju Timova za psihološke krizne intervencije, a time i potrebu za snažnijom selekcijom članova Timova za psihološke krizne intervencije koji se mogu nositi s takvim izazovima, te jačanje kompetencija Timova. U kontekstu prilagodbe, prikazat će se način djelovanja Tima za psihološke krizne intervencije u zatvorskom sustavu i probaciji i iskustvo u kriznim događajima COVID pandemije i potresa u Sisačko moslavačkoj županiji. Ovi primjeri zorno pokazuju da Timovi za psihološke krizne intervencije trebaju biti sposobni adekvatno odgovoriti različitim izazovima kojima će institucije i društvo potencijalno biti izloženi u budućnosti. Na strateškoj razini bilo bi korisno stvoriti sustav u kojem će se moći na brz i učinkovit način integrirati različiti Timovi za psihološke krizne intervencije u jedinstven sustav koji će omogućiti adekvatan odgovor na različite vrste ugroza zajednice.

Ključne riječi: psihološke krizne intervencije, timovi za krizne intervencije, kaznena tijela, fleksibilnost, pandemija COVID-19, prirodne nepogode

INTENZITET I DIMENZIJE SAGORIJEVANJA NA POSLU KOD SLUŽBENIKA KAZNENIH TIJELA – PRELIMINARNI REZULTATI

Vicko Ćudina, Ines Sučić, Anja Wertag

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Zagreb

✉ hpd.penoloska.sekcija@gmail.com

Sagorijevanje na poslu je stanje emocionalne, fizičke i psihičke iscrpljenosti, često uzrokovano pretjeranim i dugotrajnim stresom. S obzirom na specifične uvjete rada unutar kaznenih tijela – obilježene visokom razinom odgovornosti, stalnom izloženošću zahtjevnim i ponekad nepredvidivim situacijama te potrebom za održavanjem visoke razine kontrole – istraživanje sagorijevanja u ovoj populaciji ima osobitu važnost. Sukladno navedenome, ciljevi rada bili su: (a) ispitati intenzitet i dimenzije sagorijevanja na poslu (iscrpljenost i otuđenost) kod službenika kaznenih tijela u Republici Hrvatskoj, (b) povezanost dimenzija sagorijevanja na poslu s različitim mjerama stresa te (c) raspraviti o potrebama i mogućim pristupima smanjenju stresa i sagorijevanja kod službenika kaznenih tijela. U radu se analiziraju rezultati prikupljeni na 1345 službenika kaznenih tijela (65 % muškaraca, prosječna dob 44 godine) u sklopu PRISCLIM projekta. Rezultati ukazuju na prosječne razine stresa, ali iznadprosječne razine iscrpljenosti i otuđenosti kod službenika kaznenih tijela, pri čemu su obje dimenzije sagorijevanja na poslu izražene u podjednakom intenzitetu. Također dimenzije sagorijevanja na poslu, pogotovo iscrpljenost, pokazale su se pozitivno povezanima sa svim mjerama stresa kao i opažanjem potrebe za psihološkom pomoći. Dobiveni nalazi upućuju na važnost sustavnog praćenja sagorijevanja na poslu unutar kaznenih tijela, ali i razvoja preventivnih i intervencijskih programa usmjerenih na smanjenje stresa i sagorijevanja te time i očuvanje mentalnog zdravlja među zaposlenicima.

Ključne riječi: sagorijevanje na poslu, iscrpljenost, otuđenost, stres, službenici kaznenih tijela, psihološka pomoć

STRES I TRAŽENJE PSIHOLOŠKE POMOĆI KOD SLUŽBENIKA KAZNENIH TIJELA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Zoran Šimić, Anja Wertag, Ines Sučić

Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije, Zagreb

✉ hpd.penoloska.sekcija@gmail.com

Rad u kaznenim tijelima specifičan je i odgovoran, a zahtjevi koji proizlaze iz prirode posla mogu biti povezani s različitim izvorima stresa kod službenika. Budući da dugotrajna izloženost stresu može negativno djelovati na razne aspekte života, važno je bolje razumjeti kako službenici doživljavaju stres te na koje se načine s njim suočavaju. Sukladno tome, cilj istraživanja bio je ispitati stres povezan s poslom, navike vezane uz traženje psihološke podrške i svijest o dostupnosti psihološke podrške unutar zatvorskog sustava među službenicima različitih odjela kaznenih tijela u Republici Hrvatskoj. U radu se analiziraju rezultati prikupljeni na uzorku od 1345 službenika kaznenih tijela (65 % muškaraca, prosječna dob 44 godine) u sklopu PRISCLIM projekta. Općenito, službenici kaznenih tijela procjenjuju svoj posao donekle stresnim. Većina smatra kako im nije potrebna psihološka podrška i znaju kako i gdje ju mogu zatražiti unutar zatvorskog sustava. Očekivano, službenici koji su izjavili da doživljavaju više stresa izrazili su veću potrebu za psihološkom podrškom. Međutim, među onima koji su izrazili potrebu za psihološkom pomoći znan je udio onih koji je nisu zatražili. Rezultati se razmatraju u odnosu na određene individualne karakteristike službenika kao i u odnosu na specifičnosti posla koji obavljaju unutar kaznenih tijela. S obzirom na dobivene rezultate, posebice na niski udio službenika koji su naveli da, iako su imali potrebu za psihološkom pomoći, je nisu zatražili, ovaj rad upućuje na važnost podizanja svijesti o dostupnosti psihološke podrške službenicima u kaznenim tijelima RH.

Ključne riječi: stres, psihološka podrška, traženje pomoći, službenici kaznenih tijela, zatvorski sustav, PRISCLIM projekt

SVJEDOČANSTVA O RODITELJSTVU U ZATVORU U KOMUNIKACIJI S PRAVOSUDNOM POLICIJOM, PRAKTIČARIMA I JAVNOŠĆU

Maja Gabelica Šupljika

Pravobranitelj za djecu, Zagreb

✉ gabelica@dijete.hr

Svjedočanstva o roditeljstvu u zatvoru u komunikaciji s pravosudnom policijom, praktičarima i javnošću: Kako biti dobar roditelj svome djetetu iako si u zatvoru, pitaju se mnogi zatvorenici i zatvorenice. Neki o tome govore lako, drugima je teško razmišljati o svojoj roditeljskoj ulozi dok izdržavaju kaznu zatvora. Kontakt s vanjskim svijetom i članovima svoje obitelji doprinosi, prema istraživanjima, resocijalizaciji počinitelja kaznenih djela. Osim toga, pitanje odnosa roditelja koji je u zatvoru i djeteta je, iz perspektive Pravobranitelja za djecu, prvenstveno pitanje djetetovih prava i njegove dobrobiti. Niz je predrasuda u odnosu na održavanje bliskosti djeteta s roditeljem koji je u zatvoru, sudjelovanju u svakodnevnom životu djeteta i posjetama u zatvoru. U podršci održavanju odnosa „na daljinu“ mogu sudjelovati stručnjaci i praktičari iz mnogih sustava, a posebice oni koji su mogućnosti biti u direktnom kontaktu s djetetom i njegovim roditeljem koji je u zatvoru ili s roditeljem koji skrbi o djetetu izvan zatvora. Za tu podršku im je potrebna empatija i razumijevanje specifičnih životnih okolnosti u kojima dijete odrasta. Zbog toga Pravobranitelj za djecu sudjeluje niz godina u temeljnom tečaju za pravosudnu policiju, u osvještavanju stručnjaka i javnosti o djetetovim pravima kada je roditelj u zatvoru. Potpora medija je u tom poslu dragocjena, pa smo u partnerstvu eminentne novinarkе, a uz podršku i suglasnost Uprave za zatvorski sustav i probaciju u više navrata prikupljali priče i svjedočanstva zatvorenica ili zatvorenika. Neke od njih smo objavili novinarski oblikovane, a snimljene su i tri dokumentarne radio drame u kojima zatvorenice, zatvorenici ili njihova djeca govore o tome kako je biti roditelj u zatvoru i kako je biti njegovo dijete. Priče smo koristili u radionicama na temeljnom tečaju za pravosudne policajce, a koristimo ih i u komunikaciji s praktičarima koji dolaze u kontakt s djecom zatvorenika i mišljenja smo da se radi o korisnom načinu jačanja empatije i osvještavanja potreba djece čiji su roditelji u zatvoru. Prikazat ćemo na simpoziju način na koji smo koristili svjedočanstva zatvorenica i zatvorenika.

Ključne riječi: svjedočanstva o roditeljstvu u zatvoru, dječja prava, temeljni tečaj za pravosudne policajce, novinarsko oblikovanje

JACANJE ULOGE OBITELJI ZATVORENIKA

Ksenija Bauer

Pučki pravobranitelj, Zagreb

✉ ksenija.bauer@ombudsman.hr

Brojna istraživanja su ukazala na značajan pozitivni utjecaj stabilnih obiteljskih odnosa i društvenih veza na smanjivanje rizika od ponovnog počinjenja kaznenog djela. Vjerojatnost da zatvorenici bez obiteljske podrške ponovno počine kazneno djelo u razdoblju od godine dana od izlaska iz zatvora je dva do šest puta veća nego kod onih s obiteljskom podrškom. Prema istraživanju iz 2000. (NACRO) skoro 43 % zatvorenika i 48 % istražnih zatvorenika u Engleskoj i Velsu za vrijeme boravka u zatvoru izgubi kontakt s obitelji. Slijedom toga, od velike je važnosti da zatvori i kaznionice pružaju pomoć i podršku radi održavanja kontakata zatvorenika s obitelji.

Zatvorenici mogu pisati obitelji (ali, jedan dio zatvorenika je nepismen ili slabije pismen), a telefonski pozivi su zbog cijena impulsa nekim zatvorenicama preskupi. Posjete su najbolji način održavanja kontakata i prema mišljenju zatvorenika i prema mišljenju članova obitelji. No, u Republici Hrvatskoj nisu svi zatvorenici u istoj poziciji u odnosu na mogućnost posjeta članova obitelji. Naime, u Hrvatskoj zatvorenice mogu izdržavati kaznu zatvora dužu od šest mjeseci samo u Kaznionici u Požegi te su otežane posjete obiteljima (put traje više vremena i financijski su skuplje), koje žive u udaljenijim mjestima te je u tim situacijama i teže dovoditi manju djecu. Zbog prenapučenosti, često se zatvorenike premješta i u udaljenije zatvore, te se u tom slučaju prioritet daje potrebama sustava u odnosu na potrebe provođenja pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora (primjerice, radni angažman, blizina obitelji ...). Ove prostorne udaljenosti mogu obeshrabriti obitelji u posjetima općenito (bilo da uopće ne posjećuju zatvorenika bilo da posjećuju rjeđe nego što to zatvorenik ima pravo). Ponekad bi zatvorenice i zatvorenici pristali i na puno lošije smještajne uvjete samo da su bliže obitelji radi posjeta. Također i uvjeti u kojima se odvijaju susreti članova obitelji i zatvorenika mogu djelovati obeshrabrujuće. Postavlja se pitanje očekujemo li previše od obitelji, a da joj pružamo premalu podršku? U izlaganju se nadalje diskutira kako obitelj od pasivnog promatrača može postati partner u resocijalizaciji, te što prvo treba poduzeti kako bi se ojačala njezina uloga i tko tu sve može pomoći. Važno je naglasiti i potrebu za edukacijom članova obitelji kako bi mogli razumjeti proces resocijalizacije te kako bi zatvoreniku znali pružiti potrebnu podršku.

Ključne riječi: obiteljska podrška, zatvorenici, resocijalizacija, edukacija

**Simpozij: MENTALNO ZDRAVLJE I PREVENCIJA RIZIČNIH
PONAŠANJA U SPORTSKOM OKRUŽENJU** 35

Voditeljica: **Zrinka Greblo Jurakić**

1. IZVORI STRESA I STRATEGIJE SUOČAVANJA VRHUNSKIH SPORTAŠA 36
Sara Hančević, Renata Barić
2. ODREDNICE SAGORIJEVANJA KOD SPORTAŠICA I SPORTAŠA KOJI SE 37
BAVE VODENIM SPORTOVIMA
Lara Cibenečki, Zrinka Greblo Jurakić
3. EFEKTI SPOLA I NATJECATELJSKOG BAVLJENJA SPORTOM NA 38
ODSTUPAJUĆE PREHRAMBENE NAVIKE KOD STUDENATA
KINEZILOGIJE
Vedran Jakobek, Tomislav Gundić, Nina Pavlin-Bernardić
4. POVEZANOST TJELESNE AKTIVNOSTI S MENTALNIM ZDRAVLJEM I 39
SAMOPOŠTOVANJEM UČENICA I UČENIKA GIMNAZIJA
Tomislav Gundić, Nina Pavlin-Bernardić, Vedran Jakobek

MENTALNO ZDRAVLJE I PREVENCIJA RIZIČNIH PONAŠANJA U SPORTSKOM OKRUŽENJU

Zrinka Greblo Jurakić

Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija, Zagreb

✉ zgreblo@fhs.hr

U suvremenim istraživanjima sve više pažnje posvećuje se izučavanju činitelja koji su povezani s pozitivnim ishodima te činitelja koji mogu imati negativne učinke na tjelesno i mentalno zdravlje sportaša i vježbača. Na tragu navedenog, u okviru simpozija bit će predstavljena četiri istraživanja u kojima su, iz različitih perspektiva i na različitim uzorcima sudionika, analizirane odrednice psihosocijalne dobrobiti u kontekstu sporta i tjelesne aktivnosti. Prvo izlaganje donosi uvid u različite izvore stresa i strategije suočavanja sa stresom kod vrhunskih sportaša. Utvrđeno je da sportaši svoju sposobnost nošenja sa stresom procjenjuju relativno visokom, pri čemu najčešće koriste emocionalno usmjerene strategije suočavanja. Rezultati istraživanja ukazuju na važnost individualizirane psihološke podrške u radu s vrhunskim sportašima uz primjenu kognitivnih i bihevioralnih tehnika koje mogu doprinijeti učinkovitijem suočavanju sa stresom. U drugom izlaganju bit će predstavljeni rezultati istraživanja u kojem su ispitane osobinske i okolinske odrednice sagorijevanja kod sportaša koji se bave vodenim sportovima, pri čemu je poseban naglasak stavljen na perfekcionistačke težnje sportaša i percepciju negativnog ponašanja trenera. Dobiveni rezultati upućuju na potrebu za edukacijom sportaša i trenera o adaptivnim i neadaptivnim obilježjima perfekcionizma te o štetnim učincima trenerove neosjetljivosti za osobnu dobrobit sportaša. U trećem izlaganju bit će prezentirani rezultati istraživanja čiji je cilj bio ispitati efekte spola i natjecateljskog bavljenja sportom na odstupajuće navike hranjenja. Rezultati istraživanja pokazali su da, u odnosu na njihove muške kolege, studentice koje se bave natjecateljskim sportom postižu više rezultate na mjeri odstupajućih navika hranjenja. Navedeno je u skladu s ranijim empirijskim nalazima koji pokazuju da sportašice percipiraju više pritisaka vezanih uz tjelesnu težinu, o čemu je važno voditi računa pri kreiranju preventivnih mjera. U posljednjem izlaganju bit će predstavljeni rezultati istraživanja u kojem je ispitana povezanost tjelesne aktivnosti s mentalnim zdravljem i samopoštovanjem kod srednjoškolaca. Istraživanjem je utvrđeno da, u odnosu na njihove vršnjake koje karakterizira niska razina tjelesne aktivnosti, tjelesno aktivni mladići postižu značajno viši rezultat na mjeri subjektivne dobrobiti. Dodatno, utvrđeno je da visoko aktivni učenici imaju značajno višu razinu samopoštovanja, što ima važne praktične implikacije. Simpozij je organiziran u svrhu podizanja svijesti o različitim izazovima mentalnog zdravlja te pružanja znanstveno-utemeljenih preporuka za stručnjake koji djeluju u području sporta i tjelesnog vježbanja.

Ključne riječi: mentalno zdravlje, psihosocijalna dobrobit, odstupajuće navike hranjenja, tjelesna aktivnost, sport

IZVORI STRESA I STRATEGIJE SUOČAVANJA VRHUNSKIH SPORTAŠA

Sara Hančević, Renata Barić

Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet, Zagreb

✉ renata.baric@kif.unizg.hr

Bavljenje vrhunskim sportom donosi različite izvore stresa, vezanih uz natjecanja, ali i ostale obaveze koje podrazumijeva visoka posvećenost sportskom treningu, postizanju i održavanju sportske forme. Cilj istraživanja bio je utvrditi dominantne izvore stresa kod vrhunskih sportaša, ispitati intenzitet doživljaja stresa, kako ocjenjuju svoju efikasnost nošenja s njim, te kojim se strategijama najčešće u suočavanju koriste. Ukupno je sudjelovalo 100 kategoriziranih sportaša 1., 2. i 3. kategorije muškog spola ($M_{\text{dob}} = 33.1 \text{ g.}$). Putem online upitnika, osim demografskih, prikupljeni su podaci o procjeni stresnosti bavljenja sportom i samoprocjenjenoj efikasnosti suočavanja sa stresom; ispitane su strategije i procjena efikasnosti suočavanja te su sportaši naveli što im je najveći izvor stresa vezan uz sport. Provedena je kvalitativna i kvantitativna analiza podataka. Rezultati su pokazali da su dominantni stresori kod sportaša strah od pogreške ili neuspješne izvedbe, izazovi u organizaciji vremena i manjak ravnoteže između sportskih obaveza i privatnog života, zabrinutost da ne iznevjere sebe i svoje sportske ciljeve te pritisak okoline. Utvrđeno je da sportaši u prosjeku svoju profesiju doživljavaju umjereno stresnom 5.3/10, a svoje sposobnosti suočavanja sa stresom procjenjuju vrlo dobrima (7.6/10). Pokazalo se da kad su u stresu češće koriste emocionalno usmjerene strategije suočavanja od onih usmjerenih na rješavanje problema (npr. korištenje humora, pasivizacija, reinterpetacija, aktivno prilagođavanje), dok najrjeđe koriste izražavanje emocija i izbjegavanje. Dobiveni rezultati pokazuju da se vrhunski sportaši relativno dobro suočavaju sa stresom te da su dominantni stresori kod sportaša nešto što je pod njihovom kontrolom i što proizlazi iz njihovog mentalnog stava i očekivanja. To ukazuje na potrebu za individualiziranom psihološkom podrškom koja bi mogla pomoći da sportaši svoj unutarnji svijet u većoj mjeri stave pod kontrolu i nauče balansirati vlastita očekivanja te primijeniti određene tehnike koje im mogu pomoći da promijene percepciju situacije u kojoj se nalaze ili umire fiziološke parametre stresa, što je osobito važno na natjecanju. Razumijevanja stresnih faktora i strategija suočavanja nužno je kako bi se, prije svega, dugoročno čuvalo i unaprijedilo mentalno zdravlje, ali i profesionalna učinkovitost u visokostresnoj profesiji kao što je vrhunski sport. U okviru psihološke pripreme moguće je pomoći sportašima da bolje razumiju vlastite unutarnje procese, usvoje različite kognitivne i bihevioralne tehnika te tako djeluju na unaprjeđenje vlastite emocionalne otpornosti.

Ključne riječi: emocionalna otpornost, psihološki zahtjevi, mentalno zdravlje, stresori, sport

ODREDNICE SAGORIJEVANJA KOD SPORTAŠICA I SPORTAŠA KOJI SE BAVE VODENIM SPORTOVIMA

Lara Cibenečki, Zrinka Greblo Jurakić

Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija, Zagreb

✉ lcibeneck@fhs.hr

Simptomi sagorijevanja povezani su s nižom razinom psihosocijalne dobrobiti i mentalnog zdravlja sportaša (Glandorf i sur. 2023, Nicholls i sur., 2022). Prema kognitivno-afektivnom modelu sagorijevanja u sportu (Smith, 1986), do sagorijevanja dolazi uslijed dugotrajnog stresa koji se javlja kao rezultat međudjelovanja situacijskih činitelja, kognitivne procjene, fizioloških reakcija i ponašajnih odgovora. U svrhu boljeg razumijevanja osobinskih i okolinskih odrednica sagorijevanja u sportskom okruženju, provedeno je istraživanje čiji je cilj bio ispitati povezanost simptoma sagorijevanja s perfekcionistačkim težnjama i disfunkcionalnim stavovima sportaša te s percepcijom negativnih ponašanja trenera. U online istraživanju sudjelovali su sportaši i sportašice koji se bave vodenim sportovima ($n = 94$; $M_{dob} = 20.55$; $SD = 2.94$). Većina sudionika istraživanja (59.6 %) aktivno sudjeluje na natjecanjima na državnoj razini, a nešto manji broj natječe se na međunarodnim natjecanjima (40.4 %). Sportaši i sportašice koji su sudjelovali u istraživanju ispunili su Upitnik izgaranja sportaša (Raedeke i Smith, 2001), Višedimenzionalni inventar perfekcionizma u sportu (Stoeber i sur., 2007), Upitnik negativnog ponašanja trenera (Greblo Jurakić i Keresteš, 2017) te podljestvicu Zavisnost iz skraćene verzije Skale disfunkcionalnih stavova (De Graaf i sur., 2009). Dobiveni rezultati pokazuju da sportaši i sportašice koji se natječu na državnoj razini postižu značajno više rezultate na dimenziji sagorijevanja koja upućuje na smanjen osjećaj postignuća. Nadalje, utvrđeno je da, u odnosu na sportaše/ice koji/e se bave plivanjem i vaterpolom, sportašice koje treniraju umjetničko plivanje postižu značajno više rezultate na dimenziji sagorijevanja koja se odnosi na simptome emocionalne i tjelesne iscrpljenosti. Analizom rodni razlika utvrđeno je da sportašice postižu više rezultate na dimenziji emocionalne i tjelesne iscrpljenosti te na dimenziji devaluacije vrijednosti sporta. Izraženost simptoma sagorijevanja na spomenutim dimenzijama u pozitivnoj je korelaciji s percepcijom trenerove neosjetljivosti za osobnu dobrobit sportaša, dok je viši stupanj sagorijevanja koji se očituje u obliku smanjenog osjećaja postignuća povezan s višom razinom neadaptivnog perfekcionizma. Adaptivan perfekcionizam u negativnoj je korelaciji s dimenzijama sagorijevanja koje se odnose na doživljaj smanjenog osjećaja postignuća i devaluacije sporta, dok za dimenziju zavisnosti Skale disfunkcionalnih stavova nije utvrđena značajna povezanost sa simptomima sagorijevanja. Uz kontrolu spola i razine natjecanja, perfekcionistačke težnje i percepcija trenerove neosjetljivosti za osobnu dobrobit sportaša objašnjavaju 21.3 % varijance emocionalne i tjelesne iscrpljenosti, 28.5 % varijance smanjenog osjećaja postignuća te 36.1 % varijance simptoma sagorijevanja koji se manifestiraju u obliku devaluacije vrijednosti sporta. Dobiveni rezultati doprinose boljem razumijevanju zaštitnih i rizičnih činitelja povezanih sa simptomima sagorijevanja te upućuju na važnost edukacije trenera i sportaša o različitim obilježjima perfekcionistačkih težnji te štetnim učincima negativnih ponašanja trenera.

Ključne riječi: sagorijevanje, perfekcionizam, disfunkcionalni stavovi, negativna ponašanja trenera, vodeni sportovi

EFEKTI SPOLA I NATJECATELJSKOG BAVLJENJA SPORTOM NA Odstupajuće prehrambene navike kod studenata kineziologije

Vedran Jakobek, Tomislav Gundić, Nina Pavlin-Bernardić

Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet, Zagreb

✉ vedran.jakobek@kif.hr

Odstupajuće navike hranjenja (ONH) uključuju ponašanja kao što su stroga dijeta, prejedanje, preokupacija hranom ..., a mogu dovesti do narušene kvalitete života. Rezultati istraživanja upućuju na to da žene, u odnosu na muškarce, izvještavaju o višoj razini ONH-a. Iako je bavljenje sportom povezano s različitim fiziološkim i psihosocijalnim dobrotima, u odnosu na nesportaše, prevalencija je ONH-a veća u populaciji sportaša. Razina ONH-a kod sportaša, između ostalog, ovisi o razini na kojoj se sportaš natječe pa npr. elitni sportaši izvještavaju o izraženijem ONH-u u odnosu na rekreativne. Cilj je ovoga rada ispitati efekte spola i natjecateljskog bavljenja sportom te njihove interakcije na razinu ONH-a kod studenata Kineziološkog fakulteta u Zagrebu. Pretpostavke su da će studentice i sportaši natjecatelji izvještavati o višoj razini ONH-a u odnosu na studente, odnosno ne-natjecatelje. Studentice koje se sportom bave natjecateljski izvještavat će o najvišoj razini ONH-a, a studenti koji se ne natječu o najnižoj razini. Istraživanje je provedeno 2023. godine metodom papir-olovka. Sudjelovalo je 169 sudionika prosječne dobi 20.30 godina ($SD = 0.81$). 107 sudionika muškog je spola, a 95 izvještava da se natjecateljski bavi sportom. Ukupan rezultat Upitnika navika hranjenja korišten je kao mjera ONH-a. Za razliku od uobičajenog bodovanja instrumenta, u ovom su istraživanju odgovorima 1 - 6 dodijeljene vrijednosti 1 - 6. Dvosmjerna analiza varijance nije rezultirala statistički značajnim glavnim efektima, ali interakcijski se efekt spola i natjecateljskog bavljenja sportom pokazao značajnim. Tukeyjev HSD post-hoc test pokazao je postojanje razlike između skupina studentica i studenata koji se bave natjecateljskim sportom, pri čemu studentice izvještavaju o višoj razini ONH-a. Ostale razlike između skupina nisu statistički značajne. U ovom uzorku samo natjecateljsko bavljenje sportom ili spol nisu povezani s razlikama u ONH-u, no, u interakciji, natjecateljsko bavljenje sportom povezano je s višim ONH-om kod studentica u odnosu na studente. Ovakav nalaz u skladu je s rezultatima dosadašnjih istraživanja koja pokazuju i da sportašice, u odnosu na sportaše, percipiraju više internaliziranih i eksternaliziranih pritisaka vezanih uz tjelesnu težinu. Faktori su povezani s ONH-om kod sportašica nezadovoljstvo izgledom tijela, samopoštovanje i vrsta sporta (npr. estetski), dok je nezadovoljstvo izgledom tijela faktor koji je primarno povezan s ONH-om kod sportaša. Rezultati, u kontekstu studenata kineziologije koji se bave natjecateljskim sportom, upućuju na to da bi preventivne metode djelovanja mogle biti posebno relevantne za žene. Bitno je naglasiti da je utvrđeni interakcijski efekt malog reda veličine, a istraživanje je potrebno replicirati kako bi se osnažila sigurnost zaključaka vezanih uz međudnos ovih fenomena.

Ključne riječi: poremećaji hranjenja, kompetitivni sport, spolne razlike

POVEZANOST TJELESNE AKTIVNOSTI S MENTALNIM ZDRAVLJEM I SAMOPOŠTOVANJEM UČENICA I UČENIKA GIMNAZIJA

Tomislav Gundić, Nina Pavlin-Bernardić, Vedran Jakobek

Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet, Zagreb

✉ tomislav.gundic@kif.hr

Redovita tjelesna aktivnost ima važnu ulogu u održavanju i poboljšanju fizičkog i mentalnog zdravlja. Istraživanja pokazuju da je redovita tjelovježba pozitivno povezana sa samoeфикасношću, samopoimanjem i samopoštovanjem, a negativno s anksioznosti, stresom i depresijom kod adolescenata. Nadalje, rezultati istraživanja ukazuju da su simptomi stresa, anksioznosti i depresivnosti izraženiji kod djevojaka, nego kod mladića, a mladići izvještavaju i o višem samopoštovanju u odnosu na djevojke. Unatoč brojnim istraživanjima koja ističu povezanost tjelesne aktivnosti, mentalnog zdravlja i samopoštovanja, u Hrvatskoj nedostaje recentnih istraživanja na tu temu.

Problem je ovog istraživanja ispitati razlike u razini depresivnosti, anksioznosti, stresa te općih psihopatoloških teškoća i razine samopoštovanja kod gimnazijalaca s obzirom na razinu tjelesne aktivnosti i rod. U istraživanju je sudjelovalo 342 učenika iz tri gimnazije s područja Zagreba. Korišteni su standardizirani upitnici za procjenu razine tjelesne aktivnosti, depresivnosti, anksioznosti, stresa, općih psihopatoloških teškoća (subjektivna dobrobit, funkcioniranje, simptomi i rizična ponašanja) te samopoštovanja. Na temelju razine tjelesne aktivnosti sudionici su razvrstani u tri skupine: nisko, umjereno i visoko aktivni. Ispitane su razlike u varijablama koje su se odnosile na mentalno zdravlje i samopoštovanje s obzirom na razinu tjelesne aktivnosti i rod.

Rezultati nisu pokazali značajne glavne efekte tjelesne aktivnosti ni roda za većinu ispitivanih varijabli. Međutim, glavni efekt roda bio je značajan za anksioznost, stres i subjektivnu dobrobit, pri čemu su djevojke postizale više rezultate. Značajna interakcija roda i tjelesne aktivnosti utvrđena je samo za subjektivnu dobrobit: umjereno i visoko aktivni mladići iskazivali su višu subjektivnu dobrobit u odnosu na nisko aktivne vršnjake, dok među djevojkama nije bilo razlika. Za samopoštovanje je dobiven značajan glavni efekt tjelesne aktivnosti. Odnosno, visoko aktivni učenici iskazivali su višu razinu samopoštovanja od nisko aktivnih.

Nalazi ukazuju da tjelesna aktivnost u adolescenciji nije povezana sa svim aspektima mentalnog zdravlja, ali jest s višim samopoštovanjem te subjektivnom dobrobiti kod mladića. Time se otvara prostor za daljnja istraživanja usmjerena na razumijevanje odnosa između tjelesne aktivnosti, roda i psihološke dobrobiti. Ovo istraživanje ukazuje na potrebu za intervencijama koje bi promicale tjelesnu aktivnost među adolescentima kako bi se poboljšalo njihovo mentalno zdravlje, posebno među djevojkama. Rezultati ujedno podupiru razvoj školskih i izvanškolskih programa usmjerenih na tjelesnu aktivnost kao čimbenik očuvanja mentalnog zdravlja mladih.

Ključne riječi: tjelesna aktivnost, mentalno zdravlje, samopoštovanje, adolescenti, rodne razlike

Simpozij: PROFESIONALNO USMJERAVANJE UČENIKA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU – ULOGA HRVATSKOG ZAVODA ZA ZAPOSŁJAVANJE 43

Voditeljica: **Tihana Hrkač**

1. ANALIZA MIŠLJENJA STRUČNOG TIMA ZA PROFESIONALNO USMJERAVANJE – DESETOGODIŠNJI PRIKAZ NACIONALNIH PODATAKA (OD 2015. DO 2025. GODINE) 44
Katarina Matuško, Natalija Marković
2. „SUSTAV KOJI JE PREPOZNAO DIJETE A NE SAMO BROJ“ – PRIMJER DOBRE PRAKSE PROFESIONALNOG USMJERAVANJA 45
Tihana Hrkač
3. DIJETE IZGUBLJENO U SUSTAVU: KAKO JE BIROKRACIJA ODABRALA ZANIMANJE UMJESTO NJEGA 47
Marica Marasović Rogina
4. USMJERAVANJE BEZ SMJERA? IZAZOVI U PROFESIONALNOM USMJERAVANJU UČENIKA S TEŠKOĆAMA 48
Martina Majić Peršin
5. „A ŠTO JE BILO KASNIJE?“ – PRIKAZ PRAĆENJA PROFESIONALNOG USPJEHA UČENIKA S POTEŠKOĆAMA KOJI SU BILI NA PROFESIONALNOM USMJERAVANJU ŠK. GOD 2016./2017. 49
Tanja Bitanga

PROFESIONALNO USMJERAVANJE UČENIKA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU – ULOGA HRVATSKOG ZAVODA ZA ZAPOSŁJAVANJE

Tihana Hrkač

Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područni ured Varaždin, Varaždin

✉ tihana.hrkač@hzz.hr

Profesionalno usmjeravanje jest skup različitih stručnih postupaka kojima se identificiraju mogućnosti, interesi i kompetencije korisnika u različitoj dobi života, kako bi donijeli odluke o obrazovanju, osposobljavanju i zapošljavanju i upravljali vlastitim profesionalnim razvojem. Hrvatski zavod za zapošljavanje pruža različite aktivnosti i mogućnosti profesionalnog usmjeravanja svih ciljanih skupina korisnika, s posebnim naglaskom na učenike završnih razreda osnovnih škola. Profesionalno usmjeravanje učenika uključuje profesionalno informiranje i profesionalno savjetovanje, a provodi se često u suradnji sa školom i roditeljima/skrbnicima. Naglasak u tom procesu stavlja se na utvrđivanje sposobnosti, vještina, profesionalnih interesa i motivacije učenika, kao i na mogućnosti obrazovanja i zapošljavanja u pojedinoj regiji. Profesionalno usmjeravanje učenika koji imaju teškoće u razvoju ili teže zdravstvene teškoće koje im značajno otežavaju izbor zanimanja provodi se u područnim službama i uredima Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje. Rezultat ovog profesionalnog usmjeravanja je pisano mišljenje o odabiru najprimjerenijeg obrazovnog programa/zanimanja za učenike s teškoćama, temeljem Pravilnika o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u I. razred srednje škole, kojeg izdaje Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih. U ovom simpoziju vam želimo detaljno približiti sam postupak profesionalnog usmjeravanja u uredima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, s naglaskom na obradu učenika s teškoćama u razvoju i učenika sa zdravstvenim teškoćama. Cilj nam je kroz prikaz postupka obrade, analize dosadašnjih izdanih mišljenja učenicima, prikaze konkretnih slučajeva ali i rezultate dugogodišnjeg praćenja učenika, podijeliti naša iskustva, teškoće, izazove i dileme s ostalim stručnjacima koji se bave istom ili sličnom tematikom. Prikazat će se analiza izdanih mišljenja učenicima s teškoćama temeljena na desetogodišnjem praćenju (2015. do 2025. godine) na nacionalnoj razini, u kojoj se jasno vidi sve veći porast ove populacije učenika. Prikazat će se dva praktična primjera profesionalnog usmjeravanja učenika s teškoćama – jedan kao primjer dobre prakse s uspješnim rezultatima, a drugi kao vrlo izazovan primjer koji jasno prikazuje koliko je u ovom procesu važna suradnja s ostalim sudionicima i stručnjacima. Poseban naglasak stavit će se na izazove u radu s kojima se svakodnevno susrećemo kroz neusklađenost obrazovnih programa, promjene vezane uz reformu strukovnog obrazovanja te izazove u radu s roditeljima. U zadnjem dijelu simpozija bit će prikazani vrlo zanimljivi longitudinalni podaci generacije učenika s teškoćama 2016./2017. iz Splitsko-dalmatinske županije, vezani uz njihov daljnji profesionalni razvoj i karijeru.

Ključne riječi: profesionalno usmjeravanje, učenici, teškoće u razvoju/ zdravstvene teškoće, upisi učenika, roditelji, izazovi u radu, Hrvatski zavod za zapošljavanje

ANALIZA MIŠLJENJA STRUČNOG TIMA ZA PROFESIONALNO USMJERAVANJE – DESETOGODIŠNJI PRIKAZ NACIONALNIH PODATAKA (OD 2015. DO 2025. GODINE)

Katarina Matuško, Natalija Marković

Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područni ured Dubrovnik, Dubrovnik

✉ katarina.matusko@hzz.hr i natalija.markovic@hzz.hr

Psiholozi Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje (HZZ) provode niz aktivnosti namijenjenih najširim skupinama korisnika. Najčešći korisnici usluga HZZ-a su učenici, studenti, nezaposlene osobe/tražitelji zaposlenja, te poslodavci. Pružanje usluga profesionalnog usmjeravanja temelji se na tzv. 'sustavu lijevka', najvećem broju korisnika pružaju se usluge grupnog i individualnog informiranja te samo-informiranja, uz korištenje online alata i sl., dok se manji broj korisnika uključuje u grupno savjetovanje, a najmanji broj korisnika prolazi cjelokupni postupak psihologijsko-medicinske obrade. Aktivnostima profesionalnog usmjeravanja HZZ-a posebno su obuhvaćene najosjetljivije skupine kao što su učenici završnih razreda osnovnih škola, što smatramo najvažnijim preventivnim aktivnostima Zavoda. HZZ provodi postupak profesionalnog usmjeravanja učenika s teškoćama u razvoju, odnosno učenika s težim zdravstvenim teškoćama sukladno Pravilniku o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u I. razred srednje škole (NN 49/15, 47/17, 39/22). U postupak se upućuju učenici kojima intenzitet i vrsta teškoće ograničavaju izbor budućeg zanimanja odnosno otežavaju pristup tržištu rada, a temeljem mišljenja nadležnog liječnika školske medicine koji je učenika pratio tijekom prethodnog obrazovanja. Rezultat postupka je Mišljenje stručnog tima za profesionalno usmjeravanje Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje kojim učenici mogu ostvariti dodatne pogodnosti prilikom upisa u srednju školu. Mišljenja stručnog tima sadrže preporuke najprimjerenijih obrazovnih programa sukladno psihofizičkim mogućnostima učenika, njegovim interesima, motivaciji i drugim elementima bitnim prilikom odabira zanimanja odnosno programa obrazovanja, utvrđenim tijekom psihodijagnostičke obrade, pregleda liječnika specijalista medicine rada te razgovora s učenikom i njegovim roditeljem/ima ili skrbnikom/cima. Kroz ovo izlaganje u uvodnom će dijelu biti predstavljena procedura i postupak obrade učenika s teškoćama – od prikupljanja podataka o broju učenika s teškoćama od strane stručnih suradnika škola do izdavanja Mišljenja za upis učenika. U drugom dijelu bit će prikazana analiza izdanih mišljenja na nacionalnoj razini za učenike koji su bili uključeni u postupak profesionalnog usmjeravanja pri Hrvatskom zavodu za zapošljavanje u zadnjih deset godina. Između ostalog, predstaviti će se podaci o primjerenim programima obrazovanja po kojima su učenici uključeni u profesionalno usmjeravanje završavali osnovnoškolsko obrazovanje, za koje je srednjoškolske programe izdan najveći broj preporuka, što po trajanju programa, a što po vrsti obrazovnog programa te koliko su preporuka učenici u prosjeku dobivali po izdanome Mišljenju. Ista će analiza biti predstavljena i za učenike sa zdravstvenim teškoćama.

Ključne riječi: profesionalno usmjeravanje, učenici, teškoće u razvoju/ zdravstvene teškoće, analiza, mišljenja, Hrvatski zavod za zapošljavanje

„SUSTAV KOJI JE PREPOZNAO DIJETE A NE SAMO BROJ“ – PRIMJER DOBRE PRAKSE PROFESIONALNOG USMJERAVANJA

Tihana Hrkač

Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područni ured Varaždin, Varaždin

✉ tihana.hrkač@hzz.hr

Cilj ovog dijela simpozija jest prikazati slučaj profesionalnog usmjeravanja učenika s teškoćama u razvoju kao primjer dobre prakse kroz multidisciplinarni pristup u obradi učenika te prikazati prednosti koje profesionalno usmjeravanje nosi za učenike. Profesionalno usmjeravanje učenika završnih razreda osnovne i srednje škole s naglaskom na učenike s teškoćama u razvoju i zdravstvenim teškoćama predstavlja tzv. "rane intervencije" u smislu osiguravanja stručne pomoći prilikom donošenja adekvatnih odluka o izboru obrazovnih programa te prevencije rizičnih čimbenika za školski neuspjeh i/ili rano napuštanje škole i moguću socijalnu isključenost. Iskustva pokazuju da učenici s teškoćama koji ne upišu zanimanje koje im je preporučeno u postupku profesionalnog usmjeravanja imaju veću sklonost teškoćama u savladavanju gradiva u zanimanju koje su samostalno odabrali što potencijalno može dovesti do školskog neuspjeha i ponavljanja razreda, potrebe za mijenjanjem obrazovnog programa ili samog odustajanja od školovanja. Uloga psihologa u profesionalnom usmjeravanju učenika s teškoćama u razvoju je izuzetno važna, jer obuhvaća procjenu sposobnosti, interesa i potencijala učenika, pružanje savjetodavne podrške te suradnju s roditeljima, nastavnicima i drugim stručnjacima. Psiholog provodi psihodijagnostičku obradu kako bi razumio učenikove kognitivne, emocionalne i socijalne karakteristike, koristi testove sposobnosti, procjene interesa i vrijednosti kako bi identificirao jače strane učenika i područja koja su u skladu s mogućnostima zapošljavanja. Pruža individualno savjetovanje učenicima radi jačanja samopouzdanja, motivacije i razvoja realne slike o sebi, prevladavanja strahova i nesigurnosti vezanih za tranziciju iz škole u svijet rada, pruža psihološku podršku roditeljima, informira ih o mogućnostima profesionalnog usmjeravanja i zapošljavanja njihove djece te pomaže u usuglašavanju očekivanja roditelja s realnim mogućnostima učenika. Učenik čiji ćemo primjer prikazati učenik je s teškoćama koji se školuje prema Rješenju ureda državne uprave po redovitom programu uz prilagodbu sadržaja i individualizirane postupke u redovitom razrednom odjelu. Tijekom multidisciplinarnе obrade utvrđeno je da se radi o učeniku neujednačenih kognitivnih sposobnosti, s poteškoćama pažnje i koncentracije, teškoćama u jezično-govorno glasovnom izražavanju i motoričkim poteškoćama prisutnima iz djetinjstva. Također je utvrđeno da se radi o učeniku koji ima nerealna očekivanja u pogledu nastavka obrazovanja s nejasno definiranim profesionalnim interesima, sniženom motivacijom za rad i učenjem te sniženim samopouzdanjem. Osim navedenog, učenik je imao pomoćnika u nastavi te specifičnu obiteljsku situaciju (nezaposlenog roditelja, brigu većinom o njemu preuzimala baka) čime mu je potencijalni izbor zanimanja bio izrazito sužen. Uključivanje učenika u postupak profesionalnog usmjeravanja osim izravnim upisom učenika u srednju školu rezultiralo je i drugim prednostima za učenika: učenik je upisao školu u skladu sa svojim interesima i sposobnostima, povećao je motivaciju za učenjem, poboljšao ocjene, povećao samopouzdanja te ojačao

socijalne vještine i kompetencije. Osim navedenog, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područni ured Varaždin preuzeo je i potencijalno novu ulogu u integraciji ovog učenika na buduće tržište rada.

Ključne riječi: profesionalno usmjeravanje, učenici teškoće u razvoju, upisi učenika, Hrvatski zavod za zapošljavanje, suradnja

DIJETE IZGUBLJENO U SUSTAVU: KAKO JE BIROKRACIJA ODABRALA ZANIMANJE UMJESTO NJEGA

Marica Marasović Rogina

Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područni ured Varaždin, Varaždin

✉ marica.marasovic.rogina@hzz.hr

Profesionalno usmjeravanje učenika s teškoćama multidisciplinarnan je pristup te uključuje suradnju više ustanova i stručnjaka različitih profila. Uspješna suradnja među uključenim stručnjacima izuzetno je važna za odabir adekvatnog programa obrazovanja, a samim time i za budućnost učenika. Prilikom postupka profesionalnog usmjeravanja u obzir se uzima mnoštvo čimbenika koji utječu na akademski uspjeh učenika, uključujući vrstu Rješenja o primjerenom programu obrazovanja, vrstu prisutnih teškoća, rezultate psihologijskog testiranja, zahtjevnost obrazovnog programa, mišljenje škole i školskog liječnika, zdravstvene teškoće, želje učenika i roditelja te ostale čimbenike poput navika učenja, motivacije, podrške okoline i slično. U nekim slučajevima, unatoč sagledavanju svih čimbenika i uključenosti različitih stručnjaka, dolazi do zakazivanja u sustavu što posljedično ograničava učenika pri izboru zanimanja. Cilj ovog rada prikaz je upravo jednog takvog slučaja profesionalnog usmjeravanja učenice završnog razreda osnovne škole. Radi se o učenici kod koje se otpočetak školovanja uočavaju teškoće u učenju i svladavanju gradiva. Učenica dolazi iz problematične obiteljske okoline i nema adekvatnu podršku kod kuće. Od nižih razreda osnovne škole učenica se školuje prema Rješenju o redovitom programu uz prilagodbu sadržaja i individualizirane postupke. Tijekom završnog razreda osnovne škole učenicu se, zbog pogoršanja psihičkog stanja, preseljava u Centar za odgoj i obrazovanje čime joj se Rješenje o primjerenom programu obrazovanja mijenja u posebni program uz individualizirane postupke. Navedeno Rješenje učenicu ograničava u izboru zanimanja, pri čemu učenica može nastaviti školovanje isključivo u pomoćnom zanimanju. Kada se prilikom postupka profesionalnog usmjeravanja u obzir uzmu čimbenici poput sposobnosti učenice, pomoćna zanimanja nisu nužno jedina preporuka za nastavak obrazovanja. S obzirom na to, učenicu je vrsta Rješenja ograničila u izboru zanimanja, a tako vjerojatno i u daljnjem izboru radnog mjesta i cjelokupnom iskorištavanju njezinih punih potencijala.

Ključne riječi: profesionalno usmjeravanje, multidisciplinarni pristup u obradi učenika, učenici s teškoćama, Hrvatski zavod za zapošljavanje

USMJERAVANJE BEZ SMJERA? IZAZOVI U PROFESIONALNOM USMJERAVANJU UČENIKA S TEŠKOĆAMA

Martina Majić Peršin

Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područni ured Križevci, Križevci

✉ martina.majic.persin@hzz.hr

Profesionalno usmjeravanje učenika završnih razreda osnovnih škola koji imaju razvojne i/ili zdravstvene teškoće otežano je nizom međusobno povezanih faktora koji proizlaze iz sposobnosti, vještina i osobina učenika, potom iz očekivanja, stava i angažmana roditelja te naposljetku iz (ne)organizacije sustava profesionalnog usmjeravanja i (ne)mogućnosti srednjoškolskog obrazovanja. Učenici s razvojnim teškoćama ili kombiniranim razvojnim i značajnim zdravstvenim teškoćama, zbog svojih sposobnosti, vještina i osobina imaju vrlo sužen izbor zanimanja, no s obzirom na to da ne postoji jedinstveni popis zanimanja s opisom potrebnih sposobnosti za obrazovanje i rad, procjena prikladnosti zanimanja s obzirom na utvrđene sposobnosti učenika ovisi o korištenom izvoru informacija, iskustvu i procjeni pojedinog psihologa. Učenici koji imaju značajne zdravstvene teškoće imaju sužen izbor zanimanja prvenstveno zdravstvenim kontraindikacijama pojedinih zanimanja, sukladno Jedinstvenom popisu zdravstvenih zahtjeva potrebnih za upis u strukovne kurikule u I. razred srednje škole, kao i školskim uspjehom koji je često slabiji zbog većeg broja izostanaka s nastave. Roditelji, posebice roditelji učenika s razvojnim teškoćama, kao osobe na koje se učenici najviše oslanjaju u odluci o izboru zanimanja, često su i sami osobe s invaliditetom, nižeg stupnja obrazovanja i manje informiranosti o obrazovnom sustavu i mogućnostima srednjoškolskog obrazovanja što upućuje na potrebu intenzivnijeg profesionalnog informiranja i savjetovanja roditelja. Profesionalno usmjeravanje ove populacije učenika u najvećem dijelu obavljaju savjetnici Odjela/Odsjeka za profesionalno usmjeravanje i obrazovanje Hrvatskog zavoda za zapošljavanje uz suradnju stručnih službi osnovnih škola pri čemu proces nije sustavan i operacionaliziran te u većoj mjeri ovisi o trenutnim kadrovskim mogućnostima i osobnom angažmanu pojedinih dionika te dostupnim psihodijagnostičkim sredstvima. Ključne informacije poput Odluke o upisu učenika u 1. razred srednje škole koje donosi ministarstvo nadležno za obrazovanje objavljuju se netom prije početka upisnog procesa što upućuje na neosjetljivost sustava za potrebe ove populacije učenika, a isto je bilo posebice vidljivo prilikom uvođenja modularne nastave u šk. god. 2025./2026. Državnim pedagoškim standardom srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja definiran je broj učenika s teškoćama koji se mogu upisati u pojedina razredna odjeljenja, no povećanje broja učenika s teškoćama u populaciji koje je evidentno u svakoj sljedećoj generaciji učenika upućuje na potrebu revidiranja upisnih kvota, posebice u manjim gradovima gdje je ponuda srednjoškolskih programa manja. Cilj izlaganja je obrazložiti navedene otežavajuće faktore profesionalnog usmjeravanja učenika s teškoćama te raspraviti o prijedlozima unaprjeđenja cijelog procesa.

Ključne riječi: profesionalno usmjeravanje, učenici, teškoće u razvoju/ zdravstvene teškoće, izazovi u radu, Hrvatski zavod za zapošljavanje

„A ŠTO JE BILO KASNIJE?“ – PRIKAZ PRAĆENJA PROFESIONALNOG USPJEHA UČENIKA S POTEŠKOĆAMA KOJI SU BILI NA PROFESIONALNOM USMJERAVANJU ŠK. GOD 2016./2017.

Tanja Bitanga

Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područna služba Split, Split

✉ tanja.bitanga@hzz.hr

Učenici koji osnovno obrazovanje pohađaju prema određenom Rješenju o primjerenom obliku obrazovanja, u tijeku osmog razreda upućuju se na postupak profesionalnog usmjeravanja u Hrvatski zavod za zapošljavanje. Svake godine u Odjelu za profesionalno usmjeravanje u Splitu savjetujemo po veliki broj takvih učenika s područja cijele Splitsko-dalmatinske županije. Temeljem stručne timske obrade i uvida u dostupnu dokumentaciju, svaki učenik dobiva Mišljenje za upis u srednju školu. Mišljenje je dokument u kojem se predlažu obrazovni programi primjereni zdravstvenom stanju, sposobnostima, osobinama, interesima i ostalim mogućnostima pojedinog učenika. Prema Pravilniku o upisu u srednje škole, takvi učenici se prijavljuju za upis na posebnim listama, prilažući Mišljenje stručnog tima za profesionalno usmjeravanje, raspoređuju se po razrednim odjelima prema Državnom pedagoškom standardu (max 3 učenika s teškoćama u jednom razrednom odjelu). Cilj ovog rada je prikaz longitudinalnog praćenja učenika iz upisne školske godine 2016./2017. Željeli smo saznati koliko učenika je poslušalo savjet/preporuku koju su dobili, jesu li završili srednju školu, jesu li se zaposlili, koliko su dugo tražili/čekali prvi posao i koje poslove rade. Stoga smo pretražili dostupne podatke iz baza podataka Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje da bismo dobili podatke i pokušali donijeti neke zaključke.

Ključne riječi: učenici s teškoćama, profesionalni uspjeh, praćenje profesionalno usmjeravanje, Hrvatski zavod za zapošljavanje

Simpozij: JAČANJE OTPORNOSTI U DJEČJEM VRTIĆU 53
IZ ULOGE PSIHologa

Voditeljica: **Kamea Jaman**

1. ZNATI ILI NE ZNATI? KAKO INFORMACIJA O DIJAGNOZI OBLIKUJE PERCEPCIJU ODGOJITELJA 54
Sanja Šimleša
2. GUBITAK I TUGOVANJE U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA IZ ULOGE PSIHologa 55
Neda Vac Burić
3. MENTALNO ZDRAVLJE RODITELJA DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU: IZAZOVI I MOGUĆNOSTI STRUČNE PODRŠKE 56
Nena Rakvin
4. JEDAN OD NAČINA RADA NA JAČANJU OTPORNOSTI ODGOJITELJA 57
Milena Haler

JAČANJE OTPORNOSTI U DJEČJEM VRTIĆU IZ ULOGE PSIHOLOGA

Kamea Jaman

Sekcija za razvojnu psihologiju rane i predškolske dobi, Zagreb

✉ kamea.jaman@gmail.com

U ovom simpoziju bit će prikazani različiti pristupi u izgradnji otpornosti kod djece s ciljem naglaska na kontekst modernog odgojno-obrazovnog sustava u kojem uloga psihologa izgradnji otpornosti djeteta u predškolskim ustanovama postaje sve značajnija. Predškolska dob je razdoblje intenzivnog kognitivnog, emocionalnog i socijalnog razvoja. Djeca u ovoj dobi suočavaju se s brojnim novim iskustvima koja oblikuju njihovu sposobnost suočavanja sa stresom i promjenama. Psiholozi zaposleni u vrtićima zajedno s ostalim su stručnjacima omogućuju razvoj otpornosti kroz kreiranje sigurnog i podržavajućeg okruženja u kojem djeca mogu slobodno izražavati svoje emocije i razvijati psihološku otpornost. U radu s roditeljima, koji su često prvi stup podrške za djecu, bitno je naglasiti da njihova sposobnost reagiranja na dječje potrebe i emocije direktno utječe na razvoj djetetove otpornosti, psiholozi imaju važnu ulogu educirati roditelje o važnosti zdravih komunikacijskih obrazaca koji potiču otvoreni dijalog u obitelji. Odgojitelje, kao ključne aktere u djetetovom okruženju, potrebno je educirati o djetetovom razvoju, postojanju neuro različitosti među djecom, uočavanju znakova stresa i primjeni strategija za poticanje otpornosti kako bi omogućili kvalitetnu integraciju djece različitog razvojnog profila u svakodnevne aktivnosti u vrtiću. Potičući istraživanja iz područja primijenjene psihologije, facilitiranjem radionica i treninga koji su usmjereni na izgradnju otpornosti kroz igru, storytelling i druge inovativne metode poput mindfulnessa psiholozi direktno podižu svijest o važnosti izgradnje otpornosti djeteta.

Kao zaključak, uloga psihologa u predškolskim ustanovama daleko nadilazi promatranje, psihodijagnostiku i evaluaciju dječjeg ponašanja. Suvremena praksa u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja ukazuje da je kroz podržavajući multidisciplinarni i holistički pristup razvoju djeteta moguće i potrebno stvoriti čvrste temelje za zdrav emocionalni i socijalni razvoj predškolskog djeteta, pripremajući ga za uspješno suočavanje s budućim izazovima.

Ključne riječi: otpornost predškolskog djeteta, uloga psihologa, edukacija, stvaranje poticajnog okruženja za djetetovo odrastanje

ZNATI ILI NE ZNATI? KAKO INFORMACIJA O DIJAGNOZI OBLIKUJE PERCEPCIJU ODGOJITELJA

Sanja Šimleša

Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Zagreb

✉ s.simlesa@gmail.com

Dostupnost informacije o dijagnozi poremećaja iz spektra autizma (PSA) može oblikovati način na koji odgojitelji procjenjuju i razumiju ponašanje djece. Dosadašnja istraživanja pokazuju da stručnjaci često pozitivnije percipiraju ponašanja djece kada su informirani o postojanju dijagnoze, no ta tema u hrvatskom kontekstu nije dovoljno istražena. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati kako odgojitelji predškolske djece procjenjuju različita ponašanja, ovisno o tome znaju li da dijete ima PSA ili ne. Sudjelovalo je 105 odgojitelja iz zagrebačkih vrtića (102 odgojiteljice i 3 odgojitelja), podijeljenih u dvije skupine: informiranu o dijagnozi (N = 57) i neinformiranu o dijagnozi (N = 48). Prosječna dob prve skupine bila je 41.3 godine (SD = 9.6), a prosječna dob druge skupine 42.7 godina (SD = 9.1). Korišten je upitnik s vinjetama – kratkim opisima određenih socijalnih, repetitivnih i neutralnih ponašanja djece – na temelju kojih su odgojitelji ocjenjivali ponašanja kao pozitivna ili negativna. Rezultati pokazuju da su informirani odgojitelji značajno pozitivnije vrednovali socijalnu izolaciju, socijalno neprimjereno ponašanje i senzornu preosjetljivost u odnosu na neinformirane. Za repetitivna i neutralna ponašanja razlike nisu pronađene. Većina odgojitelja (78.9 %) izjavila je da im je informacija o dijagnozi pomogla u razumijevanju i blažem vrednovanju izazovnih ponašanja. Nalazi upućuju na važnost pravovremenog informiranja i edukacije odgojitelja o PSA, jer svijest o dijagnozi može potaknuti razumijevanje, smanjiti stigmatu i pridonijeti uključivijem odgojno-obrazovnom okruženju.

Ključne riječi: autizam, odgojitelji, percepcija ponašanja, dijagnoza

GUBITAK I TUGOVANJE U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA IZ ULOGE PSIHOLOGA

Neda Vac Burić

Dječji vrtić Budućnost, Zagreb

✉ nedavacburic@gmail.com

Jedna od uloga psihologa u ustanovama ranog i predškolskog odgoja je poticanje razvoja otpornosti svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa, a posebice djece. Stvaranje otpornosti od najranije dobi pomaže u boljem upoznavanju sebe, svojih emocija i načina samoregulacije i traženja podrške. Djeca tako grade vještine suočavanja i sposobnost prilagodbe na razne stresne situacije i kroz primjerene modele razvijaju podržavajuće odnose. Jedan od događaja koji može predstavljati veliki stresor za dijete i odrasle jest gubitak – neovisno radi li se o gubitku ideje, stvari, gubitku kroz selidbu, prelazak u školu, bolest ili smrt drage osobe i sl. Gubitak i tugovanje su tako sastavni dio života svakog pojedinca, ali obzirom na težinu koju nose, u odgojno-obrazovnom radu se često izbjegavaju. Ne ovisno o prirodi gubitka i vremenu kada se dogodio, gubitci su teški i zahtijevaju vrijeme za oporavak i prilagodbu. Gubitak izazvan smrću jedini je u potpunosti nenadoknadiv. Posebno je teško kada umre roditelj djeteta. Bespomoćnost koju odrasli osjećaju jer ne mogu djetetu nadoknaditi gubitak može dovesti do minimaliziranja ove teme i tako djeca i i ostali u djetetovoj okolini, ostaju bez važne podrške koju predškolska ustanova može pružiti. Oko 5 % djece i mladih godišnje doživi smrt osobe u užoj obitelji, što znači da se gotovo svaki odgojno-obrazovni djelatnik jednom susretne s time da djetetu predškolske dobi umre roditelj. Stoga je važno da svi djelatnici ustanove znaju kako postupiti u takvoj situaciji, svatko iz svoje radne uloge. Primjereno postupanje znači poticanje psihološke otpornosti i zaštitu psihičkog zdravlja kako djeteta i obitelji koji su doživjeli gubitak, tako i ostale djece u odgojnoj skupini, odgojitelja i ostalih djelatnika, ovisno o pojedinoj situaciji gubitka. Uloga i doprinos psihologa u postavljanju smjernica za primjereno postupanje u situacijama aktualnog gubitka neizmjereno su važni. Uloga i doprinos psihologa vidljivi su i u drugim situacijama, nevezano za neki aktualni gubitak, a koje pružaju mogućnost senzibiliziranja i educiranja djelatnika, djece i roditelja o temi gubitka i tugovanja. Tako predškolske ustanove pokazuju da su otvorene za ovu temu čime se njeguje okruženje u kojem je vidljiva spremnost djelatnika da u aktualnim situacijama gubitka pruže primjerenu podršku djeci i roditeljima, ali i sebi međusobno i tako grade otpornost kako svoje djece, tako i svih odraslih uključenih u život djece. Ovo izlaganje upoznaje sudionike s ulogom psihologa kroz praktično dugogodišnje iskustvo autorice u odnosu na sve sudionike u situaciji aktualnog gubitka roditelja djeteta, kao i pri općenitoj senzibilizaciji za ovu temu.

Ključne riječi – tugovanje, gubitak, otpornost, predškolske ustanove

MENTALNO ZDRAVLJE RODITELJA DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU: IZAZOVI I MOGUĆNOSTI STRUČNE PODRŠKE

Nena Rakvin

Dječji vrtić Bajka, Zagreb

✉ psiholog@vrtic-bajka.hr

Obitelji djece s poremećajem iz spektra autizma (PSA) suočavaju se s brojnim izazovima koji imaju snažan utjecaj na njihovo mentalno zdravlje i svakodnevno funkcioniranje. Od trenutka postavljanja dijagnoze roditelji prolaze kroz razdoblje pojačanog stresa, neizvjesnosti i osjećaja nesigurnosti u pogledu budućnosti djeteta. Uz to, teškoće djece s PSA u izražavanju i razumijevanju emocija dodatno povećavaju rizik od anksioznosti i otežavaju roditeljima svakodnevno nošenje s izazovnim situacijama. Stoga je upravo sustavna i kontinuirana podrška roditeljima ključna komponenta uspješne intervencije. U Dječjem vrtiću Bajka u Zagrebu razvijen je poseban poludnevni program za djecu s PSA u dobi od treće godine do polaska u školu, pri čemu se naglasak stavlja na partnerski odnos s roditeljima. Program se temelji na individualiziranom pristupu djetetu, a ciljevi se oblikuju u suradnji s obitelji i usklađuju s njezinim prioritetima. Roditeljima se pruža sustavna podrška kroz tjedne savjetodavne razgovore na kojima im se demonstriraju metode rada i nude strategije za nošenje s izazovnim ponašanjima. Dodatno, roditeljima je omogućeno sudjelovanje u mjesečnim grupama podrške koje vode psihologinja i edukacijska rehabilitatorica s ciljem razmjene iskustava, jačanja roditeljskih kompetencija i povećanja otpornosti obitelji. S obzirom na rastuću prevalenciju PSA i sve češću inkluziju djece u redovne odgojno-obrazovne programe, roditelji imaju ključnu ulogu u pripremi i osnaživanju djece za integraciju u vršnjačku skupinu. Program DV Bajka pokazuje da je ulaganje u podršku roditeljima jednako važno kao i rad s djecom, jer osnaženi roditelji predstavljaju temelj stabilnog i poticajnog okruženja u kojem dijete može napredovati. Procjena i praćenje napretka djece provodi se primjenom alata VB-MAPP, koji omogućuje procjenu jezičnih i socijalnih vještina te prepoznavanje razvojnih prepreka kod djece s poremećajem iz spektra autizma. Napredak i učinkovitost programa prate se dvaput godišnje, a dodatno se vrednuje i zadovoljstvo roditelja putem upitnika o suradnji i kvaliteti programa. U sklopu vanjskog vrednovanja program sudjeluje i u istraživanjima poput onog za specijalistički rad „Kvalitativna analiza ishoda Posebnog poludnevnog programa za predškolsku djecu s poremećajem iz spektra autizma“ (Blažević, 2024).

Ključne riječi: autizam, podrška roditeljstvu, otpornost, individualizirani pristup, inkluzija

JEDAN OD NAČINA RADA NA JAČANJU OTPORNOSTI ODGOJITELJA

Milena Haler

Dječji vrtić Vjeverica, Zagreb

✉ psiholog.vjeverica@gmail.com

Rezultati istraživanja pokazuju kako je u radu odgojitelja dječjih vrtića razina stresa iznimno visoka (Autorice Živčić-Bećirević i Smojver-Ažić (2005). Kao stresore ističu buku, neadekvatne uvjete za rad, lošu organizaciju rada, probleme komunikacije sa stručnom službom ustanove te složenost svakodnevnih interakcija kako s djecom tako i s roditeljima (Sindik i Pavlović, 2015; Ajduković, 1996; Živčić-Bećirević i Smojver-Ažić, 2005; Frančešević i Sindik, 2014). S obzirom na zahtjeve posla vještine upravljanja emocijama su iznimno važne. Emocionalno iscrpljeni odgojitelji teže se nose s profesionalnim kao i društvenim izazovima posla (Zinnser i sur., 2013). Povećanje otpornosti odgojitelja odnosi se na jačanje njihove sposobnosti uspješnog nošenja sa stresom, promjenama i zahtjevima svakodnevnog rada s djecom, roditeljima i kolegama. U nošenju s izazovima svog posla sigurno da im jačanje otpornosti pomaže da ostanu smireni, fleksibilni i motivirani unatoč tim pritiscima. Ključni čimbenici razvoja otpornosti uključuju samosvijest, emocionalnu regulaciju i sposobnost prepoznavanja vlastitih granica. Podrška kolega i timska suradnja, jačanje osjećaja pripadnosti isto tako su važni. Važne su nove vještine komunikacije i strategije suočavanja. Ukratko, psihološku otpornost potičemo kroz:

- razvoj komunikacijskih vještina (učinkovita komunikacija, asertivnost),
- uspostavljanje i održavanje zdravih odnosa (suradničke vještine, empatija, moralno rasuđivanje), - pozitivno i optimistično mišljenje i emocije,
- razvoj samoodređenja (rješavanje problema, osnaživanje i autonomija),
- izgradnja osobne snage (pozitivno samopoimanje i samopouzdanje),
- pretvaranje izazova u prilike (suočavanje s nedaćama i odbacivanjem, suočavanje sa sukobima i prihvaćanje promjena).

Practiciranje tehnika opuštanja, ravnoteža između posla i privatnog života te razvijanje pozitivnog stava doprinose mentalnom zdravlju. Kada su odgojitelji otporniji, mogu bolje podržati djecu u njihovom razvoju, stvarati sigurnu i poticajnu atmosferu te dugoročno očuvati vlastito profesionalno zadovoljstvo i dobrobit. Nošeni svim navedenim 2024./2025. pedagoške godine u okviru stručnog usavršavanja u našem vrtiću, a prema interesu i traženjima odgojitelja vrtića, oformili smo grupu odgojitelja koja se bavila načinima osnaživanja psihološke otpornosti. Tijekom rada te skupine vrlo aktivno je sudjelovala i psihologinja vrtića koja je psihološkim vježbama, tehnikama opuštanja i mindfulnessa te teorijskim napucima dala doprinos u dolasku do zacrtanih ishoda grupe a to je poticanje i unapređivanje psihološke otpornosti. U evaluacijama odgojitelji ističu kako su vrlo zadovoljni dobivenim u radu u navedenoj grupi.

Ključne riječi: odgojitelji, stres, jačanje otpornosti

Simpozij: STRES I MOBING U TREĆEM TISUĆLJEĆU 61
MOBING U ZADNJIH 25 GODINA I NJEGOVA PREVENCIJA

Voditeljica: **Andreja Kostelić Martić**

1. STRESORI NA RADNOM MJESTU U ZADNJIH 25 GODINA: ŠTO SE PROMIJENILO, ŠTO JE OSTALO ISTO I ŠTO ZNAMO O NAŠIM RADNICIMA? 62
Darja Maslić Seršić, Jasmina Tomas, Una Mikac
2. ZDRAVE RADNE ORGANIZACIJE U HRVATSKOM KONTEKSTU: PERSPEKTIVE ZAPOSLENIKA O ORGANIZACIJSKOM ZDRAVLJU 63
Andrea Tokić, Ana Slišković, Ana Šimunić, Matilda Nikolić Ivanišević, Jelena Ombla
3. ULOGA PSIHOLOGA I RUKOVODITELJA U OČUVANJU MENTALNOG ZDRAVLJA ZAPOSLENIH 64
Zoran Sušanj
4. ŠTO SE PROMIJENILO U 25 GODINA RAZVOJA LJUDI I NJIHOVIH „MEKIH VJEŠTINA“ 65
Jadranka Delač Hrupelj
5. IZAZOVI SUVREMENOG POSLOVANJA: MOGU LI VODITELJI SMANJITI STRES I QUIET-QUITTING TE POVEĆATI ANGAŽIRANOST I PSIHOLOŠKU OTPORNOST ZAPOSLENIKA? 66
Tanja Pureta

STRES I MOBING U TREĆEM TISUĆLJEĆU

MOBING U ZADNJIH 25 GODINA I NJEGOVA PREVENCIJA

Andreja Kostelić Martić

Centar za kognitivno bihevioralnu terapiju, Zagreb

✉ andrejakostelic@hotmail.com

Mobing ili psihološko zlostavljanje na radnom mjestu, postajao je oduvijek ali se sustavno počeo proučavati u Europi s istraživanjem Heinz Leymanna koji je dao prvu definiciju mobinga 1984. Cilj ovog predavanja bit će prikazati koliko je mobing prisutan u radnim organizacijama zemalja članica Evropske unije zadnjih 25 godina i što se sve može poduzeti na njegovoj prevenciji. Evropska zaklada za poboljšanje životnih i radnih uvjeta svakih nekoliko godina radi veliko istraživanje u koje su uključene zemlje članice Europske Unije. U njihovom trećem istraživanju radnih uvjeta iz 2000. godine na uzorku od 21500 radnika možemo vidjeti da je 9 % radnika bilo meta mobinga (to je oko 13 milijuna radnika u EU). A u nekompletnom istraživanju iz vremena COVID-a 2021. godine na uzorku od 72000 radnika dobili smo brojku da je 6 % radnika bilo mobizirano u zadnjih 12 mjeseci. Brojka je nešto niža ali još uvijek zabrinjavajuća. Jednako je tako i niži postotak ako gledamo samo postotak barem jednog nepoželjnog ponašanja (verbalno nasilje, nepoželjna seksualna pažnja, mobing ili nasilje). U 2015. je bio za EU 28 oko 15 % a za EU 27 oko 13 % 2021. godine. U Hrvatskoj ako gledamo samo postotak barem jednog nepoželjnog ponašanja, imamo trend rasta a ne pada. U 2015. godini imali smo 10 %. a 2021. imali smo oko 13.5 %. I udruga Mobbing iz Zagreba izvještava o znatno većem broju javljanja u njihovu udrugu zbog mobinga. 2024. godine Udruzi Mobbing obratilo se 2220 osoba, a njih 832 navelo je da su izloženi zlostavljanju na poslu, što je porast od 154 u odnosu na prethodnu godinu, iako broj prijava prema poslodavcima ili institucijama stagnira. Osim mobinga radnici na radnom mjestu izloženi su i diskriminaciji. Izuzetno je zabrinjavajuće što diskriminacija prema radnicima konstantno raste. 7 % radnika u 2015. a 11 % radnika u 2021. godini izjavilo je da je bilo diskriminirano u odnosu na spol, rasu, religiju, dob, nacionalnost, invalidnost, te seksualnu orijentaciju u zadnjih 12 mjeseci. Navedene brojke nam ukazuju da moramo još dosta toga napraviti na prevenciji i mobinga i diskriminacije. Postoje tri razine prevencije: primarna, sekundarna i tercijarna. U predavanju će biti prikazane smjernice za sve tri razine prevencije. Prva razina odnosi se na prevenciju stresa na radnom mjestu, profesionalno usavršavanje, pravni aspekt, itd. Druga razina na savjetovanje i medijaciju. A tercijarna razina odnosi se na ranu dijagnozu, grupe samopomoći, rehabilitaciju u specijaliziranim zdravstvenim ustanovama i na zakone.

Ključne riječi: mobing, diskriminacija, prevencija

STRESORI NA RADNOM MJESTU U ZADNJIH 25 GODINA: ŠTO SE PROMIJENILO, ŠTO JE OSTALO ISTO I ŠTO ZNAMO O NAŠIM RADNICIMA?

Darja Maslić Seršić, Jasmina Tomas, Una Mikac

Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb

✉ darja.maslic@ffzg.hr

Rad donosi kratak pregled najčešće istraživanih stresora na radu u posljednjih 25 godina i opisuje dominantne teorije koje sistematiziraju izvore stresa u suvremenom radnom kontekstu. Cilj je utvrditi dominantne strukturalne, ekonomske i socijalne izvore stresa koje u svom radu percipiraju zaposlene osobe različitog profila i razine obrazovanja te opisati neke nove izvore stresa koji se istražuju posljednjih godina. Osim toga, izložit ćemo rezultate vlastitog istraživanja prevalencije pojedinih izvora stresa u radu i njihovog učinka na radnu dobrobit. Podaci su prikupljeni longitudinalnom panel studijom s tri točke mjerenja na reprezentativnom uzorku zaposlenih osoba u Republici Hrvatskoj (N = 1.106). Teorijski okvir istraživanja bio je Model zahtjeva i resursa na radu (Demerouti i sur., 2001). Izvori stresa mjereni su kroz percepciju zahtjeva (radno preopterećenje, nejasnoća uloge, konflikt uloge, interpersonalni konflikti i nesigurnost posla) i resursa (autonomija u radu, podrška nadređenog, mogućnost učenja) na poslu, a kao mjera radne dobrobiti, korištena je hrvatska verzija Upitnika sindroma sagorijevanja na poslu - BAT-23 (Schaufeli i sur., 2020). Rezultati su pokazali kako su strukturalni izvori stresa (radno opterećenje, nejasnoća uloge i konflikt uloge) najistaknutiji izvor stresa u hrvatskoj radnoj populaciji te da ovi stresori u većoj mjeri od ekonomskih stresora (nesigurnost posla) predviđaju kratkoročne i odgođene negativne posljedice na dobrobit zaposlenih. Utvrđene su i neke razlike u percepciji zahtjeva i resursa na poslu, kao i u intenzitetu simptoma sagorijevanja s obzirom na tip posla (manualni u odnosu na nemanualne radnike), razinu obrazovanja i sektor rada. Nalazi istraživanja imaju praktične implikacije za upravljanje ljudskim potencijalima u uvjetima neravnoteže između ponude i potražnje na tržištu rada jer daje smjernice za intervencije čiji je cilj povećanje kvalitete rada i privlačenja radne snage. Instrumenti koji su razvijeni i validirani u okviru ove studije mogu predstavljati vrijedne alate za praćenje radne dobrobiti zaposlenih u Hrvatskoj.

Ključne riječi: stres, izvori stresa, radna dobrobit

ZDRAVE RADNE ORGANIZACIJE U HRVATSKOM KONTEKSTU: PERSPEKTIVE ZAPOSLENIKA O ORGANIZACIJSKOM ZDRAVLJU

**Andrea Tokić, Ana Slišković, Ana Šimunić, Matilda Nikolić Ivanišević,
Jelena Ombla**

Sveučilište u Zadru, Odjel za psihologiju, Zadar

✉ atokic@unizd.hr

Cilj ovog kvalitativnog istraživanja bio je ispitati kako zaposlenici koji žive i rade u Republici Hrvatskoj doživljavaju pojam zdrave radne organizacije, kako brojčano procjenjuju „zdravlje“ organizacije u kojoj su zaposleni, te što smatraju ključnim područjima za poboljšanje u svojim radnim okruženjima. U istraživanju je sudjelovalo 723 zaposlenika iz različitih sektora, koji su putem otvorenih pitanja opisivali svoja iskustva i opažanja. Za potrebe ovog izlaganja uspoređene su dvije skupine sudionika: (1) oni koji su svoje organizacije ocijenili kao maksimalno zdrave (najviša ocjena na skali od 1 do 5), i (2) oni koji su ih ocijenili kao izrazito nezdrave (ocjene 1 i 2). Analiza njihovih odgovora otkriva jasne razlike u doživljaju ključnih organizacijskih čimbenika zasluženih za ovakve procjene. Sudionici koji su svoje radne organizacije ocijenili kao zdrave (ocjene 5), s najvećom su učestalošću isticali kvalitetne međuljudske odnose kao glavni izvor organizacijskog zdravlja. S druge strane, oni koji su dali najniže ocjene naveli su tri ključna područja koja zahtijevaju poboljšanje: organizaciju posla i sustav vrednovanja rada, međuljudske odnose i kvalitetu rukovodstva. Rezultati ukazuju na to da su međuljudski odnosi temeljna komponenta subjektivnog doživljaja zdrave organizacije, ali istovremeno upućuju na to da strukturni i upravljački aspekti organizacije značajno utječu na percepciju njezina ukupnog zdravlja, posebice s negativnog aspekta. U raspravi će biti ponuđena teorijska i praktična tumačenja dobivenih rezultata s naglaskom na kontekstualne specifičnosti hrvatskog radnog okruženja, te implikacije za razvoj i implementaciju strategija usmjerenih na stvaranje psihološki zdravih radnih mjesta.

Ključne riječi: zdrave radne organizacije, međuljudski odnosi, rukovodstvo, organizacija

ULOGA PSIHologa I RUKOVODITELJA U OČUVANJU MENTALNOG ZDRAVLJA ZAPOSLENIH

Zoran Sušanj

Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Rijeka

✉ zoran.susanj@ffri.uniri.hr

Različiti radni i organizacijski stresori mogu ozbiljno narušiti mentalno zdravlje zaposlenih. Stoga organizacije nastoje ublažiti simptome stresa svojih zaposlenika, razvijati njihove vještine za bolje suočavanje ili upravljanje stresom, ali i djelovati preventivno, odnosno reducirati stresore u radnom okruženju. Iako preventivne intervencije mogu biti posebno dizajnirane za sprečavanje radnog i organizacijskog stresa, nužno ih je provoditi i sustavno, i to u okviru redovitih aktivnosti upravljanja ljudima u organizaciji. Kao okvir za analizu i raspravu o prevenciji stresa u radnom okruženju koristit će se *HR Navigator* - procesni model koji integrira različite sustave, procese i aktivnosti upravljanja i razvoja ljudskih potencijala. U ishodištu su ovog modela strateška kadrovska usmjerenja organizacije. Na osnovi njih oblikovani su zahtjevi radnog mjesta koje organizacija postavlja pred zaposlenike. Definirani zahtjevi su temelj kako za pribavljanje i odabir novih, tako i za mjerenje i praćenje rezultata rada i razvoja kompetencija postojećih zaposlenika. Godišnji razgovori s neposredno nadređenima odnose se na povratne informacije o učinku i razvoju zaposlenika, a na njih se nadovezuju sustavi osposobljavanja i razvoja karijere. Nagrađivanje se temelji na vrednovanju zahtjeva radnog mjesta, ali i na izmjerenim individualnim pokazateljima uspjeha u radu i razvoja potrebnih kompetencija. Svi prethodni elementi modela osnova su za kadrovske, odnosno analize ljudskih potencijala organizacije. U podlozi modela nalaze se posebne teme te radno-pravni i administrativni poslovi, koji zajedno predstavljaju podlogu za učinkovito izvođenje svih ranije navedenih procesa i sustava upravljanja ljudskim resursima. U svakom od pojedinih elemenata navedenog modela razjasnit će se razlike u odgovornosti stručnjaka (prvenstveno psihologa) i rukovoditelja (na svim hijerarhijskim razinama) za sprečavanje radnih i organizacijskih stresora te ukazati na nužnost njihova međusobno usklađenog i sustavnog djelovanja.

Ključne riječi: prevencija stresa u radnom okruženju, mentalno zdravlje zaposlenih, sustavi i procesi upravljanja ljudskim resursima

ŠTO SE PROMIJENILO U 25 GODINA RAZVOJA LJUDI I NJIHOVIH „MEKIH VJEŠTINA“

Jadranka Delač Hrupelj

Creativa, Zagreb

✉ jadranka.delac@creativa.hr

Predavanje kratko opisuje kako su se promjene kroz koje je gospodarstvo u Hrvatskoj prolazilo od kasnih 90-ih do 2025. odražavale na tržište, posebice tržište rada i funkciju u poduzeću koja se bavi ljudima i kulturom. Evidentna je promjena od razumijevanja da je čovjek u biznisu „trošak“ koji treba „administrirati“, preko razumijevanja da je čovjek resurs i kapital, prema razumijevanju da su ljudi sami po sebi vrijednost i stvaratelji vrijednosti i da žele u biznisu tako biti i tretirani; od početnih „deklarativnih“ bavljenja razvojem i učenjem (ponekad kao „nagrade za menadžment“) do vrlo dubokih i cjelovitih procesa promjene i razvoja u kojima važnost i vrijednost bavljenja čovjekom pokušava dostići razinu bavljenja rezultatom. Uz područja razvoja „mekih vještina“ koja su neka vrsta „must have“ sve više je fokus na razvoju novih mind-setova i širenja svijesti i razvoju transformativnih obrazaca vodstva i ponašanja. Mijenjaju se i uloge: tko je učenik a tko poučavatelj. Kako se je povećavala količina promjena i pritisak na učinkovitost i rezultat, tako je i tema stresa dobivala sve veću važnost i prolazila niz promjena od početnog poučavanja o menadžerskom stresu do sadašnjih kratkih ponavljajućih vježbanja rezilijentnosti gdje nije cilj poučiti već izgraditi naviku koja jača otpornost svih zaposlenika. Prihvatanje različitosti i inkluzija koji se unatrag nekoliko godina pojavljuju kao značajan trend mogu se povezati s mogućim smanjenjem pojave mobbinga. Svijet u kojem trenutačno živimo traži novu promišljenost i otpornost na nepoznato i nesigurno, traži fleksibilnost, preuzimanje rizika, samosvijest i empatiju, agilnost i inoviranje i još puno toga. Jedan od izlaza sigurno je u razumijevanju da uz poslovni i profesionalni razvoj jednaku važnost ima i osobni razvoj.

Ključne riječi: vještine, stres, osobni razvoj

IZAZOVI SUVREMENOG POSLOVANJA: MOGU LI VODITELJI SMANJITI STRES I QUIET-QUITTING TE POVEĆATI ANGAŽIRANOST I PSIHOLOŠKU OTPORNOST ZAPOSLENIKA?

Tanja Pureta

Ramiro, Zagreb

✉ tanja.pureta@ramiro.hr

Krajem 2024. poduzeće Ramiro je ponovilo ispitivanje iz 2017. o povezanosti stilova vođenja i uspjeha hrvatskih organizacija. Rezultati ispitivanja su pokazali da je uspjeh organizacija povezan sa stilovima vođenja, kao i s angažiranošću zaposlenika. Kako bi povećale angažiranost, organizacije su se dominantno usmjerile na otklanjanje nezadovoljstva zaposlenika, i to u prvom redu na smanjivanje stresora. Generalno gledajući, u tome su uspjele, jer unatrag zadnjih 5 godina, na svjetskoj i europskoj razini, zaposlenici prijavljuju sve manju izloženost stresu na poslu. No, očekivanje poslodavaca da će uklanjanje stresora i nezadovoljstva posljedično povećati angažiranost i produktivnost zaposlenika, nije se ostvarilo. Tako je angažiranost zaposlenika u Europi manja nego ikad, što pokazuje da za povećanje angažiranosti nije dovoljno samo povećati zadovoljstvo i smanjiti stres. Štoviše, objektivno smanjivanje stresora nije dovelo do veće psihološke otpornosti zaposlenika, već do potrebe da ostanu u zoni udobnosti, odnosno do aktivnog otpora prema svakom izazovnijem zadatku. Konkretno, kod zaposlenika se pojavio quiet i loud quitting prema svim zadacima i zahtjevima poslodavca za koje misle da bi im mogli izazvati stres. Posljedica toga je da je za mnoge organizacije poslovanje sa zaposlenicima koji funkcioniraju u zoni udobnosti postalo neodrživo. Dodatno, zaposlenici postaju sve neotporniji na stres te nedovoljno kompetentni za preuzimanje kompleksnijih razina odgovornosti, jer izbjegavaju profesionalni i osobni razvoj kroz učenje obrazaca zdravog suočavanja sa zahtjevnijim poslovnim situacijama. Za uspješno suočavanje s ovim suvremenim trendom ključni su voditelji, i to oni koji pokazuju transformacijske stilove vođenja. Ti stilovi se mogu naučiti, pa je preporuka poslodavcima da omoguće svojim voditeljima sustavan razvoj stilova vođenja koji potiču angažiranost te ih usmjeriti da se bave vođenjem ljudi, a ne operativnim zadacima koje bi trebali obavljati članovi njihovih timova. Viša razina angažiranosti je, osim s uspjehom poduzeća, značajno povezana i s boljom psihološkom otpornošću zaposlenika i organizacija, pa je potrebno promijeniti uvriježeni stav da je angažiranost štetna za zdravlje i potaknuti menadžment da ju aktivno promovira.

Ključne riječi: stilovi vođenja, stres, psihološka otpornost, angažiranost, zadovoljstvo zaposlenika

Simpozij: ZDRAVSTVENA PSIHOLOGIJA U KRIZNIM VREMENIMA – JAČANJE OTPORNOSTI POJEDINCA, OBITELJI I ZAJEDNICE 69

Voditelj: **Damir Lučanin**

1. PODRŠKA RODITELJIMA DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU KROZ RANU INTERVENCIJU U BOLNICI I IZVAN NJE 70
Mirna Kostović Srzentić
2. OD TRAUME DO RASTA: KVALITETA ŽIVOTA DJECE I MLADIH NAKON RAKA 71
Melita Rukavina
3. OD DIJAGNOZE DO OSNAŽIVANJA: MULTIDISCIPLINARNE STRATEGIJE I EDUKACIJA O KRONIČNOJ BOLI 72
Morana Radman
4. KOGNITIVNA EMOCIONALNA REGULACIJA I MENTALNO ZDRAVLJE MEDICINSKIH SESTARA 73
Zrinka Pukljak
5. SEKSUALNO ZDRAVLJE I RIZICI U KRIZAMA IZ PERSPEKTIVE ZDRAVSTVENOG PSIHologa 74
Karin Kuljanić, Živko Mišević, Gracia Dekanić Arbanas

ZDRAVSTVENA PSIHOLOGIJA U KRIZNIM VREMENIMA - JAČANJE OTPORNOSTI POJEDINCA, OBITELJI I ZAJEDNICE

Damir Lučanin

Sekcija za zdravstvenu psihologiju HPD-a, Zagreb

✉ dlucanin@gmail.com

Niz zbivanja u našem okruženju može izazvati stanja krize ili ugroze za pojedince i skupine ljudi. Prijetnje zdravlju i dobrobiti ljudima mogu biti rezultat prirodnih katastrofa, oružanih sukoba, bolesti (posebno epidemija), nepovoljnih klimatskih promjena, progonstva i raseljavanja ljudi, nesigurnosti snabdijevanja hranom, društvenih destabilizacija uključujući ekonomske krize i veće socijalne promjene. Krize bitno usložavaju ostale izazove koje proučavaju i rješavaju zdravstveni psiholozi. Rješavanje kriza zahtijeva značajne društvene transformacije i promjenu ponašanja pojedinaca, koje trebaju biti takve da koriste zdravlju i dobrobiti pojedinaca, ali i javnozdravstvene koristi. Zbog svoje jedinstvene stručnosti zdravstveni psiholozi su pozvani planirati i razraditi odgovore za ublažavanje posljedica u različitim kriznim stanjima i u različitim područjima života i funkcioniranja ljudi i zajednica. U sklopu ovog simpozija dotaknuti su pojedini specifični načini na koje zdravstveni psiholozi mogu pridonijeti podizanju otpornosti i boljem odgovoru na krize i to u sferama istraživanja, poučavanja, donošenja javnih politika i neposrednom javnozdravstvenom i individualno terapijskom djelovanju. Zdravstveni psiholozi ne trebaju pasivno čekati pojavu krize nego trebaju pripremati različite scenarije i protokole djelovanja u slučaju pojave pojedinih oblika kriza. U sklopu simpozija bit će riječi o potrebi podrške roditeljima djece s teškoćama u razvoju kroz ranu intervenciju u bolnici i izvan nje - od najranije dobi u bolničkom okruženju i izvan njega. Bit će izložen rad o malignim bolestima u djetinjstvu i adolescenciji, te utjecaju koji imaju na psihosocijalni razvoj djece i mladih. Novija istraživanja upućuju da mogu imati i pozitivne posljedice - mogu potaknuti i posttraumatski rast. Edukacija o neuroznanosti boli kao mostu između dijagnoze i osnaživanja (pacijenta, zdravstvenog tima i zajednice). Ovaj pristup omogućuje pacijentu aktivnu ulogu u terapiji boli i poboljšanje ishoda. Jedno od izlaganja govori o važnosti edukacije medicinskih sestara o strategijama kognitivne emocionalne regulacije zbog njihove povezanosti s pokazateljima mentalnog zdravlja. Izložen će biti i rad koji prezentira aktualne spoznaje o povezanosti kriza i seksualnog zdravlja, te definira ulogu zdravstvenog psihologa u prevenciji i intervencijama. Relativno veliki broj kriznih stanja je rezultat ljudskog ponašanja i djelovanja stoga je u našoj moći i odgovornosti da se s njima suočimo i preventivno djelujemo.

Ključne riječi: roditeljski stres, maligne bolesti, biopsihosocijalni pristup boli, emocionalna regulacija, seksualno zdravlje

PODRŠKA RODITELJIMA DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU KROZ RANU INTERVENCIJU U BOLNICI I IZVAN NJE

Mirna Kostović Srzentić

Zdravstveno veleučilište Zagreb, Katedra za zdravstvenu psihologiju, Zagreb

✉ mirna.kostovic-srzentic@zvu.hr

Djeci s teškoćama u razvoju potrebna je visoka razina roditeljske skrbi od najranije dobi. Napredak neonatalne medicine rezultirao je povećanjem stope preživljavanja neurorizične djece, no uz visoke medicinske rizike dolazi i do dugotrajnog psihološkog opterećenja roditelja. Zahtjevnost roditeljske uloge često dovodi do visoke razine roditeljskog stresa koji može ometati razvoj privrženosti, osjećaj sigurnosti malog djeteta te je povezan s lošijim razvojnim ishodom. Roditelji djece s teškoćama dugoročno imaju nižu kvalitetu života i povećan rizik za probleme mentalnog zdravlja. Čimbenici o kojima ovisi stres vezani uz obilježja djeteta, samog roditelja i okoline. Već tijekom boravka djeteta u jedinici intenzivnog liječenja novorođenčadi nakon rođenja, roditelji prolaze kroz intenzivan stres. U bolničkom okruženju od najranije dobi ne postoji sustavna psihološka podrška roditeljima u najkritičnijem razdoblju. Roditeljski stres se kao temu preporuča istaknuti prije uključivanja djece u terapijske programe. Kako djeca s teškoćama u razvoju imaju veću učestalost hospitalizacije, postavlja se pitanje podrške koju u bolničkom okruženju primaju roditelji koji su pod opterećenjem. Veća dostupnost na dokazima utemeljenih programa podrške roditeljima s ciljem očuvanja mentalnog zdravlja i educirani senzibilizirani zdravstveni djelatnici te djelatnici drugih resora omogućili bi bolju podršku od najranije dobi (jedinice za intenzivno liječenje novorođenčadi i primarna zdravstvena zaštita), kroz djetinjstvo (primarna zdravstvena skrb, specijalne ustanove za rehabilitaciju, predškolski i školski sustav), a posebice u razdobljima tranzicije.

Ključne riječi: roditeljski stres, djeca s teškoćama u razvoju, bolnica, rana intervencija

OD TRAUME DO RASTA: KVALITETA ŽIVOTA DJECE I MLADIH NAKON RAKA

Melita Rukavina

Zdravstveno veleučilište Zagreb, Katedra za zdravstvenu psihologiju, Zagreb

✉ melita.rukavina@zvu.hr

Maligne bolesti u djetinjstvu i adolescenciji, iako su rijetke, zbog utjecaja koje imaju na psihosocijalni razvoj djece i mladih mogu se opisati kao traumatsko iskustvo. Zahvaljujući napretku medicine povećava se broj onih koji se uspješno izbore s bolešću te kvaliteta života nakon liječenja sve više dolazi u središte pozornosti, kako stručnjaka tako i zajednice u kojoj djeca i mladi nastavljaju sa svojim životom. Premda bi se očekivalo da suočavanje s potencijalno životno ugrožavajućom bolešću rezultira višim razinama anksioznosti, depresivnosti i problema u ponašanju, većina istraživanja ne potvrđuje značajnije poteškoće u prilagodbi kod djece i mladih oboljelih od malignih bolesti. Novija istraživanja upućuju na to da visoko stresni događaji mogu imati i pozitivne posljedice, odnosno mogu potaknuti i pozitivne životne promjene koje se obično opisuju kao posttraumatski rast. Tako im se, primjerice, mogu promijeniti životni prioriteti, stvaraju se čvršće veze s drugim ljudima, dobivaju više podrške, jača njihova otpornost na stres i sl. U ovom izlaganju cilj je istaknuti specifične izazove, ali i potencijalne razvojne resurse djece i mladih u remisiji nakon maligne bolesti. Prikazat će se rezultati istraživanja posttraumatskog rasta u populaciji djece i mladih preživjelih od raka kao i primjeri aktivnosti i intervencija koje postoje u Republici Hrvatskoj, prvenstveno u okviru djelovanja različitih udruga. Također, prikazat će se primjeri praktičnih smjernica za poboljšanje kvalitete života djece i mladih nakon završetka liječenja. Takvi programi, uz stručnu psihološku i rehabilitacijsku pomoć mogu značajno pridonijeti dugoročnoj kvaliteti života ove populacije.

Ključne riječi: djeca, adolescenti, maligne bolesti, posttraumatski rast, kvaliteta života

OD DIJAGNOZE DO OSNAŽIVANJA: MULTIDISCIPLINARNE STRATEGIJE I EDUKACIJA O KRONIČNOJ BOLI

Morana Radman

Zdravstveno veleučilište Zagreb, Katedra za zdravstvenu psihologiju, Zagreb

✉ morana.radman@zvuh.hr

U središtu multidisciplinarnе skrbi za kroničnu bol jest edukacija o neuroznanosti boli (PNE) koja pacijentu pomaže da kroničnu bol koju osjeća rekonceptualizira iz „oštećenja tkiva i dijagnoze” u ponekad pretjerano osjetljiv živčani sustav. Takva kognitivna promjena smanjuje prijetnju, katastrofizaciju i strah–izbjegavanje, te povećava samoučinkovitost i angažman u funkcionalnim ciljevima terapije. Edukacija o neuroznanosti boli (PNE) omogućuje pacijentu razumjeti ulogu centralne senzitivizacije, predviđanja i učenja straha čime se lakše prihvaća postupno izlaganje kretanju i poboljšavaju strategije regulacije stresa, uz bolje prihvaćanje terapijskih postupaka i, u konačnici, bolje ishode. Za napredak u terapiji i održiv učinak iste potrebno je osnažiti sve zdravstvene djelatnike u terapijskoj komunikaciji i edukaciji pacijenta. Ključni elementi su: zajednički “jedinstveni jezik” tima, validacija iskustva boli, jezik bez stigme i konzistentne poruke. Kao jedan od korisnih alata su kratke provjere razumijevanja stanja i terapijskih tehnika u svakoj konkretnoj točki terapijskog procesa kao i korištenje standardiziranih ljestvica za praćenje te kratkih objašnjenja (npr. „zašto bole leđa i kada nije opasno”). Sustavno praćenje vodi prilagodbi edukacije i povećava kvalitetu skrbi na općoj razini. Edukacija o neuroznanosti boli tako postaje most od dijagnoze do osnaživanja — za pacijenta, tim i zajednicu.

Ključne riječi: edukacija o neuroznanosti boli, terapijska komunikacija, biopsihosocijalni pristup kroničnoj boli

KOGNITIVNA EMOCIONALNA REGULACIJA I MENTALNO ZDRAVLJE MEDICINSKIH SESTARA

Zrinka Pukljak

Zdravstveno veleučilište Zagreb, Katedra za zdravstvenu psihologiju, Zagreb

✉ zrinka.pukljak@zvu.hr

Brojna istraživanja pokazala su postojanje značajne povezanosti između emocionalnog stanja medicinskih sestara i njihove radne učinkovitosti, odnosno kvalitete zdravstvene skrbi koju pružaju pacijentima. Emocije medicinskih sestara povezane su s razumijevanjem i pamćenjem relevantnih informacija, motivacijom za ostvarenje ciljeva njege, točnošću rješavanja problema i kvalitetom komunikacije i međuljudskim odnosima. Iako postoji obilje literature koja ističe emocionalne izazove u sestrinstvu, manje je istraživanja koja se usredotočuju na to kako medicinske sestre upravljaju vlastitim emocijama. Na socijalnoj razini, emocije mogu regulirati traženjem podrške od drugih, dok na ponašajnoj razini neke reakcije poput plača ili povlačenja mogu doprinijeti emocionalnom rasterećenju. Ipak, tijekom posljednjeg desetljeća raste interes za istraživanje koncepta kognitivne emocionalne regulacije. Kognitivna emocionalna regulacija odnosi se na proces reguliranja i upravljanja vlastitim emocijama pomoću misaonih procesa i strategija koje mogu biti nesvjesne ili svjesne, adaptivne ili neadaptivne. Cilj kognitivne regulacije nije eliminirati emocije, nego koristeći misaone procese postići optimalnu razinu dinamike emocija kako bi se medicinskim sestrama olakšao prikladan odgovor na stalno promjenjive zahtjeve okoline. Cilj: Ispitati mentalno zdravlje medicinskih sestara, mjereno razinama depresije, anksioznosti i stresa, te istražiti doprinos kognitivnih strategija regulacije emocija u predviđanju depresije, anksioznosti i stresa. Metode: Podaci su prikupljeni u veljači 2023. u Kliničkom bolničkom centru Osijek. U istraživanju je sudjelovalo ukupno 82 medicinske sestre. Podaci su prikupljeni pomoću sociodemografskih pitanja, Skale depresije, anksioznosti i stresa (Lovibond & Lovibond, 1995) te Upitnika kognitivne regulacije emocija (Garnefski & Kraaij, 2006). Rezultati: Većina medicinskih sestara ne doživljava klinički značajnu depresiju, anksioznost i stres. No, barem blage simptome depresivnosti ima 42.5 % sudionika, barem blage simptome anksioznosti 40.7 % sudionika te barem blage simptome stresa njih 33.3 %. Najveći udio klinički značajanih rezultata, zabilježen je za anksioznost (18.53 %). Neadaptivna strategija okrivljavanja drugih pokazala se značajnim prediktorom depresije, anksioznosti i stresa, dok se strategija pozitivnog preusmjeravanja pokazala značajnim prediktorom stresa. Zaključak: Rezultati ukazuju da upotreba određenih kognitivnih strategija emocionalne regulacije ima značajnu ulogu u mentalnom zdravlju medicinskih sestara, mjerenom razinama depresije, anksioznosti i stresa. Također ističu važnost osposobljavanja medicinskih sestara za prepoznavanje i primjenu različitih strategija kognitivne regulacije emocija te razumijevanje njihove učinkovitosti.

Ključne riječi: emocionalna regulacija, medicinske sestre, mentalno zdravlje

SEKSUALNO ZDRAVLJE I RIZICI U KRIZAMA IZ PERSPEKTIVE ZDRAVSTVENOG PSIHOLOGA

Karin Kuljanić, Živko Mišević, Gracia Dekanić Arbanas

KBC Rijeka, Zavod za kliničku, zdravstvenu i organizacijsku psihologiju
Sveučilište u Rijeci, Fakultet zdravstvenih studija, Rijeka

✉ kkuljanic@gmail.com

U ovom radu prikazat će se aktualne spoznaje o povezanosti kriza i seksualnog zdravlja te definirati ulogu zdravstvenog psihologa u prevenciji i intervencijama. Seksualno zdravlje sastavni je dio općeg zdravlja i dobrobiti, a u kriznim razdobljima često biva zanemareno. Osobne (trauma, bolest, žalovanje), partnerske (svađe, rastava, financijske poteškoće) i krize (pandemije, ratovi, prirodne katastrofe) imaju snažan utjecaj na intimnost, seksualno funkcioniranje pojedinaca i dostupnosti zdravstvenim uslugama. Posljedice uključuju seksualne poteškoće, rizična ponašanja, neplanirane trudnoće te povećan rizik od seksualnog nasilja. Uloga zdravstvenog psihologa posebno je važna jer objedinjuje kliničku i javnozdravstvenu perspektivu. Krize djeluju na seksualno zdravlje kroz tri razine: biološku, psihološku i socijalnu prema biopsihosocijalnom modelu. Biološka razina manifestira se kroz stres i aktivaciju HPA osi smanjuju libido i otežavaju seksualno funkcioniranje. Psihološka simptomatika uključuje mentalne bolesti poput depresije, anksioznosti i PTSP koji mogu utjecati na smanjenje seksualne želje narušavajući bliskost i intimnosti. Socijalni čimbenici uključuju sukobe u vezi, financijsku nesigurnost, gubitak privatnosti i porast rodno uvjetovanog nasilja i dr. Posebno su ugrožene vulnerabilne skupine: adolescenti, starije osobe, LGBTQ+ populacija i migranti, koji se suočavaju s ograničenim pristupom uslugama, stigmatizacijom i diskriminacijom. Posljedično raste rizik za spolno prenosive bolesti i sekundarne psihičke poteškoće. Zdravstveni psiholog ima važnu ulogu u procjeni seksualnog zdravlja tijekom kriza, pružanju individualne i partnerske psihološke podrške te implementaciji edukativnih i preventivnih programa. Intervencije mogu uključivati različite terapijske pristupe (npr. kognitivno-bihevioralne pristup, terapiju parova), uz promicanje sigurnog seksualnog ponašanja i edukaciju. Nužna je i multidisciplinarna suradnja sa zdravstvenim i socijalnim sektorom, kao i integracija seksualnog zdravlja u krizne javnozdravstvene protokole. Krizne situacije značajno narušavaju seksualno zdravlje i povećavaju rizike za psihološko i fizičko blagostanje. Zdravstveni psiholog svojim interdisciplinarnim pristupom može doprinijeti smanjenju negativnih posljedica na seksualno funkcioniranje, osnaživanju ranjivih skupina i očuvanju kvalitete života. Integracija seksualnog zdravlja u krizne intervencije nužna je za cjelovitu brigu o pojedincu i zajednici.

Ključne riječi: seksualno zdravlje, kriza, zdravstveni psiholog, rizici, intervencije

Simpozij: RODITELJSTVO U 21. STOLJEĆU – RIZICI, ŽALJENJA I PODRŠKA 77

Voditeljica: **Ivana Macuka**

1. RODITELJSKE PRAKSE I PERCEPCIJA DJEČJE IZLOŽENOSTI RIZICIMA U DIGITALNOM OKRUŽENJU 78
Marina Merkaš, Ana Žulec Ivanković, Matea Bodrožić Selak, Lana Ciboci Perša, Lana Batinić, Mario Pandžić, Josip Ježovita, Lovro Knežević, Marija Šakić Velić
2. BITI RODITELJ ADOLESCENATA: ULOGA RODITELJSKOG NADZORA 79
Toni Maglica, Miranda Novak, Lucija Šutić, Hana Gačal, Josipa Mihić, Darko Roviš, Gabrijela Vrdoljak
3. ŽALJENJE ZBOG RODITELJSTVA - PREGLED ISTRAŽIVANJA U HRVATSKOJ 80
Ivana Macuka, Neda Jukić
4. TKO GOVORI? ŠTO KAŽE?: INFORMACIJSKA PODRŠKA RODITELJIMA „NA MREŽI“ 81
Tea Lovrinčević
5. IMA LI NADE ZA NAŠE MLADE? RAZLIKE U DOŽIVLJAJU RODITELJSTVA NEKAD I DANAS 82
Lana Lučić, Marina Kotrla Topić, Ana-Marija Ćorić, Marina Perković Kovačević, Tihana Brkljačić

RODITELJSTVO U 21. STOLJEĆU – RIZICI, ŽALJENJA I PODRŠKA

Ivana Macuka

Sveučilište u Zadru, Odjel za psihologiju, Zadar

✉ imacuka@unizd.hr

Stavovi o roditeljstvu, iskustva roditelja i načini odgoja djece posljednjih su godina doživjeli značajne promjene. Suvremeni roditelji suočavaju se s brojnim izazovima koji proizlaze iz ubrzanih društvenih promjena, digitalizacije svakodnevice, promjenjivih obiteljskih struktura i sve većih očekivanja od roditeljske uloge. Istovremeno, roditelji se kroz vlastita iskustva mijenjaju, razvijaju i prilagođavaju novim okolnostima. Simpozij *Roditeljstvo u 21. stoljeću - rizici, žaljenja i podrška* okuplja tim znanstvenika i stručnjaka koji se bave aktualnim temama roditeljstva u Hrvatskoj, s ciljem prikaza suvremenih izazova i potreba roditelja djece različite dobi. U prvom izlaganju Marina Merkaš i suradnici predstavljaju rezultate opsežnog istraživanja o roditeljskim praksama u digitalnom okruženju. Fokus je na objavi podataka o djeci na društvenim mrežama, percepciji digitalnih rizika i oblicima roditeljske medijacije. Rezultati ukazuju na zabrinutost roditelja zbog izloženosti djece štetnim sadržajima, ali i na razlike u pristupima medijaciji ovisno o dobi roditelja i djece. Istraživanje naglašava potrebu za razvojem edukativnih programa koji bi roditeljima pružili podršku u zaštiti djece u digitalnom prostoru. U drugom izlaganju Toni Maglica predstavlja rezultate istraživanja provedenog u okviru projekta P.R.O.T.E.C.T. o percepciji roditeljskog nadzora među roditeljima i adolescentima. Analize pokazuju da roditeljsko znanje i adolescentovo samootkrivanje djeluju zaštitno na mentalno zdravlje mladih, dok pretjerana kontrola može povećati rizik za anksioznost i depresivnost. Uravnotežena roditeljska kontrola pokazala se korisnom u prevenciji rizičnih ponašanja poput opijanja i pušenja. Rad donosi konkretne preporuke za prilagodbu roditeljskog stila razvojnim potrebama adolescenata. Slijedi izlaganje Ivane Macuka i suradnice u kojem će se predstaviti rezultati validacije hrvatske verzije Skale žaljenja zbog roditeljstva. Istraživanje pokazuje povezanost žaljenja s višim razinama roditeljskog sagorijevanja i depresivnosti, čime se dodatno potvrđuje potreba za razumijevanjem emocionalnih aspekata roditeljske uloge. Autorice ističu važnost destigmatizacije žaljenja u roditeljstvu te pozivaju na otvoreniji društveni dijalog o složenosti roditeljskih iskustava. Tea Lovrinčević u svom izlaganju tematizira informacijsko ponašanje roditelja u digitalnom dobu, s naglaskom na traženje podrške „na mreži“. U kontekstu preopterećenosti informacijama i nepouzdanosti izvora, autorica otvara pitanje kako roditelji filtriraju sadržaje i donose odluke o odgoju. Rad ukazuje na važnost medijske pismenosti i kritičkog promišljanja u pristupu roditeljskim savjetima dostupnima putem interneta. Lana Lučić ističe važnost roditeljske percepcije koja potvrđuje postojanje jasnih razlika između nekadašnjeg i današnjeg roditeljstva. Uočene promjene u skladu su s transformacijama obiteljskog života tijekom posljednjih pedesetak godina, što potvrđuju i recentna istraživanja provedena u drugim europskim zemljama. Prikazani radovi oslanjaju se na kombinaciju kvalitativne i kvantitativne metodologije, uključuju različite uzorke roditelja te nude vrijedne uvide u različite aspekte roditeljstva. Simpozij pruža prostor za stručnu raspravu, razmjenu iskustava i razvoj novih pristupa u podršci roditeljima, s ciljem očuvanja njihove psihološke dobrobiti i kvalitetnijeg odnosa s djecom.

Ključne riječi: suvremeno roditeljstvo, roditeljski nadzor, digitalni rizici, žaljenje zbog roditeljstva, informacijska podrška, psihološka dobrobit roditelja

RODITELJSKE PRAKSE I PERCEPCIJA DJEČJE IZLOŽENOSTI RIZICIMA U DIGITALNOM OKRUŽENJU

**Marina Merkaš, Ana Žulec Ivanković, Matea Bodrožić Selak,
Lana Ciboci Perša, Lana Batinić, Mario Pandžić, Josip Ježovita,
Lovro Knežević, Marija Šakić Velić**

Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb

✉ marina.merkas@unicath.hr

Cilj ovog rada je prikazati roditeljske prakse vezane uz objavu podataka o djeci na društvenim mrežama, oblike roditeljske medijacije te percepciju izloženosti djece digitalnim rizicima među roditeljima/skrbnicima. Podatci dolaze iz opsežnog kvalitativnoga i kvantitativnoga istraživanja provedenog u okviru projekta „Primjena digitalnih tehnologija temeljenih na umjetnoj inteligenciji u obrazovanju – BrAln“ od siječnja do svibnja 2025. godine u 25 osnovnih i 22 srednje škole na području Hrvatske. U kvantitativnom dijelu istraživanja sudjelovalo je 924 roditelja/skrbnika (88.1 % majki/skrbnica; prosječna dob 44.7 godina) učenika osnovnih (53.5 %) i srednjih (46.5 %) škola. Roditelji/skrbnici su popunjavali upitnik osmišljen za potrebe istraživanja. U ovom radu prikazat će se rezultati vezani uz pitanje o objavi slika i podataka o djeci na društvenim mrežama (jedna čestica), pitanja o percepciji izloženosti djece digitalnim rizicima (sedam čestica) te pitanja o načinima roditeljske medijacije (12 čestica) iz upitnika. Pitanja o roditeljskoj medijaciji grupirala su se u tri faktora: nadzor i restrikcije, aktivna medijacija i zajedničko korištenje digitalne tehnologije. Rezultati pokazuju da 42.6 % roditelja/skrbnika rijetko objavljuje slike i podatke o svom djetetu na društvenim mrežama, dok ih 12.7 % to čini ponekad i 0.2 % uvijek. Trećina roditelja/skrbnika (35.9 %) nikada ne objavljuje takve podatke, dok 8.5 % uopće ne koristi društvene mreže. Utvrđeno je da mlađi roditelji/skrbnici češće dijele podatke o djeci na društvenim mrežama, bez razlika između roditelja/skrbnika djece osnovnoškolske i srednjoškolske dobi. U pogledu roditeljske medijacije, oko 40 % roditelja/skrbnika izjavljuje da često koristi aktivnu medijaciju i zajedničko korištenje digitalne tehnologije, dok približno 20 % nikad ne primjenjuje ili rijetko primjenjuje nadzor i restrikcije ili zajedničko korištenje. Roditelji/skrbnici mlađe životne dobi i roditelji osnovnoškolaca češće primjenjuju sva tri oblika medijacije. Roditelji/skrbnici su najviše zabrinuti zbog izloženosti djece sadržajima mržnje, štetnim i ilegalnim sadržajima i dezinformacijama te zbog potencijalnog razvoja emocionalnih problema i problema u ponašanju povezanih s dječjim neumjerenim korištenjem digitalnih tehnologija. Pritom roditelji/skrbnici mlađe životne dobi iskazuju veću razinu zabrinutosti. Dobiveni rezultati ukazuju na važnost daljnjeg praćenja roditeljskih praksi te na potrebu razvoja preventivnih i edukativnih programa usmjerenih na podršku roditeljima u zaštiti djece i mladih u digitalnom okruženju.

Ključne riječi: roditeljska medijacija, digitalni rizici, društvene mreže, zaštita djece, objava podataka o djeci

BITI RODITELJ ADOLESCENATA: ULOGA RODITELJSKOG NADZORA

**Toni Maglica, Miranda Novak, Lucija Šutić, Hana Gačal, Josipa Mihić,
Darko Roviš, Gabrijela Vrdoljak**

Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet, Split

✉ tmaglica@ffst.hr

Postoje brojni dokazi koji upućuju na to da roditelji i adolescenti različito percipiraju roditeljske prakse. Istovremeno, brojne studije potvrđuju ključan zaštitni potencijal obiteljskog okruženja: pozitivni odnosi, otvorena komunikacija, roditeljska toplina, nadzor i zadovoljstvo obiteljskim životom smanjuju vjerojatnost problema u ponašanju i problema mentalnog zdravlja kod mladih. Studije su suglasne da je za adolescente značajna ravnoteža između topline i granica tj. roditeljski nadzor koji uključuje nadzor aktivnosti djeteta od strane roditelja, kvantitetu i kvalitetu komunikacije, postavljanje granica te podučavanje adolescenta normama i vrijednostima. U ovom će se izlaganju predstaviti rezultati projekta „Testiranje 5C modela pozitivnog razvoja mladih, P.R.O.T.E.C.T.“, Hrvatske zaklade za znanost (UIP-2020-02-2852). Uzorak je činilo $N = 1410$ roditelja ($M_{dob} = 45.17$) od čega je bilo 15 % očeva te 3261 adolescenata, učenika drugih razreda srednje škole ($M_{dob} = 15.98$, $SD = 0.39$), od čega je 51 % djevojaka, a 3 % se nije željelo izjasniti oko spola. I roditelji i adolescenti ispunili su Skalu roditeljskog nadzora (Stattin i Kerr, 2000) te Skalu depresivnosti, anksioznosti i stresa (Lovibond i Lovibond, 1995) dok su adolescenti izvještavali i o svojim rizičnim ponašanjima. Kao što je bilo i očekivano, preliminarnе analize ukazale su na razlike u percepciji roditeljskog nadzora između roditelja i adolescenata. Hijerarhijske regresijske analize pokazale su da roditeljsko znanje i samootkrivanje adolescenata djeluju kao zaštitni čimbenici u odnosu na pojavu simptoma anksioznosti, depresivnosti, suicidalnosti i samoozljeđivanja kod mladih. Nasuprot tome, roditeljska kontrola pokazala se pozitivnim prediktorom problema mentalnog zdravlja, što upućuje na to da viša razina kontrole može biti povezana s većim rizikom za mentalno zdravlje adolescenata. S druge strane, uravnotežena i primjereno postavljena roditeljska kontrola pokazala je zaštitni učinak u kontekstu prekomjernog opijanja mladih. Također, u obiteljima u kojima su adolescenti percipirali roditeljsku kontrolu primjerenom, bilježena je niža učestalost pušenja cigareta i igranja jednokratnih srećki. Dobiveni nalazi naglašavaju važnost ulaganja u kvalitetan odnos između roditelja i adolescenata, s naglaskom na otvorenu i podržavajuću komunikaciju koja potiče adolescentovo samootkrivanje. Rezultati također imaju praktične implikacije za roditeljsku praksu, osobito u pogledu regulacije roditeljske kontrole – ključno je da ona bude primjerena razvojnim potrebama adolescenta, a ne pretjerana. U okviru izlaganja bit će iznesene i konkretne preporuke za podršku roditeljima u prilagodbi roditeljskog stila dobi njihove djece.

Ključne riječi: roditeljstvo, roditeljski nadzor, dobrobit, adolescencija

ŽALJENJE ZBOG RODITELJSTVA – PREGLED ISTRAŽIVANJA U HRVATSKOJ

Ivana Macuka, Neda Jukić

Sveučilište u Zadru, Odjel za psihologiju, Zadar

✉ imacuka@unizd.hr

Žaljenje je složeno kognitivno-emocionalno stanje koje proizlazi iz osjećaja propuštenih prilika ili pogrešnih odluka, a sve se više prepoznaje njegova važnost i u kontekstu roditeljstva. Dosadašnja istraživanja ukazuju na negativan utjecaj žaljenja povezanog s roditeljskom ulogom na psihološku prilagodbu i mentalno zdravlje roditelja. Temeljitiye razumijevanje ovog fenomena ključno je za oblikovanje učinkovitih intervencijskih pristupa usmjerenih na dobrobit roditelja, ali i njihove djece. U okviru ovog istraživanja prikazat će se validacija hrvatske verzije Skale žaljenja zbog roditeljstva (Parenthood Regret Scale, PRS; Piotrowski i sur., 2023). Ujedno je ispitana povezanost žaljenja zbog roditeljstva s roditeljskim sagorijevanjem i depresivnošću, uz kontrolu sociodemografskih čimbenika (spola, dobi, obrazovanja, radnog statusa roditelja te materijalnog statusa obitelji, broja i dobi djece). U istraživanju je sudjelovalo 242 roditelja, od kojih su 79 % bile majke, prosječne dobi 39 godina ($M = 39.17$, $SD = 6.63$). Rezultati provedenih analiza ukazuju na značajnu povezanost žaljenja zbog roditeljstva s višim razinama roditeljskog sagorijevanja i depresivnosti, dok povezanosti sa sociodemografskim varijablama nisu bile statistički značajne. Ovim istraživanjem postavljen je temelj za buduća proučavanja ovog jedinstvenog i osjetljivog fenomena. Prikupljanjem dodatnih saznanja o čimbenicima povezanim sa žaljenjem zbog roditeljstva otvara se prostor za razvoj ciljanih preventivnih i intervencijskih programa usmjerenih na očuvanje mentalnog zdravlja roditelja te na njihovu uspješniju prilagodbu zahtjevima roditeljske uloge. Istovremeno, podizanje svijesti o postojanju žaljenja u roditeljstvu ključno je za njegovo destigmatiziranje i poticanje otvorenijeg društvenog dijaloga o složenosti roditeljskih iskustava.

Ključne riječi: žaljenje zbog roditeljstva, roditeljsko sagorijevanje, depresivnost

TKO GOVORI? ŠTO KAŽE?: INFORMACIJSKA PODRŠKA RODITELJIMA „NA MREŽI“

Tea Lovrinčević

Poliklinika Doctus, Split

✉ tealovrincevic@gmail.com

Život u 21. stoljeću za sobom donosi napredak u tehnologiji, a samim time i dostupnosti sadržaja i informacija. U tom kontekstu, biti roditelj znači biti i neprestano izložen informacijama o roditeljstvu koje su dostupne i kada „nisu tražene.“ Aktivnim angažmanom „na mreži,“ roditelji tragaju za podrškom u ulozi koja dolazi bez uputa i smjernica. Za potrebe odgovaranja na izazove uloge i bogaćenje resursa u pristupu koriste različite izvore podrške (formalne ili neformalne) koji se diferenciraju prema vrsti (emocionalna, instrumentalna, informacijska podrška) (Helgeson, 2003). U današnjici, dominaciji tehnologije i online komunikacije, naglašeno je traženje informacijske podrške „na mreži.“ Zahvaljujući tehnologiji taj je vid podrške brzo dostupan, a pretraživanjem željenog sadržaja isti postaje dostupniji, zahvaljujući algoritmu. Međutim, „scrollanjem“ po društvenim mrežama u pitanje se dovodi pouzdanost dostupnih izvora (Haslam i sur., 2017), a obzirom na količinu savjeta, uputa i smjernica naglašena je „preopterećenost“ primatelja (Glatz i sur., 2023). Cilj ovog izlaganja je ukazati na značajne izazove modernog roditeljstva prilikom traženja informacijske podrške „na mreži“ i ukazivanje na važnost provjere pouzdanosti izvora informacija, te uviđanje rizika od „preopterećenosti“ informacijama. Sve navedeno, može biti polazište za buduću empirijsku provjeru.

Ključne riječi: roditeljstvo, informacijska podrška, tehnologija, društvene mreže, „preopterećenost“ informacijama, pouzdanost izvora

IMA LI NADE ZA NAŠE MLADE? RAZLIKE U DOŽIVLJAJU RODITELJSTVA NEKAD I DANAS

Lana Lučić, Marina Kotrla Topić, Ana-Marija Ćorić,

Marina Perković Kovačević, Tihana Brkljačić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb

✉ lane.lucic@pilar.hr

Svaka generacija oblikuje vlastite vrijednosti, navike i iskustva, nastale pod utjecajem specifičnih izazova, društvenog i kulturnog okruženja te trendova vremena u kojem se razvija. Generacijski jaz – razlike u stavovima i ponašanjima mlađih i starijih naraštaja – uvijek je postojao, no u 20. i 21. stoljeću postao je izraženiji zbog ubrzanog razvoja tehnologije i procesa globalizacije. Ove promjene značajno su utjecale i na djetinjstvo, mijenjajući tradicionalne obrasce odrastanja. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati kako roditelji doživljavaju razlike između vlastitog djetinjstva i djetinjstva svoje djece, kao i razlike u roditeljskoj ulozi njihovih roditelja u usporedbi s njihovom današnjom ulogom. Istraživanje je provedeno online u okviru projekta DigiLitA – Utjecaj okoline na razvoj djeteta, metodom fokus grupa. U istraživanju je sudjelovalo 40 roditelja djece u dobi od 6 do 10 godina, starih između 37 i 50 godina, većinom visoke stručne spreme. Fokus grupe su transkribirane te analizirane primjenom tematske analize. Rezultati pokazuju da roditelji današnje djetinjstvo vide kao bitno drukčije od vlastitog pri čemu povremeno nostalgично naglašavaju kako je nekada bilo bolje, odnosno kako su zabrinuti za budućnost djece u današnjem svijetu. Prema njihovom mišljenju, djeca danas sudjeluju u velikom broju organiziranih aktivnosti, dok su roditelji znatno više uključeni u različite aspekte njihova života. Ističu i kako je nekada bilo uobičajeno da se djeca samostalno igraju na ulici ili igralištu, dok je takva praksa danas rijetkost. Također naglašavaju da djecu često treba dodatno zabavljati i motivirati, unatoč obilju igračaka koje brzo gube na privlačnosti. Mnogi roditelji spominju i učestalou upotrebu digitalnih uređaja kao sredstva za zabavu i smirivanje djece – takozvanih “digitalnih dadilja”. Zaključno, roditeljska percepcija potvrđuje postojanje jasnih razlika između nekadašnjeg i današnjeg roditeljstva. Uočene promjene u skladu su s transformacijama obiteljskog života tijekom posljednjih pedesetak godina, što potvrđuju i recentna istraživanja provedena u drugim europskim zemljama.

Ključne riječi: srednje djetinjstvo, roditeljstvo, kvalitativno istraživanje, digitalna tehnologija

**Simpozij: ZAŠTITNI ČIMBENICI MENTALNOG ZDRAVLJA
OD TRUDNOĆE DO RANOG MAJČINSTVA** 85

Voditeljica: **Sandra Nakić Radoš**

1. OTPORNOST I SOCIJALNA PODRŠKA KAO MODERATORI ODNOSA
IZMEĐU NEUROTICIZMA I POSLIJEPOROĐAJNOG STRESA 86
*Lucija Kolić, Maja Žutić, Marijana Matijaš, Maja Brekalo,
Sandra Nakić Radoš*
2. ULOGA OTPORNOSTI I SOCIJALNE PODRŠKE ZA RAZLIČITE ISHODE
MENTALNOG ZDRAVLJA U TRUDNOĆI I POSLIJE POROĐAJA 87
Maja Žutić, Marijana Matijaš, Maja Brekalo, Sandra Nakić Radoš
3. PSIHOLOŠKO FUNKCIONIRANJE MAJKI U PRVOJ GODINI MAJČINSTVA:
ULOGA RELIGIOZNOSTI I PODRŠKE PARTNERA 88
Marina Vidaković, Anika Trlin
4. PSIHOLOŠKA PODRŠKA U PERIPARTALNOM RAZDOBLJU KAO RESURS U
ZAJEDNICI 89
Iva Đinkić
5. IZMEĐU GUBITKA I NOVOG POČETKA: PUT PSIHOLOŠKE OTPORNOSTI
NAKON PONOVLJENIH GUBITAKA TRUDNOĆE 90
Barbara Lovrić
6. KORIŠTENJE MOBILNE APLIKACIJE HAPPYMUMS ZA PREDVIĐANJE
PERIPARTALNE DEPRESIJE: PROTOKOL ISTRAŽIVANJA 91
Sandra Nakić Radoš

ZAŠTITNI ČIMBENICI MENTALNOG ZDRAVLJA OD TRUDNOĆE DO RANOG MAJČINSTVA

Sandra Nakić Radoš

Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb

✉ snrados@unicath.hr

Noseći se s brojim tjelesnim, psihološkim i socijalnim promjenama i izazovima u trudnoći te tijekom i nakon porođaja, mentalno zdravlje žena može biti znatno narušeno. Iako se posljednjih desetljeća povećani interes usmjerava na ispitivanje etiologije raznih psihičkih poremećaja u peripartalnom razdoblju, uglavnom se ispituju rizični čimbenici, dok su zaštitni čimbenici rijetko obuhvaćeni. Zaštitni čimbenici mogu se razlikovati s obzirom jesu li na individualnoj razini poput otpornosti, obiteljskoj razini poput podrške partnera i obitelji, te socijalnoj razini uključujući programe podrške za mentalno zdravlje. Cilj ovog simpozija jest kroz šest izlaganja prikazati ulogu različitih zaštitnih čimbenika mentalnog zdravlja u trudnoći i tijekom prve godine nakon porođaja. Zaštitna uloga otpornosti i socijalne podrške za različite ishode mentalnog zdravlja bit će prikazana u dva izlaganja. Dok će se Kolić i sur. usmjeriti na stres u poslijeporođajnom razdoblju, Žutić i sur. prikazat će ulogu otpornosti i socijalne podrške kao univerzalnih zaštitnih čimbenika za simptome peripartalne depresije, anksioznosti, opsesivno-kompulzivnog poremećaja i posttraumatskog stresnog poremećaja nakon porođaja. Ulogu socijalne podrške partnera i religioznosti za psihološko funkcioniranje majki u prvoj godini djetetova života prikazat će Vidaković i Trlin. Nadalje, Đinkić će u svom izlaganju prikazati ulogu psihologa u perinatalnoj zdravstvenoj zaštiti na klinici za ginekologiju i porodništvo gdje psiholog kao stručnjak za mentalno zdravlje, ima ulogu u identifikaciji, pružanju emocionalne podrške, provođenju psihoedukacije te osnaživanju trudnica i roditelja. Nadalje, Lovrić će na prikazu slučaja predstaviti savjetodavni rad po kognitivno-bihevioralnim principima s klijenticom nakon uzastopnih spontanih pobačaja i rad na osnaživanju i otpornosti od traumatskih iskustva, tijekom održavanja trudnoće pa do razdoblja nakon porođaja. Konačno, Nakić Radoš i sur. će prikazati inovativnu mobilnu aplikaciju razvijenu u okviru međunarodnog projekta *HappyMums* kao pomoć u identificiranju rane depresije u trudnoći i podršku peripartalnom mentalnom zdravlju putem tečaja dobrobiti. Prepoznavanjem važnosti zaštitnih čimbenika peripartalnog mentalnog zdravlja te njihovim jačanjem na različitim razinama možemo pridonijeti dobrobiti majki, a time i njihovoj djeci i obiteljima.

Ključne riječi: mentalno zdravlje, trudnoća, porođaj, otpornost, zaštitni čimbenici, psiholog

OTPORNOST I SOCIJALNA PODRŠKA KAO MODERATORI ODNOSA IZMEĐU NEUROTICIZMA I POSLIJEPOROĐAJNOG STRESA

**Lucija Kolić, Maja Žutić, Marijana Matijaš, Maja Brekalo,
Sandra Nakić Radoš**

Dječji vrtić Maslačak, Zadar

✉ lucija.k@outlook.com

Uvod: Poslijeporođajni stres je vrsta stresa koja se javlja tijekom prve godine nakon porođaja kao posljedica djelovanja poslijeporođajnih stresora. Iako je među majkama vrlo čest, u istraživanjima je još uvijek nedovoljno istražen, a posebno u istraživanjima zaštitnih čimbenika za mentalno zdravlje majki. Iako je poznato da neuroticizam pridonosi poslijeporođajnog stresa, zaštitni učinci otpornosti i socijalne podrške još nisu dovoljno istraženi. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati promjene u razinama općeg stresa prije i nakon porođaja te otpornost i socijalnu podršku kao moderatore odnosa između neuroticizma i poslijeporođajnog stresa. **Metoda:** U istraživanju je sudjelovalo 390 žena koje su se uključile u prvu točku istraživanja tijekom 2. i 3. tromjesečja, dok su u drugu točku istraživanja uključene između 6 i 12 tjedana nakon porođaja. Sudionice su ispunjavale subskalu Stres Skale depresije, anksioznosti i stresa, Skalu majčinskog stresa nakon porođaja, Kratku skalu otpornosti, subskalu Stabilnost/Neuroticizam Međunarodnog upitnika za procjenu osobina ličnosti (IPIP-50), Ljestvicu percipirane podrške partnera te Skalu procjene socijalne podrške. **Rezultati:** Razine općeg stresa bile su značajno niže nakon porođaja nego tijekom trudnoće. Više razine neuroticizma te niže razine otpornosti i percipirane socijalne podrške značajno su povezane s višim razinama poslijeporođajnog stresa. Otpornost je značajan moderator odnosa između neuroticizma i općeg, kao i specifičnog poslijeporođajnog stresa, dok je socijalna podrška značajan moderator odnosa između neuroticizma i općeg stresa, ali ne i poslijeporođajnog stresa. **Zaključak:** Neuroticizam je važan čimbenik ranjivosti za razvoj općeg i specifičnog poslijeporođajnog stresa kod majki. Ipak, otpornost i socijalna podrška smanjuju njegov utjecaj na razinu stresa, čime se naglašava važnost ovih zaštitnih čimbenika kao potencijalnih ciljeva za preventivne programe usmjerene na očuvanje mentalnog zdravlja majki u poslijeporođajnom razdoblju.

Ključne riječi: stres, otpornost, neuroticizam, socijalna podrška, postpartum

ULOGA OTPORNOSTI I SOCIJALNE PODRŠKE ZA RAZLIČITE ISHODE MENTALNOG ZDRAVLJA U TRUDNOĆI I POSLIJE POROĐAJA

Maja Žutić, Marijana Matijaš, Maja Brekalo, Sandra Nakić Radoš
Hrvatsko katoličko sveučilište, Sveučilišni odjel za psihologiju, Zagreb
✉ maja.zutic@unicath.hr

Uvod: Problemi mentalnog zdravlja u peripartalnom razdoblju pogađaju svaku petu ženu. Pritom su zaštitni čimbenici, poput socijalne podrške i otpornosti, znatno manje istraženi u literaturi. Dosadašnja istraživanja potvrđuju važnost socijalne podrške za prevenciju peripartalnu depresivnosti, dok je uloga osobnih resursa poput otpornosti, poglavito u manje izučavanim poremećajima, poput opsesivno-kompulzivnog poremećaja (OKP), posttraumatskog stresnog poremećaja (PTSP) i peripartalne anksioznosti, gotovo nepoznata. Stoga je cilj ovog istraživanja bio ispitati jesu li otpornost i socijalna podrška u trudnoći povezani s različitim ishodima mentalnog zdravlja u trudnoći i poslije porođaja – simptomima depresivnosti, anksioznosti (opće i specifične za trudnoću), OKP-a te PTSP-a poslije porođaja. Metoda: U longitudinalnom istraživanju sudjelovale su trudnice (N = 561) u bolnici u Zagrebu tijekom drugog i trećeg tromjesečja te ponovno 6–12 tjedana nakon porođaja. Ispunile su Kratku skalu otpornosti (BRS), Ljestvicu percipirane socijalne podrške (SS-A), Upitnik percipirane podrške partnera (LJPPP), Edinburški upitnik poslijeporođajne depresivnosti (EPDS), Skalu depresivnosti, anksioznosti i stresa (DASS-21; podskala anksioznost), Ljestvicu zabrinutosti u trudnoći (LJZT), Yale-Brown ljestvicu opsesivno-kompulzivnih simptoma (Y-BOCS) te Skalu porođajne traume City (City BiTS). Uzorak je podijeljen na prvorotkinje (n = 305) i višerotkinje (n = 256). Rezultati: Korelacijske analize pokazale su da je u obje skupine viša otpornost povezana s nižim simptomima depresije i anksioznosti u trudnoći i nakon porođaja te anksioznosti specifične za trudnoću i simptomima PTSP-a nakon porođaja. Viša razina percipirane podrške obitelji, prijatelja i partnera također je bila povezana s boljim mentalnim zdravljem, ali su pronađene razlike u obrascima povezanosti ovisno o paritetu, odnosno jesu li žene bile prvorotkinje ili višerotkinje. Zaključak: Zaključno, rezultati pokazuju da su otpornost i socijalna podrška povezani s različitim problemima mentalnog zdravlja trudnica i majki, a njihova se važnost razlikuje s obzirom na paritet. Otpornost je povezana s psihološkom dobrobiti u obje skupine, dok socijalni resursi, osobito podrška obitelji i prijatelja, imaju dodatnu važnost kod prvorodilja. Ovi nalazi mogu pridonijeti preciznijem usmjeravanju preventivnih i intervencijskih programa u peripartalnoj skrbi.

Ključne riječi: otpornost, socijalna podrška, mentalno zdravlje, trudnoća

PSIHOLOŠKO FUNKCIONIRANJE MAJKI U PRVOJ GODINI MAJČINSTVA: ULOGA RELIGIOZNOSTI I PODRŠKE PARTNERA

Marina Vidaković, Anika Trlin

Svučilište u Zadru, Odjel za psihologiju, Zadar

✉ mjurkin@unizd.hr

Majčinska uloga, osobito tijekom prve godine djetetova života, povezana je s povećanim rizikom za doživljavanje depresivnosti, anksioznosti i stresa. Stoga je glavni cilj ovog istraživanja bio ispitati razine anksioznosti, stresa i depresivnosti te zadovoljstva životom majki djece u dobi do jedne godine. Dodatan cilj bio je utvrditi odnos navedenih aspekata psihološkog funkcioniranja majki s određenim sociodemografskim karakteristikama (npr. dob majke, dob djeteta, razina obrazovanja, materijalni status), aspektima religioznosti (religijska vjerovanja, obredna religioznost, utjecaj koji religioznost pojedinca ima na socijalno ponašanje) te socijalnom podrškom partnera. U istraživanju su sudjelovale majke ($N = 115$) čija je prosječna dob bila 28 godina ($SD = 4.52$), dok je prosječna dob djeteta bila 6.6 mjeseci ($SD = 4.03$). Istraživanje je provedeno online putem, a korišteni su sljedeći mjerni instrumenti: Skala depresivnosti, anksioznosti i stresa, Skala zadovoljstva životom, Upitnik religioznosti, Skala socijalne podrške partnera. Korelacijske analize pokazale su da dob majke može biti zaštitni faktor psihološkog funkcioniranja – majke starije životne dobi imaju niže razine depresivnosti, anksioznosti i stresa. Viša dob djeteta u okviru prve godine života povezana je s višim razinama stresa i depresivnosti kod majki. Prema rezultatima, viša razina obrazovanja može biti zaštitni čimbenik anksioznosti i stresa, dok je subjektivna procjena zdravstvenog stanja u značajnoj i negativnoj korelaciji s mjerama depresivnosti, anksioznosti i stresa što ukazuje na važnost zdravstvenog stanja za psihološko funkcioniranje majki. Majke koje percipiraju veću razinu socijalne podrške partnera imaju niže razine depresivnosti, anksioznosti i stresa te su zadovoljnije svojim životom. Nije utvrđena značajna povezanost religioznosti s mjerama psihološkog funkcioniranja. Dobiveni rezultati upućuju na potrebu razvoja intervencija usmjerenih na jačanje partnerske podrške, očuvanje zdravlja i pružanje dodatnih resursa majkama mlađe životne dobi i/ili niže razine obrazovanja.

Ključne riječi: depresivnost, anksioznost i stres, zadovoljstvo životom, religioznost, socijalna podrška

PSIHOLOŠKA PODRŠKA U PERIPARTALNOM RAZDOBLJU KAO RESURS U ZAJEDNICI

Iva Đinkić

Klinika za ginekologiju i porodništvo, Sveučilišna klinička bolnica Mostar,
Mostar

✉ iva.djinkic@gmail.com

Peripartalno razdoblje je vremensko razdoblje koje obuhvaća trudnoću, porođaj i poslijeporođajni period, a kao takvo jedno je od psihički najosjetljivijih razdoblja u životu žene. Osim fizioloških i hormonalnih promjena, javljaju se i emocionalni izazovi poput straha od porođaja, brige za novorođenče, poteškoća s identitetom te povećanim rizikom od razvoja poslijeporođajne depresije, anksioznih poremećaja te posttraumatskog stresnog poremećaja (PTSP)-a. Zbog složenosti promjena koje se događaju u tom razdoblju, psihološka podrška u peripartalnom razdoblju postaje sve prepoznatija kao ključni dio integrirane perinatalne zdravstvene zaštite. Cilj ovog izlaganja jest prikazati ulogu psihologa u perinatalnoj zdravstvenoj zaštiti na Klinici za ginekologiju i porodništvo Sveučilišne kliničke bolnice Mostar. Kao stručnjak za mentalno zdravlje, psiholog ima ulogu u identifikaciji rizičnih čimbenika, pružanju emocionalne podrške, provođenju psihoedukacije te osnaživanju trudnica i roditelja kroz sve faze tranzicije u majčinstvo. Stigma i nedovoljna informiranost često predstavljaju prepreku traženju pomoći, stoga je uloga lokalne zajednice, medija i zdravstvenih djelatnika osigurati edukaciju, destigmatizaciju i pravovremenu intervenciju kako bi se osiguralo bolje obuhvaćanje rizičnih skupina. Posebno je važno da psihološka podrška bude dostupna svim ženama, neovisno o njihovom socioekonomskom statusu, stupnju obrazovanja ili mjestu stanovanja. Upravo iz tih razloga, u sklopu Klinike psihološka podrška dostupna je svim pacijenticama, pri čemu veliki dio čine žene u peripartalnom razdoblju. Najčešći psihološke teškoće uključuju anksiozna stanja, poslijeporođajnu tugu, poslijeporođajnu depresiju i PTSP. U našoj Klinici, psihološka podrška prilagođava se individualnim potrebama žene i uključuje njezin obiteljski i socijalni kontekst, čime se prevenira razvoj komplikacija i osigurava dugoročna dobrobit majke i djeteta. Integrirana suradnja psihologa i medicinskog tima pridonosi unapređenju kvalitete skrbi i isticanju važnosti mentalnog zdravlja u ovom kritičnom razdoblju. Ovim pristupom osigurava se sveobuhvatna podrška koja je neophodna za zdrav razvoj majke i djeteta.

Ključne riječi: psihološka podrška, peripartalno razdoblje, zdravstvena psihologija

IZMEĐU GUBITKA I NOVOG POČETKA: PUT PSIHOLOŠKE OTPORNOSTI NAKON PONOVLJENIH GUBITAKA TRUDNOĆE

Barbara Lovrić

Centar za reproduktivno mentalno zdravlje, Zagreb

✉ barbara.lovric235@gmail.com

Gubitak trudnoće predstavlja jedno od najtežih iskustava za žene i obitelji. Statistički podaci pokazuju da gotovo svaka treća žena tijekom reproduktivnog razdoblja doživi barem jedan gubitak trudnoće. Uzroci mogu biti različiti: genetski, anatomske, imunološke ili neobjašnjivi – no bez obzira na medicinsku pozadinu, emocionalne i psihološke posljedice su duboke. Najčešći simptomi uključuju intenzivan osjećaj tuge, krivnje, sram, anksioznost, ali i narušene obiteljske odnose, povlačenje iz socijalnih kontakata i poteškoće u svakodnevnom funkcioniranju. Istraživanja potvrđuju povezanost gubitaka trudnoće s povećanim rizikom za depresivne i anksiozne smetnje te posttraumatske simptome, dok podrška okoline i stručnjaka ima ključnu ulogu u prevenciji dugotrajnijih psihičkih poteškoća i jačanju psihološke otpornosti. U ovom prikazu slučaja predstavljena je tridesetogodišnja klijentica koja se javila na savjetovanje nakon višestrukih gubitaka trudnoće unutar jedne godine. Iskustvo prvog spontanog pobačaja opisala je kao šokantno i traumatično, uz izražen osjećaj krivnje. Uslijed ponovljenih gubitaka razvili su se osjećaji bespomoćnosti, straha, samookrivljavanja i uvjerenja da je “roba s greškom”, što je dovelo do narušene slike o sebi i poteškoća u svakodnevnom funkcioniranju. Istovremeno, značajnu ulogu imali su i nefunkcionalni obrasci komunikacije u primarnoj obitelji, nedostatak emocionalne podrške roditelja te učestale kritike, što je dodatno osnaživalo osjećaj nesigurnosti i neadekvatnosti. Klijentica ranije nije bila uključena u tretman. Nakon inicijalnog intervjua, s klijenticom je provedeno psihološko savjetovanje temeljeno na bihevioralno-kognitivnim principima. Kroz savjetodavni proces radilo se na više razina: na negativnim automatskim mislima i uvjerenjima, osnaživanju partnerske komunikacije, izgradnji strategija suočavanja sa strahom od ponovne trudnoće i gubitka trudnoće, usvajanju mindfulness tehnika - tehnika uzemljenja i usredotočene svjesnosti te smanjivanju intenziteta tripanofobije (straha od injekcija) koja je predstavljala prepreku nužnom liječenju uslijed održavanja trudnoće. Poseban naglasak bio je na poticanju otpornosti, pronalaženju novih izvora smisla i zadovoljstva (posao, tjelesna aktivnost, hobiji) te normalizaciji izražavanja emocija. Ishod prikaza ukazuje na važnost sveobuhvatne psihološke podrške u procesu od gubitka trudnoće, preko održavanja nove trudnoće, pa do poslijeporođajnog razdoblja, koji je također bio obilježen emocionalnim krizama i izazovima u povezivanju s djetetom. Ovaj slučaj jasno pokazuje kako pravovremena i kontinuirana stručna podrška može pridonijeti jačanju psihološke otpornosti i osnaživanju žena, obitelji i zajednice u suočavanju s gubicima i krizama.

Ključne riječi: gubitak trudnoće, spontani pobačaj, psihološka otpornost, mentalno zdravlje, psihološka podrška

KORIŠTENJE MOBILNE APLIKACIJE HAPPYMUMS ZA PREDVIĐANJE PERIPARTALNE DEPRESIJE: PROTOKOL ISTRAŽIVANJA

Sandra Nakić Radoš

Hrvatsko katoličko sveučilište, Sveučilišni odjel za psihologiju, Zagreb
HappyMums Consortium

✉ snrados@unicath.hr

Sve je popularnije korištenje mobilne tehnologije u zdravstvu (mHealth) kojom se mogu pratiti simptomi mentalnog zdravlja i životni stilovi te ih korisnici često procjenjuju prihvatljivima za korištenje. Učinkovitost takvih aplikacija u identifikaciji i poboljšanju mentalnog zdravlja tijekom peripartalnog razdoblja uglavnom je nedosljedna zbog nedostatka sveobuhvatne aplikacije koja može kombinirati više funkcija za aktivno uključivanje korisnika. Upravo u tu svrhu razvijena je mobilna aplikacija *HappyMums*, a cilj istraživanja je ispitati učinkovitost aplikacije u ranom identificiranju peripartalne depresije u okviru međunarodnog projekta *HappyMums*. Metoda: U istraživanju će biti uključeno 1000 trudnica iz šest država koje trenutno imaju ili su u riziku od razvoja depresije u trudnoći. Sudionice će biti uključene prije 28. tjedna trudnoće i dobit će pristup novoj mobilnoj aplikaciji *HappyMums*, kreiranoj za ovu svrhu, koju će koristiti do dva mjeseca nakon porođaja. Aplikacija će prikupljati podatke sa senzora pametnog telefona vezane uz tjelesnu aktivnost, spavanje, kretanje i ponašanje, dok će sudionice ispunjavati upitnike o mentalnom zdravlju te aktivnosti poput igrice. Aplikacija *HappyMums* sadrži i psihoedukativni tečaj dobrobiti u kojem korisnice mogu pristupati tekstualnim sadržajima na temu tjelesnih i emocionalnih promjena u trudnoći, tehnika relaksacije, problema mentalnog zdravlja, pripreme za porođaj, razdoblja nakon porođaja i povezivanja s djetetom. Digitalni će se podaci kombinirati sa standardnim metodama za procjenu mentalnog zdravlja, poput validiranih upitnika i intervjua, s ciljem razvoja prediktivnih modela koji mogu identificirati putanje mentalnog zdravlja te ispitati korisnost aplikacije kao alata za procjenu rizika i prepoznavanja depresije. Zaključak: Inovativna aplikacija *HappyMums* mogla bi omogućiti pravovremeno identificiranje trudnica u riziku te unaprjeđenje skrbi za peripartalno mentalno zdravlje i ishoda za majke i obitelji.

Ključne riječi: peripartalna depresija, probir, mobilna aplikacija, prognoza, *HappyMums*

XXXII. VOJNOPSIHOLOGIJSKI SIMPOZIJ „PROFESOR ŽELIMIR PAVLINA“	95
Voditeljica: Ida Šintić Verem	
1. ODNOS PSIHOLOŠKE OTPORNOSTI I KVALITETE ŽIVOTA KOD PRIPADNIKA OS RH <i>Asja Madunić, Anamarija Rukavina, Stanka Limov</i>	96
2. PSIHOLOŠKA OTPORNOST I SUOČAVANJE SA STRESOM KOD POLAZNIKA OBUKE ZA RAZVOJ VOĐA <i>Irena Horvat, Marina Bajs Pribisalić, Ariana Andreić, Matija Vršić</i>	97
3. ODNOSI ANKSIOZNOSTI, TOLERANCIJE NA NEODREĐENOST I LOKUSA KONTROLE U STRESNIM OBLICIMA OBUKA <i>Ivana Selak, Renata Koković-Novosel</i>	98
4. RAZLIKE U NEKIM CRTAMA OSOBNOSTI ONIH KOJI NASTOJE I ONIH KOJI USPIJU ZADOVOLJITI ZAHTJEVNU OBUKU <i>Irma Gračić, Monika Čosić, Dora Hunjadi</i>	99
5. PRIKAZ SLUČAJA: PSIHOLOŠKI TRETMAN SPECIFIČNE FOBIJE PO NAČELIMA KOGNITIVNO-BIHEVIORALNE TERAPIJE U VOJNOM KONTEKSTU <i>Marina Kovačić</i>	100
6. POZITIVNA STANJA I OPTIMIZAM KOD DJELATNIH VOJNIH OSOBA <i>Milana Kljajić, Asja Madunić, Ana Tadić, Lolita Cikojević</i>	101
7. PRIHVATI IZAZOV I POLETI U VIRTUALNOM SVIJETU – PSIHOLOŠKI ASPEKTI UPOTREBE NAOČALA ZA VIRTUALNU STVARNOST U SELEKCIJSKOM LETENJU KANDIDATA ZA VOJNE PILOTE HRZ-a <i>Stela Ferić-Živaljić, Elizabeta Stipčević</i>	102
8. PSIHOLOGIJSKI KRITERIJI ZA PILOTA DALJINSKI UPRAVLJANIM ZRAKOPLOVOM – BARYAKTAR TB2 <i>Višnja Livajić Pezer</i>	103
9. ŽENE NA RUKOVODEĆIM POZICIJAMA U VOJSCI: PSIHOLOŠKI I ORGANIZACIJSKI IZAZOVI <i>Tea Tadić, Dijana Sedinić, Adrijana Mijoković</i>	104
10. ISPITIVANJE ODNOSA SOCIODEMOGRAFSKIH VARIJABLI I PREFERENCIJE BIRANJA POTENCIJALNOG VOĐE <i>Vlatka Hoffmann, Ivana Ereiz, Marija Bajić, Sanja Jurjako</i>	105
11. UTJEČE LI OBLIK TESTA NA SELEKCIJSKI ISHOD? ANALIZA TN-10 I TN-20 <i>Sebastijan Kuprešak, Marcela Kovačić Tomac, Dora Hunjadi, Ana Plantaš</i>	106
12. PROVJERA KONSTRUKTNE VALJANOSTI UPITNIKA ZA PROCJENU OSPOSOBLJENOSTI ZA PRVU ČASNIČKU DUŽNOST <i>Suzana Filjak, Jakov Karin</i>	107
13. OBILJEŽAVANJE 30. OBLJETNICE OLUJE – GLAVNE TEME MEDIJSKOG PRAĆENJA I ZASTUPLJENIH PSIHOLOŠKIH SADRŽAJA <i>Tomislav Filjak</i>	108

XXXII. VOJNOPSIHOLOGIJSKI SIMPOZIJ „PROFESOR ŽELIMIR PAVLINA“

Ida Šintić Verem

Ministartstvo obrane Republike Hrvatske, Zagreb

✉ sintic.ida@gmail.com

Svake godine se tradicionalno, u okviru godišnje konferencije hrvatskih psihologa, održava i Vojnopsihologijski simpozij. Obzirom na temu ovogodišnje konferencije koja se odnosi na jačanje otpornosti, Simpozij ćemo započeti izlaganjima iz područja psihološke prevencije i potpore. U prvom izlaganju bit će priopćeni rezultati ispitivanja odnosa psihološke otpornosti i kvalitete života te u drugome psihološke otpornosti i suočavanja sa stresom. U trećem izlaganju će biti prikazani odnosi anksioznosti, tolerancije na neodređenost i lokusa kontrole u stresnim oblicima obuke vojnika. Nadalje, bit će prikazane razlike u nekim crtama osobnosti onih koji nastoje i onih koji uspiju zadovoljiti zahtjevu obuku. Nakon toga slijedi prikaz slučaja: psihološki tretman specifične fobije po načelima kognitivno-bihevioralne terapije u vojnom kontekstu. U zadnjem izlaganju, prvog dijela ovoga simpozija, bit će prikazani rezultati ispitivanja o pozitivnim stanjima i optimizmu. U drugom dijelu Simpozija izlaganja ćemo započeti iz područja zrakoplovne psihologije u kojemu će biti prikazani rezultati ispitivanja o psihološkim aspektima uporabe naočala za virtualnu stvarnost u selekcijskom letenju kandidata za vojne pilote. Nastavno će biti prikazan pregledni rad o psihologijskim kriterijima za pilote daljinski upravljanim zrakoplovom – Baryaktarom TB2. U sljedećem izlaganju će biti prezentiran pregledni rad na temu o ženama na rukovodećim pozicijama u vojsci - psihološki i organizacijski izazovi. Nadalje će biti priopćeni rezultati ispitivanja odnosa sociodemografskih varijabli i preferencije biranja potencijalnog vođe. Vežano za psihologijska ispitivanja i selekciju, u sljedećem priopćenju će biti prezentirani neki podatci vezano za primjenu testova nizova TN-10 i TN-20. Nadalje, prikazat će se rezultati ispitivanja provjere konstruktne valjanosti upitnika za procjenu osposobljenosti za prvu časničku dužnost. Na kraju će biti prikazana analiza glavnih tema medijskog praćenja i zastupljenih psiholoških sadržaja u obilježavanju 30. obljetnice vojno-redarstvene operacije Oluja. Nakon Simpozija održat će se sastanak Sekcije za vojnu psihologiju. Teme radova prate određena područja rada vojnih psihologa koja su međusobno povezana u funkciji što boljeg psihičkog funkcioniranja svakog pripadnika u obrambenom sustavu.

Ključne riječi: vojna psihologija, psihološka prevencija i potpora, otpornost, psihologijska selekcija

ODNOS PSIHOLOŠKE OTPORNOSTI I KVALITETE ŽIVOTA KOD PRIPADNIKA OS RH

Asja Madunić, Anamarija Rukavina, Stanka Limov

Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Zagreb

✉ asja.madunic@gmail.com

Pojam kvalitete života već desetljećima zauzima značajno mjesto u interdisciplinarnim istraživanjima i znanstvenim raspravama. Definira se kao višedimenzionalni konstrukt koji ne obuhvaća samo objektivne životne okolnosti, već i osobnu percepciju vlastitog blagostanja. Psihološka otpornost ili rezilijentnost sve je češći predmet istraživanja, osobito u kontekstu sučeljavanja s izazovima, stresom i traumama. Pojam se definira, s jedne strane, kao sposobnost pojedinca da se uspješno prilagodi teškim ili stresnim okolnostima, a istodobno očuva svoje mentalno zdravlje i funkcionalnost. S druge strane, otpornost se također tumači kao dinamičan proces prilagodbe na teškoće, stresne događaje, traume, prijetnje ili značajne izvore stresa. Posljednjih godina sve se više naglašava uloga psihološke otpornosti kao zaštitnog čimbenika za očuvanje kvalitete života. Osobe s višom razinom otpornosti sklonije su konstruktivnim mehanizmima sučeljavanja, što doprinosi njihovom stabilnijem doživljaju životnog zadovoljstva. Temeljni cilj istraživanja prikazanog u ovom radu bio je ispitati odnos između relevantnih aspekata psihološke otpornosti i kvalitete života kod pripadnika OS RH. Također, nastojali smo utvrditi postoje li razlike među pripadnicima u vrednovanju kvalitete života i otpornosti preko kategorijalnih varijabli s obzirom na dob, procjenu kvalitete odnosa u obitelji i na poslu, procjenu materijalnog stanja i druge varijable. Istraživanje je provedeno na uzorku od 257 pripadnika OS RH. Pored strukturiranog upitnika korišteni su i upitnici: CD-RISC-10 za ispitivanje razine psihološke otpornosti te WHOQOL-BREF za ispitivanje kvalitete života. Rezultati istraživanja potvrđuju pozitivnu vezu psihološke otpornosti i subjektivne procjene kvalitete života, što govori o važnosti psihičkih resursa, čak i kod zdrave populacije koju u ovom prikazu predstavljaju pripadnici OS RH. Također, rezultati su pokazali da su najmlađi sudionici najotporniji, odnosno da se otpornost smanjuje s godinama. Osim toga, sudionici koji nisu doživjeli stresan događaj otporniji su od onih koji jesu. Otpornost raste uz bolje obiteljske odnose, dok odnosi u postrojbi i materijalno-financijsko stanje ne čine razliku u otpornosti sudionika ovog istraživanja. Kvaliteta života ne varira s dobi, ali je niža kod sudionika s traumatskim iskustvima. Bolji obiteljski i postrojbeni odnosi te bolje materijalno-financijsko stanje značajno povećavaju kvalitetu života. Tijekom službe u OS RH pripadnici participiraju u brojnijim edukacijama kojima usvajaju nova znanja, vještine i sposobnosti. Time nastojimo povećati njihovu obučenost za nošenje s izazovima i različitim situacijama. Osim otpornosti izgrađuju se i njihove sposobnosti prihvaćanja promjena, ali i drugi čimbenici koji omogućuju psihološku prilagodbu na životne izazove. Povezivanje ova dva konstrukta, kvalitete života i psihološke otpornosti, otvara novo važno polje za daljnja istraživanja te praktične primjene u području mentalnog zdravlja.

Ključne riječi: psihološka otpornost, kvaliteta života, OS RH

PSIHOLOŠKA OTPORNOST I SUOČAVANJE SA STRESOM KOD POLAZNIKA OBUKE ZA RAZVOJ VOĐA

Irena Horvat, Marina Bajs Pribisalić, Ariana Andreić, Matija Vršić

Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Zagreb

✉ irena.lovric@gmail.com

Psihološka otpornost se opisuje kao proces uspješne prilagodbe teškim ili izazovnim životnim iskustvima poput tragedije, traume, značajnih razina stresa ili prijetnje. Psihološka otpornost je zapravo proces koji se odvija kroz psihološku, emocionalnu i ponašajnu fleksibilnost te prilagodbu vanjskim i unutarnjim zahtjevima. Veća psihološka otpornost olakšava oporavak od teških ili izazovnih životnih iskustava te pridonosi osobnom rastu i razvoju pojedinca. Cilj ovog rada je ispitati povezanost psihološke otpornosti i mentalne čvrstoće s načinima suočavanja sa stresom, samopoštovanjem i motiviranošću za obuku. Iako većina ljudi ponekad doživljava stres na poslu, postoje neke psihološke odrednice koje mogu predstavljati zaštitni faktor za mentalno zdravlje. Viša razina psihološke otpornosti i emocionalne inteligencije su se pokazale visoko povezanima s boljim mentalnim zdravljem. Održavanje dobrog mentalnog zdravlja te smanjenje negativnih utjecaja stresa na poslu predstavlja izazov za menadžere, vođe i zapovjednike svih razina. Ova potreba je posebno izražena u vojnoj organizaciji gdje je izloženost stresu veća te pogreške mogu imati kobnije posljedice. Vojno osoblje je izloženije većem riziku od traumatskih i stresnih događaja, u usporedbi s civilnim osobljem, a kumulativni učinak izloženosti stresu i traumama povećava rizik od razvoja raznih mentalnih poremećaja. Podaci korišteni u istraživanju su prikupljeni na uzorku od 259 polaznika obuke čija je svrha obučavanje pripadnika vojske za zapovjednike niže taktičke razine u borbenim uvjetima. Prosječna dob polaznika je 29 godina (raspon dobi od 23 do 46 godina). Istraživanje je provedeno grupno kroz psihološki dio obuke, a korišteni su upitnici samoprocjene prikupljeni u vremenskom periodu od dvije godine kroz više obučnih ciklusa. Primijenjeni upitnici predstavljaju mjere psihološke otpornosti, načina suočavanja sa stresom te mjere samopoštovanja. Dobiveni rezultati pokazuju značajnu pozitivnu povezanost mjere otpornosti s motivacijom za obuku, mentalnom čvrstoćom, samopoštovanjem i strategijama suočavanja sa stresom usmjerenim na problem te negativnu povezanost sa strategijama suočavanja sa stresom usmjerenim na izbjegavanje problema. Preporuka je dobivene podatke koristiti za unapređenje postojećih programa jačanja individualne psihološke otpornosti u postrojbama.

Ključne riječi: psihološka otpornost, suočavanje sa stresom, vojno vođenje

ODNOSI ANKSIOZNOSTI, TOLERANCIJE NA NEODREĐENOST I LOKUSA KONTROLE U STRESNIM OBLICIMA OBUKA

Ivana Selak, Renata Koković-Novosel

Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Zagreb

✉ selak.ivana85@gmail.com

SERE obuka (kratica od: *Survival, Evasion, Resistance and Extraction/Escape*) predstavlja ključnu komponentu pripreme vojnih osoba za djelovanje u visokorizičnim i nepredvidivim okruženjima. Osim što razvija tehničke i fizičke vještine preživljavanja, SERE obuka ima značajan psihološki aspekt, posebno u kontekstu upravljanja stresom, anksioznošću i reakcijama na neizvjesnost. Učinkovitost ove obuke može biti povezana s individualnim razlikama u lokusu kontrole te toleranciji na neodređenost - psihološkim čimbenicima koji utječu na otpornost i sposobnost donošenja odluka pod pritiskom. Razumijevanje odnosa između SERE obuke, anksioznosti i ovih psiholoških aspekata ključno je za unaprjeđenje mentalne pripremljenosti vojnih osoba u ekstremnim uvjetima. Ovo istraživanje ima za cilj ispitati međusobnu povezanost anksioznosti, lokusa kontrole i tolerancije na neodređenost kod sudionika SERE obuke. Uzorak čine 68 pripadnika oružanih snaga koji su tijekom posljednjih sedam godina sudjelovali u obuci. Podaci su prikupljeni neposredno prije završne vježbe, u kojoj polaznici demonstriraju usvojene vještine u uvjetima simulirane izolacije, te je mjera trenutne anksioznosti mjerena ponovo nakon završetka vježbe. Anksioznost se mjerila pomoću standardiziranog upitnika STAI (*State-Trait Anxiety Inventory*), koji razlikuje trenutno (stanje) i trajno (crtu osobnosti) anksiozno reagiranje. Lokusu kontrole mjerio se pomoću skraćene verzije Rotterove skale lokusa kontrole gdje osobe s unutarnjim lokusom kontrole vjeruju da sami kontroliraju ishode svojih postupaka, dok oni s vanjskim lokusom vjeruju da su ishodi rezultat vanjskih faktora poput sreće ili sudbine. Tolerancija na neodređenost definira se kao sposobnost pojedinca da prihvati neizvjesnost i ambivalentne situacije bez pretjeranog stresa ili negativnog emocionalnog odgovora, a mjerena je prijevodom testa Tolerance of ambiguity scale. Rezultati dosadašnjih istraživanja ukazuju na značajnu povezanost između niske tolerancije na neodređenost i povišene razine anksioznosti, pri čemu osobe koje teže podnose nepredvidive situacije pokazuju više rezultate na STAI mjerama. Nadalje, osobe s vanjskim lokusom kontrole sklonije su doživljavanju anksioznosti jer osjećaju manju kontrolu nad vlastitim životom i ishodima događaja, što povećava osjećaj nesigurnosti i bespomoćnosti. Suprotno tome, pojedinci s unutarnjim lokusom kontrole pokazuju višu toleranciju na neodređenost i nižu razinu anksioznosti, jer vjeruju da svojim ponašanjem mogu utjecati na ishode i smanjiti neizvjesnost. U našem istraživanju nismo dobili pojedinačni utjecaj lokusa kontrole i tolerancije na neodređenost na razinu anksioznosti, no njihova kombinacija objašnjava dio varijance porasta anksioznosti tokom vježbe, što ukazuje na istovremeni, ali ne i izolirani učinak. Daljnje analize bit će prikazane tokom izlaganja.

Ključne riječi: anksioznost, lokus kontrole, tolerancija na neodređenost, SERE

RAZLIKE U NEKIM CRTAMA OSOBNOSTI ONIH KOJI NASTOJE I ONIH KOJI USPIJU ZADOVOLJITI ZAHTJEVNU OBUKU

Irma Gračić, Monika Čosić, Dora Hunjadi

Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Zagreb

✉ irma.gracic@morh.hr

Istraživanja u drugim vojskama pokazala su kako kandidati zahtjevnih selekcijskih obuka pokazuju visoke razine emocionalne stabilnosti i savjesnosti te manje razine otvorenosti prema iskustvu u usporedbi s civilima istih dobnih skupina. Uz to savjesnost i emocionalna stabilnost pokazale su se višima kod kandidata koji završavaju zahtjevnu obuku u usporedbi s kandidatima koji je ne završavaju. S druge strane, neka istraživanja ne potvrđuju razlike u crtama osobnosti između pripadnika specijalnih postrojbi i pripadnika drugih postrojbi. S obzirom na kompleksne i visokorizične zadaće jedne od specijalnih postrojbi te važnost kvalitetne selekcije i obuke pripadnika, cilj je ovog rada ispitati razlike u nekim crtama osobnosti onih koji su uspješno završili fizički i psihički zahtjevnu selekcijsku obuku (u daljnjem tekstu: obuka) i onih koji nisu. U kvantitativnom deskriptivnom istraživanju sudjelovalo je 250 polaznika obuke (svi muški), u dobi od 20 do 40 godina. Podatci su prikupljeni u razdoblju između 2015. i 2025. godine. Ispitivala se osobnost kao nezavisna varijabla, a zavisna varijabla je bila ishod obuke, odnosno uspješno završena ili neuspješno završena obuka. Ispitanici su prije obuke selekcionirani prema različitim kriterijima koji su uključivali tjelesne, psihičke, zdravstvene i administrativne kriterije. Mann-Whitney U test pokazao je značajno više ocjene energičnosti i mentalne otvorenosti kod onih pripadnika koji su uspješno završili obuku. Logistička regresija pokazala je da model s ovim prediktorima bolje predviđa ishod, iako pojedinačni prediktori nisu bili značajni, objašnjavajući 3–4 % varijance i dosežući točnost klasifikacije od 64.8 %. Crtama osobnosti objašnjen je tek manji dio kompleksnog fenomena kandidata koji završavaju obuku. Iako su energičnost i mentalna otvorenost razlikovale uspješne od neuspješnih kandidata, potrebna su daljnja istraživanja koja bi mogla ukazivati i na neke druge ključne kombinacije osobnosti koje determiniraju uspjeh u obuci.

Ključne riječi: psihološka selekcija, osobnost, energičnost, mentalna otvorenost, uspjeh u obuci

PRIKAZ SLUČAJA: PSIHOLOŠKI TRETMAN SPECIFIČNE FOBIIJE PO NAČELIMA KOGNITIVNO-BIHEVIORALNE TERAPIJE U VOJNOM KONTEKSTU

Marina Kovačić

Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Zagreb

✉ marinapejic2003@yahoo.com

U jednoj od postrojbi Oružanih snaga Republike Hrvatske operativne zadaće uključuju rad u situacijama u kojima su pripadnici izloženi prostorima takvih obilježja koja mogu izazvati klaustrofobične reakcije. Stoga, obuka pripadnika te postrojbe uključuje i namjerno periodičko izlaganje prostorima s takvim obilježjima. Pritom, postrojbeni psiholog prati reakcije i učinak svakog pripadnika u toj situaciji. U ovom radu opisuje se zadatak pripadnika u specifičnom prostoru (vrsti vatrogasnog poligona, tzv. „kavez“) koji može izazvati klaustrofobične reakcije: mračan, skućeni prostor, ispunjen simuliranim dimom. Osim toga, priprema za prolazak tog zadatka uključuje namjerno izazivanje tjelesnih senzacija koji nalikuju tipičnim fiziološkim znakovima anksioznosti: ubrzano disanje i mehanički otežano zbog opreme, ubrzani rad srca i znojenje. Nadalje, obrađuje se slučaj uočene specifične fobije u tim uvjetima i prikazuje se provedeni psihološki tretman po načelima kognitivno-bihevioralne terapije, obzirom da je kognitivno-bihevioralna terapija terapija izbora za specifične fobije. Provedena je detaljna procjena problema, upoznavanje klijenta s tretmanom i psihoedukacija o specifičnoj fobiji. Nadalje, primijenjene su bihevioralne intervencije s naglaskom na izlaganje: izrađivanje hijerarhije straha, priprema za izlaganje, izlaganje u mašti i postupno izlaganje uživo uz eliminiranje izbjegavanja i sigurnosnih ponašanja. Zatim je primijenjena kognitivna restrukturacija i završavanje tretmana. Klijent je po završetku tretmana uspješno izveo zadatak na vatrogasnom poligonu, bez znakova dezorijentiranosti i panike.

Ključne riječi: specifična fobija, psihološki tretman, kognitivno-bihevioralna terapija

POZITIVNA STANJA I OPTIMIZAM KOD DJELATNIH VOJNIH OSOBA

Milana Kljajić, Asja Madunić, Ana Tadić, Lolita Cikojević

Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Zagreb

✉ *milana.d@vip.hr*

Sve veći broj istraživanja pokazuje da pozitivne emocije olakšavaju socijalna ponašanja i misaone procese, tj. značajno poboljšavaju naše funkcioniranje. Subjektivna dobrobit obuhvaća kognitivnu i emocionalnu komponentu, koje su međusobno povezane. Kognitivno vrednovanje života određuje se na temelju procjene zadovoljstva životom. Zadovoljstvo životom obuhvaća globalni osjećaj dobrobiti iz perspektive pojedinca. Afektivna strana subjektivne dobrobiti obuhvaća pozitivna i negativna raspoloženja i emocije povezane sa svakodnevnim životom. Procjene dobrobiti temelje se na učestalosti pozitivnih emocija. Dispozicijski optimizam je crta osobnosti koju karakteriziraju pozitivna očekivanja osobne budućnosti. Optimisti češće koriste aktivno suočavanje s problemom i uporniji su pri ostvarivanju ciljeva, u odnosu na pesimiste. Ovim ispitivanjem željeli smo izmjeriti pozitivna stanja i pozitivno mišljenje djelatnih vojnih osoba, a za što smo primijenili četiri upitnika. Kognitivni dio subjektivne dobrobiti mjereno je Skalom zadovoljstva životom (Diener i sur., 1985). Afektivna komponenta mjerena je upitnikom PANAS (Watson i sur., 1988), u kojem ispitanici procjenjuju u kojoj ih mjeri opisuje 20 pozitivnih i negativnih afektivnih stanja. Nadalje, primijenili smo Skalu subjektivne sreće (Lyubomirsky i Lepper, 1999), koja mjeri globalnu procjenu sreće pojedinca pomoću 4 čestice. Primijenjen je i revidirani Test životnog usmjerenja (Scheier i sur., 1994) koji mjeri opći optimizam nasuprot pesimizmu. U ispitivanju je sudjelovalo 311 djelatnih vojnih osoba (24 % vojnika, 43 % dočasnika i 31 % časnika), odabranih slučajnim odabirom. Prosječna dob ispitanika je 40 godina, 85 % je muškaraca i 15 % žena. S obzirom na stručnu spremu, 1 % ispitanika je niske stručne spreme, 63 % srednje stručne spreme i 35 % visoke ili više stručne spreme. Rezultati provedenog ispitivanja pokazuju da su djelatne vojne osobe vrlo zadovoljne svojim životom. Navode da ih negativna afektivna stanja vrlo malo opisuju, dok ih pozitivna dosta opisuju. Ispitanici se procjenjuju sretnima. Rezultati istraživanja pokazuju da su djelatne vojne osobe većinom optimisti.

Ključne riječi: zadovoljstvo životom, pozitivne emocije, sreća, optimizam

PRIHVATI IZAZOV I POLETI U VIRTUALNOM SVIJETU – PSIHOLOŠKI ASPEKTI UPOTREBE NAOČALA ZA VIRTUALNU STVARNOST U SELEKCIJSKOM LETENJU KANDIDATA ZA VOJNE PILOTE HRZ-A

Stela Ferić-Živaljić, Elizabeta Stipčević

Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Zagreb

✉ zstela@yahoo.com

U letačkoj obuci odavno se koriste simulatori leta kao platforme za uvježbavanje budućih pilota u sigurnom, ponovljivom i upravljivom okruženju, podrazumijevajući uspješan transfer naučenog u stvarnu izvedbu leta. Najnovija generacija simulatora koristi tehnologiju virtualne realnosti (VR) kojom se, uz pomoć realistične trodimenzionalne simulacije pilotske kabine, korisniku omogućuje interakcija s okruženjem uz iluziju stvarne prisutnosti. Dok su klasični simulatori iznimno skupe i tehnološki složene vjerne kopije zrakoplova, suvremene radne stanice s VR naočalama zbog svoje dostupnosti u sve su raširenijoj upotrebi, kako u obuci civilnih tako i vojnih pilota. U selekcijskom letenju kandidata za pilote HRZ-a već se četvrtu godinu koriste radne stanice s VR naočalama, s ciljem pripreme kandidata na realan pogled iz zraka te uvođenje u postupke koji ih čekaju tijekom obuke na avionu. Uz pomoć VR naočala kandidat ima realističan dojam prisutnosti u pilotskoj kabini, prilagođava se na pogled u i van pilotske kabine, uz mogućnost zaustavljanja simulacije kako bi nastavnik letenja kandidatu ukazao na ključne elemente leta (vrijednosti na instrumentima, vizuru iz zrakoplova i dr.). Ovim istraživanjem željelo se kod kandidata za vojne pilote te njihovih nastavnika letenja istražiti psihološke aspekte korištenja VR naočala kao obučnog sredstva tijekom selekcijskog letenja. U ispitivanju je sudjelovalo 34 ispitanika, polaznika obuke i njihovih nastavnika letenja. Za potrebe ispitivanja sačinjeni su anketni upitnici o psihološkim osobitostima obuke uz upotrebu VR naočala, a napravljena je i usporedba pokazatelja uspješnosti u letačkoj obuci s i bez korištenja VR tehnologije. Prema ocjenama polaznika upotreba VR naočala u obuci najviše doprinosi usmjeravanju i održavanju pažnje na relevantnim elementima leta te motivacijskom aspektu obuke, dok procjene nastavnika letenja ukazuju na najveći doprinos kvaliteti letačke pripreme i vizualizaciji elemenata leta te razvoju letačkog samopouzdanja kod kandidata. Rezultati ispitivanja ukazuju na značajan doprinos upotrebe VR naočala tijekom selekcijskog letenja, kako ocjenama uspješnosti kandidata, tako i ekonomiziranju vremena provedbe obuke.

Ključne riječi: kandidati za vojne pilote, selekcijsko letenje, virtualna realnost, radne stanice s VR naočalama

PSIHOLOGIJSKI KRITERIJI ZA PILOTA DALJINSKI UPRAVLJANIM ZRAKOPLOVOM – BARYAKTAR TB2

Višnja Livajić Pezer

Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Zagreb

✉ vlivajic@morh.hr

Nabava i uvođenje novog tipa daljinski upravljano zrakoplova u OSRH predstavlja veliku promjenu i izazov jer OSRH, odnosno HRZ imaju uspostavljene procedure psihologijskog odabira, zdravstvenog pregleda kao i školovanja za pilote zrakoplova s ljudskom posadom. Kako je upravo u tijeku formiranje nove ustrojbene cjeline i uvođenje tehnološki potpuno drugačijeg tipa zrakoplova (Bayraktar TB2) postavlja se pitanje popune novoformirane postrojbe OSRH s kvalitetnim operativnim osobljem. Cilj ovog izlaganja je prikazati zahtjeve radnog mjesta pilota daljinski upravljano zrakoplova Bayraktar TB2 kao i s tim povezanim znanjima (eng. *Knowledge*), vještinama (eng. *Skills*); sposobnostima (eng. *Abilities*) i drugim osobinama (eng. *Other Characteristics*), skraćeno KSAO koje su potrebne da pilot daljinski upravljano zrakoplova Bayraktar TB2 uspješno obavlja svoje zadaće. Zbog visokog stupnja automatizacije prilikom upravljanja zrakoplovom Bayraktar TB2 osoblje koje sudjeluje u zdravstvenom i psihologijskom odabiru pilota Bayraktar TB2 mora najprije razumjeti što je posao pilota daljinski upravljano zrakoplova Bayraktar TB2. Analiza radnog mjesta (*Job Analysis*) omogućava nam uvidjeti što je potrebno promijeniti u selekcijskom postupku kao i u sustavu školovanja budućih pilota daljinski upravljano zrakoplova Bayraktar TB2. U skladu s praksom i zaključcima provedenih analiza takvih radnih mjesta u vojskama savezničkih i partnerskih zemalja potrebno je dopuniti i izmijeniti postojeće psihologijske kriterije u Pravilniku o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti za vojnu službu za navedeno zrakoplovno osoblje.

Ključne riječi: daljinski upravljani zrakoplov, pilot daljinski upravljano zrakoplova, zrakoplovno osoblje, analiza radnog mjesta, psihologijski odabir

ŽENE NA RUKOVODEĆIM POZICIJAMA U VOJSCI: PSIHOLOŠKI I ORGANIZACIJSKI IZAZOVI

Tea Tadić, Dijana Sedinić, Adrijana Mijoković

Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Zagreb

✉ tea2610@gmail.com

U posljednjih nekoliko desetljeća žene su postale sve prisutnije na rukovodećima pozicijama, iako statistički podaci u vrlo visokoj mjeri još uvijek idu u prilog muškarcima. Što se tiče obrambenog sustava, sve aktivne vojske svijeta prihvaćaju žene kako kao pripadnice tako i kao zapovjednice/voditeljice. Prema podacima iz 2024. godine, na zapovjednim i voditeljskim dužnostima u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama Republike Hrvatske trenutno je udio žena – djelatnih vojnih osoba 13.4 %, što je jedna od većih zastupljenosti žena u odnosu na ostale članice NATO saveza i EU. Iz godine u godinu bilježi se povećanje udjela žena u svim aspektima obrambenog sustava. Hrvatska vojska na svim razinama aktivno podupire Rezoluciju Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 1325 o ženama, miru, sigurnosti i srodne rezolucije te aktivno radi na jačanju uloge i položaja žena na zapovjednim i voditeljskim dužnostima. No, unatoč navedenom, i dalje je moguće postojanje predrasuda i diskriminacije, koje mogu dovesti do nesigurnost u vlastite sposobnosti, stresa i izgaranja. Istraživanja pokazuju da je rodna raznolikost u vojnom sustavu povezana s boljim donošenjem odluka i većom inovativnošću. Međutim, ženama u vojsci često nedostaju mentorski programi i jasne razvojne prilike. Ovaj pregledni rad analizira postojeću literaturu o karakteristikama koje se vežu uz uspješno i efikasno vodstvo te koji su to uvriježeni i dalje prisutni stereotipi prema ženama na rukovodećim pozicijama u radnom okruženju. Ulaganje u žensko vodstvo nije samo pitanje pravde već i strateški interes modernih vojnih snaga, sukladno Planu djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova.

Ključne riječi: rodna perspektiva, rukovodeće pozicije, psihološki i organizacijski izazovi

ISPITIVANJE ODNOSA SOCIODEMOGRAFSKIH VARIJABLI I PREFERENCIJE BIRANJA POTENCIJALNOG VOĐE

Vlatka Hoffmann, Ivana Ereiz, Marija Bajić, Sanja Jurjako

Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Zagreb

✉ vlatka.n@gmail.com

Uspješnost vođenja je jedno od najistraživanijih područja u vojnoj psihologiji, jer je ono temelj uspješnosti svih organizacija pa tako i vojne. Gledajući kroz povijest vojni poziv je bio uglavnom muški dok u suvremenim vojskama sve više sudjeluju žene na različitim dužnostima pa tako i na zapovjednim. U ovom istraživanju ćemo pokušati ispitati odnos između nekih sociodemografskih varijabli i preferencije biranja potencijalnog vođe. Cilj rada je ispitati razlike u preferenciji biranja žena kao potencijalnih vođa u odnosu na muškarce te postoji li razlika u preferenciji biranja potencijalnih vođa s obzirom na dob i ostale sociodemografske varijable. U ispitivanju je sudjelovalo ukupno 146 ispitanika (139 muškaraca i 7 žena) iz 7 različitih ustrojbenih jedinica te je korišten sociometrijski upitnik SCM izrađen u svrhu ovog ispitivanja i upitnik sa sociodemografskim varijablama (spol, dob, materijalno stanje, stručna sprema i bračni status). Sociometrijski upitnik je konstruiran kako bi se ispitala preferencija biranja potencijalnog vođe u nekoliko različitih radnih, borbenih i rizičnih situacija. Rezultati pokazuju kako nema statistički značajne razlike u preferenciji biranja vođe između muškaraca i žena osim za pitanje koje se odnosi na Povjerenje u rizičnim situacijama gdje muškarci imaju veći broj odabira. Značajne razlike u odabiru potencijalnog vođe s obzirom na dob ispitanika utvrđene su između više skupina, ali se posebno, u većem broju odabira, ističe skupina ispitanika srednje životne dobi. Materijalni status se nije pokazao varijablom koja ima utjecaja pri odabiru potencijalnog vođe, ali su utvrđene statistički značajne razlike u preferenciji biranja s obzirom na bračni status i stručnu spremu što će detaljnije biti opisano u priopćenju. Podaci ovog istraživanja mogu poslužiti kao orijentir pri personalnom upravljanju koje potiče razvoj vođa te mogu doprinijeti međusobnom razumijevanju i usklađivanju potreba organizacije i pojedinaca koji je čine.

Ključne riječi: sociodemografske varijable, vođenje, sociometrija

UTJEČE LI OBLIK TESTA NA SELEKCIJSKI ISHOD? ANALIZA TN-10 I TN-20

Sebastijan Kuprešak, Marcela Kovačić Tomac, Dora Hunjadi, Ana Plantaš
Ministarstvo obrane Republike Hrvatske,, Zagreb
✉ sebastijan.kupresak@gmail.com

Jedan od osnovnih uvjeta adekvatne radne učinkovitosti su sposobnosti: tjelesne, psihičke i zdravstvene. U Hrvatskoj vojsci psihologijska selekcija je prisutna od najranijih početaka i danas se provodi za različite svrhe (prijam kandidata, upućivanje na različite razine školovanja, upućivanje u operacije potpore miru...). Iz navedenog proizlazi, između ostalog, i potreba za neprestanim radom na provjeravanju trenutnih postupaka testiranja, kao i njihovim eventualnim poboljšanjima. Jedna od ključnih komponenti uspješne procjene kognitivnih sposobnosti, osobito u kontekstu selekcijskih i dijagnostičkih postupaka, jest izbor prikladnog mjernog instrumenta. Test nizova (TN), kao neverbalni test fluidne inteligencije, široko je primjenjivan u različitim profesionalnim i istraživačkim kontekstima, a dolazi u dvije standardne verzije: TN-10 i TN-20. Iako se oba testa temelje na istim teorijskim postavkama i mjere isti konstrukt (g – faktor), razlikuju se po broju zadataka i trajanju, što otvara pitanje njihove međusobne zamjenjivosti i ekvivalentnosti. Problem ovog istraživanja bio je utvrditi postoji li statistički značajna razlika između rezultata postignutih na duljim i kraćim oblicima istih testova kognitivnih sposobnosti. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati postoji li statistički značajna razlika između rezultata ostvarenih na testovima TN-10 i TN-20 unutar iste skupine ispitanika. Uzorak je činilo 88 ispitanika (74 muškarca i 14 žena), s prosječnom dobi od 22.14 godina raspoređenih u 4 grupe. Svim ispitanicima zadana su oba oblika testa, a redoslijed zadavanja testova bio je izjednačen među grupama kako bi se kontrolirao mogući učinak redoslijeda. U analizi su korištene z-vrijednosti dobivene prema normama za svaki test. Rezultati su pokazali statistički značajnu razliku ($p < 0.001$) u ostvarenom rezultatu između TN-10 i TN-20, s Cohenovim $d = 0.37$, što znači da spomenuta razlika nije jako izražena, ali nije ni trivijalna - u praksi, osobe će prosječno imati nešto viši rezultat na TN10 u odnosu na TN20, što pak može biti važno ako se test koristi za selekciju ili evaluaciju. Budući da je redoslijed zadavanja kontroliran i nije utjecao na rezultate, razlika se može tumačiti kao posljedica karakteristika samih testova. Moguće je da su dobivene razlike posljedica fluktuacija pažnje u funkciji vremena što bi značilo da samo trajanje testa utječe na dobivene ishode u toj populaciji. Također je moguće je da je na dobivene rezultate utjecao redoslijed zadataka, odnosno raspored „težih“ i „lakših“ zadataka u samim testovima. Dobiveni nalazi upućuju na zaključak da TN-10 i TN-20, iako temeljeni na istom konstrukt, nisu međusobno zamjenjivi u kontekstu selekcije, te se preporučuje izrada zasebnih selekcijskih kriterija u odnosu na test koji se koristi. Istraživanje također otvara pitanja formulacije kriterija u odnosu na druge mjerne instrumente u kontekstu selekcije.

Ključne riječi: selekcijski ishod, fluidna inteligencija, psihometrija, kognitivno opterećenje, g-faktor

PROVJERA KONSTRUKTNE VALJANOSTI UPITNIKA ZA PROCJENU OSPOSOBLJENOSTI ZA PRVU ČASNIČKU DUŽNOST

Suzana Filjak, Jakov Karin

Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Zagreb

✉ suzana.filjak@morh.hr

Dosadašnje vrednovanje vojnih izobrazbi, obuka i tečajeva u kojima sudjeluju vojni psiholozi, obuhvaća procjene različitih značajki izobrazbi i stečenih kompetencija neposredno po završetku izobrazbe, a temeljeno je na samoprocjeni polaznika. Vanjsko vrednovanje dalo bi kompletniji uvid u kvalitetu izobrazbe te prijedloge za buduća poboljšanja. Provodilo bi se nakon osposobljavanja i iskustva rada u postrojbi, a obuhvatilo bi, uz samoprocjene osposobljavanja časnika, i procjenu njihovih neposredno nadređenih časnika. U tu svrhu konstruiran je i primijenjen upitnik, a cilj ovog rada je provjera njegove konstruktne valjanosti. Upitnikom su obuhvaćena 23 područja rada u postrojbi za koje se procjenjuju tri značajke: važnost pojedine zadaće; zastupljenost zadaće u svakodnevnom radu; osposobljenost za navedenu zadaću. Uz samoprocjene bivših polaznika vojne izobrazbe, procjene daju i njihovi nadređeni časnici koji odvojeno procjenjuju osposobljenost procjenjivanog časnika na istim česticama upitnika. U siječnju 2024. godine provedeno je opsežno vanjsko vrednovanje osposobljenosti za prvu časničku dužnost kojim su obuhvaćeni časnici koji su proveli bar 6 mjeseci na dužnostima nakon završene prve razine vojne izobrazbe, njih 369. Osposobljenost svakog časnika procjenjivao je njihov neposredno nadređeni časnik. Nad podatcima je provedena eksploratorna analiza glavnih komponenti uz zadržavanje faktora prema Kaiser -Guttmanovom kriteriju i uz varimax rotaciju. Rezultati su pokazali 13 interpretabilnih faktora koji objašnjavaju ukupno 73 % varijance. Čestice osposobljenosti se uglavnom projiciraju na 2 faktora, dok su ostali faktori znatno više određeni sadržajem čestica no značajkom njihove važnosti ili zastupljenosti u radu. Ista vrsta obrade podataka, nezavisno za dva uzorka (369 podređenih i 368 nadređenih) daje slične faktorske strukture s po 14 faktora. Kako je riječ o samoprocjeni i procjeni nadređenog, bilo je moguće izračunati korelacije rezultata na dobivenim faktorima. Tako dobivene korelacije su srednje do niske, a za tri para faktora neznčajne, pa možemo govoriti o podudarnim, no ne i istovjetnim faktorskim strukturama. Sveukupno, možemo reći kako dobiveni podatci podupiru odvajanje procjenjivanja osposobljenosti za pojedina područja rada od ostalih značajki, dok se važnost i zastupljenost pojedinog područja rada u znatnoj mjeri preklapaju, no ne u mjeri da bismo ih smatrali toliko preklapajućim da je odvojeno procjenjivanje nepotrebno. Rezultati upućuju kako bi, prilikom procjena osposobljenosti bilo preporučljivo samoprocjenjivanje nadopuniti i procjenama nadređenih. U izlaganju će detaljnije biti prikazani upitnik, uzorak ispitanika te dobivene faktorske strukture.

Ključne riječi: vrednovanje vojne izobrazbe, samoprocjenjivanje, procjena osposobljenosti, konstruktna valjanost upitnika, faktorska analiza

OBILJEŽAVANJE 30. OBLJETNICE OLUJE – GLAVNE TEME MEDIJSKOG PRAĆENJA I ZASTUPLJENIH PSIHOLOŠKIH SADRŽAJA

Tomislav Filjak

Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Zagreb

✉ tomislav_filjak@yahoo.com

Sredinom ljeta 2025. je 30. obljetnica operacije Oluja obilježena središnjom proslavom u Kninu i nizom drugih događanja širom Hrvatske. Kako je praćenje i vrednovanje obilježavanja ove operacije tijekom protekla tri desetljeća bilo vrlo promjenjivo s različitim naglascima, ovaj prilog nastoji oslikati najvažnija obilježja ovogodišnjeg praćenje obljetnice. Stoga su pregledana domaća tiskana izdanja 8 tjednih i 8 većih dnevnih listova s 2 opsežna posebna izdanja i dostupna domaća i strana mrežna glasila objavljena oko obljetnice te prigodni programi tri nacionalne televizije. Kvalitativnom analizom izdvojene su glavne teme praćenja te zatim utvrđeni osnovni pokazatelji brojnosti njihovog pojavljivanja u tiskanim izdanjima i dostupni brojevi mrežnih objava i mrežnog pretraživanja. Raščlamba upućuje kako je u Hrvatskoj Oluja prikazana u slavljeničkom tonu kao simbol pobjede, oslobođenja zauzetih područja i ratna prekretnica, s utjecajem neposredno na ishod rata u B i H, a dugoročno na oblikovanje političkog stanja u regiji i na međunarodni i sigurnosni položaj Hrvatske. Pozornost je posvećena i sjećanjima na stradale kao i pomirenju i izgradnji budućnosti. Od pratećih, službenih i neslužbenih, događanja po dostupnim brojevima mrežnih objava i pretraživanja središnje obilježavanje Oluje su nadmašili Vojni mimohod u Zagrebu 30. srpnja i koncert Marka Perkovića Thompsona u Sinju 4. kolovoza. Mimohodom, kao dijelom obilježavanja, su dodatno istaknuti snaga, ponos, ulaganja u vojsku i u sigurnost te savezništva. U većem broju prikaza provučene su i psihičke pojave vezane uz Oluju, ponajprije: proživljeni stres kod branitelja i civila, težina sjećanja na poginule branitelje i dugoročni psihički ožiljci branitelja, civila, povratnika i poratnih naraštaja. U inozemnim mrežnim izdanjima Obljetnica je popraćena značajnije u B i H i Srbiji te u malobrojnijim izvješćima međunarodnih agencija. U B i H, u hrvatskoj zajednici prevladao je pristup sličan onom u Hrvatskoj, a u bošnjačkim glasilima suzdržanost uz priznavanje utjecaja na ishod rata u B i H te naglašavanje srpskih stradanja i potreba za pomirenjem i obuzdavanjem proslava. Dan uoči godišnjice operacije, 3. kolovoza, Srbija je, s Republikom Srpskom iz B i H, upriličila svoje obilježavanje s porukama u duhu novokrajiške naracije, u psihičkoj domeni s naglašavanjem trauma srpskih civila, a kasnijih dana kritikama hrvatskog obilježavanja. Međunarodne agencije su naglasile proslavu hrvatske pobjede, trenutne hrvatske geopolitičke i sigurnosne okolnosti te mimohod i osuvremenjivanje vojske. U priopćenju će biti detaljnije prikazani rezultati provedene analize s brojčanim pokazateljima i primjerima prikaza.

Ključne riječi: 30. obljetnica operacije Oluja, analiza medijskog praćenja, ratne psihičke posljedice

USMENA IZLAGANJA

1. PSIHOSOCIJALNO ZBRINJAVANJE PRIPADNIKA RANJIVIH SKUPINA U KRIZAMA VELIKIH RAZMJERA <i>Dean Ajduković, Ivan Kranjčić, Dinka Čorkalo, Tanja Bukovčan</i>	115
2. RODNE RAZLIKE U NASILNIM ODGOJNIM POSTUPCIMA: ČIMBENICI RIZIKA I ZAŠTITE <i>Marina Ajduković, Miroslav Rajter</i>	116
3. PSIHOSOCIJALNI UVJETI RADA I MENTALNO ZDRAVLJE SEZONSKIH RADNIKA <i>Petra Bekavac, Helena Koren, Barbara Raguz Pečur</i>	117
4. ODNOS NEPOVOLJNIH ISKUSTAVA U DJETINJSTVU, UKLJUČUJUĆI RATNU TRAUMATIZACIJU I PSIHOSOCIJALNE DOBROBITI U ODRASLOJ DOBI <i>Milica Benić, Marina Ajduković, Miroslav Rajter</i>	118
5. AKTIVNOSTI HRVATSKE PSIHOLOŠKE KOMORE ZA VRIJEME PANDEMIJE <i>Andreja Bogdan, Devid Zombori, Nada Kegalj, Teuta Barušić</i>	119
6. KONFLIKTI S MAJKOM I USAMLJENOST: ULOGA POZITIVNIH VRŠNJAČKIH ODNOSA <i>Tamara Bolić, Andreja Brajša-Žganec, Marija Džida, Tihana Brkljačić, Ana-Marija Ćorić</i>	120
7. OVISNOST O KOCKANJU – PREGLED PROGRAMA INTERDISCIPLINARNOG TRETMANA/LIJEČENJA <i>Gordan Bošković</i>	121
8. TRANSFORMATIVNA TEORIJA U KLINIČKOM KONTEKSTU <i>Gordan Bošković, Maja Marija Muškić</i>	122
9. OBITELJSKI SURADNIK KAO PODRŠKA OBITELJI - PRIKAZI IZ PRAKSE HZSR PU OPATIJA <i>Ljiljana Bubnić, Irena Paškvan Marić</i>	123
10. PRIKAZ AKTUALNE ZAKONSKE REGULATIVE, PRIJEDLOZI UNAPREĐENJA PSIHOLGIJSKE DIJAGNOSTIKE, TE PRIJEDLOZI INICIJATIVA PREMA HZZO-U U ODNOSU NA STATUS OSOBA SNIŽENE POSLOVNE SPOSOBNOSTI <i>Danijela Bučević</i>	124
11. OTPORNOST KAO ZAŠTITNI ČIMBENIK: OSOBINE LIČNOSTI I ANKSIOZNOST U VRIJEME NUKLEARNE PRIJETNJE <i>Vicko Ćudina, Lorena Štengl, Helena Vuković, Sandra Nakić Radoš</i>	125
12. RACIONALNOST U DOBA UMJETNE INTELIGENCIJE (UI): NOVA METODA PROCJENE AKTIVNOG OTVORENOG MIŠLJENJA PUTEM KOLEKTIVNE UI MUDROSTI <i>Nikola Erceg, Zvonimir Galić, Maja Parmač Kovačić, Mitja Ružojčić</i>	126

13.	UTVRĐIVANJE PSIHOLOŠKIH OBILJEŽJA ZADOVOLJSTVA ŽIVOTOM I SAMOPROCJENE ZDRAVLJA VETERANA DOMOVINSKOGA RATA <i>Dubravka Glavinić, Katarina Milanović</i>	127
14.	ŽIVOT S RIJETKOM BOLEŠĆU- IZAZOVI RODITELJA U SUOČAVANJU SA SUSTAVOM I ULOGA PSIHOLOGA U PROCESU LIJEČENJA <i>Marija Grundler, Marija Bobanović, Biljana Stanković</i>	128
15.	PSIHOLOŠKA PODRŠKA OBITELJI U KRIZI: IZAZOVI U PRUŽANJU PODRŠKE RODITELJIMA U KRIZNIM VREMENIMA <i>Marina Gulin</i>	129
16.	UMJETNA INTELIGENCIJA U PROCJENI OSOBINA LIČNOSTI – PREGLED ISTRAŽIVANJA <i>Fanika Ivaković</i>	130
17.	SAMOBOJSTVA MUŠKARACA I ŽENA U EUROPI I U HRVATSKOJ: ANALIZA TRENDOVA IZ BAZE PODATAKA SVJETSKE BANKE <i>Bojan Klapčić</i>	131
18.	PREVENTIVNI JAVNOZDRAVSTVENI PRISTUP KAO ODGOVOR NA PROBLEMATIKU KORIŠTENJA INTERNETA KOD DJECE <i>Željko Ključević, Mirela Grbić, Mirjam Juginović, Vesna Tudor Pavičić</i>	132
19.	KARIJERNE ORIJENTACIJE KAO ČIMBENICI NAMJERE NAPUŠTANJA POSLA: REPREZENTATIVNI PODACI MLADIH RADNIKA U HRVATSKOJ <i>Marija Kostanić, Dora Popović, Iva Šverko</i>	133
20.	RAZUMIJEVANJE NASILJA U KONTEKSTU KOLEKTIVNOG DJELOVANJA <i>Marina Maglič, Tomislav Pavlović, Marko Mustapić</i>	134
21.	SOCIO-EMOCIONALNA PODRŠKA DAROVITOJ DJECI I MLADIMA <i>Ana Majić, Ivica Zelić, Ružica Đonlić</i>	135
22.	SISTEMATIZACIJA RADNIH MJESTA U JAVNOM SEKTORU <i>Tvrtko Maras, Marko Rađa</i>	136
23.	INTIMNI ODNOSI POD STRESOM: SEKSUALNOST I FAZE ŽIVOTNOG CIKLUSA OBITELJI <i>Marija Markotić</i>	137
24.	PRIMJENA UMJETNE INTELIGENCIJE U OBRAZOVANJU: OD ISTRAŽIVANJA DO PREPORUKA NA PROJEKTU BRAIN <i>Marina Merkaš, Lana Batinić, Matea Bodrožić Selak, Lana Ciboci Perša, Ana Haramina, Snježana Mališa, Marija Šakić Velić, Ana Žulec Ivanković, Jeronim Dorotić, Klara Bilić, Jasminka Maravić</i>	138
25.	EDUKACIJA UČENIKA SREDNJIH ŠKOLA U MEĐIMURSKOJ ŽUPANIJI O PROMETNOJ SIGURNOSTI <i>Ljiljana Mikuš, Josip Lopižić, Dino Posavec, Ivana Sušanj Cindrić</i>	139
26.	MORALNI KARAKTER KAO ZAŠTITNI ČIMBENIK KOD DJECE I MLADIH UKLJUČENIH U SAVJETOVALIŠTE <i>Sanja Milković Šipek</i>	140

27.	RAZVOJ TESTA PERCEPTIVNE INTELIGENCIJE (TPI) <i>Iva Sofija Miloš, Neda Jagmić</i>	141
28.	PATOLOGIJA PRIVRŽENOSTI – OD PREJEDANJA DO ANOREKSIIJE <i>Tamara Milovanović, Tanja Kosec</i>	142
29.	PSIHOLOŠKI ODGOVORI NA KATASTROFE: ŠTO NAM KOMPLEKSNE KRIZNE OKOLNOSTI GOVORE O UNIVERZALNOSTI LJUDSKOG PONAŠANJA <i>Mitra Mirković Hajdukov, Elvis Vardo, Diana Riđić, Hana Sokolović</i>	143
30.	MALI EKRANI, VELIKI PROBLEMI! – KAKO DJECA I RODITELJI DV PLOČE PROVODE VRIJEME? <i>Edita Mucić Šutić, Olivera Medak, Mandalena Bašković</i>	144
31.	MREŽA MLADIH SAVJETNIKA I FORUM MLADIH 16+ PRAVOBRANITELJICE ZA DJECU – RAZVOJ DJEČJE PARTICIPACIJE KOJI SE TEMELJI NA LUNDY MODELU DJEČJE PARTICIPACIJE I ODNOSU RAVNOPRAVNOG DOSTOJANSTVA SUDIONIKA <i>Davorka Osmak-Franjić</i>	145
32.	STAVOVI PREMA INKLUZIJI, KOMPETENCIJE ZA RAD S DJECOM S POSEBNIM OBRAZOVNIM POTREBAMA I OSOBINE LIČNOSTI STUDENATA UČITELJSKOG I ODGOJITELJSKOG STUDIJA: ULOGA STUDIJSKOG PROGRAMA I BLISKOG ISKUSTVA <i>Tea Pahić</i>	146
33.	JACANJE OTPORNOSTI KROZ TJELESNU AKTIVNOST: PRIMJER PROMOVIRANJA TRČANJA U SVRHU OČUVANJA MENTALNOG ZDRAVLJA <i>Irena Pavela Banai, Mia Pucić, Mirna Grujić, Dora Vuković, Ruben Betlehem</i>	147
34.	PROMJENE U PROBLEMIMA PSIHIČKOG ZDRAVLJA ADOLESCENATA TIJEKOM ŠKOLSKE GODINE <i>Neda Pleić, Gordana Keresteš</i>	148
35.	KADA TIJELO POSTANE PROBLEM: IZBJEGAVANJE IZLAGANJA TIJELA I SIMPTOMI POREMEĆAJA HRANJENJA <i>Alessandra Pokrajac-Bulian, Petra Anić, Vivien Gudlin</i>	149
36.	INTERNALIZACIJA DRUŠTVENOG IDEALA LJEPOTE KOD ADOLESCENATA <i>Jelena Ptiček Perković, Josipa Krsnik, Dijana Bačani</i>	150
37.	ULOGA PSIHOLOŠKE KLIME U OBJAŠNJENJU SINDROMA SAGORIJEVANJA MEĐU DRŽAVNIM SLUŽBENICIMA <i>Barbara Raguž Pečur, Petra Bekavac, Helena Koren</i>	151
38.	CYBER PSIHOLOGIJA – MANIPULACIJA ILI REALNOST? <i>Nelija Rudolfi</i>	152
39.	PROBLEMATIČNA UPOTREBA INTERNETA I PSIHOLOŠKO I AKADEMSKO FUNKCIONIRANJE STUDENATA <i>Sanja Smojver-Ažić, Tamara Martinac Dorčić</i>	153

40.	VRŠNJAČKA PODRŠKA STUDENATA I STUDENTICA NA SVEUČILIŠTU U RIJECI: UNIRI BRINE <i>Sanja Smojver-Ažić, Silvija Šikić, Nikoleta Zubić, Sandra Nuždić, Veronika Kostrenčić, Ivana Blašković, Ana Jantolek, Maša Cek</i>	154
41.	JEDNOGODIŠNJE ISKUSTVO PSIHOONKOLOŠKE PRAKSE <i>Mislav Staničić</i>	155
42.	PRIPREMA DJETETA NA POSVOJENJE I UTJECAJ NA RAZVOJ ODNOSA U POSVOJITELJSKIM OBITELJIMA – POTREBA RAZVOJA PROGRAMA <i>Dubravka Svilar Blažinić, Omer Ćorić</i>	156
43.	PROGRAMI PODRŠKE RODITELJSTVU – TREND ILI POTREBA <i>Dubravka Svilar Blažinić, Hrvoje Gligora</i>	157
44.	OBRASCI POLIUPORABE SREDSTAVA OVISNOSTI U OPĆOJ POPULACIJI REPUBLIKE HRVATSKE <i>Bruno Škovrlj, Renata Glavak Tkalić</i>	158
45.	PRIMJENA TEHNOLOGIJE VIRTUALNE STVARNOSTI U RAZVOJU INTERVENCIJE ZA PROCJENU ŽUDNJE ZA ALKOHOLOM <i>Bruno Škovrlj, Renata Glavak Tkalić, Katarina Perić Pavišić, Ines Sučić, Mara Šimunović, Anja Wertag, Desirée Colombo, Michael Vuolo</i>	159
46.	KRAJ MRŠAVOSTI KAO MARKETINŠKE STRATEGIJE: UTJECAJ OBLIKA TIJELA MODELA NA PERCIPIRANU LIČNOST BRENDA I NAMJERU KUPNJE <i>Nensi Tomac, Lea Andreis, Goran Milas</i>	160
47.	STAVOVI STRUKOVNIH NASTAVNIKA I MENTORA U NOVOJ GENERACIJI UČENIKA SREDNJIH STRUKOVNIH ŠKOLA <i>Nensi Tomac, Dora Popović, Mirta Blažev, Toni Babarović</i>	161
48.	PREDSTAVLJANJE TESTA PERCEPTIVNIH SPOSOBNOSTI <i>Zdeslava Udovičić, Ivana Svetina Leš, Tvrtko Maras</i>	162
49.	AUTONOMNA MOTIVACIJA I EMOCIONALNI DISTRES KAO PREDIKTORI ZADOVOLJSTVA POSLOM: PRIMJENA TEORIJE SAMOODREĐENJA U VISOKOM OBRAZOVANJU <i>Tena Velki, Boštjan Žvanut, Maja Frencl Žvanut</i>	163
50.	PREPOZNAVANJE IZVORA STRESA ODGOJITELJA S CILJEM RAZVOJA STRATEGIJA ZA JAČANJE NJIHOVE PSIHOLOŠKE OTPORNOSTI <i>Sanja Vuletin</i>	164
51.	PROVJERA METRIJSKIH KARAKTERISTIKA HRVATSKE VERZIJE UPITNIKA “BIG FIVE ASPECT SCALES” (BFAS) <i>Dora Zorić, Iva Sofija Miloš</i>	165
52.	DRAMA U RAZREDU – PUT PREMA PSIHOLOŠKOJ OTPORNOSTI <i>Tatjana Žižek</i>	166
53.	INSTAGRAM VS. REALITY: JE LI ZADOVOLJSTVO IZGLEDOM KOD SREDNJOŠKOLACA OBLIKOVANO NJIHOVIM INSTAGRAM STORYIMA? <i>Ana Žulec Ivanković, Marina Merkaš, Tamara Martinac Dorčić</i>	167

54. POVEZANOST KORIŠTENJA ALATA UMJETNE INTELIGENCIJE I NEKIH 168
POKAZATELJA DOBROBITI KOD UČENIKA OSNOVNIH I SREDNJIH
ŠKOLA U HRVATSKOJ
*Ana Žulec Ivanković, Marina Merkaš, Mario Pandžić, Lana Batinić,
Matea Bodrožić Selak, Ana Haramina, Marija Šakić Velić,
Lana Ciboci Perša, Klara Bilić, Jasminka Maravić*

PSIHOSOCIJALNO ZBRINJAVANJE PRIPADNIKA RANJIVIH SKUPINA U KRIZAMA VELIKIH RAZMJERA

Dean Ajduković, Ivan Kranjčić, Dinka Čorkalo, Tanja Bukovčan

Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Zagreb

✉ dean.ajdukovic@ffzg.hr

U okolnostima nesreća velikih razmjera i katastrofa procjena ugroženosti, krizno komuniciranje i psihosocijalno zbrinjavanje građana prvenstveno je usmjereno na potrebe opće populacije, dok osobe s invaliditetom (OSI), ostaju u drugom planu. Stoga je nužno bolje prepoznavanje potreba i mogućnosti ovih ranjivih skupina građana, ali i specifična priprema hitnih službi da što bolje odgovore na njihove potrebe. Cilj je ovoga rada prikazati prve rezultate akcijskog istraživanja Sonar Cities, u kojem će se u suradnji s predstavnicima OSI, donositelja odluka i hitnih službi u šest EU zemalja razviti smjernice, alati i treninzi, kako bi sustav bio pripremljeniji za zadovoljavanje potreba ranjivih skupina u krizama, te osnažili kapacitete za njihovo psihosocijalno zbrinjavanje. Metodologija je uključivala: 1) analizu sadržaja tradicionalnih i online medija o potrebama OSI u dvije velike krize – pandemije bolesti COVID-19 i potresa 2020. godine; 2) sustavni pregled postojećih materijala i priručnika za postupanje hitnih službi prema OSI u kriznim situacijama; 3) intervjue s 23 predstavnika donositelja odluka i hitnih službi i s 23 predstavnika OSI. Analiza medijskih sadržaja pokazala je da nije postojala svijest o specifičnim potrebama različitih ranjivih skupina u vrijeme analiziranih kriza. Pregled dostupnih materijala za zbrinjavanje OSI u katastrofama je pokazao da ih je nužno unaprijediti i prilagoditi za ranjive grupe, premda postoje neki primjeri dobre prakse. Međutim, slaba je diseminacija postojećih alata. Intervjui sa stručnjacima pokazali su da je upravljanje objema krizama bilo uglavnom reaktivno, uz puno improvizacije, a da potrebe OSI nisu bile dovoljno prepoznate. U intervjuima s OSI se jasno pokazuje nezadovoljstvo specifičnim uslugama tijekom kriza. Izražena je potreba za dodatnim edukacijama hitnih službi i šire javnosti o potrebama i mogućnostima OSI u krizama, ali i njihova priprema za krizno samozbrinjavanje. Istaknuta je potreba za ojačavanjem i poticanjem mreža društvene podrške OSI u lokalnim zajednicama te potreba za razvojem prikladnih alata i postupaka.

Ključne riječi: krize velikih razmjera, psihosocijalno zbrinjavanje ranjivih skupina u katastrofama, COVID-19, potres, hitne službe

RODNE RAZLIKE U NASILNIM ODGOJNIM POSTUPCIMA: ČIMBENICI RIZIKA I ZAŠTITE

Marina Ajduković, Miroslav Rajter

Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet, Zagreb

✉ marina.ajdukovic@pravo.hr

Iako su nasilni odgojni postupci u Hrvatskoj zakonom zabranjeni, nasilje u obitelji je i dalje stvarnost mnoge djece ostavljajući duboke i trajne posljedice na njihov život i razvoj. Polazeći od navedenog, Ured UNICEF-a za Hrvatsku je proveo 2024. godine istraživanje o znanju, stavovima, odgojnim postupcima, socio-kulturnim i rodnim normama roditelja. Svrha istraživanja bila je identificirati čimbenike koji su povezani s (ne)nasilnim odgojnim postupcima. Istraživanje je provedeno na nacionalno reprezentativnom uzorku od 1010 kućanstava s djecom u dobi od 0 - 17 godina. U njemu je sudjelovao 505 majki i 505 očeva iz različitih kućanstava. Izravno upitani o svojim odgojnim postupcima, 34 % roditelja izjavilo je da su primjenjivali tjelesno nasilje, a 38 % roditelja da su primjenjivali psihičko nasilje u odgoju. Kad su navodili konkretne odgojne postupke koje su koristili sa svojom djecom u protekloj godini, pokazalo se da je 50% roditelja koristilo jedan ili više tjelesno nasilnih postupaka, a njih 60% jedan ili više psihički nasilnih postupaka.

Logističke regresijske analize pokazale su da postoje različiti obrasci prediktora korištenja nasilnih postupaka za očeve i majke. I kod očeva i kod majki zajednički prediktori korištenja tjelesnog kažnjavanja su vjerovanja o učestalosti tjelesnog kažnjavanja (ORM = 8.11; ORŽ = 3.49) i roditeljski stres (ORM = 1.84; ORŽ = 0.61), kod kojega se kod majki pojavljuje supresijski efekt. Specifični prediktor za majke je izloženost nasilju u djetinjstvu (OR = 2.01), dok je za očeve specifičan prediktor stav prema tjelesnom kažnjavanju djece (OR = 0.39) kao supresorska varijabla. Čimbenik zaštite je socijalna podrška (ORM = 0.36; ORŽ = 0.42).

Kod psihičkog kažnjavanja, bolja socijalna podrška (ORM = 0.32; ORŽ = 0.30) i polje nošenje sa stresom (ORM = 0.35; ORŽ = 0.36) pokazali su se zaštitnim čimbenicima, dok je rizični čimbenik uvjerenje o prevalenciji nasilnih postupaka (ORM = 9.64; ORŽ = 2.84). Kod majki, specifičan prediktor je svakodnevni roditeljski stres (OR = 0.41) i lošija znanja o odgoju (OR = 4.32). Za očeve specifični prediktori su izloženost nasilju u djetinjstvu (OR = 4.11), mentalno zdravlje (OR = 0.12) i izloženost stresnim događajima (OR = 0.34).

Podaci će biti interpretirani pod vidom izrade ciljanih politika i programa za prevenciju nasilnih odgojnih postupaka i promicanje nenasilnog roditeljstva za očeve i majke djecu različite dobi kroz sustave predškolskog, školskog odgoja i obrazovanja, socijalne skrbi te civilnog društva.

Ključne riječi: roditeljstvo majki i očeva, nasilni odgojni postupci, socijalna podrška, uvjerenja o učestalosti tjelesnog i psihičkog kažnjavanja djece, izloženost nasilju u djetinjstvu

PSIHOSOCIJALNI UVJETI RADA I MENTALNO ZDRAVLJE SEZONSKIH RADNIKA

Petra Bekavac, Helena Koren, Barbara Raguž Pečur

Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Zagreb

✉ petra.bekavac@hzjz.hr

Sezonski rad odnosi se na zaposlenje koje se odvija u određenim razdobljima godine kada se zbog cikličke potražnje u sektorima poput turizma, poljoprivrede i ugostiteljstva privremeno povećava opseg i intenzitet posla. Ova vrsta zaposlenja posebno je izražena u Hrvatskoj tijekom ljetnih mjeseci. Prema nacionalnim podacima, u 2023. godini ukupno 17.360 radnika bilo je zaposleno na sezonskim poslovima, što čini 14.5 % svih zaposlenih evidentiranih u evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje prema statusu zaposlenja. Sezonsko zapošljavanje bilo je najzastupljenije u djelatnostima smještaja, pripreme hrane i usluživanja, s udjelom od 59.7 % svih sezonskih radnika. U području zaštite na radu, sezonski radnici smatraju se ranjivom skupinom zbog nesigurnosti njihovog zaposlenja, što ih izlaže povećanim rizicima, uključujući i psihosocijalne rizike. Do sada je provedeno vrlo malo istraživanja o sezonskim radnicima, osobito u kontekstu psihosocijalnih rizika i mentalnog zdravlja. Stoga je cilj ovog istraživanja bio ispitati izloženost sezonskih radnika negativnim aspektima psihosocijalnog radnog okruženja te utjecaj psihosocijalnih faktora, poput visokog radnog opterećenja, loše komunikacije i međuljudskih odnosa, na mentalno zdravlje.

Online anketno istraživanje provedeno je između prosinca 2023. i siječnja 2024. na uzorku od 293 sezonska radnika koji su se nakon sezone prijavili u evidenciju Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Anketni upitnik sastojao se od tri dijela: sociodemografskih pitanja, pitanja vezana uz uvjete zaposlenja i psihosocijalne uvjete rada te upitnik mentalnog zdravlja (GHQ-12 i samoprocjena). Podaci su analizirani u programu SPSS 27.0.

Najčešći stresori bili su visoko radno opterećenje, neravnoteža između posla i privatnog života, visoka odgovornost, nedostatak komunikacije i loši međuljudski odnosi. Uz to, 39.9 % radnika bilo je izloženo verbalnom, 10.6 % seksualnom, a 10.2 % fizičkom nasilju. Mentalni problemi bili su povezani s višom razinom stresa ($r = 0.538, p < 0.01$) i nižim zadovoljstvom poslom ($r = -0.366, p < 0.01$). Mentalno zdravlje radnika poboljšalo se nakon završetka sezone ($t = -5.514, df = 287, p < 0.01$).

Rezultati istraživanja ukazuju da su sezonski radnici izloženi značajnim psihosocijalnim rizicima i različitim oblicima uznemiravanja na radu, što može dovesti do povišene razine stresa i narušenog mentalnog zdravlja. Uočen je kratkoročni oporavak mentalnog zdravlja nakon završetka sezone, što može ukazivati na djelomičnu reverzibilnost negativnih učinaka, ali ne isključuje mogućnost dugoročnih posljedica ponavljane izloženosti stresorima tijekom više sezona. Potrebna su daljnja longitudinalna istraživanja kako bi se procijenio trajni utjecaj sezonskog rada na mentalno zdravlje, kao i razvoj ciljane preventivne i organizacijske mjere usmjerene na smanjenje psihosocijalnih rizika te promicanje sigurnijeg i podržavajućeg radnog okruženja za ovu skupinu radnika.

Ključne riječi: sezonski radnici, psihosocijalni rizici, mentalno zdravlje

ODNOS NEPOVOLJNIH ISKUSTAVA U DJETINJSTVU, UKLJUČUJUĆI RATNU TRAUMATIZACIJU I PSIHOSOCIJALNE DOBROBITI U ODRASLOJ DOBI

Milica Benić, Marina Ajduković, Miroslav Rajter

Hrvatski zavod za socijalni rad, Područni ured Vinkovci, Vinkovci

✉ mbenic.vk@gmail.com

U radu se ispituju dugoročni učinci nepovoljnih iskustava u djetinjstvu (Adverse Childhood Experiences – ACE), uključujući ratnu traumatizaciju, na psihosocijalnu dobrobit u odrasloj dobi, operacionaliziranu kroz mentalno i tjelesno zdravlje, te uloga pozitivnih iskustava u djetinjstvu (Benevolent Childhood Experiences – BCE) i socijalne podrške kao zaštitnih čimbenika. Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku od 404 odrasle osobe iz Vukovarsko-srijemske županije, koje su retrospektivno izvještavale o iskustvima iz djetinjstva. Sudionici su u prosjeku prijavili 2.1 ACE i 2.2 ratna iskustva; emocionalno zlostavljanje bilo je najčešće ACE iskustvo, a kronična bol u leđima najčešći somatski simptom. Korištene su validirane skale za mjerenje nepovoljnih i pozitivnih iskustava, socijalne podrške te zdravstvenih ishoda (samoprocjena zdravlja, somatski simptomi, simptomi posttraumatskog stresa i internalizirani problemi). Hijerarhijske regresijske analize pokazale su da ACE značajno predviđaju sve ispitivane ishode, objašnjavajući 8.8 - 18.1 % varijance. BCE i socijalna podrška dodatno doprinose objašnjenju varijance (1.4 - 3 %), pri čemu BCE imaju djelomičnu zaštitnu i moderirajuću ulogu. Rezultati naglašavaju važnost integracije socijalne podrške i pozitivnih iskustava u ublažavanju negativnih posljedica ranih stresora. Nalazi pridonose razumijevanju mehanizama psihosocijalnog oporavka te ističu važnost trauma-informiranog pristupa u radu s osobama pogođenima ratom i drugim nepovoljnim iskustvima. Istraživanje je provedeno u sklopu projekta „Međugeneracijski prijenos rizika za mentalno zdravlje adolescenata“, financiranog od strane Hrvatske zaklade za znanost (IP-2020-02-5967).

Ključne riječi: nepovoljna iskustva u djetinjstvu, ratna traumatizacija, psihosocijalna dobrobit, pozitivna iskustva, socijalna podrška

AKTIVNOSTI HRVATSKE PSIHOLOŠKE KOMORE ZA VRIJEME PANDEMIJE

Andreja Bogdan, Dejvid Zombori, Nada Kegalj, Teuta Barušić

Hrvatska psihološka komora, Zagreb

✉ *andreja.bogdan@ck.t-com.hr*

Od početka pojave koronavirusa u Hrvatskoj brojni psiholozi su na svojim radnim mjestima i u medijima svojim preporukama i savjetima nastojali doprinijeti provođenju mjera za sprječavanje širenja zaraze i normalizaciji života svih skupina stanovništva u novonastalim okolnostima. Neke skupine ljudi bile su podložnije psihosocijalnim učincima pandemije, prvenstveno ljudi koji su oboljeli ili imali povećan rizik od zaraze (starije osobe, kronični bolesnici, osobe s oslabljenom imunološkom funkcijom, osobe koje žive ili im se pruža skrb u domovima i većim zajednicama i dr.) kao i osobe koje su se već liječile zbog psihijatrijske bolesti/poremećaja. Potres koji je 22. 03. 2020. godine zadesio Zagreb, Sisak i Glinu dodatno je pojačao osjećaj gubitka kontrole i pojačao već prisutan osjećaj nesigurnosti, a neki su zbog znatnih oštećenja morali napustiti svoje domove. Već u ožujku 2020. (prije potresa) Hrvatska psihološka komora je u suradnji s Hrvatskim psihološkim društvom i županijskim društvima psihologa pokrenula Mrežu telefona za psihološku pomoć s 25 otvorenih telefonskih linija koje su 24 sata bile dostupne građanima. Nekoliko mjeseci kasnije u suradnji sa Središnjim državnim uredom za djecu i mlade. Komora otvara i linije za djecu i mlade, posebne linije za maturante i zdravstvene djelatnike. Oko 100 psihologa volontiralo je na telefonskim linijama i pružalo psihološku podršku i savjete i bilo uključeno u terenski rad na područjima pogođena potresom. Priručnik "Koronavirus i mentalno zdravlje" sadrži pregled objavljenih članaka psihologa i intervjua novinara s psiholozima u periodu od ožujka do rujna 2020. U njima su sadržani brojni savjeti i preporuke koji su mnogima pomogli u nošenju s novonastalim životnim okolnostima i normalizaciji života. Online izdanje priručnika prvi puta je objavljeno u travnju 2020., a tiskano je u petom nadopunjenom izdanju u listopadu 2020. U svom online izdanju preuzet je do danas više od 85 000 puta.

Ključne riječi: pandemija, psiholozi, Hrvatska psihološka komora

KONFLIKTI S MAJKOM I USAMLJENOST: ULOGA POZITIVNIH VRŠNJAČKIH ODNOSA

Tamara Bolić, Andreja Brajša-Žganec, Marija Džida, Tihana Brkljačić, Ana-Marija Ćorić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb

✉ tamara.bolic@pilar.hr

Tijekom adolescencije odnosi između djece i roditelja počinju se mijenjati. Konflikti s roditeljima postaju intenzivniji, a roditeljska toplina se privremeno smanjuje. Sukobi između adolescenata i roditelja uobičajeni su i smatraju se normativnim dijelom razvoja, no visoke razine tih sukoba mogu dovesti do negativnih ishoda. Naime, konflikti s roditeljima kod adolescenata mogu dovesti do smanjenog osjećaja podrške i veće izoliranosti. S druge strane, tijekom adolescencije sve važniju ulogu u životu pojedinca počinju preuzimati vršnjaci. Naime, adolescenti se sve više odvajaju od roditelja, a prijatelji postaju novi potencijalni izvor potpore. Mladi koji osjećaju podršku i razumijevanje od prijatelja lakše se nose s raznim izazovima u njihovoj okolini. Stoga je cilj ovog istraživanja ispitati ulogu vršnjaka u odnosu između usamljenosti i konflikata s majkom. Pretpostavlja se da će konflikti s majkom biti povezani s višom razinom usamljenosti kod adolescenta. Osim toga, pretpostavlja se da će pozitivni vršnjački odnosi ublažiti ovaj učinak. Provedeno istraživanje je nastalo u sklopu pilot istraživanja projekta TEEN-WELL (Dobrobit adolescenata u ključnim kontekstima). U istraživanju je sudjelovalo 240 adolescenata (41 % dječaka) u dobi od 15 do 19 godina ($M = 16.86$, $SD = 1.04$) koji su u školi ispunjavali online upitnik. U ovome istraživanju su osim sociodemografskih podataka sudionici popunjavali ljestvice o usamljenosti, konfliktima s majkom te pozitivnim i negativnim odnosima s vršnjacima. Utvrđena je pozitivna povezanost između konflikata majke i adolescenta i usamljenosti, a pozitivni vršnjački odnosi bili su negativno povezani s usamljenošću. Osim toga, adolescentice su izvještavale o višim razinama usamljenosti od adolescenata. Nadalje, povezanost između konflikta s majkom i usamljenosti bila je slabija kod adolescenata koji su izvještavali o pozitivnim vršnjačkim odnosima. Što su adolescenti izvještavali o pozitivnijim odnosima s vršnjacima, to je povezanost između konflikata s majkom i osjećaja usamljenosti bila niža. Drugim riječima, odnos s vršnjacima može biti zaštitni čimbenik u osjećaju usamljenosti kod adolescenata koji izvještavaju o više konflikata. Dobiveni rezultati upućuju na važnost kvalitetnih vršnjačkih odnosa u adolescenciji, osobito u kontekstu složenih obiteljskih odnosa u adolescenciji.

Ključne riječi: vršnjaci, konflikti, dobrobit, adolescenti, usamljenost

OVISNOST O KOCKANJU – PREGLED PROGRAMA INTERDISCIPLINARNOG TRETMANA/LIJEČENJA

Gordan Bošković

Insula - županijska specijalna bolnica za psihijatriju i rehabilitaciju, Rab

✉ gordan_boskovic@outlook.com

Ovisnost o kockanju ili sklonost ka patološkom kockanju je repetitivno ponašanje koje se događa i ponavlja unatoč značajnoj šteti i negativnim posljedicama koje na pojedinca ostavlja na osobnoj, obiteljskoj, radnoj i široj socijalnoj razini. Ono je prihvaćeno kao psihički poremećaj u Dijagnostičkom i statističkom priručniku za mentalne bolesti (DSM-III) još 1980. godine, odnosno u (ICD-10) 1994. godine kao patološko kockanje te se u obje klasifikacije identificira kao poremećaj kontrole poriva. Razvojem međunarodno prihvaćanih klasifikacijskih sustava iz područja poremećaja kontrole poriva prelazi u DSM 5, odnosno u ICD 11 klasifikaciji u dijagnostičku kategoriju ponašajnih ovisnosti jer je primijećeno da se razvija između ostaloga i kao posljedica specifičnih ponavljajućih ponašanja uzrokovanih nagrađivanjem. Prema podacima HZJZ jedna trećina osoba odraslih osoba u RH u zadnjih godinu dana sudjelovala je u igrama na sreću barem jedanput, te se nameće pitanje je li ovisnost o kockanju dostigla razmjere javnozdravstvenog problema čiji je tretman odnosno liječenje dugotrajan proces, koji se provodi kroz izvanbolničke i bolničke specijalizirane programe. U ovisnosti o karakteristikama osobe, u ovisnosti o intenzitetu i karakteristikama same ovisnosti kao i u ovisnosti o komorbiditetnim čimbenicima razrađuju se različiti specijalizirani programi tretmana odnosno liječenja. Iako je temelj gotovo svih tretmana ovisnosti kognitivno-bihevioralni model intervencija, često ga treba kombinirati s motivacijskom terapijom, grupnom terapijom, ali i farmakološkim simptomatskim intervencijama u cilju redukcije komorbiditetnih čimbenika. U radu se daje pregled interdisciplinarnog modela modularnog programa liječenja ovisnosti o kockanju.

Ključne riječi: kockanje, modularni program, tretman/liječenje

TRANSFORMATIVNA TEORIJA U KLINIČKOM KONTEKSTU

Gordan Bošković, Maja Marija Muškić

Insula - županijska specijalna bolnica za psihijatriju i rehabilitaciju, Rab

✉ gordan_boskovic@outlook.com

Transformativna teorija je široki koncept koji obuhvaća teorije usmjerene na duboke, temeljne promjene u nečijem svjetonazoru, identitetu ili uvjerenjima, a ne samo na površinske promjene. Ključni primjeri uključuju teoriju transformativnog učenja, koja objašnjava kako odrasli pronalaze značenje u iskustvima kako bi promijenili stavove ili uvjerenja; teoriju kontrole i ovladavanja, koja pretpostavlja da klijenti dolaze na terapiju s nesvjesnim planom da svoja uvjerenja testiraju u terapijskom odnosu, te na opće razumijevanje transformativnih iskustava kao iznenadnih, neočekivanih životnih događaja koji vode do dubokih, trajnih promjena. Krajnji cilj ovih transformacija je personalna promjena koja oslobađa pojedince od restriktivnih obrazaca mišljenja i ponašanja. Transformativno iskustvo u kliničkoj praksi odnosi se na događaje, često nastale zbog bolesti, oboljenja ili izazovnih situacija u skrbi, koji duboko mijenjaju svjetonazor, vrijednosti i osjećaje klijenata ili kliničara, izvan samih fizičkih ili kognitivnih promjena koje donose. Filozofski, takva iskustva karakteriziraju se kao osobno i epistemološki transformativna, što znači da mijenjaju ono u što osoba vjeruje i zna. Transformativna iskustva pri tome imaju dvije važne značajke koje nameću izazov našem donošenju odluka, s jedne strane transformativna iskustva su toliko različita od bilo kojeg prethodnog iskustva da pojedinac ne može zamisliti kakvo će iskustvo biti za njega ako ga ne prođe, a s druge strane iskustva su osobna, te čin prolaska kroz iskustvo može promijeniti perspektive, prioritete ili temeljne vrijednosti uvažavajući istovremeno i interpretativnu vrijednost. Sam proces transformacije uključuje nekoliko ključnih elemenata koji zajedno djeluju kako bi olakšali promjenu. U radu se raspravlja o mogućnostima transformacijske teorije u kliničkom kontekstu.

Ključne riječi: transformativna teorija, transformativno iskustvo, klinička praksa

OBITELJSKI SURADNIK KAO PODRŠKA OBITELJI – PRIKAZI IZ PRAKSE HZSR PU OPATIJA

Ljiljana Bubnić, Irena Paškvan Marić

Hrvatski zavod za socijalni rad, Područni ured Opatija, Opatija

✉ ljiljana.bubnic@socskrb.hr

Usluga obiteljskog suradnika u okviru socijalne usluge psihosocijalne podrške obitelji novija je usluga koja se na području Primorsko goranske županije pruža od kraja 2023. g. Obiteljski suradnik pruža praktičnu podršku obiteljima u svakodnevnim vještinama organizacije kućanstva i brizi o djeci te je usmjeren na osnaživanje obitelji u svakodnevnom životu. Aktivnost obiteljskog suradnika odobrava Hrvatski zavod za socijalni rad na temelju procjene rizika, snaga i potreba obitelji u skladu s individualnim planom promjene, a pružaju ga obiteljski suradnici zaposleni u Centrima za pružanje usluga u zajednici.

U izlaganju će se, kroz analizu dokumentacije i postupanja, prikazati rad s tri obitelji u kojima je Hrvatski zavod za socijalni rad Područni ured Opatija odlučio koristiti uslugu obiteljskog suradnika u radu s obiteljima u riziku. Cilj rada je analizirati učinkovitost podrške obitelji putem aktivnosti obiteljskog suradnika te razmotriti izazove i prednosti ove usluge.

Analiza konkretnih slučajeva naglašava važnost individualnog pristupa i procjenu specifičnih potreba svake obitelji te nužnost međusobne suradnje i interdisciplinarnog pristupa u pomoći obiteljima u riziku. Kao najveći izazov pokazala se potreba za suzbijanjem otpora obitelji kako obitelj ne bi doživjela uključivanje obiteljskog suradnika kao nadzor već kao pomoć i podršku. Također, nužno je kontinuirano evaluiranje i preispitivanje ciljeva individualnog plana i programa. Rad s obiteljima u riziku može biti emocionalno iscrpljujući te treba pružati kontinuiranu edukativnu i emocionalnu podršku obiteljskom suradniku. Prednost usluge je provođenje u obiteljskom domu što omogućuje individualizirani pristup i konkretnu pomoć. Potiče umrežavanje s lokalnom zajednicom i korištenje dostupnih resursa. Rano uključivanje obiteljskog suradnika može spriječiti dublje obiteljske krize ili potrebu za izdvajanjem djece iz obitelji.

Ključne riječi: psihosocijalna podrška, obiteljski suradnik, obitelj, interdisciplinarni pristup, suradnja

**PRIKAZ AKTUALNE ZAKONSKE REGULATIVE, PRIJEDLOZI
UNAPREĐENJA PSIHOLOGIJSKE DIJAGNOSTIKE, TE
PRIJEDLOZI INICIJATIVA PREMA HZZO-U U ODNOSU NA
STATUS OSOBA SNIŽENE POSLOVNE SPOSOBNOSTI**

Danijela Bučević

Poliklinika Kardiomet, Zagreb

✉ danijela.bucevic@gmail.com

Uvodna tema i sadržaj ovog rada je prikaz aktualne zakonske regulative postupka ocjene poslovne sposobnosti, te nekih posljedica ukidanja opcije potpunog lišenja poslovne sposobnosti Obiteljskim zakonom iz 2015. godine. Kao ilustracija posljedica manjkavosti aktualne zakonske regulative i/ili njene provedbe u praksi, bit će prikazani: 1) nedosljednost postupanja po Obiteljskom zakonu u segmentu upućivanja osoba s dugogodišnjom dijagnozom teške i kronične psihičke bolesti s očekivanom progresijom simptoma na ocjenu poslovne sposobnosti, 2) nepostojanje kontrolnih mehanizama i/ili protokola postupanja nadležnih tijela u slučaju dugotrajnog izvansudskog postupka ocjena poslovne sposobnosti kod osoba s kroničnom i teškom dijagnozom, 3) nemogućnost upisa informacije o djelomično lišenoj poslovnoj sposobnosti u osobnim podacima pacijenta u MedicusNet programu koji se koristi u većini zdravstvenih ustanova (u odnosu na lišenost poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na donošenje odluka o vlastitom liječenju, te ime i prezime skrbnika i njegov kontakt), 4) prikaz manjkavosti načina evidencije podataka o ograničenjima poslovne sposobnosti u bankarskom sustavu (snižena vidljivost u Osobnim podacima klijenta banke s mogućom posljedicom raspolaganja većom količinom sredstava u odnosu na ono definirano Rješenje o poslovnoj sposobnosti), 5) prikaz nemogućnosti ili zahtjevnosti reguliranja skrbništva za osobe u komi ili sniženog realiteta. U završnom dijelu rada bit će iznesene preporuke Stručnom razredu za kliničku i zdravstvenu psihologiju HPK vezano uz: izradu standarda psihologijske obrade kod sumnje na sniženu poslovnu sposobnost koja bi uključivala primjenu nekog od upitnika izvršnih funkcija koji se odnose na funkcionalnost i samostalnost u zbrinjavanju svakodnevnih životnih potreba (sa konkretnim primjerima upitnika). Također, u skladu s Obiteljskim zakonom, donošenje preporuke pisanja upute o indikaciji za upućivanje na ocjenu poslovne sposobnosti u Zaključku nalaza u slučaju sumnje na sniženu poslovnu sposobnost pacijenta te upućivanje prijedloga HZZO-u o nadogradnji MedicusNet programa u kategoriji Osobnih podataka pacijenata uvođenjem mogućnosti upisa podataka o lišenju poslovne sposobnosti u domeni odlučivanja o vlastitom zdravlju, imenovanom skrbniku i njegovom kontaktu. Preporuke će se odnositi i na upućivanje prijedloga HNB-u o regulaciji načina na koji bankarski sustav u RH vodi evidenciju o osobama snižene poslovne sposobnosti u odnosu na raspolaganje sredstvima na tekućem računu.

Ključne riječi: ocjena poslovne sposobnosti, aktualna zakonska regulativa, dijagnostika, prijedlozi prema HZZO-u

OTPORNOST KAO ZAŠTITNI ČIMBENIK: OSOBINE LIČNOSTI I ANKSIOZNOST U VRIJEME NUKLEARNE PRIJETNJE

Vicko Ćudina, Lorena Štengl, Helena Vuković, Sandra Nakić Radoš

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb

✉ vcudina@pilar.hr

U današnje vrijeme obilježeno ratnim sukobima i tenzijama, prijetnja nuklearnog rata postaje sve izraženija. Takva globalna nesigurnost povezana je s povišenim razinama anksioznosti u općoj populaciji, pri čemu individualne razlike mogu imati važnu ulogu u načinu suočavanja s egzistencijalnim prijetnjama. Dosadašnja istraživanja pokazuju da različite izraženosti osobina ličnosti, primjerice iz velepetorog modela, mogu oblikovati obrasce doživljavanja i regulacije stresnih događanja. Uz to, otpornost se ističe kao ključan proces koji pripomaže u ublažavanju negativnih stresnih iskustava i olakšava prilagodbu na prijetnje i nesigurnost. Shodno tome, cilj ovog istraživanja bio je ispitati ima li otpornost moderatorsku ili medijatorsku ulogu u odnosu osobina ličnosti i anksioznosti uslijed prijetnje nuklearnim ratom. U istraživanju je sudjelovalo 287 ispitanika (64.8 % žena) prosječne dobi 28 godina (SD = 10.73). Sudionici su ispunili Upitnik anksioznosti uslijed prijetnje nuklearnim ratom (Ćudina i sur., 2024), IPIP-50 upitnik osobina ličnosti velepetorog modela (Mlačić i Goldberg, 2007) te Kratku skalu otpornosti (Smith i sur., 2008; prijevod na hrvatski Slišković i Burić, 2018). Rezultati moderacijske analize pokazali su da nije postojao moderacijski učinak otpornosti ni na jedan odnos osobina ličnosti i anksioznosti uslijed prijetnje nuklearnim ratom. Što se tiče medijacijskog učinka, potpuna medijacija je utvrđena kod savjesnosti ($b = -3.54$), emocionalne stabilnosti ($b = -4.49$), i ekstraverzije ($b = -2.42$), pri čemu su više razine savjesnosti, emocionalne stabilnosti i ekstraverzije povezane s nižim razinama anksioznosti uslijed prijetnje nuklearnim ratom isključivo preko više razine otpornosti. Za otvorenost ($b = -2.65$) se nije pokazala potpuna medijacija, ali u neizravnom učinku je utvrđeno da su više razine otvorenosti povezane s višim razinama otpornosti što je pak povezano s nižim razinama anksioznosti uslijed prijetnje nuklearnim ratom. Kod ugodnosti nije utvrđen medijacijski učinak otpornosti. Dobiveni nalazi pružaju uvid u individualne razlike u doživljavanju anksioznosti u kontekstu prijetnje nuklearnim ratom te naglašavaju ulogu otpornosti kao zaštitnog čimbenika.

Ključne riječi: nuklearni rat, anksioznost, osobine ličnosti, otpornost

RACIONALNOST U DOBA UMJETNE INTELIGENCIJE (UI): NOVA METODA PROCJENE AKTIVNOG OTVORENOG MIŠLJENJA PUTEM KOLEKTIVNE UI MUDROSTI

Nikola Erceg, Zvonimir Galić, Maja Parmač Kovačić, Mitja Ružojčić

Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Zagreb

✉ nerceg@m.ffzg.hr

Popisi vještina i kompetencija potrebnih za poslove budućnosti razlikuju se po opsegu i naglascima, no svi uključuju sposobnosti povezane s mišljenjem i donošenjem odluka – kritičko, analitičko, kreativno i prilagodljivo razmišljanje. Zajednički temelj tim vještinama jest aktivno otvoreno mišljenje (AOM) – način promišljanja usmjeren na temeljito prikupljanje relevantnih informacija, uvažavanje suprotnih zaključaka te prilagodbu razine sigurnosti kvaliteti dokaza (Baron, 2000). Dosadašnja istraživanja pokazuju da je AOM povezan s boljom sposobnošću razlikovanja dobrih i loših argumenata, nižom sklonošću kognitivnim pristranostima, manjim prihvaćanjem pseudoznanstvenih i zavjernih uvjerenja i generalno kvalitetnijim donošenjem odluka. Unatoč važnosti, AOM se danas uglavnom mjeri ljestvicama samoprocjene koje ispituju opća uvjerenja o standardima dobrog mišljenja. Takvi instrumenti ne zahvaćaju stvarne misaone procese i ponašanja, a osjetljivi su na društveno poželjno odgovaranje. U ovom istraživanju razvili smo novi način procjene AOM-a temeljen na velikim jezičnim modelima (LLM), koji smo nazvali pristupom kolektivne AI mudrosti. Ispitanici su odgovarali na pitanja o vlastitim odlukama i iskustvima žaljenja zbog odluka, a višeagentski sustav tri jezična modela (GPT, Gemini, Claude) je na temelju odgovora procjenjivao razinu njihovog AOM-a te međusobnom razmjenom argumenata dolazio do konačne, konsenzualne procjene razine AOM-a svakog ispitanika. Valjanost ovoga pristupa provjerena je usporedbom s rezultatima na standardnoj ljestvici AOM-a i testu kognitivne refleksivnosti te analizom tekstualnih odgovora pomoću softvera LIWC (Linguistic Inquiry and Word Count. LIWC) kvantificira psihološke, emocionalne i kognitivne procese u jeziku, primjerice razinu jezične složenosti, sklonost razmišljanju i analizi ili izražavanje osobnih uvida i nesklada. Rezultati pokazuju da je AI konsenzualna procjena AOM-a, dobivena na temelju tekstualnih podataka, pozitivno povezana s rezultatima na ljestvici AOM-a te, još snažnije, s kognitivnom refleksivnošću. Također je pokazala očekivane povezanosti s LIWC indikatorima – pozitivno s pokazateljima analitičkog promišljanja i refleksije, a negativno s pokazateljima crno-bijelog razmišljanja i izražavanja nesklada između stvarnog i željenog stanja. Uz to, ispitanici koje je AI procijenio višima na AOM-u koristili su složeniji jezik i davali opširnije odgovore. Nalazi ukazuju da pristup procjene psiholoških osobina putem kolektivne AI mudrosti ima značajan potencijal u psihološkoj procjeni, ali su potrebna dodatna istraživanja s boljim mjernim instrumentima i kriterijskim pokazateljima.

Ključne riječi: racionalnost, aktivno otvoreno mišljenje, umjetna inteligencija, analiza teksta

UTVRĐIVANJE PSIHOLOŠKIH OBILJEŽJA ZADOVOLJSTVA ŽIVOTOM I SAMOPROCJENE ZDRAVLJA VETERANA DOMOVINSKOGA RATA

Dubravka Glavinić, Katarina Milanović

Veteranski centar, Petrinja

✉ dubravka.glavinic@gmail.com

Veteranska populacija opterećena je narušenim psihičkim i tjelesnim zdravljem koje utječe na razinu svakodnevnog funkcioniranja. Unatoč tome kod većine njih primjećuje se pozitivno i proaktivno suočavanje sa životnim teškoćama te uspješno svakodnevno funkcioniranje, zadovoljavajući obiteljski život i međuljudski odnosi. Osobe iz veteranske populacije bave se različitim aktivnostima, aktivni su članovi brojnih udruga i lokalnih zajednica te imaju pozitivan stav prema životu i budućnosti. Cilj ovog istraživanja bio je na uzorku od 226 veterana, korisnika Veteranskog centra Petrinja ispitati psihološka obilježja zadovoljstva životom, procijeniti kvalitetu njihovog psihičkog i tjelesnog zdravlja te istražiti utjecaj dobi i roda na te procjene. Dobiveni rezultati ukazuju na visoku razinu procijenjenog zadovoljstva životom, pri čemu je čak 80 % u odnosu na skalni maksimum. U procjeni zadovoljstva životom, rod i dob nisu pokazali značajan utjecaj na rezultate. Rezultati ovog istraživanja govore u prilog pozitivnoj povezanosti procjena psihičkog i tjelesnog zdravlja s procjenama zadovoljstva životom. Na ovom uzorku ispitanika, veteranima Domovinskog rata, korisnicima Veteranskog centra Petrinja, pokazalo se da najveći utjecaj na zadovoljstvo životom ima upravo njihovo psihičko zdravlje.

Ključne riječi: zadovoljstvo životom, zdravlje, veteranska populacija, dob, rod

ŽIVOT S RIJETKOM BOLEŠĆU- IZAZOVI RODITELJA U SUOČAVANJU SA SUSTAVOM I ULOGA PSIHOLOGA U PROCESU LIJEČENJA

Marija Grundler, Marija Bobanović, Biljana Stanković

Klinički bolnički centar Rijeka, Rijeka

✉ marija.grundler@gmail.com

Rijetke bolesti su bolesti koje pogađaju manje od 1: 2000 slučajeva koje su ozbiljne, kronične i često životno ugrožavajuće. Između 5000 i 8000 rijetkih bolesti utječu na svakodnevni život približno 30 milijuna ljudi u EU. Jedna od rijetkih bolesti je i Battenova bolest. Riječ je o neurodegenerativnom poremećaju koji pogađa djecu, a koji ima vrlo ozbiljne fizičke, kognitivne i emocionalne posljedice na oboljele i njihove obitelji. Često se zbog nerazumijevanja same bolesti roditelji djece susreću s raznim izazovima kako unutar sustava tako i u svakodnevnom životu. Ovim putem bit će prikazan slučaj djevojčice u dobi od 4 godine koja boluje od Battenove bolesti te kako se njezina obitelj suočava sa svakodnevnim izazovima. Važnu ulogu u cijelom procesu liječenja ima i psiholog koji nudi psihološku podršku obitelji, psihodijagnostiku, kognitivnu i emocionalnu podršku oboljelima, savjetovanje i edukaciju za roditelje, planiranje trajne skrbi i kognitivne i terapijske intervencije, a sve u svrhu kako bi osvijestili širu zajednicu na koji način dodatno možemo osnažiti obitelji u takvim situacijama. Navest će se i primjeri dobre prakse unutar Republike Hrvatske i uputiti stručnjake na koji način i sami mogu doprinijeti kvalitetnijim načinima informiranja i umrežavanja roditelja i djelatnika sustava s kojima se svakodnevno susreću i surađuju u cilju kvalitetnijeg života oboljelih od rijetkih bolesti.

Ključne riječi: rijetke bolesti, Battenova bolest, izazovi roditelja, uloga psihologa

PSIHOLOŠKA PODRŠKA OBITELJI U KRIZI: IZAZOVI U PRUŽANJU PODRŠKE RODITELJIMA U KRIZNIM VREMENIMA

Marina Gulin

Zavod za javno zdravstvo Šibensko-kninske županije, Šibenik

✉ marina.gulin101@gmail.com

U radu su obuhvaćena iskustva iz prakse kliničkog psihologa u radu s obiteljima u kriznim situacijama, koje traže pomoć zbog problema mentalnoga zdravlja i/ili visokog rizika za razvoj nepoželjnih oblika ponašanja djeteta ili mlade osobe. Psihološki tretman koji se provodi usmjeren je jačanju obiteljske otpornosti, odnosno sposobnosti obitelji da se uspješno nosi sa stresom i prevlada krizu. Intervencije su individualno prilagođene, usmjerene jačanju kapaciteta djeteta/mlade osobe i njegovih roditelja za savladavanje aktualnog problema, smanjivanju neusklađenosti odgojnog pristupa i značajki djeteta/mlade osobe te oblikovanju potpore u okolini. Vrednovanje učinkovitosti i uspješnosti provođenog tretmana nužni je dio profesionalnog rada i kontinuirano se provodi u praksi. U razdoblju zadnjih nekoliko godina, obilježenom zdravstvenim, ratnim i ekonomskim krizama te krizom vrijednosti, u radu s djecom i mladima s problemima mentalnoga zdravlja i njihovim obiteljima osim sve ranijeg javljanja i porasta učestalosti uočava se povezanost sadržaja aktualnih problema, osobnih i obiteljskih kriza s događanjima u društvenom okruženju. Budući da smo pomagači osobama s problemima mentalnoga zdravlja dio istoga društva u kriznom vremenu, također pod utjecajem istoga konteksta, radi lakšeg očuvanja profesionalne razine pri pružanju usluga važno nam je prepoznati izazove u pružanju učinkovitih psiholoških tretmana. Cilj analize je identificiranje elemenata značajnih za učinkovito i uspješno pružanje profesionalne psihološke podrške obiteljima u krizi, koji u situaciji aktualnih kriznih vremena mogu predstavljati teškoće ili ograničenja u postizanju učinkovitosti i uspješnosti psiholoških intervencija, odnosno predstavljaju profesionalni izazov psihologu pomagaču, koji je i sam u istom društvenom okruženju. Kontinuirano provedeni postupak vrednovanja učinkovitosti i uspješnosti psiholoških intervencija obuhvaća vrijeme i jednostavnost postupka potrebnog za postizanje pozitivnog pomaka prema cilju, učinak na psihosocijalno funkcioniranje, odnosno stupanj ostvarenosti cilja, te analizu osobnoga rada, slabosti, teškoća, izazova u stručnom i osobnom području. Kvalitativnom analizom bilješki i opservacija tijekom višegodišnjeg rada identificira se elemente koji su prepoznati kao moguće teškoće u psihološkom radu s obiteljima u kritično vrijeme, kada se uočava i povezanost sadržaja aktualnih problema obitelji koje traže pomoć, njihovih osobnih i obiteljskih kriza s događanjima u društvenom okruženju. Identificira se elemente osobnog sustava vrijednosti te percepcije stupnja ekonomske krize i prijetnji ratnim sukobom kao značajne u interakciji s obiteljskim procesima, koji mogu utjecati na učinkovitost i uspješnost psiholoških intervencija.

Ključni pojmovi: obitelj, kriza, obiteljska otpornost, psihološka podrška

UMJETNA INTELIGENCIJA U PROCJENI OSOBINA LIČNOSTI – PREGLED ISTRAŽIVANJA

Fanika Ivaković

Selekcija d.o.o., Split

✉ fanika@selekcija.hr

Izlaganje se usmjerava na prikaz suvremenih pristupa u procjeni ličnosti temeljenih na umjetnoj inteligenciji, s naglaskom na njihovu točnost, primjenjivost i etičke izazove u kontekstu organizacijske psihologije i selekcije kandidata. Analizirat će se metode koje koriste različite modalitete ljudskog izražavanja – govor, tekst i neverbalnu komunikaciju – uz primjenu dubokih neuronskih mreža, modela strojnog učenja i naprednih algoritamskih pristupa. Dosadašnja istraživanja pokazuju da se iz paralingvističkih obilježja, poput intonacije, tempa i ritma, mogu precizno predvidjeti osobine poput ekstraverzije i savjesnosti, dok kombinacija audio, vizualnih i tekstualnih podataka značajno povećava točnost predikcije. Multimodalni pristupi omogućuju detaljniju i robusniju procjenu jer različite osobine zahtijevaju različite izvore i količine informacija. Prema rezultatima ekstraverzija se može uočiti već iz kratkih isječaka, dok otvorenost, savjesnost ili neuroticizam zahtijevaju dužu promatračku jedinicu i složeniju analizu ponašanja.

Analiza teksta i dinamike tipkanja dodatno poboljšava predikciju osobina poput savjesnosti i ekstraverzije, pri čemu značajke poput pauza prije tipkanja određenih riječi, strukture rečenica i izbor riječi doprinose preciznosti. Vizualni i akustični podaci posebno pomažu u prepoznavanju ekstraverzije, neuroticizma i ugodnosti, dok tekstualne značajke mogu poboljšati procjenu savjesnosti i otvorenosti. Više-modalni sustavi omogućuju i procjenu izvedbe u intervjuima, pri čemu pitanja relevantna za ciljanu crtu dodatno povećavaju točnost procjene, što potvrđuje važnost situacijskog konteksta i teorije aktivacije crta u razumijevanju izražavanja osobina.

Istodobno, uočeni su izazovi vezani uz algoritamsku pristranost, varijabilnu pouzdanost predikcija, ograničenja u duljini i sadržaju materijala, te zaštitu privatnosti sudionika. Iako umjetna inteligencija još uvijek nije dovoljno pouzdana za samostalnu evaluaciju kandidata, njezin razvoj otvara nove mogućnosti za psihološko mjerenje i podršku stručnjacima u selekciji. Razumijevanje stvarnog potencijala i trenutačnih ograničenja AI-ja, zajedno sa zadržavanjem ljudske stručnosti i etičkog prosuđivanja u svakom koraku selekcijskog procesa, ostaje ključno za sigurnu, pouzdanu i odgovornu primjenu ovih tehnologija u profesionalnom kontekstu zapošljavanja i regrutacije. Izlaganje će pokazati kako integracija različitih modaliteta, algoritamskih modela i pristupa u stvarnom kontekstu selekcije može pružiti temelje za razvoj naprednih i etički utemeljenih sustava za procjenu osobina ličnosti.

Ključne riječi: umjetna inteligencija, procjena ličnosti, etička pitanja

SAMOUBOJSTVA MUŠKARACA I ŽENA U EUROPI I U HRVATSKOJ: ANALIZA TRENDOVA IZ BAZE PODATAKA SVJETSKE BANKE

Bojan Klapčić

Hrvatska udruga za ravnopravno roditeljstvo, Zagreb

✉ omni.neuro.matrix@gmail.com

Provedena je analiza podataka Svjetske banke za samoubojstva muškaraca i žena radi utvrđivanja linearnih trendova za: (1) 27 država članica EU (EU-27), (2) regiju Jugoistočne Europe (JIE-5), odnosno 5 država s kojima RH graniči i (3) trendove kod žena i muškaraca žrtava u državama (1) i (2), za period 1995.-2021. godine. Problem analize je utvrditi položaj Hrvatske među njima radi procjene obuhvata preventivnih aktivnosti (u odnosu na druge države i zajednice), posebno za muškarce, radi višestruko veće stope samoubojstava u odnosu na žene. Da se navedeno statistički utvrdi i logički razjasni, primjenjuje se linearni prikaz trenda za svaku državu, koji se trendovi potom međusobno uspoređuju. Linearni trend u vremenskoj seriji je matematički crta regresije kada koristimo vrijeme (godine) kao prediktor, a vrijednosti serije kao kriterij, te se u analizi trenda koriste pojmovi početna točka, nagib trenda i raspršenje trenda. Podaci iz dviju baza „Suicide mortality rate, male (per 100.000 male)“ / „Stopa smrtnosti od samoubojstva, muškarci (na 100 000 muškaraca)“ i „Suicide mortality rate, female (per 100.000 female)“ / „Stopa smrtnosti od samoubojstva, žene (na 100 000 žena)“ su grafički reprezentirani putem linearnih trendova i komparativno analizirani jer navedene skupne i usporedbene trendove te baze podataka vizualno ne prikazuju. Usporedbom linearnih trendova iz obje baze utvrđuje se provjerom parametara trenda: (a) da su oba trenda padajuća – uz rijetke iznimke, (b) da je trend za muškarce 2 - 3 puta viši po početnoj točki od trenda za žene, (c) da trend za muškarce po nagibu strmije pada od trenda za žene i (d) da je raspršenje trenda za muškarce veće od raspršenja trenda za žene. U EU-27 baltičke zemlje: Estonija, Finska, Litva, Latvija, i naše susjedne zemlje: Mađarska i Slovenija imaju povišene trendove po osi y, a atipični trendovi (rast jednog ili oba trenda) su utvrđeni u svega 5 od EU-27 zemalja: Cipar, Španjolska, Grčka, Nizozemska, Portugal. Usporedbom linearnih trendova dvije baze dobiva se za 5 država JIE-5 da je Hrvatska na sredini po trendu: dvije države imaju više, a dvije države imaju niže pozicionirane trendove. Iz provedene statističko-logičke analize zaključuje se da prema broju žrtava suicida preventivne politike u Hrvatskoj treba žurno i u izdašnoj mjeri usmjeriti na samoubojstva muškaraca, koji po brojnosti višestruko nadmašuju samoubojstva žena, pa i ubojstva žena, uključujući femicid, iz čega proizlazi da muški suicid predstavlja javnozdravstveni problem koji može imati rodnu dimenziju.

Ključne riječi: baza podataka Svjetske banke, samoubojstva muškaraca i žena, linearni trend, 27 država članica EU, 5 država JIE

PREVENTIVNI JAVNOZDRAVSTVENI PRISTUP KAO ODGOVOR NA PROBLEMATIKU KORIŠTENJA INTERNETA KOD DJECE

Željko Ključević, Mirela Grbić, Mirjam Juginović, Vesna Tudor Pavičić

Nastavni zavod za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije, Split

✉ mirjam.juginovic@nzjz-split.hr

Na temelju rezultata istraživanja navika korištenja interneta kod učenika osnovnih i srednjih škola na području Splitsko-dalmatinske županije koje je provela Služba za mentalno zdravlje NZJZ SDŽ, vidljivi su porast broja prijatelja i pratitelja, povećanje vremena korištenja sadržaja na internetu s dobi djeteta te normalizacija rizičnih ponašanja. Povećanim korištenjem digitalnih medija smanjuje se potreba za interakcijom s drugom djecom, što dovodi do smanjenja socijalnih vještina jer se one mogu razviti samo u interakciji s drugim ljudima. Smanjenje socijalnih interakcija smanjit će i socijalnu koheziju, a time i empatiju za druge ljude jer virtualni prijatelji djeci i mladima postaju draži nego stvarni. Korištenje mobilnih telefona otežava nadzor i kontrolu roditelja nad vremenom i sadržajima koje djeca koriste, stoga je veoma važno kod djece razvijati kritičko mišljenje prema sadržajima koje pregledavaju. Danas je vrlo teško djecu u potpunosti izolirati od digitalnih medija jer su okruženi njima u svakom trenutku. Međutim, to i ne bi bilo dobro jer današnja djeca žive u digitalnom društvu. Služba za mentalno zdravlje NZJZ SDŽ provela je mjerenje učinaka inicijative „Škola bez mobitela“ kako bi se vrednovala različite prakse korištenja mobilnih uređaja u osnovnim školama. Mjerene su razlike između dvije skupine učenika: onih koji nisu unosili pametni mobilni telefon u školu (N = 178) i onih koji su ga unosili, ali ga nisu smjeli koristiti za vrijeme odgojno-obrazovnog procesa (N = 149). Utvrđeno je da su učenici koji nisu unosili mobilni telefon u škole na izlaznoj mjeri izvještavali o manje problema u kategoriji odnosa s vršnjacima. Uz to, pokazalo se da učenici koji koriste mobilni telefon više sati dnevno imaju i značajno više problema u ponašanju, više simptoma hiperaktivnosti i općenito više poteškoća na mjeri korištenja u upitniku (Upitnik snaga i poteškoća djeteta (SDQ-Cro)). Imajući na umu sve navedene izazove, Služba provodi javnozdravstveni projekt „TU & TAMO“ čiji je cilj prevencija ponašajnih ovisnosti i rizičnih ponašanja vezanih uz korištenje tehnologije. Koristeći zbirku priča o iskustvima blizanaca dječaka TU i djevojčice TAMO u virtualnom svijetu, učiteljice razredne nastave trećih razreda osnovnih škola s učenicima primjenjuju elemente biblioterapije i obrađuju teme vremena provedenog na internetu, sigurnosti i privatnosti, vršnjačkog pritiska i različitih oblika nasilja, influencera, TikTok izazova i sl. Rezultati vrednovanja su pokazali da 87 % učenika priče smatra zanimljivima, 89 % je naučilo nešto novo u provedenim radionicama, a 75 % bi preporučilo aktivnosti drugoj djeci.

Ključne riječi: prevencija, javnozdravstveni pristup, problematično korištenje interneta

KARIJERNE ORIJENTACIJE KAO ČIMBENICI NAMJERE NAPUŠTANJA POSLA: REPREZENTATIVNI PODACI MLADIH RADNIKA U HRVATSKOJ

Marija Kostanić, Dora Popović, Iva Šverko

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb

✉ Marija.Kostanic@pilar.hr

U suvremenom svijetu rada, obilježenom povećanom fleksibilnošću zaposlenja i naglaskom na razvoju karijerne adaptabilnosti mladih radnika, učestale i brze promjene radnih mjesta postale su sve češća pojava. Premda promjene posla mogu biti korisne za same radnike, osobito mlađe koji se još nalaze u fazi istraživanja vlastitih sposobnosti i karijernih mogućnosti, povećana mobilnost mladih istodobno predstavlja izazov za poslodavce. Stoga je cilj ovog istraživanja bio ispitati u kojoj mjeri proaktivne karijerne orijentacije predviđaju namjeru napuštanja posla među mladim hrvatskim radnicima. Istraživanje se oslanja na suvremene koncepte stavova o karijeri u vidu protejske karijerne orijentacije i karijerne orijentacije bez granica. Protejska karijerna orijentacija odnosi se na preuzimanje odgovornosti za upravljanje vlastitom karijerom (Briscoe i Hall, 2006), dok se karijerna orijentacija bez granica odnosi na traženje prilika izvan okvira trenutnog poslodavca zbog ograničenih organizacijskih resursa (Arthur, 2014). U istraživanju je sudjelovalo 1528 radnika između 19 i 35 godina starosti. Podaci su prikupljeni u razdoblju od svibnja do lipnja 2025., a primijenjene su hrvatske verzije Skale stavova o protejskoj karijeri i karijeri bez granica (Briscoe, Hall i DeMuth, 2006), Upitnik radne angažiranosti (UWES-17; Schaufeli i Bakker, 2004), Skala zadovoljstva poslom, Upitnik subjektivne procjene radne uspješnosti te Skala namjera napuštanja posla. Sukladno očekivanjima, namjera za napuštanjem posla značajno je pozitivno korelirala s karijernom orijentacijom bez granica, dok je značajno negativno korelirala s protejskom orijentacijom, zadovoljstvom poslom, radnom uspješnosti i radnom angažiranosti. U svrhu testiranja cilja istraživanja provedena je hijerarhijska multipla regresijska analiza, predviđajući kriterijsku varijablu namjere napuštanja posla iz demografskih varijabli, karijernih orijentacija i kvalitete radnog života. U prvom koraku kontrolne varijable (dob, spol i najviša postignuta razina obrazovanja), objasnile su 0.8 % varijance u kriteriju ($R^2 = .008$, $p = .006$). Drugi korak, dodajući prediktore kvalitete radnog života, odnosno zadovoljstvo poslom, radnu angažiranost i subjektivnu radnu uspješnost, doveo je do značajnog povećanja u objašnjenju kriterijske varijanci ($\Delta R^2 = .496$, $R^2 = .504$, $p < .001$). Treći korak, u kojem su uvedeni glavni prediktori protejske karijerne orijentacije i orijentacije bez granica, proizveo je značajan, ali malen porast u objašnjenju varijanci ($\Delta R^2 = .009$, $R^2 = .513$, $p < .001$). Čitav model objašnjava 51.3 % kriterijske varijance, s individualnim radnim ishodima kao najboljim prediktorima namjere napuštanja posla među mladima. Dobiveni nalazi u manjoj mjeri potvrđuju zabrinutost poslodavaca da će razvoj proaktivnosti radnika poticati njihovu namjeru odlaska, dok u većoj mjeri naglašavaju važnost osiguravanja radnih uvjeta koji mladim zaposlenicima omogućuju povoljne radne ishode i time smanjuju rizik napuštanja posla.

Ključne riječi: namjera napuštanja posla, protejska karijera, karijera bez granica, mladi radnici

RAZUMIJEVANJE NASILJA U KONTEKSTU KOLEKTIVNOG DJELOVANJA

Marina Maglič, Tomislav Pavlović, Marko Mustapić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb

✉ marina.maglic@pilar.hr

Brojne ekonomske i društvene posljedice korištenja nasilja za postizanje političkih ciljeva ukazuju na važnost dubljeg razumijevanja političkog nasilja, uključujući i specifične nasilne taktike kolektivnog djelovanja. Iako se literatura o kolektivnom djelovanju i društvenim pokretima primarno bavi nenasilnim oblicima, u novije vrijeme raste interes za proučavanje nasilnih oblika kako bi se razumjele njihove odrednice. Literatura o radikalizaciji dodatno naglašava ulogu šireg konteksta u oblikovanju stavova i ponašanja usmjerenih na postizanje društvenih promjena nasilnim putem. Cilj nam je bio istražiti kako pasivniji građani te aktivniji građani – članovi udruga i inicijativa – razumiju nasilje i njegovu ulogu u kolektivnom djelovanju, u hrvatskom kontekstu. Pritom smo primijenili kvalitativni pristup pri čemu su podaci prikupljeni metodom polustrukturiranih intervjua sa 72 sudionika, od kojih su 41 aktivni u udrugama ili inicijativama (područja: ljudska i ženska prava, LGBTQ prava, zaštita životinja, ekologija, rad s mladima, aktivno građanstvo, prava obitelji i/ili roditelja, vjerske inicijative, promicanje vrijednosti Domovinskog rata i prava branitelja, navijačke udruge). Intervjui su provedeni od svibnja 2024. do svibnja 2025. Nakon transkripcije i anonimizacije, podaci su kodirani i analizirani u NVivu primjenom induktivno–deduktivnog pristupa. Rezultati ukazuju da sudionici prepoznaju širok spektar nasilnih taktika, no podrška političkom nasilju je niska i uvjetna – ograničena na ekstremne situacije u kojima mirna sredstva dosljedno ne daju rezultate ili kao odgovor na percipiranu represiju nepravdnog sustava. Analiza odgovora prema stupnju građanske angažiranosti upućuje na postojanje određenih razlika u shvaćanju nasilja kao oblika kolektivnog djelovanja. Odgovori aktivnijih sudionika nešto češće tematiziraju uvjete, granice i posljedice nasilja u odnosu na ciljeve i legitimitet djelovanja, dok pasivniji nešto češće naglašavaju neprihvatljivost nasilja uz zadržavanje stava da bi iznimke mogle postojati u krajnjim okolnostima. Rezultati upućuju na važnost konteksta i angažmanskog profila u oblikovanju stavova o nasilju te pružaju osnovu za daljnja istraživanja mehanizama koji diferenciraju pragove opravdanja među različitim skupinama građana.

Ključne riječi: političko nasilje, kolektivno djelovanje, građanska angažiranost, legitimnost nasilja, Hrvatska

SOCIO-EMOCIONALNA PODRŠKA DAROVITOJ DJECI I MLADIMA

Ana Majić, Ivica Zelić, Ružica Đonlić

Centar izvrsnosti Splitsko-dalmatinske županije, Split

✉ anamajic@ci-sdz.hr

Darovita djeca i mladi prema zakonskom okviru dio su skupine učenika s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama. U kontekstu izmjena zakonskog okvira: novih Smjernica (2022) i Pravilnika za rad s darovitim učenicima (2025) u kojima psiholozi imaju vodeću ulogu u školskim Timovima za darovite, postavlja se pitanje pružanja podrške cjelovitom razvoju ove skupine učenika. Cilj ovog predavanja je istaknuti specifičnosti socio-emocionalnog razvoja darovite djece i mladih, podijeliti dio podataka prikupljenih na ovoj skupini djece kroz iskustvo rada u CI SDŽ te ponuditi praktične savjete za rad školskih psihologa u kontekstu darovitosti. Kao specifične osobine darovite djece i mladih u literaturi se najčešće spominju asinkroni razvoj, intenzivnost, osjetljivost, problemi u odnosima s vršnjacima i perfekcionizam, a praktično iskustvo savjetodavnog rada s polaznicima programa CI SDŽ pokazuje da, ukoliko se darovita djeca i mladi ili njihovi roditelji obrate za pomoć, to najčešće rade upravo zbog kombinacije navedenih izazova. Međutim, ove osobine ne javljaju se sve ni kod svih darovitih. Osim prikaza teorijskih podataka o socio-emocionalnim karakteristikama darovite djece i mladih, na ovom predavanju prikazat ćemo podatke prikupljene kvalitativnim istraživanjem na 60 polaznika programa CI SDŽ, u dobi od 11 do 18 godina i njihove odgovore na otvorena pitanja o tome što im predstavlja problem u odnosima s vršnjacima, roditeljima i učiteljima te što ih muči u području emocija. Istraživanje je provedeno s ciljem osmišljavanja programa potpore u okviru aktivnosti CI SDŽ, ali ovi rezultati izvrsna su ilustracija izazova u socijalnom i emocionalnom području s kojima se ova skupina djece i mladih često susreće kao i potrebe da se u radu s njima ne fokusira isključivo na razvoj znanja i kognitivnih kompetencija nego i na socio-emocionalni razvoj kako bi im se osigurala cjelovita podrška. Za kraj, predstaviti ćemo i neke praktične savjete za rad s ovom skupinom djece i mladih u kontekstu rada (školskog) psihologa.

Ključne riječi: darovitost, socio-emocionalna podrška, psihološka podrška

SISTEMATIZACIJA RADNIH MJESTA U JAVNOM SEKTORU

Tvrtko Maras, Marko Rađa

Progmar istraživanja, Zagreb

✉ tvrtko.maras@icloud.com

Sistematizacija radnih mjesta u većim organizacijama jedan je od temeljnih dokumenata reguliranja radnopravnog statusa zaposlenika. Osnovni elementi sistematizacije, popis vrsta radnih mjesta, raspored radnih mjesta po organizacijskim jedinicama, hijerarhijski odnosi među radnim mjestima i predviđeni broj izvršitelja po radnim mjestima i organizacijskim jedinicama su tradicionalni elementi koje pravna podrška organizacije može svrstati u posebni pravilnik o sistematizaciji, ili dodati drugim pravnim aktima poput pravilnika o radu. Neki drugi elementi, poput visine plaća odnosno koeficijenata na kojima se temelji izračun plaća, mogu biti svrstani u pravilnik o plaćama. U kvalitetnije razrađenim sistematizacijama, ključni dio predstavljaju opisi radnih mjesta s najvažnijim rubrikama: aktivnostima za koje je zadužen radnik, smjerovima komunikacije, učinku radnog mjesta za misiju organizacije, kompetencijama, znanjima, vještinama i osobinama ličnosti potrebnima za uspješno obavljanje radnih zadataka. U organizacijama u javnom sektoru, svi navedeni elementi moraju biti razrađeni s posebnom preciznošću, u skladu sa zakonima i podzakonskim aktima koji reguliraju zapošljavanje i dužnosti radnika, ali i tako da omoguće organizaciji upravljanje radnom snagom bez nepotrebnog nezadovoljstva radnika ili sudskih tužbi protiv poslodavca. U izlaganju će biti predstavljena izrada sistematizacije Doma zdravlja Splitsko-dalmatinske županije, s posebnim naglaskom na rješenja koja mogu biti zanimljiva konzultantima u području psihologije rada. U skladu s time, bit će predstavljeno kako opisi radnih mjesta, najopsežniji dio pravilnika, služe kao alat za procjenu važnosti radnog mjesta, kao alat za procjenu radnog učinka i varijabilno nagrađivanje, kao alat za procjenu razvojnih potreba zaposlenika i kao alat za selekcijskih postupak. Na konkretnom primjeru selekcijskog postupka, objasniti ćemo koji su elementi sistematizacije služili za razradu selekcijskih pitanja. Također, istaknut ćemo i praktične primjere u kojima sistematizacija radnih mjesta direktno i konstruktivno utječe na procese upravljanja kadrovima. Nakon godine dana primjene i prve izmjene uvodnih detalja, možemo zaključiti da je sistematizacija dobro prihvaćena i uklopljena u rukovodnu i radnu praksu ustanove.

Ključne riječi: sustavi upravljanja učinkom, kompetencije, javni sektor, sistematizacija

INTIMNI ODNOSI POD STRESOM: SEKSUALNOST I FAZE ŽIVOTNOG CIKLUSA OBITELJI

Marija Markotić

Obiteljski centar, Područna služba Zagrebačka, Velika Gorica

✉ *Marija.Markotic@SOCKR.B.HR*

Znatne kulturološke promjene u posljednjih sedamdesetak godina imale su veliki utjecaj na očekivanja od intimnih odnosa, partnerskog odnosa i braka. Porast liberalizacije zakona o razvodu, dostupnost kontracepcije, veća zastupljenost žena na tržištu rada i njihov politički utjecaj doveli su do transformacije intimnih odnosa. Umjesto da budu primarno sredstvo ekonomske i stambene sigurnosti žene te reprodukcije, partnerski odnosi sve više postaju prostor emocionalne podrške, seksualnog ispunjenja, društvene povezanosti i osobnog razvoja. Seksualnost pojedinca pod snažnim je utjecajem emocija i uvjerenja, a seksualni nagon/želja, romantična ljubav i privrženost podupiru seksualnost u odraslim intimnim odnosima. Doživljaj želje, romantične ljubavi i privrženosti moguć je u bilo kojoj fazi životnog ciklusa obitelji koji su u svojoj knjizi opisali Carter i McGoldrick (1988). Upravo je prijelaz iz jedne faze životnog ciklusa u drugu najjača točka izvora krize i stresa te su tada i promjene u intimnom odnosu najintenzivnije. Osim razvojno očekivanih, događaju se i pararazvojne krize uslijed neočekivanih promjena; smrt partnera, ekonomska kriza, potres, svjetska epidemija, itd. Ne možemo zanemariti utjecaj transgeneracijskog prijenosa uvjerenja o intimnim odnosima, obrascima ponašanja i komunikacije unutar istih, kao i utjecaj kulture koji najčešće želi kontrolirati i šablonizirati iskazivanje seksualnosti. Seksualni interes, ponašanje i fizičke seksualne sposobnosti se mijenjaju kroz vrijeme i teško je tretirati seksualne poteškoće bez razumijevanja pozicije klijenta u fazi životnog ciklusa. Povezivanjem sistemskog pristupa i izravnosti seksualne terapije, odmičemo se od intrapsihičke perspektive, započinjemo s uvažavanjem relacijske, obiteljske i suprasistemske perspektive i njihovih međusobnih interakcija. Uz uvažavanje faze životnog ciklusa, potrebno je osvijestiti i naše vlastite predrasude i vrijednosti u vezi seksualnosti, užitka i želje. Također nam je kao stručnjacima potreban iskorak iz uloge eksperta u poziciju radoznalosti u vezi naših klijenata, gdje se s klijentom istražujemo njegova dosadašnja iskustva, uvjerenja i očekivanja u vezi seksualnosti. U ovom izlaganju će se prikazati faktori koji utječu na razvoj seksualnosti, seksualnost kroz faze životnog ciklusa te preporuke za rad s klijentima.

Ključne riječi: Intimni odnosi, razvojne krize, transgeneracijski i kulturološki utjecaji

PRIMJENA UMJETNE INTELIGENCIJE U OBRAZOVANJU: OD ISTRAŽIVANJA DO PREPORUKA NA PROJEKTU BRAIN

Marina Merkaš, Lana Batinić, Matea Bodrožić Selak, Lana Ciboci Perša, Ana Haramina, Snježana Mališa, Marija Šakić Velić, Ana Žulec Ivanković, Jeronim Dorotić, Klara Bilić, Jasminka Maravić

Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb

✉ marina.merkas@unicath.hr

U radu se predstavljaju preporuke za različite dionike u obrazovnom sustavu – ravnatelje, stručne suradnike, nastavnike, učenike, roditelje/skrbnike te tijela javne vlasti i javne institucije – o korištenju digitalne tehnologije, a posebno umjetne inteligencije (UI), u obrazovanju, s naglaskom na dobrobit djece i mladih. Preporuke su izrađene u sklopu projekta „Primjena digitalnih tehnologija temeljenih na umjetnoj inteligenciji u obrazovanju – BrAIIn“ Hrvatske akademske i istraživačke mreže – CARNET, a utemeljene su na nalazima opsežnog kvalitativnog i kvantitativnog istraživanja provedenog u 24 osnovne i 22 srednje škole od siječnja do svibnja 2025. godine. U istraživanju su sudjelovali učenici, roditelji/skrbnici, nastavnici, stručni suradnici i ravnatelji. Preporuke su strukturirane u nekoliko tematskih cjelina. Prva naglašava potrebu za kontinuiranom edukacijom i razvojem digitalne i UI pismenosti svih dionika, pri čemu se ističe važnost formalnog i neformalnog obrazovanja te praktično orijentiranih edukativnih aktivnost. Druga cjelina usmjerena je na svrhovitu i pedagoški opravdanu primjenu UI alata u obrazovnom sustavu, uz naglasak na njihovu dodanu vrijednost u učenju i podučavanju. Treća obuhvaća sigurnost, etičke izazove i rizike uporabe UI, uključujući potrebu za kritičkim vrednovanjem sadržaja generiranih UI, izradom smjernica za odgovornu uporabu te razradom etičkih okvira koji se odnose na zaštitu privatnosti, sprječavanje plagijata i dobnu primjerenost alata. Četvrta cjelina ističe važnost komunikacije i suradnje među svim dionicima obrazovnog sustava, kao i razmjenu iskustava u kreiranju politika i smjernica. Peta je usmjerena na dobrobit djece i mladih u digitalnom okruženju, s naglaskom na prevenciju elektroničkog nasilja, razvoj programa za jačanje i očuvanje dobrobiti djece i mladih u digitalnom okruženju, fokusirajući se na problematične obrasce korištenja i s njima povezane negativne posljedice, te uravnotežen odnos između digitalnih i drugih, posebno fizičkih, aktivnosti. Šesta cjelina bavi se nužnošću osiguravanja dostupnosti primjerene i suvremene informatičke opreme, osiguravanjem stručne podrške u primjeni iste te sustavnim promjenama u obrazovnom sustavu radi održive i kvalitetne integracije digitalnih tehnologija, posebice UI. Zaključno, naglašava se da primjena digitalnih tehnologija i UI u obrazovanju zahtijeva humanistički, etički i suradnički pristup, koji osigurava da tehnologija služi razvoju ljudskih sposobnosti i potencijala te dobrobiti djece i mladih, umjesto da ih zamjenjuje ili ugrožava.

Ključne riječi: umjetna inteligencija, digitalne tehnologije, obrazovni sustav, dobrobit djece i mladih, etički izazovi

EDUKACIJA UČENIKA SREDNJIH ŠKOLA U MEĐIMURSKOJ ŽUPANIJI O PROMETNOJ SIGURNOSTI

Ljiljana Mikuš, Josip Lopižić, Dino Posavec, Ivana Sušanj Cindrić

Hrvatsko psihološko društvo, Zagreb

✉ ljmikus@gmail.com

Hrvatsko psihološko društvo oblikovalo je program namijenjen učenicima trećih razreda srednjih škola u Međimurskoj županiji koji je prihvaćen i financiran sredstvima iz Nacionalnog plana sigurnosti cestovnog prometa. Programom je obuhvaćeno oko 1200 učenika i učenica srednjih škola u Čakovcu i Prelogu. Međimurska županija izabrana je kao ogledna županija za provođenje programa za koji autori očekuju da će biti prihvaćen i proveden i na nacionalnoj razini. Psiholozi educiraju mlade ljude o osnovnim psihološkim aspektima prometne sigurnosti. To uključuje: osvještavanje opasnih i rizičnih situacija u prometu (posebno s obzirom na automatizaciju vozila i uvođenje novih tehnologija), samoprocjenu granica ljudskih mogućnosti i vlastitih trenutnih psihofizičkih sposobnosti za vožnju, utjecaj distraktora na vožnju, posebno onih vezanih uz životni stil mladih ljudi, odnos vozača prema ugroženim skupinama u prometu (djeca, osobe s invaliditetom, starije osobe), važnost samokontrole i način kako je postići te formiranje pozitivnih stavova i motivacije za odgovorno ponašanje u prometu. Svi sudionici dobili su i edukativni materijal, priručnik Učim prometna pravila i pravilno se ponašati u prometu. Putem online anketnog upitnika ispitano je mišljenje učenika i učenica (N = 373) o nekim aspektima prometne sigurnosti. Većina (84 %) smatra da je potrebna edukacija o prometnoj sigurnosti u školi (jedanput ili nekoliko puta godišnje, podjednaki broj). Na pitanje što je, od represivnih mjera, najučinkovitije za poboljšanje prometne sigurnosti, učenici se u jednakoj mjeri, oko 44 %, odlučuju za novčanu kaznu i oduzimanje vozačke dozvole, dok se 10 % učenika odlučilo za zatvorsku kaznu ili oduzimanje vozila. Zabrinjavajući je podatak da 27 % srednjoškolaca ponekad ili često upravlja biciklom ili romobilom pod utjecajem alkohola ili droga, dok ih više od polovice pri tome koristi mobitel. Svaki treći učenik znao je, kad je sjeo u vozilo, da je vozač pod utjecajem alkohola ili droga. 36 % učenika ne prelazi preko pješačkog prijelaza na propisani način. Na pitanja o korištenju sigurnosnog pojasa, 13 % ispitanih učenika ne veže se na prednjem sjedalu, dok se na stražnjem sjedalu ne veže ili se ponekad veže 57 % ispitanih srednjoškolaca. Informacije o prometnoj sigurnosti učenici u 49 % slučajeva dobivaju od roditelja, 23 % putem interneta i društvenih mreža a u školi se informira njih 14 %.

Ključne riječi: prometna psihologija, edukacija

MORALNI KARAKTER KAO ZAŠTITNI ČIMBENIK KOD DJECE I MLADIH UKLJUČENIH U SAVJETOVALIŠTE

Sanja Milković Šipek

Obiteljski centar, Područna služba Virovitičko-podravska, Virovitica

✉ smsipek@socskrb.hr

Premda se odgoj karaktera prepoznaje kao važan zaštitni čimbenik, nije dovoljno jasno koji su konkretni pristupi i intervencije učinkoviti u prevenciji rizičnih ponašanja djece i mladih. Potrebna je sustavna analiza postojećih istraživanja kako bi se stručnjacima koji rade s djecom i mladim u savjetovalištima osigurao uvid u temeljne koncepte koji se vežu uz odgoj karaktera kao i učinkovite intervencije koje mogu primijeniti u svom radu. Cilj ovog rada je prikazati istraživanja koja se bave odgojem karaktera i aktivnostima koje se provode s ciljem prevencije rizičnih ponašanja djece i mladih. Analizom sadržaja znanstvenih radova nastoji se utvrditi kako su definirani odgoj karaktera i moralni karakter, koje se vrline i vrijednosti najčešće promiču, koje se intervencije najčešće koriste u odgoju karaktera te kakva je njihova učinkovitost u prevenciji rizičnih ponašanja. Podaci su prikupljeni kvalitativnom analizom znanstvenih radova korištenjem ključnih pojmova. Pretraživani su radovi u WoS časopisima u razdoblju posljednjih 5 godina. Odgoj karaktera ima širok raspon definicija. Odgoj karaktera djelomično se preklapa sa socio-emocionalnim učenjem i moralnim rasuđivanjem stoga njihove definicije koriste slične elemente. Vrijednosti koje programi dominantno ističu su odgovornost, poštovanje, pravednost, iskrenost, samokontrola, suradnja. Prepoznatljive su vrline koje se pronalaze i u modelu snaga karaktera koji se spominje u radovima na ovu temu. Stručni pristup odgoju karaktera pronalazi svoju primjenu u školama. Učitelji i roditelji teže odgoju karaktera djeteta, ali prioritet u sustavu obrazovanja nerijetko stavljaju na akademski uspjeh stoga su u istraživanjima odgoja karaktera prepoznatljivi narativi o vrlinama, ponašanju i postignućima. Karakter djece povezuje se s njegovim položajem u vršnjačkoj skupini pri čemu su djeca kod koje su identificirane karakteristike koje opisuju niski moralni karakter češće uključena u nasilje, najčešće kao počinitelji, ali mogu biti i u ulozi žrtve. Kod adolescenata se prepoznaje aktivno biranje prijatelja koji podržavaju njihove osobne vrijednosti i identitet što čini vršnjački utjecaj i oblikovanje karaktera usko povezanim. Programi odgoja karaktera nude prijedloge intervencija na različitim razinama i opisan je njihov pozitivan utjecaj na razvoj djece i mladih, ali učinkovitost ovisi o više faktora koji su usmjereni na sam program i na okruženje u kojemu se provodi. Iz provedenog istraživanja može se zaključiti da savjetovališta sa svojim programima rada s djecom i mladima mogu biti mjesta gdje se može primijeniti odgoj usmjeren karakteru i tako nadograditi školske preventivne programe usmjerene smanjenju rizičnih ponašanja kod djece i mladih.

Ključne riječi: moral, odgoj, karakter, djeca, rizična ponašanja

RAZVOJ TESTA PERCEPTIVNE INTELIGENCIJE (TPI)

Iva Sofija Miloš, Neda Jagmić

Selekcija d.o.o., Split

✉ neda.jagmic@selekcija.hr

Test perceptivne inteligencije (TPI) razvijen je kao digitalni instrument za brzu i objektivnu procjenu razvijenosti perceptivnih kognitivnih sposobnosti. Sastoji se od vizualnih zadataka u kojima ispitanici trebaju prepoznati i odabrati nedostajući dio slike, čime se ispituje sposobnost preciznog uočavanja i razlikovanja relevantnih perceptivnih elemenata. Primjena testa vremenski je ograničena, što ga čini posebno pogodnim za selekcijske i organizacijske situacije u kojima je važno dobiti pouzdanu informaciju u kratkom vremenu. U procesu konstrukcije i validacije, TPI je primijenjen na velikom i raznolikom uzorku od preko 10.000 ispitanika, što je omogućilo detaljnu provjeru njegovih psihometrijskih svojstava. Analize su pokazale da je riječ o pouzdanom instrumentu s jasno potvrđenom jednodimenzionalnom strukturom, koji mjeri upravo perceptivnu sposobnost. Nalazi potvrđuju da test dobro razlikuje ispitanike prema brzini i točnosti uočavanja, a povezanosti s drugim mjerama kognitivnih sposobnosti jasno ukazuju na njegovu konvergentnu i divergentnu valjanost. Dodatnu vrijednost potvrđuju očekivane razlike u postignućima prema dobi i obrazovnoj razini, što upućuje na njegovu osjetljivost na relevantne individualne razlike. Nadalje, rezultati TPI-ja pokazali su povezanost s uspjehom kandidata u selekcijskim postupcima, čime je potvrđena i njegova kriterijska valjanost. Na temelju velikog broja prikupljenih podataka izrađene su norme koje omogućuju sigurnu i praktičnu primjenu testa u selekcijskim i razvojnim kontekstima. Zaključno, TPI se pokazao kao metrijski kvalitetan, praktičan i široko primjenjiv instrument, prikladan za sve organizacije koje žele brzo i pouzdano procijeniti perceptivne sposobnosti svojih kandidata ili zaposlenika.

Ključne riječi: perceptivna inteligencija, digitalni instrument, razvoj testa

PATOLOGIJA PRIVRŽENOSTI – OD PREJEDANJA DO ANOREKSIJE

Tamara Milovanović, Tanja Kosec

Klinički bolnički centar Rijeka, Rijeka

✉ tamara.milovanovic.ri@gmail.com

Ova studija slučaja donosi uvid u razvoj poremećaja hranjenja kod djevojčice koja je u ranoj dobi izdvojena iz biološke obitelji zbog zanemarivanja potreba. Cilj rada je prikazati na koji način različita obiteljska okruženja i kvaliteta skrbi utječu na formiranje prehrambenih obrazaca te kako se ponašanja vezana uz hranu povezuju s emocionalnom regulacijom i percepcijom sigurnosti. Tijekom boravka u udomiteljskoj obitelji, u kojoj je imala osigurane stabilne uvjete skrbi i emocionalnu potporu, primijećeno je postupno smanjenje kompulzivnog unosa hrane te uspostava pravilnijih prehrambenih navika. Međutim, nakon povratka u biološku obitelj, gdje podrška i struktura nisu bile dosljedno prisutne, dolazi do ponovne destabilizacije odnosa prema hrani. U adolescenciji se razvija restriktivni obrazac hranjenja, koji kulminira pojavom anoreksije. Kroz analizu ovog slučaja prikazuje se kako ponašanje vezano uz hranu može funkcionirati kao regulator emocionalne napetosti i pokazatelj percepcije sigurnosti u različitim obiteljskim okruženjima. Rad naglašava važnost kontinuirane psihosocijalne podrške nakon reintegracije djece u biološku obitelj te potrebu za sustavnim osnaživanjem roditeljskih kompetencija kako bi se spriječio razvoj dugotrajnih poremećaja hranjenja. Pravovremena intervencija i dugoročna podrška ne samo da mogu doprinijeti stvaranju sigurnijeg okruženja u kojem dijete može razvijati zdrav odnos prema sebi i svojim potrebama te time ublažiti rizik od razvoja ozbiljnih psihičkih i zdravstvenih poteškoća. Naglašena je i važnost timskog praćenja i suradnje institucija.

Ključne riječi: poremećaj hranjenja, privrženost, obitelj

PSIHOLOŠKI ODGOVORI NA KATASTROFE: ŠTO NAM KOMPLEKSNE KRIZNE OKOLNOSTI GOVORE O UNIVERZALNOSTI LJUDSKOG PONAŠANJA

Mitra Mirković Hajdukov, Elvis Vardo, Diana Riđić, Hana Sokolović

Društvo psihologa Federacije Bosne i Hercegovine, Tuzla

✉ miramh.psih@gmail.com

Psihološki odgovori pojedinaca i zajednica u kriznim situacijama kontinuirano potvrđuju postojanje univerzalnih obrazaca ponašanja koji nadilaze kontekst i prirodu same krize. Polazeći od Caplanova modela kriznog reagiranja (1964) i kasnijih teorijskih doprinosa u području krizne psihologije (Lindemann, 1944; Hobfoll, 1989), ovaj rad istražuje manifestacije tih obrazaca u stvarnim okolnostima prirodnih nepogoda u Bosni i Hercegovini. Model definira fazni slijed koji obuhvaća inicijalni šok i dezorganizaciju, zatim povećanu anksioznost i izraženu potrebu za sigurnošću, te završnu fazu emocionalne stabilizacije i adaptacije. Cilj istraživanja bio je ispitati u kojoj se mjeri teorijski obrasci kriznog ponašanja potvrđuju u praksi, kroz empirijske podatke prikupljene tijekom provođenja psiholoških intervencija u zajednicama pogođenim poplavama i klizištima, te razumjeti načine na koje pogođeni građani i profesionalni pomagači prolaze kroz procese adaptacije i oporavka. Ovo pilot-istraživanje zasnovano je na empirijskom praćenju i dokumentiranju psiholoških intervencija provedenih u zajednicama pogođenim prirodnim nepogodama u BiH u razdoblju od listopada 2024. do ožujka 2025. godine. Podaci su prikupljeni kroz izvještaje timova psihologa, dopunjene kvalitativnim opisima aktivnosti i opažanjima sudionika dobivenim kroz polustrukturirane intervjuje s članovima timova psihologa. Program psihološke pomoći obuhvatio je približno 280 intervencija u Fojnici, Jablanici, Kiseljaku i okolnim naseljima, s više od 350 korisnika. Aktivnosti su uključivale individualne i grupne sesije, radionice u zajednici i oblike podrške pomagačima. Ukupno je zabilježeno oko 290 ponovljenih susreta, što je omogućilo praćenje emocionalnih promjena tijekom procesa oporavka. Analiza podataka kombinirala je tematski i deskriptivni pristup, pri čemu su jedinice analize činili narativi iz terenskih izvještaja, zapisi s grupnih aktivnosti, individualnih susreta i polustrukturiranih intervjuja sa sudionicima i pomagačima. Proces analize uključivao je otvoreno kodiranje i komparativno uspoređivanje sadržaja s ciljem identifikacije dominantnih obrazaca emocionalnog i ponašajnog reagiranja, koji su interpretirani u okviru faza Caplanova modela kriznog reagiranja. Nalazi pokazuju visoku konzistentnost s teorijskim fazama kriznog reagiranja. U početnim fazama dominirali su šok, dezorganizacija i potreba za sigurnošću, dok su u kasnijim tjednima zabilježeni porast osjećaja kontrole, socijalne povezanosti i otpornosti. Kod pomagača su registrirani slični emocionalni obrasci, praćeni potrebom za validacijom i podrškom kroz grupne oblike rada. Dobiveni rezultati potvrđuju univerzalnost kriznog ponašanja i naglašavaju značaj koordiniranog, sustavnog i kontinuiranog pristupa psihološkoj podršci.

Ključne riječi: krizna psihologija, psihološka podrška, Caplanov model kriznog reagiranja, prirodne nepogode, pomagači, otpornost

MALI EKRANI, VELIKI PROBLEMI! – KAKO DJECA I RODITELJI DV PLOČE PROVADE VRIJEME?

Edita Mucić Šutić, Olivera Medak, Mandalena Bašković

Dječji vrtić Ploče, Ploče

✉ editamucic.sutic@gmail.com

Odrastanje djece u Hrvatskoj i u svijetu sve je više obilježeno utjecajem suvremene tehnologije. Pojmovi screen time i tehnoferencija postaju uobičajeni u kontekstu ranog i predškolskog obrazovanja. Američka akademija pedijatarata (2016) preporučuje da djeca do dvije godine uopće ne budu izložena ekranima, a kasnije tek vrlo ograničeno i ciljano. Cilj ovog rada bio je ispitati navike korištenja suvremene tehnologije kod djece Dječjeg vrtića Ploče. Istraživanjem je obuhvaćeno 210 djece i njihovih roditelja, pri čemu su podaci prikupljeni putem roditeljskih upitnika. Rezultati pokazuju da se polovica djece susreće s ekranima već tijekom prve godine života, a vrijeme provedeno pred ekranima značajno raste s dobi. Većina roditelja postavlja ograničenja koja se prilagođavaju dobi djece, no stvarna izloženost često premašuje dopušteno vrijeme. Utvrđene su razlike u korištenju s obzirom na dane u tjednu, posjedovanje vlastitih uređaja, roditeljske navike i organizaciju slobodnog vremena u obitelji. Ukupno gledano, rezultati naglašavaju važnost kontinuiranog praćenja i razumijevanja digitalnih navika u obiteljskom kontekstu, budući da se roditeljski stavovi i ponašanja preslikavaju na ponašanje djece. Rezultati se promatraju u kontekstu potreba za daljnjim istraživanjima, ali i educiranjem roditelja o utjecaju koji imaju na djecu u oblikovanju ponašanja vezanih za digitalnu tehnologiju.

Ključne riječi: predškolska djeca, vrijeme pred ekranom, tehnoferencija, korištenje digitalne tehnologije, roditeljski nadzor

**MREŽA MLADIH SAVJETNIKA I FORUM MLADIH 16+
PRAVOBRANITELJICE ZA DJECU – RAZVOJ DJEČJE PARTICIPACIJE KOJI SE
TEMELJI NA LUNDY MODELU DJEČJE PARTICIPACIJE I ODNOSU
RAVNOPRAVNOG DOSTOJANSTVA SUDIONIKA**

Davorka Osmak-Franjić

Pravobranitelj za djecu Republike Hrvatske, Zagreb

✉ davorka.osmakf@djete.hr

Mreža mladih savjetnika (MMS) i Forum mladih 16+ (FM 16+) stalna su savjetnička tijela Pravobranitelja za djecu koje čine djeca i mladi u dobi od 12 do 18 godina. Članovi MMS-a i FM-a 16+ su savjetnici i suradnici pravobraniteljice, te svojevrсни ambasadori koji svojim vršnjacima prenose informacije o svojim aktivnostima i radu pravobraniteljice te ih upoznaju s dječjim pravima i njihovom zaštitom. U okviru svoje savjetničke uloge, upoznaju pravobraniteljicu sa svojim stajalištima o položaju djece i mladih u društvu i problemima s kojima se suočavaju u sredinama u kojima žive te predlažu načine njihovog rješavanja. Svoju savjetničku ulogu ostvaruju u neposrednom kontaktu s pravobraniteljicom i djelatnicima Ureda. Prema UN-ovoj Konvenciji o pravima djeteta, svako dijete koje je sposobno oblikovati svoje mišljenje ima pravo slobodno ga izraziti o svim pitanjima koje se na njega odnose. Obveza je odraslih koji donose odluke usmjerene zaštiti djetetove dobrobiti i prava, iskazano mišljenje djeteta razmotriti i uvažiti u skladu s dobi i zrelosti djeteta. Naš način suradnje s djecom u ostvarivanju njihovog prava na participaciju/sudjelovanje u radu Ureda i u društvu temeljimo na preporukama koje proizlaze iz Općeg komentara broj 12 (2009) Odbora za prava djeteta UN-a o pravu djeteta - da se njegovo mišljenje sasluša i uzme u obzir. Svoj rad u području dječje participacije temeljimo i na znanjima o teorijskim modelima participacije, među kojima je posebno značajan Lundy model dječje participacije iz 2007. godine, na spoznajama o važnosti razvijanja odnosa ravnopravnog dostojanstva u komunikaciji djece i odraslih te preporukama članova MMS-a i FM 16+ o pretpostavkama koje trebaju biti ispunjene, a kako bi djeca smisleno i motivirano sudjelovala u procesima donošenja odluka o temama koje se odnose na njih. U izlaganju će biti prikazan rad s članovima MMS-a i FM 16+ temeljen na Lundy modelu dječje participacije te potkrepljen primjerima njihovih konkretnih aktivnosti i preporuka koje su odraz smislenog dječjeg sudjelovanja.

Ključne riječi: dječja prava, participacija/sudjelovanje, odnos ravnopravnog dostojanstva

STAVOVI PREMA INKLUZIJU, KOMPETENCIJE ZA RAD S DJECOM S POSEBNIM OBRAZOVNIM POTREBAMA I OSOBINE LIČNOSTI STUDENATA UČITELJSKOG I ODGOJITELJSKOG STUDIJA: ULOGA STUDIJSKOG PROGRAMA I BLISKOG ISKUSTVA

Tea Pahić

Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet, Zagreb

✉ tea.pahic@ufzg.hr

Učiteljski i odgojiteljski studiji pripremaju buduće stručnjake za inkluzivno obrazovanje, no razlikuju se u kurikularnim sadržajima i praktičnim iskustvima. U ovom istraživanju ispitivani su stavovi prema inkluziji djece s teškoćama pomoću kratke verzije *Teacher Attitudes toward Inclusion Scale – TAIS-SF* (Saloviita & Tolvanen, 2017), percepcija kompetencija za rad s djecom s posebnim obrazovnim potrebama pomoću upitnika konstruiranog za potrebe istraživanja te osobine ličnosti procijenjene podljestvicama Savjesnosti, Neuroticizma i Otvorenosti iz *Big Five Inventory* (John & Srivastava, 1999). Odabir ovih mjera temelji se na pretpostavci da upravo stavovi prema inkluziji, samoprocijenjene kompetencije i osobine ličnosti čine važne odrednice profesionalne spremnosti i učinkovitosti u inkluzivnom obrazovanju. Cilj istraživanja bio je ispitati razlike u ovim varijablama između studenata učiteljskog i odgojiteljskog studija te provjeriti njihovu povezanost s osobnim iskustvom s bliskim osobama s teškoćama. Istraživanje je provedeno 2025. godine kao anketno online istraživanje na završnim godinama učiteljskog i odgojiteljskog studija jednog fakulteta u Hrvatskoj. U njemu je sudjelovalo ukupno 247 studenata (115 učiteljskog i 132 odgojiteljskog studija), od čega 241 (97.6 %) ženskog i 6 (2.4 %) muškog spola. Dob ispitanika kretala se od 20 do 53 godine ($M = 23.62$, $SD = 3.86$; $Mdn = 23$). Studenti učiteljskog studija bili su polaznici pete godine integriranog studija, dok su studenti odgojiteljskog studija pohađali treću godinu preddiplomskog studija. Rezultati pokazuju da su studenti odgojiteljskog studija postigli više rezultate na TAIS-SF ljestvici, kompetencijama i otvorenosti te niže rezultate na neuroticizmu u odnosu na studente učiteljskog studija, dok razlika u savjesnosti nije utvrđena. Dodatno, studenti koji su izvijestili o iskustvu s bliskom osobom s teškoćama (članom obitelji ili prijateljem) pokazali su značajno pozitivnije stavove prema inkluziji, višu razinu kompetencija i otvorenosti, dok razlike u savjesnosti i neuroticizmu nisu zabilježene. Nalazi naglašavaju važnost integracije kurikularnih sadržaja i osobnih iskustava u obrazovanju budućih učitelja i odgojitelja, kako bi se sustavno povećala njihova profesionalna spremnost i učinkovitost u inkluzivnoj praksi.

Ključne riječi: stavovi prema inkluziji, kompetencije, osobine ličnosti, studenti, iskustvo s osobama s teškoćama

JAČANJE OTPORNOSTI KROZ TJELESNU AKTIVNOST: PRIMJER PROMOVIRANJA TRČANJA U SVRHU OČUVANJA MENTALNOG ZDRAVLJA

**Irena Pavela Banai, Mia Pucić, Mirna Grujić, Dora Vuković,
Ruben Betlehem**

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet,

Odsjek za psihologiju, Osijek

✉ ipavelabanai@ffos.hr

Dosadašnja istraživanja nedvojbeno ukazuju na pozitivne učinke aerobne tjelesne aktivnosti na različite aspekte psihološke dobrobiti. Pokazano je da redovita tjelesna aktivnost ima značajnu ulogu u očuvanju mentalnog zdravlja, prevenciji različitih psihičkih poteškoća te povećanju kvalitete života. Uzimajući u obzir prevalenciju psihičkih poteškoća, posebice među mladima, čini se nužnim promovirati sve moguće zaštitne čimbenike. Kao jedan od njih ističe se rekreativno trčanje, koje može smanjiti simptome depresije i anksioznosti, poboljšati raspoloženje, smanjiti doživljaj stresa, povećati kvalitetu spavanja te pozitivno djelovati i na neke kognitivne funkcije. Longitudinalna istraživanja također potvrđuju trajno poboljšanje raspoloženja i jačanje psihološke otpornosti kod trkača, pri čemu i broj pretrčanih kilometara u tjednu pozitivno korelira sa samopouzdanjem, osjećajem samoeфикаsnosti, smislom života i pozitivnim afektima. Također, pokazalo se da su pozitivni efekti tjelesne aktivnosti izraženiji ukoliko osoba vjeruje da joj ista može pomoći u kontekstu psihološke dobrobiti. Spomenuti prethodni nalazi temeljna su motivacija za promoviranje trčanja kao mehanizma očuvanja mentalnog zdravlja. U svrhu promoviranja uloge trčanja u kontekstu psihološke dobrobiti, u Osijeku je 2022. godine pokrenuta inicijativa Trčimo za mentalno zdravlje, u sklopu koje se svake godine obilježava Svjetski dan mentalnog zdravlja organizacijom utrke u duljini od 5 km. Od prvog do ovogodišnjeg izdanja, utrka je prerasla u najveću i najposjećeniju utrku na području Osječko-baranjske županije i šire. Utrka trenutno okuplja preko 500 sudionika različite dobi i fizičke spreme (od sportaša do potpunih početnika), omogućuje blisku suradnju s lokalnom sredinom, medijima, civilnim udrugama i turističkim sektorom te djeluje u smjeru jačanja otpornosti i pojedinaca i zajednice.

Ključne riječi: trčanje, mentalno zdravlje, psihološka dobrobit

PROMJENE U PROBLEMIMA PSIHIČKOG ZDRAVLJA ADOLESCENATA TIJEKOM ŠKOLSKE GODINE

Neda Pleić, Gordana Keresteš

Klinički bolnički centar Split, Split

✉ neda.pleic@gmail.com

Psihičko zdravlje djece je bitan čimbenik njihovog odrastanja i sposobnosti prilagodbe. Tijekom školske godine razina stresa i zahtjeva od učenika se mijenja, što može imati učinak na njihovo psihičko zdravlje. Cilj ovog rada je provjeriti mijenja li se psihičko zdravlje mlađih adolescenata tijekom školske godine. Istraživanje je dio projekta „Prediktori i ishodi psihološke nefleksibilnosti u ranoj adolescenciji“ u kojem je sudjelovalo 534 učenika 6. i 7. razreda osnovne škole (278 dječaka). Učenici su tijekom nastave online putem ispunili niz upitnika na početku školske godine (rujan/listopad), u sredini školske godine (siječanj/veljača) i na kraju školske godine (svibanj/lipanj). U ovom radu analizirani su podaci dobiveni upitnikom problema psihičkog zdravlja Youth Self-Report (YSR, Achenbach i Rescorla, 2001). Analizirani su ukupni problemi psihičkog zdravlja i rezultati na šest podljestvica usmjerenih na DSM kategorije: depresivni problemi, anksiozni problemi, somatski problemi, problemi s deficitom pažnje/hiperaktivnosti, problemi s prkošenjem i suprotstavljanjem te problemi ophođenja. Rezultati su pokazali kako su ukupni problemi psihičkog zdravlja najveći na početku školske godine, dok su statistički značajno manji na sredini i na kraju školske godine. K tome, djevojčice su ukupno imale više problema od dječaka, a učenici 7. razreda imali su više problema od učenika 6. razreda. Također, pad u razini ukupnih problema od početka do sredine školske godine bio je veći za djevojčice nego za dječake. Trend smanjivanja izraženosti psihičkih teškoća tijekom školske godine dobiven je za sve podljestvice usmjerene na DSM osim za probleme s deficitom pažnje/hiperaktivnosti i probleme ophođenja. Razina problema ophođenja nije se mijenjala tijekom školske godine, dok su za probleme s deficitom pažnje/hiperaktivnosti promjene ovisile o spolu i razredu. Točnije, dječaci iz 7. razreda, kao i djevojčice iz 6. i 7. razreda imali su najviše problema s deficitom pažnje/hiperaktivnosti sredinom školske godine, dok su dječaci iz 6. razreda imali najviše tih problema na početku i kraju školske godine. Nadalje, djevojčice su imale više problema od dječaka na svim podljestvicama usmjerenim na DSM osim na podljestvici problema ophođenja na kojoj su dječaci imali više problema od djevojčica te na podljestvici problema prkošenja i suprotstavljanja na kojoj se dječaci i djevojčice nisu razlikovali. Sveukupno, dobiveni rezultati pokazuju kako je na početku školske godine najvažnije preventivno djelovati na probleme psihičkog zdravlja, posebice kod djevojčica i učenika sedmih razreda.

Ključne riječi: problemi psihičkog zdravlja, adolescenti, spolne razlike

KADA TIJELO POSTANE PROBLEM: IZBJEGAVANJE IZLAGANJA TIJELA I SIMPTOMI POREMEĆAJA HRANJENJA

Alessandra Pokrajac-Bulian, Petra Anić, Vivien Gudlin

Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Rijeka

✉ pokrajac@ffri.uniri.hr

Društvene mreže postale su sastavni dio svakodnevnoga života, a njihovo je korištenje osobito rašireno među mlađim generacijama. Zbog izrazito vizualne prirode sadržaja i česte prisutnosti idealiziranih prikaza ljepote, ove platforme sve se češće povezuju s problemima vezanim uz tjelesni izgled i psihopatologijom poremećaja hranjenja. Cilj je ovoga istraživanja bio ispitati povezanost između različitih motivacija za korištenje društvenih mreža i ishoda povezanih sa slikom tijela kod hrvatskih adolescenata. Fokus je stavljen na simptome poremećaja hranjenja i ponašanja izbjegavanja izlaganja tijela, pri čemu se socijalna usporedba izgleda promatrala kao medijator između motivacije i navedenih ishoda. U istraživanju je sudjelovalo 1824 srednjoškolaca (70.1 % djevojaka), u dobi od 14 do 19 godina ($M = 16.20$; $SD = 1.08$), iz više hrvatskih gradova (Rijeka, Crikvenica, Krk, Opatija, Bjelovar, Čakovec, Varaždin i Karlovac). Sudionici su ispunili upitnike samoprocjene koji su obuhvaćali učestalost korištenja društvenih mreža, motive za njihovo korištenje (samoprezentacija, socijalna usporedba, pripadnost, zabava), razinu socijalne usporedbe izgleda, ponašanja izbjegavanja tijela (npr. pokrivanje odjećom, izbjegavanje zrcala) te simptome poremećaja hranjenja. Rezultati su pokazali da djevojke češće iskazuju simptome poremećaja hranjenja i izbjegavanje izlaganja tijela te imaju izraženije motive za samoprezentaciju, pripadnost i socijalnu usporedbu u odnosu na mladiće. Iako različiti motivi nisu imali izravan učinak na simptome poremećaja hranjenja, uvođenjem socijalne usporedbe izgleda kao medijatora utvrđeno je da motivi za samoprezentaciju i socijalnu usporedbu imaju pozitivan neizravan učinak, dok zabava pokazuje negativan učinak. Dakle, korištenje društvenih mreža nije nužno štetno već psihološki učinci ovise o motivaciji; korištenje u svrhu zabave i opuštanja može imati čak i zaštitnu ulogu. U medijacijskom modelu u kojemu je ishod izbjegavanje izlaganja tijela, motivi za socijalnu usporedbu i pripadnost imali su izravne učinke. Međutim, uvođenjem socijalne usporedbe izgleda kao medijatora, ključnima su se pokazali pasivna usporedba (pozitivan učinak) i zabava (negativan učinak). Adolescenti koji društvene mreže koriste prvenstveno zbog pasivne usporedbe, te oni koji ih rjeđe koriste radi zabave, skloniji su svakodnevnom uspoređivanju izgleda s drugima. Dobiveni nalazi pridonose boljem razumijevanju efekata društvenih mreža na negativnu sliku tijela i simptome poremećaja hranjenja te mogu poslužiti u osmišljavanju preventivnih i intervencijskih programa.

Ključne riječi: simptomi poremećaja hranjenja, izbjegavanje izgleda tijela, motivacija za korištenje društvenih mreža

INTERNALIZACIJA DRUŠTVENOG IDEALA LJEPOTE KOD ADOLESCENATA

Jelena Ptiček Perković, Josipa Krsnik, Dijana Bačani

Obiteljski centar, Područna služba Međimurska, Čakovec

✉ jossa_kx@hotmail.com

Slika tijela višefaktorski je konstrukt koji obuhvaća percepciju vlastitog tijela te misli i osjećaje vezane uz privlačnost tijela ili njegovih dijelova. Ona može biti pozitivna ili negativna, a u adolescenciji se često povezuje sa samopoštovanjem, anksioznošću i depresivnošću. Dosadašnja istraživanja ukazuju na spolne razlike u procjeni tjelesnog izgleda. Djevojke češće izražavaju nezadovoljstvo vlastitim tijelom u odnosu na mladiće, pri čemu značajan utjecaj imaju društveni standardi ljepote nametnuti kroz medije i društvene mreže. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati učestalost negativne slike tijela kod adolescenata te njezinu povezanost s korištenjem društvenih mreža i psihološkim varijablama poput samopoštovanja i anksioznosti. Istraživanje je provedeno na učenicima sedmih i osmih razreda osnovnih škola te učenicima srednjih škola. Sudionici su upitnik ispunjavali online, a isti je obuhvaćao osnovne demografske podatke, navike korištenja interneta i društvenih mreža, upitnik samoprocjene samopoštovanja (Rosenbergova skala samopoštovanja), upitnik samoprocjena simptoma anksioznosti (BAI) i subskale upitnika o navikama hranjenja (EDI), koje uključuju nezadovoljstvo tjelesnim izgledom. Uz to su sudionici procjenjivali percipirani trenutni te željeni vlastiti izgled pomoću grafičkih silueta, a nakon toga vrednovali su atraktivnost silueta u odjeći. Polazište istraživanja bilo je očekivanje da djevojke izražavaju veću razinu nezadovoljstva tjelesnim izgledom i niže samopoštovanje u odnosu na mladiće. Također se pretpostavljalo da sudionici koji su češće uređivali svoje fotografije prije objave na društvenim mrežama imaju višu razinu anksioznosti te izraženije neslaganje između procjene trenutnog i željenog tjelesnog izgleda. Nadalje, jedna od hipoteza bila je da će idealizirani standardi ljepote na društvenim mrežama utjecati na procjene atraktivnosti tuđih tijela, pri čemu isto pokazuje odstupanje od realne percepcije vlastitog izgleda. Rezultati istraživanja potvrdili su da društvene mreže, iako predstavljaju ključan okvir socijalizacije adolescenata, imaju snažan utjecaj na oblikovanje iskrivljene slike tijela. Pokazalo se da je negativna percepcija vlastitog tijela u korelaciji s višim procjenama anksioznih simptoma, kao i sa sniženim samopoštovanjem.

Ključne riječi: slika tijela, samopoštovanje, društvene mreže

ULOGA PSIHOLOŠKE KLIME U OBJAŠNENJU SINDROMA SAGORIJEVANJA MEĐU DRŽAVNIM SLUŽBENICIMA

Barbara Raguz Pečur, Petra Bekavac, Helena Koren

Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Zagreb

✉ barbara.raguz@hzjz.hr

Državni službenici u svom radu često se suočavaju s visokim administrativnim zahtjevima, ograničenim resursima, učestalim promjenama zakonskih i proceduralnih okvira te očekivanjima različitih interesnih skupina. Dugotrajna izloženost navedenim čimbenicima može dovesti do negativnih posljedica na mentalno i tjelesno zdravlje, uključujući i sindrom sagorijevanja. Sindrom sagorijevanja definira se kao psihološki odgovor pojedinca na dugotrajni stres na radnom mjestu, kojeg karakteriziraju kronična iscrpljenost, psihološka distanciranost te narušeno emocionalno i kognitivno funkcioniranje. Iako se ne smatra medicinskim stanjem, tj. nije uključen kao dijagnoza u medicinske klasifikacijske sustave, u Međunarodnoj klasifikaciji bolesti (ICD-11) sindrom sagorijevanja može se šifrirati kao čimbenik koji utječe na zdravstveno stanje. Ovaj sindrom ima negativne posljedice ne samo na tjelesno i mentalno zdravlje pojedinca, već i na produktivnost i ukupnu učinkovitost organizacije. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati doprinos pojedinih subdimenzija psihološke klime u pojavi sindroma sagorijevanja kod državnih službenika. U istraživanju je sudjelovalo 617 državnih službenika, prosječne dobi 46.72 godine, od kojih je 76 % žena i 24 % muškaraca. Sudionici istraživanja ispunili su sociodemografski upitnik, Upitnik sagorijevanja na poslu (BAT-23) i Upitnik psihološke klime (PCQ). Rezultati hijerarhijske regresijske analize pokazali su da su u prvom koraku i spol i dužina rada u ministarstvu značajni prediktori simptoma sagorijevanja. Sudionici ženskog spola i oni koji duže vrijeme rada na navedenom radnom mjestu postižu višu razinu izraženosti simptoma sagorijevanja. U drugom koraku, subdimenzije psihološke klime objašnjavaju 49.1 % varijance kriterija. Od svih subdimenzija psihološke klime, značajan samostalni doprinos u objašnjenju varijance simptoma sagorijevanja pokazali su izazovnost i raznolikost radnih zadataka, važnost radnih zadataka, nejasnoća radne uloge, konflikt radne uloge i preopterećenost radne uloge. Sudionici koji u svom poslu obavljaju monotone i manje izazovne zadatke, procjenjuju svoje zadatke kao nevažne, imaju nejasnu radnu ulogu, doživljavaju učestale konflikte radne uloge te su preopterećeni poslom iskazuju veću izraženost simptoma sagorijevanja. Rezultati ovog istraživanja pružaju jasne smjernice i preporuke državnim tijelima u upravljanju i dizajniranju radnih uvjeta s ciljem prevencije sindroma sagorijevanja kod njihovih zaposlenika.

Ključne riječi: psihološka klima na radnom mjestu, sindrom sagorijevanja, državni službenici

CYBER PSIHOLOGIJA – MANIPULACIJA ILI REALNOST?

Nelija Rudolfi

Admoneo interaktivne komunikacije, Split

✉ nelija@admoneo.hr

Od svog prvog službenog pojavljivanja sredinom 1990-ih, cyber psihologija razvila se u jedno od najdinamičnijih i najbrže rastućih područja unutar psihološke znanosti. U svojoj srži bavi se analizom načina na koji nove komunikacijske tehnologije oblikuju međuljudsku interakciju te utječu na ponašanje i subjektivno doživljavanje pojedinca. Analizirajući rezultate istraživanja u zadnjih nekoliko godina, primjetna je snažna ovisnost rezultata o tri faktora: što se mjeri (vrsta tehnologije, učestalost, način korištenja), na kome se mjeri (dob, spol, sredina u kojoj žive...) i kako se mjeri (metode, longitudinalna istraživanja...). Osim specifičnosti vezanih uz određene komunikacijske platforme, obrasci i ishodi njihove uporabe variraju u velikom rasponu kad su u pitanju osobne karakteristike korisnika. Mnoge karakteristike – dob, spol, sredina u kojoj žive, osobine ličnosti – prenose se u online svijet na načine koji su u skladu s onim što bismo očekivali na temelju istraživanja u offline svijetu. Intenzivan i svakodnevan suživot s tehnologijom također je doveo do pojave brojnih novih fenomena (online identitet i višestruki digitalni self, digitalna disinhibicija, catfishing, trolling i anonimna manipulacija, digitalna empatija, parasocijalni odnosi i td). Iako u teorijskom smislu proizlazi iz psihologije medija i može se smatrati njezinim nastavkom, specifičan način na koji ljudi komuniciraju i djeluju putem suvremenih tehnologija otvorio je prostor za potpuno nova istraživačka pitanja i zahtijevao razvoj novih teorijskih pristupa. Istraživanja (npr. Marwick & Boyd, 2023) pokazuju da online identitet koji nije identičan offline identitetu, može imati pozitivne učinke na samopouzdanje i samoizražavanje, ali i negativne, ako dovede do kognitivne disonance ili socijalnog uspoređivanja. Isto tako, istraživanje iz 2024. (Lee & Kim) pokazuje da se parasocijalna vezanost prema influencerima može mjeriti s emocionalnim vezama u stvarnom životu — i utječe na kupovne odluke, raspoloženje i samopouzdanje. Nažalost, u području cyber psihologije ponekad su rezultati istraživanja kontradiktorni, što otežava donošenje općih zaključaka – pa čak i odgovor na ključno pitanje: donose li nam nove tehnologije više koristi ili štete? Naime, nove tehnologije stvorile su i neke nove motive njihova korištenja, koji nadilaze dosadašnje motive uporabe medija, a kod dijela populacije prelaze i u zlouporabu. Predavanje će dati presjek najnovijih istraživanja na ovu temu te odgovoriti na brojna pitanja o manipulaciji medijima, sigurnosti u korištenju suvremenih medija i društvenih mreža kao i o (ne)postojanju granica psihologije u doba algoritama.

Ključne riječi: Cyber psihologija, online identitet, offline identitet, društvene mreže, digitalna ovisnost, manipulacija, tehnologije, psihologija medija

PROBLEMATIČNA UPOTREBA INTERNETA I PSIHOLOŠKO I AKADEMSKO FUNKCIONIRANJE STUDENATA

Sanja Smojver-Ažić, Tamara Martinac Dorčić

Sveučilište u Rijeci, Studentski savjetovanišni centar, Rijeka

✉ sanja.smojver.azic@ffri.uniri.hr

Jedna od mogućih posljedica široko rasprostranjene upotrebe digitalne tehnologije je problematična upotreba interneta koja se može razmatrati na različite načine, od njegove prekomjerne upotrebe do težih oblika ovisnosti, negativno se odražavajući na mentalno zdravlje. Cilj je ovog istraživanja prikazati efekte problematičnog korištenja interneta na psihološke simptome i akademsko funkcioniranje studenata i studentica. U istraživanju je sudjelovalo 445 studenata (81.5 djevojaka) prosječne dobi 21.89 godina (SD = 2.28). Studenti su ispunili Upitnik depresivnosti, anksioznosti i stresa (DASS-21; Upitnik akademskog funkcioniranja te procijenili stupanj usamljenosti. Osim toga, ispunili su Skalu ovisnosti o internetu – skraćeni oblik (IAT-7) prilagođenu za potrebe ovog istraživanja koja mjeri upravljanje online vremenom i interpersonalne i emocionalne teškoće zbog korištenja interneta. Studenti navode kako, prema podacima iz aplikacije prosječno dnevno na društvenim mrežama koje najviše koriste provedu 140.08 minuta (SD = 95.89). Procjene većine ispitanih studenata ne upućuju na problematičnu upotrebu interneta, pri čemu su teškoće povezane s vremenskim aspektom online aktivnosti zastupljenije od teškoća povezanih uz interpersonalne i emocionalne aspekte online aktivnosti. Rezultati pokazuju da se aspekti problematične upotrebe interneta različito odražavaju na psihološko i akademsko funkcioniranje studenata. Tako se kao značajni prediktor anksioznih i depresivnih simptoma te usamljenosti uz kontrolu spola, dobi i vremena na društvenim mrežama, izdvojio aspekt interpersonalnih i emocionalnih teškoća zbog korištenja interneta. dok je značajni prediktor akademskog funkcioniranja, uz kontrolu istih varijabli, upravljanje online vremenom. Studenti koji imaju izraženiju problematičnu upotrebu interneta imaju i više anksioznih i depresivnih simptoma, usamljeniji su i lošije procjenjuju svoje akademsko funkcioniranje. Pri tome navedene varijable objašnjavaju samo 3 % anksioznih i depresivnih simptoma, 5 % usamljenosti te 10 % akademskog funkcioniranja. S obzirom na važnu ulogu online aktivnosti u životu mladih i njihov potencijalni utjecaj na različite aspekte njihovog funkcioniranja potrebna su daljnja istraživanja transakcijske prirode odnosa između različitih vidova online aktivnosti i mentalnog zdravlja.

Ključne riječi: problematična upotreba interneta, depresivnost, anksioznost, usamljenost, akademsko funkcioniranje, studenti

VRŠNJAČKA PODRŠKA STUDENATA I STUDENTICA NA SVEUČILIŠTU U RIJECI: UNIRI BRINE

**Sanja Smojver-Ažić, Silvija Šikić, Nikoleta Zubić, Sandra Nuždić,
Veronika Kostrenčić, Ivana Blašković, Ana Jantolek, Maša Cek**

Sveučilište u Rijeci, Sveučilišni savjetovanišni centar, Rijeka

✉ sanja.smojver.azic@ffri.uniri.hr

Sve veći broj mladih s psihološkim simptomima kao i povećani broj studenata koji imaju potrebu za psihološkom pomoći rezultirao je listama čekanja u sveučilišnim savjetovanišnim centrima. Rezultati sustavnog praćenja problema mentalnog zdravlja studenata i broj prijavljenih u Psihološko savjetovanište na Sveučilištu u Rijeci bili su poticaj za kreiranje projekta pružanja vršnjačke podrške za studente. Aktivnosti vršnjačke podrške omogućuju većem broju studenata prepoznavanje njihovih problema i bolji uvid u različite mogućnosti suočavanja s istima. Temeljni cilj ovog projekta je razvoj sustava osiguravanja kontinuirane stručne i vršnjačke potpore namijenjenog očuvanju mentalnog zdravlja i osiguravanja dobrobiti studenata i studentica, posebno tijekom prijelaznih razdoblja na početku i kraju studiranja na Sveučilištu u Rijeci. Projekt se realizira kroz nekoliko aktivnosti koje provode studentice i studenti kao pružatelji vršnjačke podrške uz organizirano vođenje i koordinaciju aktivnosti od strane sva tri savjetovaništa Sveučilišnog savjetovanišnog centra (Psihološko savjetovanište, Savjetovanište za profesionalno usmjeravanje i razvoj karijere te Savjetovanište za akademsku prilagodbu). Cilj aktivnosti „Startaj osnaženo“ je osiguravanje dobrobiti i uspješne prilagodbe studenata na početku studiranja. Aktivnost „Nauči kako učiti“ uključuje pružanje stručne i vršnjačke podrške u upoznavanju s osnovama učenja i razvoja vještina bitnih za uspješno studiranje. Aktivnost „Priprema za tržište rada“ usmjerena je na pružanje podrške tijekom prijelaza na tržište rada te uključuje organizaciju i provedbu tribina namijenjenih informiranju o zahtjevima tržišta rada i radionica namijenjenih razvoju vještina pismenog i usmenog predstavljanja poslodavcima. Aktivnost „Budi aktivan/na“ uz stručno vođenje usmjerena je na vršnjačku podršku u bavljenju tjelesnom aktivnosti u svrhu prevencije i unaprjeđenja mentalnog zdravlja studenata i studentica. Studenti pružatelji vršnjačke podrške pohađaju pripremne radionice koje vode djelatnice Sveučilišnog savjetovanišnog centra, a same aktivnosti vršnjačke podrške se provode na fakultetima koje studenti pohađaju uz podršku koordinатора svake sastavnice. Studenti koji su sudjelovali u projektnim aktivnostima, ili kao sudionici radionica ili kao izvoditelji, izrazili su visok stupanj zadovoljstva te prepoznaju važnost ovakvih aktivnosti i smatraju ih korisnima za sve studente. Program vršnjačke podrške samo je jedan od oblika rada sa studentima koji im može pomoći u lakšem nošenju s uobičajenim stresovima. Očekivano, aktivnosti u okviru projekta dodatni su poticaj dijelu studenata da se jave u psihološko savjetovanište na individualno savjetovanje.

Ključne riječi: vršnjačka podrška, studenti, psihološka dobrobit, sveučilišni savjetovanišni centar

JEDNOGODIŠNJE ISKUSTVO PSIHOONKOLOŠKE PRAKSE

Mislav Staničić

Opća bolnica Dubrovnik, Dubrovnik

✉ mislav.stanicic@gmail.com

Psihoonkologija je multidisciplinarna praktična disciplina koja se bavi razumijevanjem, proučavanjem i odgovarajućim tretmanom dostupnih dijelova izražaja života oboljelih od karcinoma. Psihologija nastoji ublažiti psihološki stres, koji je pozitivno povezan s malignom bolesti. Sama dijagnoza raka može se opisati kao traumatsko iskustvo varijabilnog intenziteta i kao takva može negativno utjecati na psihički status, što potiče razvoj psihičkih poteškoća. Opisana povezanost može dovesti do razvoja simptoma psihičkih poremećaja: posttraumatskog stresnog poremećaja, depresije, anksioznosti. Prema podacima GLOBOCAN-a (Global cancer statistics 2022), karcinom dojke svrstava se na drugo mjesto na svjetskoj razini po stopi obolijevanja, a na četvrto mjesto po stopi smrtnosti. Strah od recidiva i strah od progresije posebni su entiteti u liječenju karcinoma i među najučestalijim brigama su onih koji prežive karcinom. Opisano stanje ne uklapa se u psihičke poremećaje klasifikacijskih priručnika psihičkih poremećaja: MKB-10 i DSM-5, zato što isto nije nerealan ili neurotičan strah, nego je adaptivna reakcija. No usprkos koristi, kontinuirana prisutnost straha, čak i onog opravdanog, može sudjelovati u smanjivanju psihičke dobrobiti. Kod raka dojke, uključenost psihologa u tretman može dovesti do pozitivnih rezultata. Rezultati takvog rada mogu biti značajno korisni u otkrivanju i prepoznavanju, kao i sprječavanju ili umanjivanju, već opisanih negativnih psiholoških stanja koja doprinose početku ili progresiji bolesti, a ti rezultati put su prema poboljšanju života onih koji su u tretmanu. Psihoonkološka praksa u Općoj bolnici Dubrovnik svoj početak povezuje sa svibnjem 1996. godine i simpozijem održanom u organizaciji Lige protiv raka Dubrovnik, na temu „Rak dojke“. Uloga psihologa pružanje je važne psihološke potpore oboljelima (i njihovim članovima obitelji) tijekom boravka u bolnici i/ili kasnije kroz ambulantne kontakte. Tim se radom nastoji umanjiti navedeni psihološki stres koji se izražava tokom suočavanja s malignom bolesti i nastoji se prevenirati i/ili umanjiti patološka prilagodba na bolest. Isto bi se trebalo odraziti na poboljšanje kvalitete života i na bolji rezultat ukupnog liječenja. Želja je ovog prikaza iznijeti iskustva jednogodišnje psihoonkološke prakse, s namjerom razmjene znanja, iskustava, savjeta te s ciljem poboljšavanja daljnjeg rada u području teme.

Ključne riječi: psihoonkologija, karcinom, psihološka pomoć

PRIPREMA DJETETA NA POSVOJENJE I UTJECAJ NA RAZVOJ ODNOSA U POSVOJITELJSKIM OBITELJIMA – POTREBA RAZVOJA PROGRAMA

Dubravka Svilar Blažinić, Omer Ćorić

Obiteljski centar - Središnja služba, Zagreb

✉ dubravka.svilarblazinic@socskrb.hr

Svaka velika životna promjena mogući je izvor stresa za dijete, zbog čega je važno brinuti o njemu i pratiti njegove procese prilagodbe i emocionalne reakcije, što se uobičajeno i čini kod, npr. djetetova polaska u vrtić, u slučaju razvoda, promjene škole i slično. No posvojenje u pravilu uključuje ne samo preseljenje, već i napuštanje svega poznatoga (i svih poznatih osoba), početak novog načina života s potpuno novim ljudima u novom okruženju, što djetetu predstavlja neizmjereno veću životnu promjenu od bilo koje druge zamislive promjene. Pred dijete se postavljaju izuzetno veliki zahtjevi za prilagodbom, u koju često ulazi nepripremljeno. Kvalitetna priprema djeteta presudna je za uspjeh posvojenja. U stručnoj zajednici sve je više razumijevanja o važnosti ciljanog rada s djetetom na pitanjima gubitka, identiteta, privrženosti i razvoja otpornosti. Dijete treba moći razumjeti i proraditi svoja iskustva, odnosno biti u stanju sebi dati razumljiv i smislen odgovor na pitanje „Što mi se dogodilo i zašto?“. Da bi ono moglo nastaviti život u novoj obitelji i prihvatiti je, nužno je pomoći mu da objedini i poveže svoja iskustva iz svih prethodnih smještaja i obitelji, a za to je potreban trud i vrijeme. Iz navedenih razloga se sve više pokazuje potreba organiziranja programa pripreme i podrške za posvojenu djecu. U ovom trenutku provode se izvaninstitucionalno u sklopu nevladinog sektora. U Obiteljskom centru provode se programi podrške za roditelje posvojitelje i njihovu djecu. Specifične potrebe posvojene djece povod su za izradu programa za tu ciljanu skupinu. U ovom radu bit će prikazani neki od izazova u radu s tom skupinom djece i teme koje se dodatno ističu.

Ključne riječi: posvojenje, priprema djeteta, razvoj odnosa

PROGRAMI PODRŠKE RODITELJSTVU – TREND ILI POTREBA

Dubravka Svilar Blažinić, Hrvoje Gligora

Obiteljski centar - Središnja služba, Zagreb

✉ dubravka.svilarblazinic@socskrb.hr

Roditeljstvo je vjerojatno najzahtjevnija životna uloga pojedinca, a za nju se najčešće ulazi koristeći znanja i iskustva naučena i stečena u vlastitoj obitelji i okolini, bez prethodne stručne pripreme. Brojne društvene promjene obilježavaju kontekst u kojem se odvija suvremeno roditeljstvo i pred roditelje postavljaju nove izazove u ispunjavanju roditeljskih odgovornosti. Roditelji su u današnje vrijeme suočeni s različitim pritiscima i problemima koji potiču razvijanje osjećaja osamljenosti, nemoći te nedovoljne kompetentnosti u odgoju djece i mladih. Obitelji u kojima su djeca u riziku ili su već razvila probleme u ponašanju nerijetko trebaju stručnu pomoć, što je moguće ostvariti kroz savjetovanje te programe podrške roditeljstvu. Programi stručne pomoći i podrške roditeljima pokazali su se korisnima kako u svijetu tako i kod nas jer roditeljima nude edukaciju, pomoć, podršku i mogućnost usavršavanja roditeljskih vještina kako bi se uspješnije nosili s današnjim rizicima i mogli bolje i kvalitetnije obavljati svoju roditeljsku ulogu. U Hrvatskoj programe podrške pružaju udruge i ustanove. Institucionalno su najzastupljeniji kroz Obiteljski centar i Centre za pružanje usluga u zajednici. U ovom radi pokazati ćemo neke aspekte tih programa s naglaskom na ciljane skupine korisnika: roditelje u općoj populaciji s potrebom za dodatnom podrškom i osnaživanjem, roditelje iz skupina za koje se procjenjuje da su u većem riziku od opće populacije (jednoroditeljske obitelji, obitelji u riziku od siromaštva i sl). te roditelje kod kojih su se manifestirala neka nepoželjna i društveno neprihvatljiva ponašanja na štetu djeteta.

Ključne riječi: roditeljstvo, stručna podrška, potreba

OBRASCI POLIUPORABE SREDSTAVA OVISNOSTI U OPĆOJ POPULACIJI REPUBLIKE HRVATSKE

Bruno Škovrlj, Renata Glavak Tkalić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb

✉ bruno.skovrlj@pilar.hr

Uporaba sredstava ovisnosti povezana je s povećanim rizikom od brojnih nepovoljnih ishoda. Ti rizici posebno su naglašeni kod pojedinaca kod kojih je prisutna poliuporaba sredstava ovisnosti, odnosno istovremeno korištenje dva ili više sredstva ovisnosti (npr. duhan i alkohol, alkohol i ilegalne droge, više ilegalnih droga). Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi obrasce i trendove poliuporabe sredstava ovisnosti u općoj populaciji Republike Hrvatske i analizirati trendove u poliuporabi sredstava ovisnosti od 2011. do 2023. godine. U tu svrhu korišteni su podaci iz četiri istraživanja uporabe sredstava ovisnosti u općoj populaciji, prikupljeni na reprezentativnim uzorcima građana RH u dobi između 15 i 64 godine, iz 2011. (N = 4756), 2015. (N = 4992), 2019. (N = 4994) i 2023. godine (N = 4988). U istraživanju je korišten ponovljeni nacrt poprečnog presjeka, a podaci su prikupljeni u kućanstvima metodom licem u lice. U ovom radu analizirani su podaci o uporabi duhana, alkohola, kanabisa, ecstasyja, amfetamina, kokaina i LSD-a u posljednjih godinu dana. U četiri godine provedbe istraživanja, između 43 % i 46.9 % sudionika navelo je da su u godini koja je prethodila istraživanju konzumirali samo jednu vrstu sredstava ovisnosti (npr. duhan, alkohol, ilegalnu drogu). Nešto manji broj sudionika konzumirao je dvije (između 28.1 % i 32.1 %) ili tri vrste sredstava ovisnosti (između 3.3 % i 6.2 %). Četiri ili više sredstava ovisnosti je u protekloj godini konzumiralo do 2 % sudionika, dok između 12.5 % i 22.1 % sudionika nije konzumiralo sredstva ovisnosti. S obzirom na uočene obrasce uporabe sredstava ovisnosti u protekloj godini, provedena je logistička regresijska analiza da bi se utvrdili trendovi poliuporabe sredstava ovisnosti od 2011. do 2023. Rezultati upućuju na postojanje uzlaznih trendova u prevalenciji poliuporabe, što je posebno istaknuto kod uporabe tri vrste sredstava ovisnosti. U svrhu boljeg razumijevanje obrazaca uporabe kombinacija različitih vrsta sredstava ovisnosti, provedena je analiza latentnih klasa (LCA). Provedbom LCA utvrđeno je postojanje tri latentne klase u sva četiri istraživanja: „konzumenti alkohola“, „konzumenti alkohola i duhana“ i „konzumenti više sredstava ovisnosti (poliuporaba)“. Iako je sve četiri godine provedbe istraživanja najveća klasa bila „konzumenti alkohola“ (60.1 % - 72.1 %), a najmanja klasa „poliuporaba“ (0.9 % - 2.8 %), prisutan je zabrinjavajuć nalaz utrostručavanja stope poliuporabe sredstava ovisnosti u općoj populaciji od 2011. do 2023. Razumijevanje, u istraživanjima često zanemarene, poliuporabe sredstava ovisnosti, njezinih korelata i ishoda može doprinijeti napretku u području prevencije i smanjenja štete od zlouporabe sredstava ovisnosti, ali i tretmanu ovisnosti.

Ključne riječi: poliuporaba, sredstva ovisnosti, ovisnost, opća populacija, smanjenje štete

PRIMJENA TEHNOLOGIJE VIRTUALNE STVARNOSTI U RAZVOJU INTERVENCIJE ZA PROCJENU ŽUDNJE ZA ALKOHOLOM

Bruno Škovrlj, Renata Glavak Tkalić, Katarina Perić Pavišić, Ines Sučić, Mara Šimunović, Anja Wertag, Desirée Colombo, Michael Vuolo

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb

✉ bruno.skovrlj@pilar.hr

Noćni klubovi, barovi, privatne zabave i ostala okruženja u kojima se odvija noćni život povezani su s povećanom konzumacijom alkohola. U takvim okruženjima sudionici noćnog života izloženi su povećanom riziku od brojnih nepovoljnih ishoda, kao što su nasilje, ozljede ili vožnja pod utjecajem alkohola ili drugih psihoaktivnih tvari. Reaktivnost na podražaje (engl. *cue reactivity*), odnosno izlaganje podražajima vezanima uz alkohol, uobičajen je pristup u istraživanju žudnje za alkoholom. Projekt Istraživanje noćnog života: realno i virtualno okruženje - REAL NIGHTS, kojeg financira Europska Unija - Next Generation EU, ima dva glavna cilja: 1) utvrditi razmjere i obrasce uporabe sredstava ovisnosti u noćnim klubovima provedbom in situ istraživanja i 2) testirati primjenjivost tehnologije virtualne stvarnosti (VR) u smanjenju šteta od pijenja alkohola. Koristeći tehnologiju snimanja u 360 stupnjeva, razvili smo VR intervenciju koja uključuje prikaze triju okruženja noćnog života – noćni klub, kafić i kućna zabava. Kako bi se omogućila što veća imerzivnost iskustva i, posljedično, poticanje žudnje za alkoholom, snimljena VR okruženja uključuju vizualne, auditivne i olfaktorne podražaje. Sva tri okruženja uključuju personalizirane scene, u kojima će sudionici moći odabrati vrstu pozadinske glazbe (pop, rock, elektronska glazba ili trap/zabavna glazba) i vrstu alkoholnog pića (pivo, vino ili žestoka pića), te tako personalizirati iskustvo na temelju vlastitih preferencija. U snimanju navedenih scena sveukupno je sudjelovalo 18 amaterskih glumaca i 70 statista. Snimljena okruženja koristit će se u eksperimentalnom dijelu istraživanja. Razina žudnje za alkoholom kod sudionika procjenjivat će se u tri izlaganja VR okruženjima. Rezultati ovog istraživanja imaju potencijal za stvaranje kvalitetne osnove budućih intervencija za smanjenje šteta od korištenja psihoaktivnih tvari. Osim toga, dobiveni nalazi pružit će vrijedan uvid u mogućnost korištenja VR tehnologije u osmišljavanju programa u području prevencije i tretmana ovisnosti o psihoaktivnim tvarima.

Ključne riječi: virtualna stvarnost, reaktivnost na podražaje, žudnja za alkoholom, rizična ponašanja, uporaba alkohola

KRAJ MRŠAVOSTI KAO MARKETINŠKE STRATEGIJE: UTJECAJ OBLIKA TIJELA MODELA NA PERCIPIRANU LIČNOST BRENDA I NAMJERU KUPNJE

Nensi Tomac, Lea Andreis, Goran Milas

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb

✉ nensi.tomac@pilar.hr

S povećanom potražnjom za autentičnošću i inkluzivnošću među potrošačima, postavljamo pitanje: Prodaje li i dalje mršavost? Kako bismo odgovorili na to pitanje, istražili smo kako reprezentacija tijela u oglašavanju utječe na percipiranu ličnost brenda. U eksperimentu je sudjelovala 341 studentica preddiplomskog studija u Hrvatskoj. Nasumično su raspodijeljene u tri skupine i izložene jednom od triju oglasa fiktivnog brenda. Oglas u prvoj eksperimentalnoj skupini je, uz proizvode, prikazivao isključivo mršave modele, u drugoj eksperimentalnoj skupini modele različitih oblika tijela, a u kontrolnoj skupini samo proizvode. Uz to, mjerili smo namjeru kupnje i percipiranu ličnost brenda s prilagođenim Big Five upitnikom ličnosti brenda. Rezultati su pokazali kako oglasi s modelima različitih oblika tijela dosljedno rezultiraju pripisivanjem povoljnijih osobina ličnosti brenda u usporedbi s oglasima koji prikazuju idealizirane, mršave modele. Daljnje analize ukazuju kako oglasi s idealiziranim prikazima tijela modela imaju nepovoljan utjecaj na procjenu savjesnosti i intelekta brenda. S druge strane, oglasi s modelima različitih oblika tijela modela pozitivno utječu na percepciju ekstraverzije i intelekta brenda. Važno je istaknuti češće pripisivanje osobine intelekta oglasima s modelima različitih oblika tijela jer to odražava vrijednosti autentičnosti i društvene svijesti koje cijene potrošači generacije Z. Naime, utjecaj oblika tijela modela prelazi razinu samog dojma – tako je dokazano i da oglasi s idealiziranim prikazima tijela modela smanjuju namjeru kupnje. Na današnjem dinamičnom tržištu, brendovi koji ustraju u korištenju zastarjelih ideala riskiraju otuđenje, dok oni koji prihvaćaju raznolike prikaze osiguravaju svoju relevantnost i otpornost. Drugim riječima, mršavost više ne prodaje, a inkluzivnost štiti.

Ključne riječi: oglašavanje, ličnost brenda, namjera kupnje, ideal mršavosti, body positivity

STAVOVI STRUKOVNIH NASTAVNIKA I MENTORA U NOVOJ GENERACIJI UČENIKA SREDNJIH STRUKOVNIH ŠKOLA

Nensi Tomac, Dora Popović, Mirta Blažev, Toni Babarović

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb

✉ nensi.tomac@pilar.hr

Iako gotovo 70 % srednjoškolske populacije učenika u Hrvatskoj pohađa neki oblik strukovnog obrazovanja, ono se i dalje suočava s mnogobrojnim izazovima. Uz zastarjele kurikulume i neusklađenost potrebnih vještina i interesa učenika, prisutna je i negativna društvena percepcija strukovnih škola. Dok se velik dio rasprave s ciljem optimizacije strukovnog obrazovanja fokusira na strukturne reforme, manje se pozornosti posvećuje perspektivama onih koji su najizravnije uključeni u pripremu učenika za tržište rada - nastavnika strukovnih predmeta i mentora na stručnoj praksi. Stoga je cilj ovog rada bio istražiti percepcije strukovnih nastavnika i mentora o današnjim učenicima srednjih strukovnih škola. Provedena su 24 intervjua s nastavnicima strukovnih predmeta ($n = 14$) i mentorima ($n = 10$) u 14 različitim strukovnih škola u Hrvatskoj. Tematskom analizom odgovorili smo na 3 glavna pitanja: tko je novi učenik strukovne škole, kako je raditi s njime i koliko je pripremljen za svijet rada. Rezultati su pokazali kako današnje učenike strukovnih škola obilježava ograničena karijerna zrelost i sklonost davanju prioriteta kratkoročnim ciljevima. Nastavnici ističu kako njihove izbore oblikuju roditeljski utjecaji, vršnjaci i društvene mreže. Opisali su ih kao visoko svjesne svojih prava i spremne za propitivanje autoriteta, što može razvijati neovisnost, ali i izazvati otpor prema pravilima. S obzirom na ove specifičnosti, smatraju kako rad s ovim učenicima zahtijeva fleksibilnost, strpljenje i podržavajuće odnose. Naglasili su važnost djelovanja nastavnika kao životnih mentora, balansirajući autonomiju s disciplinom te održavanje angažiranosti kroz priznanje i izlaganje učenika stvarnim radnim kontekstima. Smatraju da učenici pokazuju snažnu želju za praktičnim, smislenim radom, osobito kada mogu vidjeti opipljive rezultate vlastitog truda. Što se tiče zapošljivosti, slika je mješovita: dok manjak radne snage u određenim strukama olakšava zaposlenje motiviranim učenicima, drugi nailaze na prepreke poput nedostatnih vještina, niskog samopouzdanja ili orijentacije prema bržoj zaradi van struke. Nastavnici pridaju školi važnu ulogu; snažna stručna praksa, odgovarajući resursi i predano mentorstvo mogli bi otvoriti bolje puteve do zapošljavanja, a nedostatna praksa i neadekvatno vodstvo dovode do rizika da učenici ostanu nespremni. Unatoč tim izazovima, nastavnici su izrazili optimizam u pogledu potencijala učenika. Naglasili su da uspjeh manje ovisi o savršenoj pripremi, a više o stavu i upornosti. Ističu da svi mogu naći posao ako su spremni učiti: „Ne mora puno znati, samo da je dobar, da hoće raditi, da hoće učiti.“ Ukupno gledano, perspektive nastavnika i mentora nude uravnotežen pogled - svjesni su izazova, ali prepoznaju i prilike za uspješni profesionalni razvoj učenika.

Ključne riječi: strukovno obrazovanje, intervju, strukovni nastavnici, mentori

PREDSTAVLJANJE TESTA PERCEPTIVNIH SPOSOBNOSTI

Zdeslava Udovičić, Ivana Svetina Leš, Tvrtko Maras

Psihologijski centar Intelekt, Split

✉ tvrtko.maras@icloud.com

Suočeni s potrebom standardizacije postojećih testova perceptivnih sposobnosti, pristupili smo izradi testa radnog naziva MTI-op koji bi trebao unaprijediti osobine vrlo kvalitetnog, ali davno razvijenog testa BTI-ob. Autori testa su Tvrtko Maras (priprema čestica i grafički dizajn), Zdeslava Udovičić i Ivana Svetina Leš koje su provele preliminarno ispitivanje osobina testa, a u nastavku razvoja testa zajedno s Tvrtkom Marasom bavit će se postupkom standardizacije. Naši su ciljevi u prvom redu bili usmjereni na nešto veću osjetljivost u rasponu od malo iznadprosječnih do ispodprosječnih rezultata ispitanika, ekonomičnu primjenu i izradu testnih materijala. Prema našim iskustvima, BTI-ob je pretežno rješavan prilično ispod polovice zadataka, list za odgovore nije pretjerano pregledan i jasan ispitanicima, a zadaci su raspoređeni na dvije stranice, od kojih se druga mora okrenuti po završetku rada na prvoj. Također, stupci nisu podijeljeni po stranicama, što zna zbuniti ispitanike. Naš test kompletiran je na jednom A3 listu papira zajedno s podacima o ispitaniku, ima nešto smanjeni broj čestica za detekciju (50), a prema nalazima s prvih stotinjak ispitanika, normirat ćemo ga s dopuštenih osam minuta rada za ispitanika. Time zadržavamo ekonomičnu (kratku) primjenu, dajemo ispitaniku malo više vremena da se navikne na zadatak i podižemo osjetljivost u navedenom rasponu. Preliminarnih stotinjak ispitanika rješavalo je test bez vremenskih ograničenja, dok ne pronade svih 50 itema, a prikazani rezultati odnose se na distribucije vremena odgovaranja, distribucije točnosti odgovora, spolne razlike i naše smjernice za primjenu testa. Prosječno vrijeme rješavanja testa je 791/743 sekunde a prosječan broj točnih odgovora 44.4/45 dok je prosječna starost 38.1/36 godina (aritmetička sredina/medijan). U preliminarnom ispitivanju je sudjelovalo 19 ženskih (20 %) i 78 muških (80 %) ispitanika.

Ključne riječi: medicina rada, perceptivne sposobnosti, percepcija, test perceptivnih sposobnosti

AUTONOMNA MOTIVACIJA I EMOCIONALNI DISTRES KAO PREDIKTORI ZADOVOLJSTVA POSLOM: PRIMJENA TEORIJE SAMOODREĐENJA U VISOKOM OBRAZOVANJU

Tena Velki, Boštjan Žvanut, Maja Frencl Žvanut

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Osijek

✉ tena.velki@gmail.com

Zadovoljstvo poslom zaposlenika u visokom obrazovanju ključno je za održivost i kvalitetu akademskog rada, a sve se više naglašava potreba za integracijom psiholoških čimbenika u istraživanje radne dobrobiti. U ovom radu ispitana je uloga autonomne motivacije, utemeljene na Teoriji samoodređenja, u predviđanju zadovoljstva poslom, uz razmatranje emocionalnog distresa (depresije, anksioznosti i stresa) kao potencijalnih medijatora. U istraživanju je sudjelovalo 105 zaposlenika različitih sastavnica dvaju sveučilišta (33 % Sveučilišta Primorska u Sloveniji i 67 % Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku). Sudionici su većinom bile žene (70 %), a prosječni radni staž iznosio je $M = 2.27$ godina ($sd = 10.15$). Online putem su popunili Multidimenzionalne skale radne motivacije (MWMS), Skale depresije, anksioznosti i stresa (DASS-9) te Indeks zadovoljstva poslom (IJS), na odgovarajućem jeziku, hrvatskom ili slovenskom. Podaci su analizirani metodom strukturalnog modeliranja (SEM). Rezultati medijacijske analize su pokazali da viša razina autonomne motivacije značajno doprinosi zadovoljstvu poslom, kako izravno ($\beta = 0.396$, $p < 0.001$), tako i posredno putem emocionalnog distresa (ukupni učinak: $\beta = 0.488$, $p < 0.001$). Posebno se depresija pokazala značajnim djelomičnim medijatorom ($\beta = 0.139$, $p = 0.033$), pri čemu viša razina autonomne motivacije predviđa nižu razinu depresije ($\beta = -0.498$, $p < 0.001$), a niža razina depresija više zadovoljstvo poslom ($\beta = -0.279$, $p = 0.023$). Anksioznost i stres imali su slabije i neznačajne posredničke učinke. Model je objasnio 30.5 % varijance zadovoljstva poslom, a visoke korelacije između komponenti emocionalnog distresa upućuju na njihovu međusobnu isprepletenost. Dobiveni nalazi upućuju na to da zadovoljstvo poslom nije isključivo rezultat vanjskih uvjeta rada, već u značajnoj mjeri proizlazi iz unutarnjih psiholoških faktora, poput motivacije i emocionalne stabilnosti. U tom smislu, psihološka dobrobit djelatnika i organizacijske intervencije usmjerene na razvoj intrinzične motivacije, smanjenje depresivnih simptoma i poticanje emocionalne otpornosti mogu imati značajan učinak na ukupno radno zadovoljstvo i funkcionalnost pojedinaca u radnom okruženju. U konačnici, rezultati naglašavaju potrebu za holističkim pristupom u organizacijskom i obrazovnom kontekstu, gdje se uz profesionalni razvoj podjednako važnim smatraju i individualne psihološke karakteristike zaposlenika u visokom obrazovanju.

Ključne riječi: autonomna motivacija, teorija samoodređenja, zadovoljstvo poslom, emocionalni distres, visoko obrazovanje

PREPOZNAVANJE IZVORA STRESA ODGOJITELJA S CILJEM RAZVOJA STRATEGIJA ZA JAČANJE NJIHOVE PSIHOLOŠKE OTPORNOSTI

Sanja Vuletin

Dječji vrtić "Gajnice", Zagreb

✉ sanja.jozic@yahoo.com

U skladu sa suvremenim načinom života, svakodnevno svjedočimo sve većim izazovima u radu odgojitelja. Oni uključuju izlaganje emocionalnim, fizičkim i organizacijskim zahtjevima što može dovesti do pojave stresa koji negativno utječe na kvalitetu odgojno – obrazovnog rada s djecom, ali i na mentalno i fizičko zdravlje samih odgojitelja. Prepoznavanje i analiza izvora stresa ključni su koraci za razvoj strategija suočavanja i stvaranje zdravog radnog okruženja. U izlaganju će biti prezentirani nalazi istraživanju u kojem je sudjelovalo 56 odgojitelja Dječjeg vrtića „Gajnice“. Za potrebe istraživanja koristila se Skala procjene stresa na poslu odgojitelja (Živčić-Bećirević i Smojver-Ažić, 2005). Skalom su opisane situacije s kojima se odgojitelji svakodnevno susreću te su morali procijeniti u kojoj je mjeri određena situacija za njih stresna. Nalazi upućuju da najveći intenzitet stresa kod odgojitelja izazivaju problematična ponašanja djece i konfliktne situacije s roditeljima. Proces osvještavanja izvora stresa polazna je točka za jačanje psihološke otpornosti odnosno sposobnosti da se u izazovnim situacijama očuva unutarnja stabilnost, ostvari pozitivna prilagodba na situaciju i pronađu konstruktivna rješenja. Temeljem rezultata istraživanja osmišljene su preventivne strategije i konkretne intervencije s ciljem jačanja psihološke otpornosti odgojitelja koje će biti prikazane u izlaganju, a implementirane su kao aktivne mjere za zaštitu od stresa i sagorijevanja. Dugoročno, držimo da to doprinosi većem zadovoljstvu poslom, boljem funkcioniranju u timu i kvalitetnijem odgojno-obrazovnom radu s djecom.

Ključne riječi: stres, odgojitelj, rani i predškolski odgoj

PROVJERA METRIJSKIH KARAKTERISTIKA HRVATSKE VERZIJE UPITNIKA "BIG FIVE ASPECT SCALES" (BFAS)

Dora Zorić, Iva Sofija Miloš

Selekcija d.o.o., Split

✉ dorazoric11@gmail.com

Petofaktorski model ličnosti jedan je od najčešće istraživanih i primjenjivanih modela u psihologiji ličnosti, a upitnik Big Five Aspect Scales (BFAS) predstavlja popularan instrument kojim se pet osnovnih domena ličnosti dodatno raščlanjuje na po dva aspekta. Ova hijerarhijska struktura upitnika omogućuje detaljniji uvid u individualne razlike i preciznije predviđanje različitih životnih i radnih ishoda. Zbog svoje primjenjivosti i psihometrijske kvalitete, upitnik je adaptiran i na hrvatski jezik, a cilj ovog rada je prikazati neke metrijske karakteristike hrvatske verzije upitnika BFAS. Instrument od 100 tvrdnji primijenjen je putem platforme online.selekcija.hr na velikom uzorku odraslih ispitanika iz radne populacije. Nizom konfirmatornih faktorskih analiza utvrđeno je općenito dobro pristajanje podataka očekivanoj strukturi domena i aspekata, uz manja teorijski opravdana odstupanja. Analizom pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije utvrđeni su koeficijenti u rasponu od prihvatljivih do visokih, dok su provjerom korelacija s drugim (petofaktorskim) upitnicima ličnosti utvrđeni logični nalazi koji govore u prilog konvergentno-divergentnoj valjanosti upitnika. Radi boljeg razumijevanja, upitnik je primijenjen u paru s još nekim mjerama ličnosti i motiva, a nalazi ukazuju na očekivane obrasce povezanosti među mjerama koje zahvaćaju sličnije konstrukte. Uz to, dodatni prilog valjanosti instrumenta utvrđen je i testiranjem efekata spola i dobi na postignuće na pojedinim skalama, a budući da je upitnik primijenjen na velikom uzorku ispitanika, definirane su norme koje uzimaju u obzir značajna socio-demografska obilježja, prilagođene selekcijskim situacijama. Dakle, validacijom hrvatske verzije upitnika utvrđeni su nalazi koji govore u prilog njegovoj valjanosti i primjenjivosti u situacijama potrebe za procjenom ličnosti. Sukladno tome, dostupan je u platformi online.selekcija.hr za različite situacije organizacijskih procjena.

Ključne riječi: ličnost, Big Five Aspect Scales, BFAS, pouzdanost, valjanost

DRAMA U RAZREDU – PUT PREMA PSIHOLOŠKOJ OTPORNOSTI

Tatjana Žižek

Centar za odgoj i obrazovanje Čakovec, Čakovec

Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb

✉ psihotanja@gmail.com

Primjena dramskih tehnika u školi može jačati psihološku otpornost djece jer im omogućava siguran prostor za izražavanje emocija. Djeca kroz igru uloga, improvizaciju i simboličku igru mogu izraziti strahove, tjeskobe i frustracije na simboličan i zaštićen način. Time se smanjuje emocionalna napetost i potiče emocionalna pismenost. Utječe i na njihov razvoj samopouzdanja i osjećaja kontrole kroz preuzimanje uloga u kojima vježbaju donošenje odluka i preuzimanje inicijative. Uče se i strategije suočavanja kroz simboličke situacije kada djeca u dramskim scenarijima vježbaju kako reagirati u stresnim ili konfliktnim situacijama te kroz igru uče da postoji više rješenja i da su pogreške prilika za rast. Razvija se empatija i socijalna povezanost jer igrajući različite uloge, djeca se stavljaju u „tuđe cipele“, što potiče razumijevanje i suosjećanje. Somatske tehnike (rad s tijelom, ritam, pokret) pomažu djeci da osvijeste i reguliraju fiziološke reakcije na stres. Kroz pokret se oslobađa napetost i jača povezanost tijela i emocija. Koristeći kreativnost kao alat za reinterpetaciju stvarnosti djeca kroz dramu uče da mogu „preoblikovati“ priču — što je izravna paralela s kognitivnim preoblikovanjem, važnom strategijom suočavanja. To im pomaže da izazove ne vide kao prijetnju, već kao priliku za učenje. U izlaganju će biti prikazane i praktične vještine korištenja kazališnih metoda poput improvizacije, somatskih tehnika, pripovijedanja i igranja uloga koje mogu učionicu pretvoriti u prostor učenja, suradnje i osobnog razvoja. Poseban naglasak stavljen je na emocionalnu regulaciju i timsku koheziju kroz kreativne tehnike, s ciljem osnaživanja učenika, posebice onih s teškoćama u razvoju (npr. ADHD, poremećaji iz spektra autizma). Školski psiholozi mogu doprinosti razvoju otpornosti kod učenika kroz iskustveno učenje te poticati učitelje na primjenu dramskih tehnika u svakodnevnoj nastavi. Ovom temom se intenzivno bavimo u sklopu školskog Erasmus+ projekta: Design Your Creativity: Dizajnom, umjetnošću i digitalnim vještinama do transformacije škole.

Ključne riječi: psihološka otpornost, dramske tehnike, inkluzivno obrazovanje

INSTAGRAM VS. REALITY: JE LI ZADOVOLJSTVO IZGLEDOM KOD SREDNJOŠKOLACA OBLIKOVANO NJIHOVIM INSTAGRAM STORYIMA?

Ana Žulec Ivanković, Marina Merkaš, Tamara Martinac Dorčić

Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb

✉ azulec@unicath.hr

Dosadašnja istraživanja pokazuju da medijski sadržaji usmjereni na ideale ljepote mogu nepovoljno utjecati na zadovoljstvo izgledom adolescenata. Društvene mreže, a među njima osobito Instagram, ističu se kao važan kontekst u kojem adolescenti dolaze u doticaj s prikazima tijela i izgleda svojih vršnjaka i slavni osoba. Istraživanje, provedeno u sklopu doktorske disertacije „Povezanost korištenja Instagrama i zadovoljstva izgledom kod adolescenata: provjera metodom uzorkovanja iskustva“, za cilj je imalo utvrditi na koji način prikazi ljudi, odnosno fotografije i videozapisi koji prikazuju ljude na Instagram priča djeluju na trenutno zadovoljstvo izgledom kod srednjoškolaca u Hrvatskoj. U istraživanju je sudjelovalo 125 učenika srednjih škola, prosječne dobi 16.53 godina, koji su tijekom 10 dana, 4 puta dnevno, ispunjavali dnevne upitnike putem aplikacije ExpiWell. Podatci su prikupljeni metodom uzorkovanja iskustava. Dnevnim upitnikom ispitivan je pregledani sadržaj na Instagram priča, usporedba vlastitog izgleda s izgledom osobe na Instagram priča te trenutno zadovoljstvo izgledom. Rezultati višerazinskog modeliranja pokazali su kako prikazi ljudi ne doprinose značajno promjeni u trenutnom zadovoljstvu izgledom, no usporedba s prikazima ljudi značajno doprinosi smanjenju trenutnog zadovoljstva. Analizom je utvrđeno kako je dobiveni efekt usporedbe izgleda značajno snažniji kod mlađih srednjoškolaca u odnosu na starije. Dobiveni rezultati ukazuju na potrebu istraživanja grupnih i individualnih efekata koje sadržaj na društvenim mrežama ima na svakodnevno funkcioniranje mladih u Hrvatskoj.

Ključne riječi: adolescenti, Instagram, zadovoljstvo izgledom, višerazinsko modeliranje, socijalna usporedba

POVEZANOST KORIŠTENJA ALATA UMJETNE INTELIGENCIJE I NEKIH POKAZATELJA DOBROBITI KOD UČENIKA OSNOVNIH I SREDNJIH ŠKOLA U HRVATSKOJ

**Ana Žulec Ivanković, Marina Merkaš, Mario Pandžić, Lana Batinić,
Matea Bodrožić Selak, Ana Haramina, Marija Šakić Velić,
Lana Ciboci Perša, Klara Bilić, Jasminka Maravić**
Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb
✉ azulec@unicath.hr

Umjetna inteligencija (UI) je sveprisutna u svakodnevnom životu djece i mladih u Hrvatskoj. Postoji značajan nedostatak istraživanja koja ispituju odnos korištenja UI i različitih pokazatelja dobrobiti kod djece i mladih. U ovom radu ispituje se povezanost između korištenja alata UI, UI pismenosti i pokazatelja psihološke dobrobiti kod djece i mladih u Hrvatskoj. Istraživanje je provedeno u okviru projekta Hrvatske akademske i istraživačke mreže - CARNET „Primjena digitalnih tehnologija temeljenih na umjetnoj inteligenciji u obrazovanju – BrAIIn”. Podaci su prikupljeni u 24 osnovne i 22 srednje škole u Hrvatskoj, koristeći kvantitativno-kvalitativni pristup od siječnja do svibnja 2025. godine. Učenici su odgovarali na pitanja o korištenju alata UI i dobrobiti u upitniku konstruiranom za potrebe istraživanja. Rezultati pokazuju kako je češće korištenje alata UI povezano s višom UI pismenosti, problematičnim oblicima korištenja digitalne tehnologije te više percipiranog digitalnog stresa. Rezultati također pokazuju da je viša UI pismenost povezana s više digitalnog stresa, ali i s višim zadovoljstvom životom. Nalazi istraživanja ukazuju na različite obrasce povezanosti istraživanih konstrukata kod učenika osnovnih škola, gimnazija i strukovnih škola. Dobiveni nalazi ukazuju na različite obrasce korištenja i djelovanja UI u životima učenika različitih obrazovnih programa. Spoznaje istraživanja ukazuju na potrebu za sustavnom edukacijom učenika na svim obrazovnim razinama ne samo o odgovornom, etičnom i sigurnom načinu korištenja UI, već i o potencijalnim rizicima s kojima se mogu susresti, kao i načinima smanjenja tih rizika.

Ključne riječi: djeca, mladi, umjetna inteligencija, dobrobit, rizični faktori, zaštitni faktori

POSTER IZLAGANJA

P-1	RODNO SPECIFIČNI IZAZOVI ADHD-a: ISKUSTVA I ULOGA MAJKI ADOLESCENTICA <i>Andreja Bartolac, Dorotea Čevizović</i>	171
P-2	„KAO U FILMU – TEŽAK POČETAK, ALI SRETAN KRAJ“: TIJEK RAZVOJA PSIHOLOŠKE OTPORNOSTI OBITELJI MLADIH S DIJABETESOM TIPA 1 <i>Dorina Brlečić, Andreja Bartolac</i>	172
P-3	VEZA SA STRESOM: KAKO NEPRILAGOĐENI PERFEKCIONIZAM NARUŠAVA POZITIVNO MENTALNO ZDRAVLJE <i>Ena Vujčić, Helena Tomšek, Gorka Vuletić</i>	173
P-4	PRIKAZ ZNANSTVENOG PROJEKTA PRILAGODBA U DJEČJEM VRTIČU: UNAPREĐENJE ODGOJNO-OBRAZOVNE PRAKSE KAO FACILITATORA RANIH PRIJELAZA I DOBROBITI DJECE <i>Sanja Tatalović Vorkapić</i>	174
P-5	KREATIVNIM TEHNIKAMA DO EMOCIONALNE OTPORNOSTI DJECE <i>Matija Cesar, Mirjana Čar Bunčić</i>	175
P-6	DIJETE U PROCESU RASTAVE BRAKA <i>Marija Krip, Silvija Crnković, Lea Diklić</i>	176
P-7	STAVOVI PREMA SKRBI ZA UMIRUĆE PACIJENTE I SAGORIJEVANJE KOD MEDICINSKIH SESTARA/TEHNIČARA <i>Lada Perković, Zrinka Pukljak, Ivana Špruk</i>	177
P-8	ISHODI OPORAVKA BOLESNIKA NAKON PRIMARNE ALOARTROPLASTIKE KUKA I KOLJENA S OBZIROM NA PSIHOSOCIJALNE FAKTORE – PRIKAZ PROJEKTA <i>Ksenija Baždarić, Helena Štrucelj, Zdravko Jotanović, Petar Perić, Mirela Vučković, Kika Vrkljan, Tamara Sinožić, Aleksandra Stevanović</i>	178
P-9	30 GODINA LIGE ZA PREVENCIJU OVISNOSTI <i>Rajka Šore</i>	179
P-10	NEGATIVNO PONAŠANJE TRENERA I IGNORIRANJE BOLI KOD RUKOMETASA <i>Olivera Petrak, Adam Leović</i>	180
P-11	INDIVIDUALIZIRANI PRISTUP SIC-u: PROSPEKTIVNO I RETROSPEKTIVNO MJERENJE <i>Sanda Pletikosić Tončić, Marko Tončić, Rosana Troskot Perić, Goran Hauser, Mladenka Tkalčić</i>	181
P-12	PSIHOLOŠKA PRIPREMA DJECE PREDŠKOLSKE DOBI ZA RADIOTERAPIJU TEMELJENA NA KOGNITIVNO-BIHEVIORALNIM TERAPIJAMA <i>Mateja Dodig, Sara Lulić Kujundžić</i>	182
P-13	STILOVI SUOČAVANJA DJECE I ADOLESCENATA S MALIGNIM BOLESTIMA: PRELIMINARNI NALAZI PILOT ISTRAŽIVANJA ZAVODA ZA PEDIJATRIJSKU ONKOLOGIJU I HEMATOLOGIJU <i>Sara Lulić Kujundžić, Mateja Dodig, Ivana Dumičić</i>	183

P-14	DEPRESIVNOST, ANKSIOZNOST I STRES KOD ADOLESCENATA <i>Davorka Kovačić Borković, Roberta Matković</i>	184
P-15	PERCEPCIJA PSIHOLOGA O VLASTITOJ OTPORNOSTI U KRIZNIM SITUACIJAMA – PREGLED LITERATURE <i>Ljiljana Šapić Kozar, Tena Velki</i>	185
P-16	IZLOŽENOST DIGITALNIM RIZICIMA I OBRASCI KOMUNIKACIJE O UZNEMIRAVANJU U DIGITALNOM OKRUŽENJU MEĐU DJECOM I MLADIMA <i>Matea Bodrožić Selak, Mario Pandžić, Marina Merkaš, Ana Žulec Ivanković, Lovro Knežević, Lana Batinić, Snježana Mališa, Lana Ciboci Perša, Marija Šakić Velić, Ana Haramina, Josip Ježovita</i>	186
P-17	ULOGA VRSTE VEZE I ZAJEDNIČKOG DIJADNOG SUOČAVANJA SA STRESOM U ZADOVOLJSTVU INTIMNOM VEZOM <i>Jelena Bupić</i>	187
P-18	ANALIZA PROGRAMA PREVENCIJE, EDUKACIJE I TRETMANA OBITELJSKOG CENTRA <i>Ksenija Sviben</i>	188
P-19	VETERANSKI CENTAR – SKRB ZA HRVATSKE BRANITELJE I ČLANOVE NJIHOVIH OBITELJI <i>Renata Hašpl, Kristina Kanis Uldrijan, Anamaria Takač</i>	189
P-20	SUHE OČI KAO MOGUĆI POKAZATELJ ANKSIOZNIH POREMEĆAJA <i>Marko Toth, Kristina Perišić</i>	190
P-21	ULOGA OTPORNOSTI U PREDVIĐANJU SAGORIJEVANJA NA POSLU <i>Lea Andreis, Ida Dukić, Maša Tonković Grabovac, Iva Černja Rajter, Krešimir Dabo, Zrinka Greblo Jurakić</i>	191
P-22	RAZLIKE U RADNOJ DOBROBITI ZAPOSLENIKA S FIKSNIM I FLEKSIBILNIM RADNIM VREMENOM <i>Ida Dukić, Lea Andreis, Maša Tonković Grabovac, Iva Černja Rajter, Krešimir Dabo, Zrinka Greblo Jurakić</i>	192
P-23	MOŽEMO LI PROCIJENITI MENTALNO ZDRAVLJE JEDNOM ČESTICOM? <i>Kristina Perišić, Marko Toth</i>	193
P-24	POVEZANOST PSIHOLOŠKE OTPORNOSTI S OSJEĆAJEM POVEZANOSTI S DRUGIMA I DOŽIVLJAVANJEM UGODNIH EMOCIJA <i>Tanja Čotić, Anita Lauri Korajlija</i>	194
P-25	STUDENTSKA PERCEPCIJA ONLINE NASTAVE U VISOKOM OBRAZOVANJU <i>Iva Takšić</i>	195
P-26	DIREKTIVNO PSIHOLOŠKO SAVJETOVANJE U SLUČAJU NASILJA U OBITELJI, U ZAVODU ZA SOCIJALNI RAD - PRIKAZ SLUČAJA <i>Ljiljana Vojnović</i>	196
P-27	VARANJE U AKADEMSKOM KONTEKSTU-IZAZOVI ZLOUPOTREBE MODERNIH TEHNOLOGIJA I UMJETNE INTELIGENCIJE <i>Jasmina Tomašić Humer, Ana Babić Čikeš</i>	197
P-28	TANGO FAKTORA: SPOL, GODINE I OBRAZOVANJE U RITMU ZADOVOLJSTVA POSLOM, TJELESNE AKTIVNOSTI I KVALITETE ŽIVOTA <i>Jozo Dubravac, Renata Barić</i>	198

RODNO SPECIFIČNI IZAZOVI ADHD-a: ISKUSTVA I ULOGA MAJKI ADOLESCENTICA

Andreja Bartolac, Dorotea Čevizović

Zdravstveno veleučilište Zagreb, Zagreb

✉ andreja.bartolac@zvu.hr

Cilj ovog kvalitativnog istraživanja bio je istražiti iskustva majki adolescentnih djevojaka s deficitom pažnje/hiperaktivnim poremećajem (ADHD) kao oblikom neurorazličitosti, uz naglasak na izazove s kojima se susreću u svakodnevnom životu. ADHD u djevojčica često ostaje neprepoznat zbog maskiranja simptoma i netipičnih manifestacija poput internaliziranih simptoma, teškoća s regulacijom pozornosti i kognitivne impulzivnosti (u skladu sa sporijim razvojem izvršnih funkcija), za razliku od stereotipne i uočljive hiperaktivnosti karakteristične za dječake. U istraživanju su korišteni polustrukturirani intervjui sa šest majki adolescentica s ADHD om. Tematskom analizom transkripta prepoznate su ključne teme i obrasci u iskustvima sudionica te je određeno pet tema koje uključuju specifičnu simptomatologiju djevojčica/djevojaka, izazove u organizaciji svakodnevice, iskustvo školovanja, odnos socijalne okoline, stručnjaka i sustava te osobno iskustvo majčinstva. Rezultati ukazuju da dijagnoza često dolazi kasno, najčešće tek u srednjoj školi, uslijed nerazumijevanja i predrasuda okoline koja ne prepoznaje ADHD kod djevojčica „koje ne vise s lusterama“. Majke izvještavaju o brojnim izazovima u svakodnevnom životu: teškoćama u organizaciji obiteljskih obveza, stalnoj potrebi za nadzorom i podrškom, uspostavljenjem rutine te izazovima u školovanju (uloženim naporom u svladavanje gradiva koji nije uvijek proporcionalan školskim ocjenama, narušeno samopouzdanje). Posebno ističu teškoće u socijalnim odnosima adolescentica, povezane s impulzivnošću i otežanim prepoznavanjem socijalnih znakova, što često rezultira nerazumijevanjem i izazovnom socijalnom integracijom. Maskiranje simptoma dodatno otežava prepoznavanje ADHD-a, čineći djevojčice „nevidljivima“ u sustavu. Nedostatak sustavne podrške i nedovoljna edukacija stručnjaka o rodno specifičnim manifestacijama ADHD-a povećavaju teret koji nose ove majke. Rezultati ukazuju na potrebu razvoja rodno prilagođenih dijagnostičkih kriterija, edukacije stručnjaka i šire javnosti te implementacije sustavne podrške kako bi se unaprijedila kvaliteta života adolescentica s ADHD om i njihovih majki, koje često preuzimaju ulogu ključnih zagovornica suočenih s nerazumijevanjem okoline (pa i vlastitih supružnika), roditeljskim stresom te iscrpljenošću emocionalnim i kognitivnim radom.

Ključne riječi: ADHD, djevojke, rodne razlike, neurorazličitost, roditeljski stres

„KAO U FILMU – TEŽAK POČETAK, ALI SRETAN KRAJ“: TIJEK RAZVOJA PSIHOLOŠKE OTPORNOSTI OBITELJI MLADIH S DIJABETESOM TIPA 1

Dorina Brlečić, Andreja Bartolac

Dječji vrtić Medo Brundo, Zagreb

✉ andreja.bartolac@zv.hr

Dijabetes tipa 1 jedna je od najčešćih kroničnih bolesti dječje dobi, s porastom incidencije od 2 – 5 % godišnje, osobito među djecom mlađom od 5 godina. Dijagnoza u djetinjstvu donosi iznenadne promjene i emocionalne izazove za cijelu obitelj. Liječenje zahtijeva kontinuirano praćenje razine glukoze u krvi i primjenu inzulina, što postaje svakodnevna briga roditelja. Cilj ovog rada bio je istražiti kako roditelji i mladi ljudi koji su u djetinjstvu dijagnosticirani s dijabetesom tipa 1 opisuju iskustvo suočavanja s bolešću, prilagodbu svakodnevnom životu te razvoj otpornosti i subjektivni doživljaj kvalitete života u mladenaštvu. Provedeno je kvalitativno istraživanje putem strukturiranog intervjua s 12 sudionika – šest mladih osoba (23–26 godina) kojima je dijabetes dijagnosticiran prije više od 10 godina, te njihovim majkama. Sudionici su govorili o prvim iskustvima nakon dijagnoze, prilagodbama u svakodnevicu, izazovima tijekom adolescencije, podršci okoline i brigama vezanim uz budućnost. Također su procijenili svoju trenutačnu kvalitetu života i reflektirali o čimbenicima koji na nju utječu. Analizom su izdvojena tematska područja: (1) iskustvo dijagnoze, (2) promjene u obitelji, (3) podrška u regulaciji bolesti, (4) odrastanje s dijabetesom i (5) promišljanja o budućnosti. Iako su svakodnevne prilagodbe prisutne, sudionici bolest doživljavaju kao izazov, a ne prepreku. Većina mladih smatra da dijabetes ne narušava njihovu kvalitetu života. Obitelj se ističe kao ključni izvor podrške, osobito u prvim godinama bolesti. Zaključno, roditelji naglašavaju potrebu za ranom i sustavnom psihološkom podrškom, osobito u akutnoj fazi emocionalne prilagodbe. Unatoč početnom šoku, obitelji opisuju niz trenutaka rasta i jačanja kroz zajedništvo, informiranost i podršku. Istraživanje ukazuje na važnost sustavne podrške obiteljima u fazi dijagnoze i prilagodbe, kako bi se omogućio stabilan i kvalitetan život djece/mladih s dijabetesom i njihovih obitelji.

Ključne riječi: diabetes mellitus tip 1, mladi, kvaliteta života, narativno iskustvo, obiteljska podrška

VEZA SA STRESOM: KAKO NEPRILAGOĐENI PERFEKCIONIZAM NARUŠAVA POZITIVNO MENTALNO ZDRAVLJE

Ena Vujčić, Helena Tomšek, Gorka Vuletić

Osnovna škola Franje Krežme Osijek

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet, Osijek

✉ enakantorrr@gmail.com

Postojeća istraživanja pokazuju da neprilagođeni perfekcionizam povećava percipirani stres i narušava aspekte dobrobiti, no većina dokaza obuhvaća samo pojedine dimenzije mentalnog zdravlja, ostavljajući manje jasnim na koji način stres povezan s perfekcionizmom potkopava napredovanje kroz njegove emocionalne, psihološke i socijalne dimenzije. Sve veći broj konceptualnih modela napredovanja polazi od pretpostavke da je pozitivno mentalno zdravlje najbolje shvatiti kao višedimenzionalni fenomen. Ključni instrument razvijen za obuhvaćanje ovog sveobuhvatnog pogleda na pozitivno mentalno zdravlje jest Mental Health Continuum – Short Form (MHC-SF; Keyes, 2002). Stoga je ovo istraživanje usporedilo MHC-SF s klasičnom hijerarhijom ekvivalencije CFA modela, a zatim ugradilo optimalno rješenje u medijacijski SEM, čija zajednička procjena mjernih i strukturnih odnosa jedinstveno obuhvaća zajedničku varijancu među dimenzijama pozitivnog mentalnog zdravlja, istodobno ispitujući prenosi li percipirani stres učinak neprilagođenog perfekcionizma na višedimenzionalno pozitivno mentalno zdravlje.

Koristeći podatke od 555 odraslih osoba iz Hrvatske, proveli smo hijerarhijsku konfirmatornu faktorsku analizu koja je testirala kongeneričke, τ -ekvivalentne i paralelne indikatorske modele za MHC-SF, nakon čega je uslijedio model strukturnih jednadžbi koji je integrirao neprilagođeni perfekcionizam, percipirani stres i faktor pozitivnog mentalnog zdravlja. CFA je potvrdila pretpostavljenu trofaktorsku strukturu; paralelna ograničenja bila su održiva za socijalnu i psihološku dobrobit, dok je emocionalna dobrobit zahtijevala slobodno procijenjena opterećenja.

Naknadni SEM pokazao je da je neprilagođeni perfekcionizam snažno povezan s većim percipiranim stresom, koji je pak predviđao niže pozitivno mentalno zdravlje. Stres je prenosio 40 % ukupnog učinka perfekcionizma, dok je rezidualna izravna putanja ostala značajna. Ovi nalazi ukazuju na to da MHC-SF pruža uglavnom invarijantnu mjeru višedimenzionalne dobrobiti kod odraslih te da stres predstavlja ključni mehanizam putem kojeg perfekcionističke brige potkopavaju napredovanje. Ovo istraživanje daje precizne smjernice za bodovanje korisnicima MHC-SF-a i referentnu točku za mehanizmom vođena ispitivanja, pokazujući da intervencije usmjerene isključivo na stres ostavljaju značajnu izravnu putanju netaknutom te stoga moraju biti dopunjene strategijama koje ublažavaju perfekcionističke kognicije kako bi se postigli puni dobici u napredovanju.

Ključne riječi: pozitivno mentalno zdravlje, neprilagođeni perfekcionizam, percipirani stres

PRIKAZ ZNANSTVENOG PROJEKTA PRILAGODBA U DJEČJEM VRTIĆU: UNAPREĐENJE ODGOJNO-OBRAZOVNE PRAKSE KAO FACILITATORA RANIH PRIJELAZA I DOBROBITI DJECE

Sanja Tatalović Vorkapić

Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet, Rijeka

✉ sanjatv@uniri.hr

Novi sveučilišni znanstveni projekt „Prilagodba u dječjem vrtiću: Unapređenje odgojno-obrazovne prakse kao facilitatora ranih prijelaza i dobrobiti djece“ (Prilagodi_dobro), uniri-iz-25-115 (2025 - 2029), svojevrsni je nastavak prethodnog petogodišnjeg znanstvenog projekta, također financiranog od strane Sveučilišta u Rijeci: „Dobrobit djece u prijelaznim životnim periodima: empirijska provjera ekološko-dinamičkog modela“ (uniri-drustv-18-11), kojim je potvrđen Ekološko-dinamički model prijelaza. No, pored toga, utvrđeno je da postoji značajan nedostatak smjernica za kvalitetnu odgojno-obrazovnu praksu u dijelu organizacije prijelaza i prilagodbe te znanstveno-utemeljenih odgojno-obrazovnih aktivnosti koje bi se provodile tijekom prijelaza djece iz obitelji u jaslice/dječji vrtić u svrhu njihove facilitacije. Stoga je osnovni cilj ovog projekta kreirati smjernice za organizaciju prijelaza i prilagodbe, te integrirane aktivnosti za rad s djecom rane dobi tijekom prijelaza iz obitelji u jaslice/dječji vrtić, i znanstveno testirati njihov učinak na dobrobit djece, te kvalitetu prijelaza i prilagodbe. Kreirane odgojno-obrazovne aktivnosti će obuhvatiti metodičke aspekte glazbe, likovnosti, motorike i pokreta, pričanja priča i slikovnica, unutaršnjeg i vanjskog prostora, prijelaznih objekata, te razvoja privrženosti, prilagodljivosti i odnosa. Nakon izrade aktivnosti, provest će se edukacija za odgojitelje kako bi mogli efikasno primjenjivati kreirane odgojno-obrazovne aktivnosti. Što se tiče znanstvene provjere efikasnosti smjernica kao i primjene odgojno-obrazovnih aktivnosti, planira se primijeniti kvazi-eksperimentalni nacrt. Podaci će se prikupljati iz tri izvora: od odgojitelja, roditelja i same djece. Pored provjere kratkoročnog efekta odgojno-obrazovnih aktivnosti na kvalitetu prijelaza i prilagodbe djece u dječjem vrtiću, provest će se dva uzastopna mjerenja iste djece (longitudinalno praćenje) kako bi se ispitao dugoročni efekt organizacije i aktivnosti za olakšane prijelaze i prilagodbe u jaslicama/dječjem vrtiću na dobrobit djece. Doprinos projekta vidljiv je u novim znanstvenim spoznajama, širenju internacionalizacije, unapređenju odgojno-obrazovne prakse i studijskih programa, te društva u cjelini, a održivost rezultata projekta osigurat će se kreiranjem programa cjeloživotnog učenja za odgojitelje.

Ključne riječi: dječji vrtići, dobrobit djece, odgojno-obrazovne aktivnosti, prijelazi, prilagodba, rani i predškolski odgoj i obrazovanje

KREATIVNIM TEHNIKAMA DO EMOCIONALNE OTPORNOSTI DJECE

Matija Cesar, Mirjana Čar Bunčić

Centar za pružanje usluga u zajednici Lipik, Lipik

✉ matija.cesar@socskrb.hr

Pružanje podrške djeci koja su izdvojena iz primarne obitelji i smještena u ustanovu socijalne skrbi podrazumijeva kontinuirani rad na jačanju njihove emocionalne otpornosti. Kako će dijete reagirati na čitav niz promjena nastalih izdvajanjem iz primarne obitelji ne ovisi samo o vanjskim čimbenicima nego i o njihovim unutarnjim kapacitetima. Da bi kod djece poticali pozitivnu emocionalnu prilagodbu, osnažili i ojačali dostupne mehanizme i kapacitete te usvojili nove i djelotvornije vještine jedan od alata je i korištenje kreativnih tehnika u individualnom i grupnom radu. Kreativnim tehnikama kroz interakciju djeteta i stručnjaka potičemo, između ostalog, i razvoj osjećaja sigurnosti, povezanosti, prihvaćanja i povjerenja. Na temelju rada s korisnicima na području suočavanja s emocijama, a s naglaskom na prepoznavanje, izražavanje, prihvaćanje i upravljanje emocijom ljutnje osmišljena je interaktivna igra „Pomozi Miri da se smiri“. Ova interaktivna kreativna igra ima psihoedukativnu i terapijsku namjenu, potiče stjecanje uvida u izvore i znakove ljutnje, potiče verbalizaciju iskustava i emocija, razvoj svijesti o svojim emocijama, usvajanje novih strategija suočavanja s poteškoćama, i time osnažuje temelje na kojima se gradi regulacija emocija. Cilj ovog postera je kratki prikaz doprinosa osmišljene kreativne tehnike kao alata za jačanje emocionalne otpornosti djece koja odrastaju u ustanovi socijalne skrbi. U neposrednoj primjeni pokazala se prihvaćena od strane djece i mladih uz pozitivne promjene na planu samoregulacije njihovih emocija. Zaključno, emocionalna otpornost nije konstanta nego je podložna promjenama, a kreativni psihoeduktivni alati za zapravo izvori na kojima se pozitivne promjene stvaraju i nadograđuju.

Ključne riječi: smještaj u ustanovu socijalne skrbi, kreativne tehnike, emocionalna otpornost

DIJETE U PROCESU RASTAVE BRAKA

Marija Krip, Silvija Crnković, Lea Diklić

Opća županijska bolnica Požega, Požega

✉ marija.krip@gmail.com

Razvod braka smatra se jednim od najstresnijih životnih događaja, a u većini slučajeva ne nastupa naglo nego je postupan proces, koji tijekom svog trajanja ostavlja brojne psihološke posljedice, ne samo za partnere u procesu rastave, nego i za obitelj u cjelini. Nažalost, značajnim promjenama obiteljske dinamike, koje su popraćene velikim stresom i različitim emocionalnim reakcijama, izložena su upravo djeca. Kakve će moguće posljedice razvod braka imati za djecu ovisi o brojnim faktorima. Proces razvoda je vrijeme kada su roditelji često usmjereni na sebe, svoju bol, povrijeđenost i nezadovoljstvo, a djeca se tijekom tog procesa nose s nizom negativnih emocija jer je razvod roditelja van njihove kontrole, nepredvidivog je trajanja i ishoda. Često djeci nedostaju informacije, vještine i podrška za prevladavanje ove teške situacije. Djeca u svakom razvojnom razdoblju različito reagiraju i doživljavaju razvod roditelja. Iako je razdvajanje vrlo stresno za djecu te se percipira kao gubitak, potrebno je naglasiti da se razvod obično događa nakon kronično nesretnog braka u kojemu su nerijetko djeca patila. Upravo kronični sukobi u obitelji mogu biti uzrok emocionalnih problema djeteta, prije nego razvod sam po sebi. Istraživanja su pokazala da nesretne cjelovite obitelji proizvode više poteškoća kod djece (npr. lošiju sliku o sebi) nego mirno razvedene obitelji. Percepcija razvoda kao gubitka može kod djece potaknuti proces tugovanja koji se manifestira kroz sljedeće faze: negiranje, ljutnju, pregovaranje, depresiju i prihvaćanje. Navedene faze tugovanja moguće je da se ne odvijaju pravilnim redoslijedom i njihovo trajanje ovisi o specifičnostima djeteta i okolinskim faktorima. Cilj ovog rada je prikazati moguće psihološke posljedice razvoda na primjeru dvoje djece iz iste obitelji te kako su različite emocionalne i ponašajne reakcije moguće tijekom razvoda roditelja ovisno o dobi, spolu, redoslijedu rođenja ili temperamentu djeteta. Nadalje, ovaj rad navest će i neke od aktivnosti koje stručnjaci koriste i preporučaju kako bi dijete pravilno prošlo kroz razvod, izražavajući svoje emocije, a ne potiskujući ih, s ciljem proširivanja spoznaja o ovoj temi i promicanjem optimalnih mogućnosti za pomoć djeci, uz adekvatan pristup i metode koje se u odnosu s djecom mogu koristiti.

Ključne riječi: razvod braka, djeca, emocionalne poteškoće, psihološka podrška

STAVOVI PREMA SKRBI ZA UMIRUĆE PACIJENTE I SAGORIJEVANJE KOD MEDICINSKIH SESTARA/TEHNIČARA

Lada Perković, Zrinka Pukljak, Ivana Špruk

Zdravstveno veleučilište Zagreb, Zagreb

✉ lada.perkovic@zvu.hr

Suočavanje s umiranjem i smrću pacijenata može za medicinske sestre predstavljati snažan stresor koji, u određenim okolnostima, prerasta u kriznu situaciju, zbog čega su adekvatne psihološke intervencije i edukacija ključne kako bi se preveniralo sagorijevanje te poticao razvoj psihološke otpornosti i zdravih mehanizama suočavanja. Cilj istraživanja je ispitati odnos između stavova medicinskih sestara/tehničara prema skrbi za umiruće pacijente i sagorijevanja na poslu te provjeriti postoje li razlike u ispitivanim varijablama s obzirom na neka socio-demografska obilježja sudionika, izloženost smrti pacijenata (tijekom COVID pandemije i općenito) i edukaciju iz palijativne skrbi. Podaci su prikupljeni online anketom od 100 medicinskih sestara i tehničara, zaposlenih ponajviše na različitim bolničkim odjelima diljem Hrvatske koji imaju iskustvo skrbi za umirućeg pacijenta. Anketa se sastojala od Frommeltovog upitnika stavova prema skrbi za umiruće i Oldenburškog upitnika sagorijevanja te dodatnih pitanja sastavljenih za potrebe istraživanja. Rezultati pokazuju kako sudionici imaju relativno pozitivne stavove prema skrbi za umiruće. Simptomi sagorijevanja nisu jako izraženi, a sudionici u većoj mjeri doživljavaju iscrpljenost nego otuđenost. Potencijalno rizični čimbenici za sagorijevanje su češća izloženost smrti pacijenata općenito i tijekom COVID pandemije i roditeljstvo. Potencijalno zaštitni čimbenici su dužina radnog staža i edukacija iz palijative koja je ujedno povezana i s pozitivnijim stavovima prema skrbi za umiruće pacijente. 81 % sudionika izjavljuje kako nisu prošli nikakvu edukaciju iz palijativne skrbi. Nije potvrđena hipoteza o značajnoj povezanosti sagorijevanja i stavova prema skrbi za umiruće kod medicinskih sestara/tehničara. Jedna od bitnih implikacija ovog rada je potreba za kontinuiranom edukacijom i psihološkom podrškom za medicinske sestre i tehničare koji se suočavaju sa smrću pacijenata. Edukacija bi trebala uključivati ne samo tehničke aspekte njege nego i tehnike suočavanja sa stresom i strategije samozaštite. Implementacija preporučenih mjera može dovesti do poboljšanja kompetencija i dobrobiti i medicinskog osoblja i pacijenata.

Ključne riječi: sagorijevanje, palijativna skrb, stavovi, medicinske sestre

ISHODI OPORAVKA BOLESNIKA NAKON PRIMARNE ALOARTROPLASTIKE KUKA I KOLJENA S OBZIROM NA PSIHOSOCIJALNE FAKTORE - PRIKAZ PROJEKTA

**Ksenija Baždarić, Helena Štrucelj, Zdravko Jotanović, Petar Perić,
Mirela Vučković, Kika Vrkljan, Tamara Sinožić, Aleksandra Stevanović**

Sveučilište u Rijeci, Fakultet zdravstvenih studija, Katedra za temeljne
medicinske znanosti, Rijeka

✉ ksenija.bazdaric@uniri.hr

Niže razine kvalitete života i mentalnog zdravlja bolesnika mogu biti povezane s negativnim ishodima elektivnih ortopedskih operacija, većim brojem komplikacija i višom razinom boli koje posljedično odgađaju povratak bolesnika na posao ili svakodnevnim aktivnostima. Iako elektivni operativni zahvat kuka značajno poboljšava kvalitetu života većine bolesnika dio bolesnika s artoplastijom kuka i koljena, prema podacima iz sustavnog pregleda čak 16 %, osjeća perzistirajuću postoperacijsku bol koja nije u skladu s objektivnim radiografskim/kirurškim nalazima. Trećina bolesnika s osteoartritisom kuka, većinom starijih osoba, ograničava se u aktivnostima. Autori sustavnog pregleda o povezanosti psihosocijalnih i kontekstualnih faktora s aktivnošću nakon elektivne operacije kuka zaključuju kako je jedino preoperativnu anksioznost moguće povezati s lošijim ishodima dok ostale faktore (depresivnost, katastrofizacija boli, preoperativna bol, itd.) još treba ispitati, a pogotovo kroz duže praćenje). Istraživanja koja bi sustavno povezivala ishode elektivnih operacija aloartroplastike kuka i koljena – primarno bol i psihosocijalne rizike (anksioznost, depresivnost, PTSP) te neke osobine ličnosti (npr. optimizam, uvjerenja o kontroli i općoj samoučinkovitosti) kroz duži period praćenja (više od 1. g.) nisu pronađena kao ni istraživanja mentalnog zdravlja ortopedskih bolesnika u RH. Stoga je cilj ovog interdisciplinarnog projekta (PsiOpAl) UNIRI za iskusne znanstvenike (Mehanizam za oporavak i otpornost) izmjeriti ishode elektivnih ortopedskih operativnih zahvata (artoplastika kuka i koljena) nakon 2 godine i povezati ih s prijeoperacijskim i postoperativnim psihosocijalnim faktorima i osobinama ličnosti i razviti preporuke koje mogu pomoći bolesnicima i zdravstvenim djelatnicima za smanjenje post-operativne boli i drugih negativnih ishoda povezanih s mentalnim zdravljem. Ciljevi koji će se ostvarivati: 1. godina – oblikovati instrumentarij, prikupiti bolesnike koji će sudjelovati u istraživanju te početak preoperativnog mjerenja; 2. i 3. godina – ispitivanje ishoda operativnog liječenja, 3. godina - razvoj preporuka za postupanje s bolesnicima s rizikom za razvoj mentalnih poteškoća nakon operativnog ortopedskog zahvata za bolesnike i zdravstvene djelatnike.

Ključne riječi: anksioznost, bol, depresivnost, mentalno zdravlje, psihosocijalni faktori, PTSP, operativni zahvat

30 GODINA LIGE ZA PREVENCIJU OVISNOSTI

Rajka Šore

Liga za prevenciju ovisnosti, Split

✉ rajkasore@gmail.com

Liga za prevenciju ovisnosti djeluje od 1995. godine kao stručna i građanska organizacija usmjerena unapređenju kvalitete života pojedinaca, obitelji i zajednice. Kroz tri desetljeća kontinuiranog rada razvijen je multidisciplinarni pristup prevenciji i tretmanu ovisnosti, temeljen na načelima humanosti, stručnosti, profesionalnosti i zajedništva. Polazimo od stava da je svaka ovisnost neuspješan pokušaj ublažavanja emocionalne boli, a ne moralni neuspjeh, te da svatko ima potencijal za osobni rast i promjenu. Naša vizija je: Proaktivni i odgovorni pojedinci u društvu jednakih mogućnosti. Liga razvija i provodi programe usmjerene na: Prevenciju rizičnih ponašanja (univerzalnu, selektivnu i indiciranu); Socijalno uključivanje ranjivih skupina (mladi s problemima u ponašanju, ovisnici, rehabilitirani ovisnici i bivši zatvorenici); Razvoj volonterstva mladih; Edukaciju stručnjaka i građana u području mentalnog zdravlja, odgoja i pomoći u zajednici. Naš cilj je osnažiti pojedince i zajednice kako bi prepoznali, razumjeli i učinkovito odgovarali na izazove suvremenih oblika ovisnosti. U provedbi aktivnosti naglasak je na integriranom modelu rada koji uključuje: savjetodavni, terapijski i edukativni rad, razvoj životnih i roditeljskih vještina, socijalno mentorstvo i podršku u zapošljavanju, suradnju s obrazovnim, zdravstvenim i socijalnim institucijama, volontiranje kao alat osobnog i društvenog razvoja. Liga njeguje partnerski pristup korisnicima, potičući samorefleksiju, odgovornost i autentičnost. Tijekom 30 godina djelovanja, Liga je izgradila prepoznatljiv model rada koji povezuje stručnu praksu, edukaciju i građanski angažman. Rezultati se ogledaju u trajnom doprinosu razvoju lokalne zajednice, jačanju socijalne kohezije i smanjenju stigme prema osobama pogođenima problemima ovisnosti. Trideset godina rada Lige simbolizira posvećenost ljudima, zajedništvu i promicanju društva jednakih mogućnosti. Naša misija ostaje ista: Unaprjeđivati kvalitetu života u zajednici, osnaživanjem, društvenim uključivanjem i zagovaranjem interesa osoba u nepovoljnom položaju.

Ključne riječi: prevencija, ovisnost, mentalno zdravlje, zajednica

NEGATIVNO PONAŠANJE TRENERA I IGNORIRANJE BOLI KOD RUKOMETAŠA

Olivera Petrak, Adam Leović

Zdravstveno veleučilište Zagreb, Zagreb

✉ olivera.petrak@zvu.hr

Ozljede su postale neizostavni dio suvremenog sporta, bilo da je riječ o profesionalnom ili rekreativnom bavljenju. Rukomet se ubraja među grublje sportove jer zahtijeva brze promjene smjera, učestale fizičke kontakte među igračima i intenzivne tjelesne napore, zbog čega je rizik od ozljeda izrazito velik. Sportaši ih nerijetko nastoje zanemariti kako bi nastavili s treninzima ili natjecanjima, pri čemu profesionalci trpe još veći pritisak – od trenera, ugovora, sponzora, suigrača, navijača, pa čak i obitelji. Zbog toga bol koja ukazuje na preopterećenje ili ozljedu nerijetko prihvaćaju kao sastavni dio sporta. Takav odnos može dovesti do ozbiljnijih komplikacija i dugoročnih posljedica za zdravlje sportaša. Treneri imaju višestruku ulogu, od pripreme za utakmice do psihološke i motivacijske podrške. Negativna ponašanja trenera, poput vrijeđanja, pritisaka da se postigne uspješan rezultat po svaku cijenu ili umanjivanja ozbiljnosti ozljeda, mogu doprinijeti stvaranju toksičnog sportskog okruženja. Stoga je cilj ovoga istraživanja bio ispitati u kojoj mjeri su rukometaši i rukometašice skloni ignoriranju boli, koji su najčešći razlozi ignoriranja boli, kao i postoji li povezanost negativnih oblika ponašanja trenera i ignoriranja boli. U istraživanju je sudjelovalo 27 (55.1 %) rukometaša i 22 (44.9 %) rukometašice u ukupnom uzorku od 49 sudionika s područja grada Poreča. Prosječna dob ispitanika iznosi 21.08 i kreće se u rasponu od 16 do 35 godina, te je najviše ispitanika u dobi od 20 godina. Ispitanici su anonimno ispunjavali Skalu ignoriranja boli autorica Krka i Petrak s četiri subskale: slika o sebi, želja za uspjehom, bol kao sastavni dio sporta i umanjivanje boli, te Upitnik negativnog ponašanja trenera autorica Greblo Jurakić i Keresteš, uz dodatna pitanja vezana za njihov sportski režim. Rezultati pokazuju kako prosječni intenzitet boli u posljednja tri mjeseca iznosi 6, dok čak 33.9 % sportaša proživljava vrlo intenzivnu bol (ocjena 6 - 8 na VAS-u). 57.2 % sportaša imalo je ozljedu u posljednjih 6 mjeseci, a izjavljuju da uglavnom ignoriraju bol. Najčešći razlozi ignoriranja boli su zato što ne žele odustati, važan im je rezultat, smatraju da trebaju biti čvrsti i da je bol je sastavni dio sporta. Želja za uspjehom najviše je prisutna kao razlog ignoriranja boli, dok je od negativnih ponašanja trenera najizrazitija usmjerenost na rezultat, a negativna povratna informacija je najmanje zastupljena. Što je negativno ponašanje trenera izrazitije, kategorije razloga ignoriranja boli slika o sebi, bol kao sastavni dio sporta i želja za uspjehom su više prisutne. Muškarci značajno manje navode umanjivanje boli kao razlog njezinog ignoriranja.

Ključne riječi: bol, ignoriranje boli, rukomet, sportaši, trener

INDIVIDUALIZIRANI PRISTUP SIC-u: PROSPEKTIVNO I RETROSPEKTIVNO MJERENJE

**Sanda Pletikosić Tončić, Marko Tončić, Rosana Troskot Perić,
Goran Hauser, Mladenka Tkalcic**

Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Rijeka

✉ mladenka.tkalcic@ffri.uniri.hr

Sindrom iritabilnoga crijeva poremećaj je čija klinička slika može biti vrlo različita od pacijenta do pacijenta, ali i kod jednog pacijenta u različitim vremenskim periodima. Pretpostavlja se da tome doprinosi njegova, za sada još uvijek djelomično nepoznata i vrlo složena etiologija. Kategoriziranje oboljelih osoba u specifičan podtip poremećaja na temelju prevladavajućih simptoma vrlo je korisno, posebice budući da se liječenje uglavnom svodi na olakšavanje prisutnih simptoma. Nažalost, takav pristup ne pridonosi daljnjem razumijevanju mehanizama u podlozi samih simptoma, budući da različiti mehanizmi mogu rezultirati istim ili sličnim simptomima. Stoga su od izuzetne važnosti istraživački pristupi koji zahvaćaju različite odrednice sindroma iritabilnog crijeva u okviru biopsihosocijalnog modela, uz korištenje praćenja pacijenata kroz određeni vremenski period. Prilikom retrospektivnog izvještavanja pacijenti mogu davati nepotpune ili iskrivljene izvještaje o svojem stanju, koji se javljaju zbog pogrešaka u dosjećanju. Također, mogu biti nesvjesni povezanosti u javljanju određenih smetnji. U skladu s navedenim, cilj ovoga rada je usporediti podatke dobivene retrospektivnim i prospektivnim mjerenjima, na uzorku pacijenata oboljelih od IBS-a. Kako bi se demonstrirala heterogenost oboljelih od ovog poremećaja koju nije moguće uzeti u obzir analizom grupnih podataka, bit će prikazana usporedba rezultata dobivenih na cijeloj skupini oboljelih osoba te individualni profili pojedinih pacijenata. Istraživanja pokazuju da psihološke intervencije imaju pozitivne efekte na psihološko funkcioniranje oboljelih osoba, a posredno i na smanjenje njihovih simptoma. Međutim, efikasnost pojedinih pristupa varira, a razlog tome bi upravo mogla biti nedovoljno precizna selekcija oboljelih osoba za psihološke intervencije, nedostatak kojeg je potencijalno moguće otkloniti korištenjem individualnih profila pacijenata.

Ključne riječi: sindrom iritabilnog crijeva, biopsihosocijalni model, individualni profil pacijenata

PSIHOLOŠKA PRIPREMA DJECE PREDŠKOLSKE DOBI ZA RADIOTERAPIJU TEMELJENA NA KOGNITIVNO-BIHEVIORALNIM TERAPIJAMA

Mateja Dodig, Sara Lulić Kujundžić

Klinika za dječje bolesti Zagreb, Zagreb

✉ mateja.dodig97@gmail.com

Protokol liječenja jedne trećine pedijatrijskih pacijenata oboljelih od malignih bolesti izuzev kemoterapijskih ciklusa i operativnih zahvata (Chan i sur., 2025), uključuje i primjenu ciljanih energetskih zraka u svrhu oštećenja i uništenja malignih stanica te onesposobljavanja njihove mogućnosti širenja, pod nazivom radioterapija (National Cancer Institute, 2024). Navedeno predstavlja novi i za dijete nepoznati terapijski postupak nakon višemjesečnog zahtjevnog liječenja, a sami uvjeti provođenja radioterapijskog postupka (nemogućnost prisutnosti roditelja uz dijete te potpuno mirovanje tijela u ležećem položaju) zahtjevan izazov za pacijente predškolske dobi zbog nedovoljno razvijenih vještina emocionalne samoregulacije. U svrhu prevencije potencijalnih dodatnih rizika anestezije, smanjenju prisutne nelagode, stresa i anksioznosti, oblikovan je protokol psihološke pripreme pacijenta za provedbu radioterapijskog liječenja bez upotrebe anesteziološke potpore. Prva faza protokola uključuje opažanje te prikupljanje informacija o djetetu i roditeljima (prethodni tijek liječenja, navike, interesi, uobičajeni načini reagiranja djeteta na medicinske postupke i intervencije, uobičajene strategije suočavanja). Nadalje, protokol uključuje procjenu informiranosti roditelja o primjeni, trajanju i okolnostima radioterapije, psihološku procjenu djeteta s naglaskom na kognitivni, emocionalni i jezično-govorni razvoj te procjenu privrženosti djeteta roditelju. Pri završetku cjelokupne procjene radi se analiza dobivenih podataka te se utvrđuje razina zadovoljavajućih kriterija za početak psihološke pripreme djeteta. Sama psihološka priprema zasniva se na načelima kognitivno-bihevioralnih terapija. Počinje s informiranjem roditelja o provedbi radioterapije, psihoedukacijom roditelja o strahu i anksioznosti, razrađenim koracima hijerarhijskog izlaganja (razgovor s djetetom, upoznavanje s prostorom, zaposlenicima te radioterapijskim uređajem u Zavodu za radioterapiju i onkologiju, korištenje plišane igračke kao modela koji prolazi kroz sam postupak, proba ponašanja uživo na ležaju ispod uređaja, izlaganje u imaginaciji kod kuće pod vodstvom roditelja u skladu s dobivenim smjernicama), oblikovanjem procesa žetoniranja i pripadajućih potkrepljivača te primjenom tehnika relaksacije za djecu.

Ključne riječi: radioterapija, djeca predškolske dobi, maligna bolest, psihološki protokol, kognitivno-bihevioralna terapija

STILOVI SUOČAVANJA DJECE I ADOLESCENATA S MALIGNIM BOLESTIMA: PRELIMINARNI NALAZI PILOT ISTRAŽIVANJA ZAVODA ZA PEDIJATRIJSKU ONKOLOGIJU I HEMATOLOGIJU

Sara Lulić Kujundžić, Mateja Dodig, Ivana Dumičić

Klinika za dječje bolesti Zagreb, Zagreb

✉ sara.lulic@gmail.com

Maligne bolesti u djetinjstvu i adolescenciji predstavljaju izrazito zahtjevno životno razdoblje koje, osim višemjesečnog medicinskog liječenja, podrazumijeva i brojne psihološke izazove. Načini suočavanja s bolesti i liječenjem snažno utječu na emocionalnu prilagodbu, kvalitetu života i razvoj psihološke otpornosti. Cilj istraživanja je ispitati dominantne stilove suočavanja sa stresom kod djece i adolescenata u dobi od 9 do 18 godina koji se nalaze u aktivnoj fazi liječenja ili fazi terapijskog održavanja zbog maligne bolesti. Istraživanje ima za cilj identificirati najčešće obrasce suočavanja u ovoj populaciji, s posebnim naglaskom na ulogu socijalne podrške te primjenu izbjegavajućih strategija suočavanja. Prepoznavanje dominantnih strategija suočavanja u ovoj populaciji ključno je za oblikovanje ciljanih intervencija psihološke podrške. Na Zavodu za pedijatrijsku onkologiju i hematologiju „Dr. Mladen Čepulić“ Klinike za dječje bolesti Zagreb od svibnja 2025. godine provodi se pilot istraživanje u kojemu se ispituju stilovi suočavanja djece i adolescenata u dobi od 9 do 18 godina, a koja trenutno prolaze kroz aktivnu fazu liječenja ili su u fazi terapijskog održavanja od maligne bolesti. Stilovi suočavanja u ovom istraživanju ispituju se Skalom suočavanja sa stresom za djecu i adolescente (SUO), a koja omogućuje detaljniju procjenu različitih dimenzija suočavanja, a istraživanje vode psihologinje Zavoda. Preliminarni rezultati za sada pokazuju da su najizraženije strategije suočavanja djece i mladih koja se liječe od malignih bolesti - izbjegavanje te traženje socijalne podrške, osobito od obitelji i prijatelja. Pregledni rad Marbot i suradnika (2025) ukazuje na to kako je socijalna podrška povezana s višim razinama psihološke otpornosti djece i mladih s malignim oboljenjima. Nalazi su u skladu s recentnim istraživanjima koja potvrđuju da djeca i adolescenti oboljeli od malignih bolesti često posežu za izbjegavajućim stilovima suočavanja, što im može pružiti privremeno olakšanje, smanjenje stresa i emocionalnog opterećenja na početku liječenja (Zhang, Zhou i Ho, 2022). Istovremeno, prepoznaje se da izbjegavajuće strategije dugoročno mogu otežati adekvatnu adaptaciju, spriječiti aktivno rješavanje problema i narušiti dobrobit (Sáez Rodríguez i sur., 2024). Dobiveni rezultati trebali bi pružiti vrijedan doprinos razumijevanju načina na koje se djeca i adolescenti nose s izazovima liječenja maligne bolesti. Dobiveni uvidi poslužit će kao temelj za razvoj i prilagodbu psiholoških intervencija usmjerenih na jačanje aktivnih i konstruktivnih strategija suočavanja, uz istovremeno osnaživanje mreže socijalne podrške. Time bi se mogla značajno unaprijediti psihološka otpornost djece i adolescenata oboljelih od malignih bolesti, što je od presudne važnosti za njihovo dugoročno funkcioniranje, kvalitetu života i proces oporavka.

Ključne riječi: stilovi suočavanja, maligna bolest, djeca i adolescenti, podrška, otpornost

DEPRESIVNOST, ANKSIOZNOST I STRES KOD ADOLESCENATA

Davorka Kovačić Borković, Roberta Matković

Nastavni zavod za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije, Split

✉ davorka.b70@gmail.com

Adolescencija je specifično razdoblje života u kojem se događaju značajne promjene na fiziološkom, socijalnom i psihološkom planu. Prilagođavanje promjenama može biti zahtjevno i stresno u svim životnim razdobljima, a osobito u osjetljivom razvojnom periodu adolescencije. Zbog intenzivnih promjena i zahtjeva koji su postavljeni pred adolescente, pojava internaliziranih problema je naglašenija nego ikada. Istraživanje pojavnosti depresivnosti, anksioznosti i stresa provedeno je među učenicima 7. i 8. razreda OŠ te među učenicima od 1. do 4. razreda SŠ, na području Splitsko dalmatinske županije. Istraživanje je provedeno u periodu od listopada do prosinca 2024. g., dakle tijekom prvog polugodišta školske godine. Ukupno je sudjelovalo 925 učenika od 13 do 19 godina, gdje je 536 (57.9 %) mladića i 389 (42.1 %) djevojaka. Za mjerenje depresivnosti, anksioznosti i stresa korištena je hrvatska verzija upitnika DASS-21, engl. The Depression Anxiety, Stress Scale, DASS-21, (Ivezić i sur., 2012). Cilj ovog rada je utvrditi pojavnost internaliziranih simptoma (depresivnosti, anksioznosti i stresa) kod učenika adolescentne dobi. Rezultati Na ljestvici depresivnosti, ozbiljne i vrlo ozbiljne simptome imalo je od 5.6 % do 12.5 % učenika, u prosjeku 8.5 % ispitanih. Najizraženiji simptomi su kod učenika u 8. razredu (12.5 %) te u 2. razredu SŠ (9.4 %). Najmanje izraženi simptomi su kod učenika 7. razreda (5.6 %). Na ljestvici anksioznosti, ozbiljne i vrlo ozbiljne simptome imalo je od 10.5 % do 21.1 % učenika, u prosjeku 16.7 % ispitanih. Najizraženiji simptomi su kod učenika u 8. razredu (21.1 %) i u 2. razredu SŠ (21 %). Najmanje izraženi simptomi su kod učenika 4. razreda SŠ (10.5 %). Na ljestvici stresa, ozbiljne i vrlo ozbiljne simptome stresa imalo je od 7.2 % do 11.7 % učenika, u prosjeku 9.6 % ispitanih. Najizraženiji simptomi su kod učenika u 8. razredu (11.7 %) te u 3. razredu SŠ (11 %). Najmanje izraženi simptomi su kod učenika 1. razreda SŠ (7.2 %). Kod četvrtine učenika (N = 231; 25 %) istovremeno su izraženi, u nekoj mjeri (od blagih do veoma ozbiljnih) simptomi depresivnosti i anksioznosti, od čega su kod 25.1 % (N = 58) učenika prisutni istovremeno ozbiljni i veoma ozbiljni simptomi i depresivnosti i anksioznosti. Zaključak Rezultati upućuju da najintenzivnije internalizirane simptome imaju učenici 8. razreda OŠ i 2., odnosno 3. razreda SŠ. Slijedom toga, u kreiranju i planiranju preventivnih programa zaštite mentalnog zdravlja namijenjene svim adolescentima, važno je s osobitom pažnjom i angažmanom planirati intervencije upravo u ovim dobnim skupinama.

Ključne riječi: anksioznost, depresivnost, stres, adolescenti

PERCEPCIJA PSIHologa O VLASTITOJ OTPORNOSTI U KRIZNIM SITUACIJAMA – PREGLED LITERATURE

Ljiljana Šapić Kozar, Tena Velki

Osnovna škola Vladimira Becića Osijek, Osijek

✉ sapicljiljana@gmail.com

Psiholozi i drugi stručnjaci za mentalno zdravlje često su izloženi visokim razinama stresa tijekom kriznih situacija, što može utjecati na njihovu profesionalnu učinkovitost i osobnu dobrobit. Otpornost se pritom prepoznaje kao ključni zaštitni čimbenik koji omogućuje uspješno suočavanje sa zahtjevima i brži oporavak nakon stresnih iskustava. Cilj ovog rada bio je prikazati dosadašnje spoznaje o otpornosti psihologa u kriznim okolnostima te provesti pilot-istraživanje usmjereno na ispitivanje percepcije otpornosti među članicama Tima za krizne intervencije s područja istočne Hrvatske.

Proveden je pregled literature 29 radova korištenjem baza podataka PubMed, APA PsycArticles, ScienceDirect, MDPI i ResearchGate, uz ključne pojmove *psychologists*, *resilience*, *crisis*, *stress* i *mental health professionals*. U pregled su uključeni relevantni radovi objavljeni u razdoblju 2018. - 2024. godine, koji se odnose na otpornost i profesionalno funkcioniranje psihologa i psihoterapeuta u kriznim uvjetima. Analiza literature pokazuje da psiholozi najčešće izvještavaju o umjereno do visokoj otpornosti, pri čemu su osobni resursi (npr. optimizam, profesionalni identitet, *mindfulness*) i socijalna podrška (supervizija, kolegijalni odnosi) ključni zaštitni čimbenici.

U pilot-istraživanju sudjelovale su članice Tima za krizne intervencije s područja istočne Hrvatske. Sudionice su ispunile Kratku skalu otpornosti (*Brief Resilience Scale*; Smith et al., 2008) i autorski Upitnik o percepciji otpornosti u kriznim situacijama. Deskriptivni nalazi ukazuju na visoku samoprocijenjenu otpornost, uz naglašenu važnost iskustva, timske suradnje i supervizijske podrške u očuvanju profesionalne stabilnosti.

Rezultati potvrđuju da otpornost psihologa predstavlja dinamičan proces koji proizlazi iz međudjelovanja osobnih i organizacijskih čimbenika. Preporučuje se daljnji razvoj programa edukacije i podrške usmjerenih na jačanje otpornosti stručnjaka koji djeluju u kriznim uvjetima.

Ključne riječi: psiholozi, otpornost, kriza, tim za krizne intervencije

IZLOŽENOST DIGITALNIM RIZICIMA I OBRASCI KOMUNIKACIJE O UZNEMIRAVANJU U DIGITALNOM OKRUŽENJU MEĐU DJECOM I MLADIMA

**Matea Bodrožić Selak, Mario Pandžić, Marina Merkaš,
Ana Žulec Ivanković, Lovro Knežević, Lana Batinić, Snježana Mališa,
Lana Ciboci Perša, Marija Šakić Velić, Ana Haramina, Josip Ježovita**
Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb
✉ marina.merkas@unicath.hr

Cilj ovog rada je prikazati učestalost izloženosti učenika osnovnih i srednjih škola različitim oblicima digitalnih rizika, kao i obrasce komunikacije o iskustvima uznemiravanja. Podatci dolaze iz opsežnog kvalitativnoga i kvantitativnoga istraživanja provedenog u okviru projekta „Primjena digitalnih tehnologija temeljenih na umjetnoj inteligenciji u obrazovanju – BrAln“ od siječnja do svibnja 2025. godine u 24 osnovne (5. - 8. razred) i 22 srednje (1. - 4. razred) škole na području Hrvatske. U kvantitativnom dijelu istraživanja sudjelovalo je 3934 učenika (50.01 % učenica) osnovnih i srednjih škola. Učenici su popunjavali upitnik osmišljen za potrebe istraživanja. U ovom radu prikazat će se rezultati vezani uz pitanja o izloženosti digitalnim rizicima i pitanje o komunikaciji na temu uznemiravanja na internetu ili društvenoj mreži. Učenici su procjenjivali učestalost izloženosti različitim digitalnim rizicima. Mjereno je pet kategorija digitalnih rizika: rizični sadržaji, rizična ponašanja, rizični kontakti, rizici konzumerizma i poprečni rizici (rizici koji obuhvaćaju više kategorija). Rezultati pokazuju da su rizični sadržaji najčešći oblik digitalnog rizika s kojim se učenici susreću. Učenici srednjih škola izvještavaju o većoj izloženosti rizičnim sadržajima nego učenici osnovnih škola. Ostali oblici rizika (rizična ponašanja, kontakti, konzumerizam i poprečni rizici) u prosjeku se javljaju rjeđe, pri čemu dječaci izvještavaju o nešto višoj izloženosti u odnosu na djevojčice. Što se tiče razgovora o uznemiravanju na internetu ili društvenim mrežama, učenici se najčešće povjeravaju roditeljima i prijateljima, rjeđe braći i sestrama, a najmanje nastavnicima, stručnim suradnicima ili rodbini. Među učenicima osnovnih škola, 70 % djevojčica i 60 % dječaka o uznemiravanju razgovara s roditeljima, dok su ti postoci među učenicima srednjih škola niži. Jedan od tri učenika, posebno dječaka (25 % osnovnoškolaca i 35 % srednjoškolaca), o uznemiravanju nikome ne govori, dok je udio djevojčica koje o uznemiravanju ne razgovaraju ni s kim oko 20 %. Nalazi upućuju na važnost osnaživanja zaštitnih čimbenika u obitelji, vršnjačkim odnosima i školskom sustavu, kao i na potrebu za ciljanim preventivnim i edukativnim programima usmjerenima na prepoznavanje i smanjivanje digitalnih rizika među djecom i mladima.

Ključne riječi: digitalni rizici, učenici, uznemiravanje na internetu, zaštitni čimbenici, škola

ULOGA VRSTE VEZE I ZAJEDNIČKOG DIJADNOG SUOČAVANJA SA STRESOM U ZADOVOLJSTVU INTIMNOM VEZOM

Jelena Bupić

Sveučilište u Dubrovniku, Dubrovnik

✉ bupic.jelena@gmail.com

Partnerski odnosi predstavljaju ključan kontekst za psihološko zdravlje i dobrobit pojedinca, obitelji i zajednice. Kvaliteta odnosa uvelike ovisi o tome kako se partneri zajednički nose sa stresom. Brojna istraživanja pokazuju da je zajedničko dijadno suočavanje povezano s većim zadovoljstvom vezom, stabilnošću odnosa i individualnom dobrobiti. Sociodemografski čimbenici, poput vrste veze, također mogu oblikovati obrasce funkcioniranja parova. Tako se pokazalo da su parovi u braku skloniji višim razinama zajedničkog suočavanja u odnosu na one u neformalnim vezama. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati kako vrsta veze (brak, izvanbračna zajednica, veza) i razina zajedničkog dijadnog suočavanja (niska, visoka) zajednički predviđaju zadovoljstvo vezom. U istraživanju je sudjelovalo 328 osoba u heteroseksualnim intimnim odnosima (86 % žena, prosječna dob 37 godina, prosječno trajanje odnosa 11.14 godina). Korišteni su Inventar dijadnog suočavanja sa stresom (subskala zajedničkog dijadnog suočavanja sa stresom) i Skala procjene kvalitete veze, uz prikupljanje osnovnih sociodemografskih podataka. Sudionici su, prema razini zajedničkog suočavanja, podijeljeni u skupine niskog i visokog suočavanja. Provedena je dvosmjerna analiza varijance na ukupnom rezultatu zadovoljstva vezom. Rezultati su pokazali značajan glavni efekt zajedničkog dijadnog suočavanja, kao i vrste veze, te značajnu interakciju ovih varijabli. U skupini s niskim zajedničkim suočavanjem, zadovoljstvo vezom razlikovalo se između sve tri vrste veze. U skupini s visokim zajedničkim dijadnim suočavanjem te razlike nisu bile prisutne. Zaključno, visoka razina zajedničkog dijadnog suočavanja može djelovati kao zaštitni čimbenik koji ublažava razlike u zadovoljstvu vezom među različitim vrstama veza. Ovi nalazi upućuju na važnost poticanja zajedničkih strategija suočavanja u partnerskim intervencijama, s ciljem unaprjeđenja kvalitete i stabilnosti odnosa.

Ključne riječi: dijadno suočavanje sa stresom, zadovoljstvo vezom, vrsta veze

ANALIZA PROGRAMA PREVENCIJE, EDUKACIJE I TRETMANA OBITELJSKOG CENTRA

Ksenija Sviben

Obiteljski centar - Središnja služba, Zagreb

✉ ksenija.sviben@socskrb.hr

Obiteljski centar je javna ustanova u sustavu socijalne skrbi, utemeljena radi pružanja socijalnih usluga i provedbe preventivnih programa u zajednici i sa zajednicom, namijenjenih djeci, mladima, roditeljima i ostalim zainteresiranim građanima radi podizanja kvalitete života. Kroz svoje aktivnosti pruža pomoć i podršku te osnažuje obitelji i pojedince s ciljem povećanja kvalitete njihovog života, međusobnog poštovanja, povezanosti i življenja u sigurnom i poticajnom okruženju. Rad Obiteljskog centra, između ostalog, obuhvaća 125 različitih programa, od usko specijaliziranih skupina korisnika i ciljanog rada do predavanja i podizanja svjesnosti opće populacije o određenoj temi, koji se provode sukladno planu i programu tekuće godine. Posebnost Obiteljskog centra predstavlja uključenost u lokalnu zajednicu kroz programe prevencije, podrške i senzibilizacije raznih tema iz područja mentalnog zdravlja, kvalitete obiteljskog života odgoja i roditeljstva za različito definirane ciljne skupine korisnika (obitelji, djeca i mladi, roditelji, žrtve svih oblika nasilja, posvojitelji, osobe s invaliditetom, starije osobe i dr.), ovisno o potrebama i specifičnostima lokalne zajednice. Cilj ovog rada je prikaz programskih aktivnosti Obiteljskog centra.

Ključne riječi: programi podrške, programske aktivnosti, korisničke skupine

VETERANSKI CENTAR – SKRB ZA HRVATSKE BRANITELJE I ČLANOVE NJIHOVIH OBITELJI

Renata Hašpl, Kristina Kanis Uldrijan, Anamaria Takač

Veteranski centar, Podružnica Daruvar, Daruvar

✉ kristina.kanisuldrijan@veteranskicentar.hr

Veteranski centar je javna ustanova osnovana s ciljem pružanja sveobuhvatne psihološke, psihosocijalne, zdravstvene i rehabilitacijske podrške hrvatskim braniteljima, stradalnicima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji. Svojim djelovanjem Centar doprinosi očuvanju dostojanstva, poboljšanju kvalitete života te jačanju društvene uključenosti ciljane populacije. Psiholozi u Veteranskom centru imaju ključnu ulogu u razumijevanju i odgovaranju na emocionalne, kognitivne i ponašajne potrebe korisnika. Naš rad uključuje psihološku procjenu, individualno i grupno savjetovanje uz edukativna i preventivna predavanja i radionice usmjerene na održavanje mentalnog zdravlja. Posebna pažnja usmjerena je na korisnike s dijagnozom PTSP-a, anksioznim i depresivnim poremećajima, teškoćama prilagodbe, obiteljskim i partnerskim problemima te izazovima vezanim uz ovisnosti i socijalnu isključenost. Naglasak stavljamo na osnaživanje korisnika u nošenju s traumatskim iskustvima, stresom, tjeskobom i emocionalnim poteškoćama. Djelujemo interdisciplinarno, u suradnji sa socijalnim radnicima, radnim terapeutima, fizioterapeutima, kineziolozima i medicinskim osobljem, čime se osigurava cjelovit pristup skrbi. Također, surađujemo s vanjskim institucijama i organizacijama zajednice radi širenja mreže podrške i omogućavanja pristupa dodatnim resursima. Poster prikazom koji sadrži aktivnosti i primjere iz prakse, analizu profesionalnih izazova i etičkih dilema, uz prijedloge za daljnje unaprjeđenje sustava psihološke podrške i stručnog djelovanja, želimo približiti djelokrug, važnost i način rada psihologa u Veteranskom centru, Podružnici Daruvar.

Ključne riječi: hrvatski branitelj, veteranski centar, psihološka podrška, kvaliteta života

SUHE OČI KAO MOGUĆI POKAZATELJ ANKSIOZNIH POREMEĆAJA

Marko Toth, Kristina Perišić

Veleučilište Velika Gorica, Velika Gorica

✉ marko.toth@vvg.hr

Istraživanja potvrđuju povezanost tjelesnih simptoma i poremećaja raspoloženja, no dijagnostički značaj specifičnih pokazatelja, poput simptoma suhog oka, ostaje nedovoljno razjašnjen. Simptomi depresije i anksioznosti te anksiozna osjetljivost kao osobina ličnosti pridonose objašnjenju težine simptoma suhog oka, no njihov zajednički doprinos dosad nije bio ispitan. Ovo istraživanje ispituje povezanost simptoma suhog oka s kliničkim simptomima anksioznosti i depresije te s anksioznom osjetljivošću, te nastoji utvrditi doprinos tih psiholoških osobina objašnjenju simptoma suhog oka. Uzorak je činila 71 odrasla osoba iz opće populacije (60 % žena; dob 19 - 72 godine, $M = 36.46$, $SD = 15.73$) koja je ispunila Beckov inventar depresije-II (BDI-II), Upitnik anksioznosti kao stanja i osobine ličnosti (STAI), Indeks anksiozne osjetljivosti (IAO) te Indeks bolesti očne površine (OSDI). Rezultati su pokazali značajne korelacije između težine simptoma suhog oka, osobinske anksioznosti, anksioznosti kao stanja i anksiozne osjetljivosti ($r = .24 - .30$, $p < .05$). Suprotno tome, nisu pronađene značajne povezanosti s depresivnim simptomima. Pritom su simptomi anksioznog stanja jedini značajno pridonijeli objašnjenju težine simptoma suhog oka ($\beta = .43$, $t = 2.34$, $p < .05$). Nalazi sugeriraju da suhoća oka, kao somatski simptom, može poslužiti kao suptilan, ali značajan pokazatelj psihopatologije povezane s anksioznošću te može pomoći u razlikovanju anksioznih od depresivnih poremećaja. Međutim, potrebna su daljnja istraživanja na većim uzorcima kliničke populacije kako bi se potvrdile ove dijagnostičke implikacije.

Ključne riječi: anksioznost, depresija, anksiozna osjetljivost, sindrom suhog oka

ULOGA OTPORNOSTI U PREDVIĐANJU SAGORIJEVANJA NA POSLU

Lea Andreis, Ida Dukić, Maša Tonković Grabovac, Iva Černja Rajter, Krešimir Dabo, Zrinka Greblo Jurakić

Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija, Zagreb

✉ lea.andreis@gmail.com

Sagorijevanja na poslu može rezultirati brojnim negativnim posljedicama po fizičko i mentalno zdravlje zaposlenika i njihovu radnu učinkovitost, a Demerouti i Bakker (2008) ga opisuju pomoću dimenzija iscrpljenosti i otuđenosti. Iscrpljenost se javlja uslijed intenzivnog tjelesnog, emocionalnog i kognitivnog stresa, a otuđenost predstavlja odvojenost od posla, manjak motivacije i općenito negativne stavove prema vlastitom poslu.

Kako bi se detaljnije istražile ove dimenzije, provedeno istraživanje nastojalo je utvrditi relativne doprinose čimbenika psihološke i radne dobrobiti u objašnjenju sagorijevanja, uz kontrolu otpornosti kao sposobnosti prilagodbe, oporavka i učinkovitog nošenja sa stresnim situacijama.

Tehnikom snježne grude je prikupljeno 458 hrvatskih zaposlenika (66.7 % žena), raspona dobi 18 – 66 godina ($M = 37.06$, $SD = 12.78$). Sudionici su ispunili online anketni upitnik koji je sadržavao sociodemografska pitanja, Oldenburški upitnik sagorijevanja, Kratku ljestvicu otpornosti, Skraćenu Utrecht ljestvicu radne angažiranosti, Ljestvicu zadovoljstva poslom te Ljestvicu afektivne dobrobiti na poslu.

Za obje dimenzije sagorijevanja provedena je istovjetna hijerarhijska regresijska analiza u 3 koraka. U prvom koraku su prediktori bili spol i dob, u drugom je dodana otpornost, a u trećem zadovoljstvo poslom, radna angažiranost te ugodne i neugodne emocije na poslu.

U predviđanju iscrpljenosti, ukupno je objašnjeno 63.3 % varijance, pri čemu spol, dob i radna angažiranost nisu bili značajni prediktori. Otpornost je bila negativan prediktor ($\beta = -0.49$), a dodavanjem radne angažiranosti, zadovoljstva poslom, ugodnih i neugodnih emocija na poslu došlo je do pada njezine prediktivne vrijednosti ($\beta = -0.17$). Uz otpornost, značajni negativni prediktori bili su i zadovoljstvo poslom ($\beta = -0.17$) i ugodne emocije ($\beta = -0.14$), a neugodne emocije bile su pozitivan prediktor ($\beta = 0.44$).

U predviđanju otuđenosti, ukupno je objašnjeno 69.2. % varijance. Otpornost ($\beta = -0.33$) i dob ($\beta = -0.11$) su bili značajni negativni prediktori, ali dodavanjem ostalih varijabli u model, njihov/a prediktivna vrijednost se u potpunosti izgubila. Značajnim prediktorima pokazali su se zadovoljstvo poslom ($\beta = -0.55$), radna angažiranost ($\beta = -0.14$), ugodne ($\beta = -0.11$) i neugodne emocije ($\beta = 0.11$).

Istraživanjem je utvrđeno da čimbenici psihološke i radne dobrobiti mogu značajno predvidjeti i objasniti stupanj sagorijevanja zaposlenika, pri čemu se njihovi relativni doprinosi razlikuju za dimenzije iscrpljenosti i otuđenosti. Također sugeriraju da je odnos otpornosti kao crte ličnosti i sagorijevanja na poslu prvenstveno indirektan, tj. posredovan emocionalnim stanjima i stavovima prema poslu. S obzirom na to, organizacije bi trebale ulagati u stvaranje podržavajućeg i poticajnog radnog okruženja koje omogućuje učinkovito nošenje sa stresom.

Ključne riječi: sagorijevanje na poslu, otpornost, psihološka dobrobit, radna dobrobit, stavovi prema poslu

RAZLIKE U RADNOJ DOBROBITI ZAPOSLENIKA S FIKSNIM I FLEKSIBILNIM RADNIM VREMENOM

Ida Dukić, Lea Andreis, Maša Tonković Grabovac, Iva Černja Rajter, Krešimir Dabo, Zrinka Greblo Jurakić

Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija, Zagreb

✉ dukic.ida@gmail.com

Uslijed razvoja informacijskih i komunikacijskih tehnologija koje oblikuju načine rada (Hu i sur., 2021), došlo je do povećanja u fleksibilnim radnim aranžmanima koji u širem značenju obuhvaćaju vrstu radnog vremena (VRV) zaposlenika. U odnosu na fiksno radno vrijeme (FRV), fleksibilno radno vrijeme (FLRV) omogućava veću kontrolu zaposlenika nad vlastitim radnim vremenom (Shifrin i Michel, 2022). Istraživanja potvrđuju da FLRV može poboljšati ravnotežu privatnog i poslovnog života (Wheatley, 2017), dobrobit i produktivnost zaposlenika, povećati zadovoljstvo poslom i smanjiti pojavu sagorijevanja u situacijama kada zaposlenik uspješno upravlja radnim vremenom (Wikansari i sur., 2024).

Stoga je cilj provedenog istraživanja bio na uzorku hrvatskih zaposlenika ispitati razlike u psihološkoj i radnoj dobrobiti s obzirom na VRV.

Provedeno je online istraživanje, a sudionici su prikupljeni tehnikom snježne grude. U istraživanju je sudjelovalo 499 hrvatskih zaposlenika, uglavnom žena (62.7 %). Raspon dobi bio je od 18 do 66 godina ($M = 37.06$, $SD = 12.77$), a većina sudionika je imala FRV (67.53 %). Anketni upitnik sadržavao je sociodemografski upitnik, Skraćenu Utrecht ljestvicu radne angažiranosti, Ljestvicu zadovoljstva poslom, Kratku ljestvicu otpornosti, Oldenburški upitnik sagorijevanja te Ljestvicu afektivne dobrobiti na poslu.

T-testom su provjerene razlike u psihološkoj i radnoj dobrobiti zaposlenika s obzirom na VRV. Rezultati pokazuju da su zaposlenici koji imaju FLRV statistički značajno zadovoljniji poslom ($t(497) = -3.05$), imaju veću razinu otpornosti ($t(497) = -2.12$) i radne angažiranosti ($t(497) = -3.55$) nego zaposlenici koji imaju FRV. U proteklih 30 dana, ovi zaposlenici su doživljavali više ugodnih emocija ($t(497) = -4.7$) u odnosu na zaposlenike koji imaju FRV, a koji su doživljavali više neugodnih emocija ($t(497) = 2.72$). Nadalje, zaposlenici koji imaju FRV su ostvarili veće rezultate na iscrpljenosti ($t(497) = 2.95$) i otuđenosti ($t(497) = 2.45$), što upućuje na veću razinu sagorijevanja. Veličine efekta svih utvrđenih razlika bile su male do umjerene (-0.2 do -0.5). Dodatno je provjeren obrazac interkorelacija promatranih konstrukata kod obje skupine zaposlenika. Obrasci korelacija su istovjetni te nije dobivena statistički značajna razlika među njima.

Provedeno istraživanje pokazalo je da postoje razlike u radnoj i psihološkoj dobrobiti zaposlenika ovisno o VRV te je potrebno detaljnije istražiti mehanizme koji su u pozadini ovih nalaza. Također, nalazi bi se trebali provjeriti s obzirom na vrstu posla kojim se sudionici bave, odnosno u kojoj mjeri omogućavaju FLRV. Nalazi ovog istraživanja imaju i praktičnu korist u vidu poticaja poslodavcima za implementaciju fleksibilnijih radnih modela, u svrhu poboljšanja dobrobiti zaposlenika.

Ključne riječi: fiksno radno vrijeme, fleksibilno radno vrijeme, dobrobit zaposlenika, sagorijevanje na poslu, hrvatski zaposlenici

MOŽEMO LI PROCIJENITI MENTALNO ZDRAVLJE JEDNOM ČESTICOM?

Kristina Perišić, Marko Toth

Veleučilište Velika Gorica, Velika Gorica

✉ kristina.perisic@vvg.hr

Prema definiciji Svjetske zdravstvene organizacije, mentalno zdravlje predstavlja stanje dobrobiti u kojem osoba ostvaruje svoje potencijale, uspješno se nosi s uobičajenim životnim stresovima, može raditi učinkovito i plodno te pridonositi svojoj zajednici (WHO, 2022). U literaturi se često ističe kako mentalno zdravlje ne znači samo odsutnost psihičkih poremećaja, već se radi o složenom pojmu koji obuhvaća kontinuum različitih stanja. Jedna od uobičajenih metoda mjerenja zadovoljstva životom je mjerenje jednom česticom, pa se postavlja pitanje može li se na sličan način procijeniti i mentalno zdravlje. Mjerenje konstrukata jednom česticom ima određene prednosti poput smanjenja troškova i veće razumljivosti sudionicima istraživanja dok se u nedostatke se najčešće ubrajaju upitna psihometrijska svojstva. Cilj istraživanja je provjeriti pouzdanost i valjanost mjerenja mentalnog zdravlja putem jedne čestice. Mjerenje mentalnog zdravlja jednom česticom će se usporediti s hrvatskom verzijom Upitnika mentalnoga zdravlja MHC-SF, Kratkim upitnikom mentalnog zdravlja (MHI-5) i Skalom depresije, anksioznosti i stresa 21 (DASS-21). Istraživanje je provedeno online i u istraživanju je sudjelovalo 77 sudionika. Upitnik se sastoji od sociodemografskih pitanja, hrvatske verzije Upitnika mentalnoga zdravlja MHC-SF, Kratkog upitnika mentalnog zdravlja (MHI-5), Skale depresije, anksioznosti i stresa 21 (DASS-21) i čestice „Koliko se sveukupno osjećate mentalno zdravi?“. U ovom radu bit će prikazani preliminarni rezultati istraživanja.

Ključne riječi: mentalno zdravlje, jedna čestica, stres

POVEZANOST PSIHOLOŠKE OTPORNOSTI S OSJEĆAJEM POVEZANOSTI S DRUGIMA I DOŽIVLJAVANJEM UGODNIH EMOCIJA

Tanja Čotić, Anita Lauri Korajlija

KBC Split, Split

✉ tanja.lovric@yahoo.com

Otpornost je važan psihološki resurs koji pojedincima omogućava uspješno suočavanje sa stresnim i izazovnim situacijama. U razvoju psihološke otpornosti sudjeluju osobni i okolinski čimbenici u kombinaciji s prethodnim ili trenutnim životnim iskustvima. Osobni čimbenici poput emocionalne regulacije omogućuju osobi da prepozna i procesira emocionalne reakcije na traumatske događaje, što doprinosi uspješnijoj prilagodbi na promijenjene okolnosti. Okolinski čimbenici poput kvalitetne socijalne podrške koja uključuje emocionalnu, informativnu i instrumentalnu pomoć koju pojedinci primaju od svojih socijalnih mreža uz uvjerenje pojedinca da je drugima stalo do njega, da je voljen, poštovan i vrijedan te da pripada nekoj skupini ljudi mogu pomoći u procesu suočavanja s traumom i promicanju osobnog rasta te biti temelj za emocionalnu stabilnost i zdravije suočavanje s traumatskim iskustvom.

Ovo istraživanje provedeno je na 169 odraslih sudionika (71.3 % žena) tijekom globalne pandemije koronavirusa i ispitalo je povezanost psihološke otpornosti s osjećajem povezanosti s drugima te doživljavanjem ugodnih emocija. Osjećaj povezanosti s drugima i sklonost doživljavanju ugodnih emocija značajno su i pozitivno povezani s otpornosti. Najviša korelacija zabilježena je između osjećaja povezanosti s drugima i doživljavanja ugodnih emocija ($r = .39$; $p < .01$), dok su korelacije između psihološke otpornosti i osjećaja povezanosti s drugima ($r = .22$; $p < .01$) te psihološke otpornosti i doživljavanja ugodnih emocija ($r = .21$; $p < .01$) bile nešto niže, ali također značajne.

Nalazi dobiveni ovim istraživanjem sugeriraju da psihološka otpornost ne proizlazi samo iz individualnih karakteristika, već i iz kvalitete međuljudskih odnosa i emocionalnih iskustava te potvrđuju važnost socijalnih i emocionalnih čimbenika u izgradnji i održavanju psihološke otpornosti, kao i njihovu međusobnu povezanost. Socijalna povezanost može djelovati kao zaštitni čimbenik u situacijama stresa i traume, jer pruža emocionalnu podršku, smanjuje osjećaj usamljenosti i povećava osjećaj sigurnosti, što može doprinjeti većoj otpornosti pojedinca i uspješnijem nošenju s problemima. Također, osobe koje osjećaju veću povezanost s drugima imaju veću vjerojatnost da dožive ugodne emocije poput zahvalnosti, ljubavi i radosti zbog osjećaja pripadnosti sigurnom okruženju koje potiče emocionalnu razmjenu. Ugodne emocije imaju ulogu u proširenju kognitivnih i ponašajnih strategija što omogućava fleksibilnije i kreativnije rješavanje problema te pridonose razvoju psiholoških resursa koji podržavaju otpornost i dovode do uspješnijeg oporavka nakon stresnih događaja. Dobiveni rezultati mogu doprinijeti boljem razumijevanju međusobnih odnosa ovih psiholoških konstrukata te imati praktične implikacije za razvoj intervencija usmjerenih na poboljšanje emocionalnog i socijalnog blagostanja kroz promoviranje socijalne povezanosti i poticanje ugodnih emocija u programima mentalnog zdravlja.

Ključne riječi: psihološka otpornost, osjećaj povezanosti s drugima, ugodne emocije, socijalna podrška, mentalno zdravlje, pandemija, koronavirus

STUDENTSKA PERCEPCIJA ONLINE NASTAVE U VISOKOM OBRAZOVANJU

Iva Takšić

Zdravstveno veleučilište Zagreb, Zagreb

✉ iva.taksic@zvu.hr

Digitalizacija obrazovanja, potaknuta pandemijom COVID-19, temeljito je promijenila način izvođenja visokoškolske nastave te otvorila pitanje percepcije i iskustava studenata prema online modelu poučavanja. Cilj pilot istraživanja bio je ispitati stavove studenata različitih studijskih programa o kvaliteti online nastave, razini komunikacije, tehničkoj podršci.

Kroz strukturiranu anketu izrađenu u Google forms aplikaciji prikupljeni su podaci o zadovoljstvu kvalitetom nastave, učestalosti sudjelovanja, percipiranim prednostima i nedostacima, tehničkoj podršci te utjecaju online nastave na motivaciju za učenje. Uključeno je 75 ispitanika, većinom ženskog spola (86.6 %).

Dobiveni rezultati pokazuju da većina studenata prepoznaje fleksibilnost kao glavnu prednost online nastave (njih 77.3 %), posebno u organizaciji vremena i smanjenju troškova. Istodobno, studenti ističu nedostatak izravne interakcije, manjak praktičnih sadržaja i povremene tehničke poteškoće kao ključne nedostatke. Većina ispitanika (64 %) preferira hibridni model nastave koji kombinira online i kontaktni oblik rada. Na pitanje o razini sudjelovanja studenata u online nastavi, većina sudionika prijavljuje da sudjeluje većinu vremena (29.3 %) i povremeno (29.3 %).

Rezultati su pokazali da studenti online nastavu doživljavaju kao fleksibilnu i dostupnu, osobito u kontekstu vremenske organizacije i logističkih olakšica. Ipak, istaknuti su značajni nedostaci, poput ograničene interakcije, tehničkih poteškoća i manjka praktičnih komponenti, osobito kod studijskih programa s izraženim zahtjevima za iskustvenim učenjem. Najveći broj studenata preferira hibridni model nastave, što dodatno potvrđuje potrebu za uravnoteženim pristupom koji objedinjuje prednosti digitalnih tehnologija i neposrednog rada u nastavnom procesu.

Ključne riječi: studenti, online nastava, hibridni modeli nastave

DIREKTIVNO PSIHOLOŠKO SAVJETOVANJE U SLUČAJU NASILJA U OBITELJI, U ZAVODU ZA SOCIJALNI RAD - PRIKAZ SLUČAJA

Ljiljana Vojnović

Hrvatski zavod za socijalni rad, Područni ured Vukovar, Vukovar

✉ ljiljana.vojnovic@socskrb.hr

Obitelj čine nižeobrazovani roditelji, sa sela, koji mnogo rade u okviru svoga OPG-a, otac često ide u lov, imaju 1 maloljetno dijete. Uslijed udaljavanja i bez podrške supruga, dolazi do preljuba od strane supruge i bračne krize, koju ne uspijevaju razriješiti niti razvodom niti oprostom- supruga se kaje i ispričava, tolerira ljutnju supruga, koji ju kažnjava, dok je on u unutarnjem konfliktu, s jedne strane jaka uzajamna privrženost, a s druge konzervativni stavovi i predrasude, te sram. Kao eskalacija bračne krize dolazi do zloupotrebe alkohola, te učestalih vrijeđanja, pa i fizičkih nasrtanja pod utjecajem istog, koje je ego distono u odnosu na ličnost supruga. Provedeno je direktivno savjetovanje u prostorijama područnog ureda zavoda za socijalni rad, obzirom suprug nije pokazao spremnost na dobrovoljne odlaske na savjetovanje u kojemu bi aktivno sudjelovao, niti su imali dovoljno vremena i mogućnosti za odlaske jednom tjedno, a budući se zapaža da je tijekom razgovora uključen, i zadovoljan istima. Prikazane su karakteristike ličnosti supružnika, i dinamika odnosa, te primjenjene metode direktivnog savjetovanja- prije svega, pismeni pozivi kao način osiguravanja dolaska supruga, razmatranje opcija u donošenju odluke i njihovih posljedica dugoročno, te su u vezi sa svakom opcijom pozvani osvjestiti svoja osjećanja, uz pomoć u verbalizaciji istih. Kroz savjetovanje je naglasak bio na nepristranosti u pogledu donošenja odluka, osvještavanju postupaka i osjećaja, te normalizaciji osobito srama i emocionalne povrjeđenosti u pozadini ljutnje i kažnjavanja supruge, radu na predrasudama, i psihoedukaciji o odnosima u braku, osjećajima, potrebama i komunikaciji, uz osnaživanje supruge na osvještavanje i određivanje vlastitih granica tolerancije/trpljenja ovih kažnjavajućih postupaka. Cilj je bio da odluka koju donesu bude u najboljem interesu njih samih, i njihove djece, racionalna a ne vođena destruktivnim emocijama, i "mišljenjem drugih", s jačanjem otpornosti na isto. Savjetovanje je provedeno nakon psihološke procjene, u 3 susreta, s domaćim zadacima i u dogovoru sa supružnicima. Evaluacija učinaka je provedena telefonskim putem sa suprugom, 6 mjeseci i dvije godine nakon zadnjeg susreta. Ovim putem ispitano je zadovoljstvo supruge. Supruga iznosi zadovoljstvo, subjektivno i objektivno, spontano iznosi zahvalnost, te opisuje promjene i uredno bračno funkcioniranje, kao i napredak u zajedničkom poslu. Zaključuje se o mogućim prednostima i dobitima od direktivnog pristupa u savjetovanju kod pojedinih slučajeva- više vođenja i psihoedukacije, s pismenim službenim pozivima, kod nižeobrazovanih, s negativnim stavovima prema stručnoj pomoći, sa smanjenim materijalnim mogućnostima.

Ključne riječi: direktivni pristup savjetovanju, obiteljsko nasilje, savjetovanje u zavodu za socijalni rad

VARANJE U AKADEMSKOM KONTEKSTU-IZAZOVI ZLOUPOTREBE MODERNIH TEHNOLOGIJA I UMJETNE INTELIGENCIJE

Jasmina Tomašić Humer, Ana Babić Čikeš

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet, Osijek

✉ jtomasic@gmail.com

Akademsko nepoštenje uključuje ponašanja kojima se krše pravila rada na testu (npr. prepisivanje tijekom ispita) ili pravila izvršavanja zadatka (ChatGPT-a za pisanje seminarskog rada). Ona za posljedicu imaju nepravedan status studenta u odnosu na druge studente (Cizek, 2004). Literatura upućuje na porast takvih praksi s razvojem novih tehnologija, posebice umjetne inteligencije. Kroskulturalna istraživanja otkrivaju učestalost ovakvih ponašanja među studentima različitih nacionalnosti i kultura te važnost sociopolitičkog konteksta koji značajno oblikuju percepcije i prakse akademskog varanja. S obzorom na manjak istraživanja u hrvatskom kontekstu, cilj ovog istraživanja bio je istražiti studentsku percepciju akademskog nepoštenja kao i percepciju zloupotrebe modernih tehnologija. Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku studenata Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku. Korištena je kvalitativna istraživačka metodologija, specifičnije, provedene su fokus grupe, nakon čega su podaci transkribirani i obrađeni metodom analize okvira. U istraživanju je sudjelovalo ukupno 13 studenata od kojih je 5 bilo muškog roda, s rasponom dobi od 21 do 26 godina. Rezultati su pokazali da uz standardne oblike akademskog nepoštenja (npr. došaptavanje tijekom ispita, korištenja šalabahtera), studenti često koriste mogućnosti modernih tehnologija (pametne satove, slušalice u ušima, ChatGPT) kako bi si osigurali prednost u akademskom kontekstu. Nadalje, studenti izvještavaju o nepostojanju jasnih pravila vezanih uz korištenje alata umjetne inteligencije u izvršavanju akademskih zadataka.

Ključne riječi: akademsko nepoštenje, moderne tehnologije, umjetna inteligencija

TANGO FAKTORA: SPOL, GODINE I OBRAZOVANJE U RITMU ZADOVOLJSTVA POSLOM, TJELESNE AKTIVNOSTI I KVALITETE ŽIVOTA

Jozo Dubravac, Renata Barić

Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet, Zagreb

✉ Jozo.Dubravac@stampar.h

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati kako razina obrazovanja, spol i dobne skupine utječu na zadovoljstvo poslom, razinu tjelesne aktivnosti te kvalitetu života, mjerenu Personal Wellbeing Index (PWI). Željeli smo vidjeti glavne efekte i interakcije ovih faktora, kako bismo bolje shvatili što sve utječe na zdravlje i zadovoljstvo zaposlenika u različitim demografskim grupama. To se nadovezuje na ranija istraživanja o spolnim razlikama u tjelesna aktivnosti i subjektivnoj sreći (Jiang et al., 2021).

Uzorak je obuhvatio 1051 sudionika – 853 žene i 198 muškaraca – raspoređenih u tri razine obrazovanja (srednja škola: 532, dodiplomski studij: 129, diplomski studij: 390) te četiri dobne skupine (19-34: 196, 35-44: 367, 45-54: 297, 55+: 191). Podaci su prikupljeni online anketom, a analizirani multivarijatnom analizom varijance (MANOVA) u SPSS-31. Provjerili smo pretpostavke poput homogenosti varijanci (Box's $M = 174.183$, $p = 0.103$) i Leveneovim testom, te koristili Tukey post-hoc testove za grupne usporedbe.

Rezultati pokazuju da spol ima značajan glavni efekt na zadovoljstvo poslom ($F(1,1027) = 8.097$, $p = 0.005$, $\eta^2 = 0.008$), gdje su žene izrazile veće zadovoljstvo ($M = 62.16$) od muškaraca ($M = 54.94$), te na PWI ($F(1,1027) = 7.584$, $p = 0.006$, $\eta^2 = 0.007$), s višim vrijednostima kod žena ($M = 66.79$) u usporedbi s muškarcima ($M = 62.32$). Dobne skupine utječu na zadovoljstvo poslom ($F(3,1027) = 2.717$, $p = 0.044$, $\eta^2 = 0.008$), s najvišim vrijednostima kod starijih od 55 godina ($M = 62.87$), i na tjelesna aktivnost ($F(3,1027) = 2.776$, $p = 0.040$, $\eta^2 = 0.008$), gdje su najmlađi (19-34) najaktivniji ($M = 0.59$) u odnosu na starije (55+: $M = 0.40$). Razina obrazovanja snažno utječe na PWI ($F(2,1027) = 11.402$, $p < 0.001$, $\eta^2 = 0.022$), s diplomiranim sudionicima koji pokazuju najvišu kvalitetu života ($M = 69.17$), što se slaže s nalazima o vezi obrazovanja i životnog zadovoljstva (Powdthavee et al., 2015). Interakcija obrazovanja i dobi značajna je sa zadovoljstvo poslom ($F(6,1027) = 2.596$, $p = 0.017$, $\eta^2 = 0.015$) i PWI ($F(6,1027) = 2.250$, $p = 0.037$, $\eta^2 = 0.013$), gdje dodiplomski studenti u dobi 35-44 imaju najniže vrijednosti (zadovoljstvo poslom: $M = 41.63$; PWI: $M = 55.93$), dok diplomirani u istoj dobi pokazuju više (zadovoljstvo poslom: $M = 64.66$; PWI: $M = 71.37$). Druge interakcije nisu bile značajne.

Ovi rezultati upućuju na to da spol i dob igraju ključnu ulogu u zadovoljstvu poslom i kvaliteti života, dok tjelesna aktivnost opada s godinama, što je u skladu sa studijama o vezi tjelesne aktivnosti i zadovoljstva životom (An et al., 2020). To ima praktične implikacije, poput razvoja programa za muškarce i starije zaposlenike kako bi se poboljšala aktivnost i kvaliteta života. Buduća istraživanja trebala bi uključiti i druge faktore, kao što je vrsta posla.

Ključne riječi: zadovoljstvo poslom, tjelesna aktivnost, kvaliteta života, spolne razlike, dobne skupine

OKRUGLI STOLOVI

1.	JAČANJE ULOGE OBITELJI U RESOCIJALIZACIJI ZATVORENIKA: PRAKSA, MOGUĆNOSTI I IZAZOVI <i>Anela Alavanja, Zvonimir Penić, Ksenija Bauer, Tina Barun, Ivana Zanze</i>	201
2.	PSIHOLOGIJA SPORTA I VJEŽBANJA U HRVATSKOJ: PROŠLOST, SADAŠNJOST I BUDUĆNOST <i>Zrinka Greblo Jurakić, Renata Barić, Vedrana Radić Brajnov, Nataša Stefanovski</i>	203
3.	TREBAJU LI STARIJE OSOBE PSIHOLOGE? POTREBE I OSPOSOBLJENOST PSIHOLOGA ZA RAD SA STARIJIM OSOBAMA <i>Ksenija Bauer, Jasminka Despot Lučanin, Nives Ivelja, Sandra Kuharić, Marija Orlić, Sanja Smojver-Ažić</i>	204
4.	ETIKA I PRAKSA U RADU S DJECOM: POSTUPANJE KLINIČKOG PSIHOLOGA KADA JEDAN RODITELJ BEZ ZNANJA DRUGOG DOVODI DIJETE NA PREGLED <i>Andreja Bogdan, Romilda Roje, Neda Pleić, Ivana Rede, Ivana Frančula Modrčin</i>	205
5.	IZAZOVI I MOGUĆNOSTI U PROMICANJU MENTALNOG ZDRAVLJA I PREVENCIJI OVISNOSTI I RIZIČNIH PONAŠANJA U ZAJEDNICI <i>Siniša Brlas, Ljiljana Lukačević, Bernardica Juretić, Tena Velki, Mislav Staničić</i>	206
6.	ZAŠTO ŽIVJETI U IMOTSKOM? MIKROPERSPEKTIVA ČIMBENIKA ZADOVOLJSTVA KVALITETOM ŽIVOTA <i>Lara Buljan Gudelj, Anamarija Lončar, Silvana Vlašić, Maja Flego Sumić, Josipa Galić</i>	207
7.	ČEMU NAS ZNANSTVENA PSIHOLOGIJA UČI, A ŠTO MI U PRAKSI RADIMO <i>Ivan Jerković, Josip Lopižić, Diana Ridić</i>	208
8.	MEĐUSEKTORSKA SURADNJA U PODRŠCI DJECI I OBITELJIMA <i>Zrinka Lovrinčević, Tena Velki</i>	209
9.	REGIONALNE PERSPEKTIVE PSIHOLOGIJE U KRIZAMA: IZAZOVI I PRILIKE <i>Mitra Mirković Hajdukov, Remzija Šetić, Diana Ridić, Josip Lopižić, Dijana Đurić</i>	210
10.	BRIGA O MENTALNOM ZDRAVLJU SPORTAŠA <i>Vedrana Radić Brajnov, Nataša Stefanovski, Lena Stojković, Palma Čargo, Vladimir Preradović, Mirta Šurjak</i>	211
11.	(NE)POVEZANOST ODGOJNO-OBRAZOVNIH SUSTAVA U RH: GDJE SMO SADA I KOJIM PUTEM DALJE? <i>Sanja Tatalović Vorkapić, Kamea Jaman, Mirela Sirovica, Petra Malnar, Nena Rakvin</i>	212
12.	PSIHOLOGIJA U PROMOCIJI I ZAŠTITI LJUDSKIH PRAVA: IZAZOVI, PROBLEMI I BUDUĆE PERSPEKTIVE U PRAKSI I ISTRAŽIVANJU <i>Iva Žegura, Marlena Plavšić, Barbara Kalebić Maglica, Josip Lopižić, Hrvoje Gligora</i>	213

JAČANJE ULOGE OBITELJI U RESOCIJALIZACIJI ZATVORENIKA: PRAKSA, MOGUĆNOSTI I IZAZOVI

Moderatorica: **Anela Alavanja**

Zatvor u Šibeniku, Odjel tretmana, Šibenik

✉ Anela.Alavanja@zsi.pravosudje.hr

Uvodničari: **Zvonimir Penić, Ksenija Bauer, Tina Barun, Ivana Zanze**

Uprava za zatvorski sustav i probaciju, Zagreb; Pučki pravobranitelj, Zagreb;

Hrvatski zavod za socijalni rad, Područni ured Solin; Udruga RODA

✉ zvonimir.penic@mpudt.hr; ✉ ksenija.bauer@ombudsman.hr;

✉ tina.barun@socskrb.hr; ✉ ivana@roda.hr

Okrugli stol „Jačanje uloge obitelji u resocijalizaciji zatvorenika: praksa, mogućnosti i izazovi“ okuplja predstavnike zatvorskog sustava i probacije, pravobranitelja, sustava socijalne skrbi, civilnog sektora i prosvjete s ciljem razmjene iskustava i perspektiva o ulozi obitelji u procesu povratka zatvorenika u zajednicu. Rasprava će se usmjeriti na postojeću praksu suradnje s obiteljima zatvorenika, prepreke u održavanju i jačanju obiteljskih veza te mogućnosti unapređenja podrške kroz međuresornu suradnju. Poseban naglasak stavlja se na izazove koji proizlaze iz nedostatnih resursa, stigmatizacije i kompleksnih obiteljskih odnosa, kao i na potencijalne modele dobre prakse. Cilj okruglog stola je identificirati ključne smjernice i prijedloge za osnaživanje obitelji kao važnog zaštitnog čimbenika u resocijalizaciji zatvorenika.

U raspravi se očekuje međusektorski dijalog – npr. kako zatvorski sustav vidi ulogu socijalne skrbi, kako socijalna skrb doživljava komunikaciju s pravosuđem, što civilni sektor može ponuditi, a gdje treba sistemsku potporu. Posebno je važno osvijetliti slabe točke u suradnji, ali i istaknuti gdje se suradnja pokazala učinkovitom.

Ključne riječi: obiteljska podrška, zatvorenici, resocijalizacija, edukacija

Ciljana publika: psiholozi u zatvorskom/probacijskom sustavu, u sustavu socijalne skrbi, u sustavu odgoja i obrazovanja, predstavnici udruga, kreatori politika.

Trajanje: 90 minuta

Blokovi rasprave s ključnim pitanjima

BLOK 1: Postojeća praksa i prepreke u održavanju obiteljskih veza

Cilj: Razmotriti kako zatvorski sustav trenutno surađuje s obiteljima zatvorenika i koje prepreke postoje.

Pitanja za raspravu: Koji su trenutno glavni oblici podrške zatvoreniku za održavanje kontakta s obitelji? Kako prenapučenost i raspored kaznenih tijela (npr. premještaji, udaljenost kaznenih tijela) utječu na mogućnosti posjeta? Što se može učiniti kako bi kontakti putem telefona, pisama ili videopoziva bili dostupniji svima – osobito nepismenim ili socijalno ugroženim zatvorenicima?

Koji su ključni izazovi u kontekstu posjeta (npr. uvjeti prostorija, udaljenost, troškovi putovanja), i kako ih sustav može sustavno rješavati?

BLOK 2: Uloga obitelji u procesu resocijalizacije

Cilj: Prepoznati obitelj kao aktivnog dionika, a ne samo promatrača.

Pitanja za raspravu: Kako obitelj može postati aktivan partner u procesu resocijalizacije? Koje su specifične potrebe obitelji zatvorenika (emocionalne, informacijske, socijalne) koje često ostaju neadresirane? Tko u sustavu treba inicirati uključivanje obitelji – zatvorski sustav, socijalna skrb, probacija, civilne organizacije? Što znači "realna očekivanja" od obitelji – gdje je granica između partnerstva i prebacivanja odgovornosti?

BLOK 3: Među-institucionalna suradnja i podrška obiteljima

Cilj: Istražiti kako se kroz suradnju različitih sektora može osnažiti obiteljska podrška.

Pitanja za raspravu: Postoje li trenutno modeli suradnje između zatvorskog sustava i područnih ureda HZSR u radu s obiteljima zatvorenika? Kako bi izgledao učinkovit sustav podrške obiteljima tijekom izdržavanja kazne i nakon otpusta? Koju ulogu mogu i trebaju imati škole, lokalna zajednica i civilni sektor u jačanju obiteljske podrške? Kako prevenirati stigmatizaciju obitelji zatvorenika i njihovu društvenu izolaciju?

BLOK 4: Edukacija obitelji i zatvorenika

Cilj: Razviti ideje o edukaciji kao alatu za jačanje međusobnog razumijevanja i podrške.

Pitanja za raspravu: Kako i tko može educirati članove obitelji o procesu resocijalizacije, pravima i obvezama? Postoje li primjeri dobre prakse u RH ili inozemstvu vezani uz edukaciju obitelji zatvorenika? Koje su prepreke provedbi edukativnih programa i kako ih prevladati? Je li moguća suradnja s obrazovnim institucijama ili udrugama za provođenje ovakvih edukacija?

BLOK 5: Smjernice za promjene – prijedlozi i modeli dobre prakse

Cilj: Izraditi konkretne preporuke i prijedloge za buduće korake.

Pitanja za raspravu: Koji bi bili prvi koraci u unapređenju obiteljske podrške u okviru zatvorskog sustava? Postoje li uspješni strani ili domaći modeli koje bi trebalo razmotriti za implementaciju? Kako osigurati da jačanje uloge obitelji ne ostane samo na razini dobre volje pojedinaca? Što možemo predložiti kao minimalne standarde za kontakt zatvorenika s obitelji?

PSIHOLOGIJA SPORTA I VJEŽBANJA U HRVATSKOJ: PROŠLOST, SADAŠNJOST I BUDUĆNOST

Moderatorica: **Zrinka Greblo Jurakić**

Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija, Zagreb

✉ zgreblo@fhs.hr

Sudjeluju: **Renata Barić, Vedrana Radić Brajnov, Nataša Stefanovski**

Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet, Zagreb

Hrvatska psihološka komora, Razred za psihologiju sporta i tjelesnog vježbanja, Zagreb

✉ renata.baric@kif.hr; ✉ vedranab@gmail.com; ✉ natasa.stefanovski@skole.hr

Na okruglom stolu bit će predstavljene počeci znanstvenih istraživanja i stručnog rada u području psihologije sporta i vježbanja u Hrvatskoj. Nakon kratkog povijesnog pregleda, Renata Barić, predsjednica Sekcije za psihologiju sporta i tjelesnog vježbanja koja djeluje pri Hrvatskom psihološkom društvu, govorit će o različitim aktivnostima Sekcije koje uključuju stručne edukacije, znanstvene konferencije i javne tribine namijenjene profesionalnom usavršavanju psihologa, ali i podizanju svijesti o važnosti većeg uključivanja psihologa u ovo područje rada. Predsjednica i zamjenica Stručnog razreda za psihologiju sporta i tjelesnog vježbanja Vedrana Radić Brajnov i Nataša Stefanovski predstaviti će zaduženja, ovlasti i aktivnosti koje provodi Razred za psihologiju sporta i vježbanja Hrvatske psihološke komore. Na okruglom stolu bit će najavljena i specijalistička edukacija iz psihologije sporta čiji sadržaj spaja znanost i praksu te osigurava usvajanje specifičnih znanja i vještina koje su potrebne za rad sportskih psihologa. Pored pregleda sadržaja, okvirnog plana provedbe i noviteta u odnosu na raniju edukaciju, okrugli stol predviđa i vrijeme za pitanja iz publike s ciljem što boljeg predstavljanja plana i programa te očekivanih ishoda učenja. Okrugli stol pruža priliku za refleksiju o dosadašnjem razvoju psihologije sporta i vježbanja u Hrvatskoj, ali i prostor za raspravu o perspektivama daljnjeg razvoja ovog područja u kontekstu suvremenih izazova s kojima se susreću sportaši i sportašice različitih dobnih kategorija i na različitim razinama sportskih natjecanja, od rekreativnog do profesionalnog sporta.

Trajanje radionice: 60 min.

Ključne riječi: psihologija sporta i vježbanja, psihološka priprema, mentalno zdravlje sportaša

TREBAJU LI STARIJE OSOBE PSIHologe? POTREBE I OSPOSOBLJENOST PSIHologa ZA RAD SA STARIJIM OSOBAMA

Sudjeluju: **Ksenija Bauer, Jasminka Despot Lučanin, Nives Ivelja, Sandra Kuharić, Marija Orlić, Sanja Smojver-Ažić**
Ured pučke pravobraniteljice, Zagreb
✉ jasminka.despotl@gmail.com

Udio starije populacije u Hrvatskoj i EU i dalje raste, a sadašnje starije osobe u prosjeku su zdravije i obrazovanije od prijašnjih generacija i nastavljaju sve duže raditi, učiti i doprinosti društvu. Istovremeno, duži životni vijek povećava rizike i zahtjeve na javne usluge - financijske, zdravstvene i socijalne, što zahtijeva stalne prilagodbe u vremenu sve bržih promjena u svim područjima života pojedinca i društva. Zahtjevi za prilagodbama odnose se i na struku psihologa, jer raste potražnja za stručnim uslugama u području očuvanja psihičkog zdravlja i funkcioniranja u starosti. Međutim, ne zna se dovoljno o obrazovanju i osposobljavanju psihologa u području psihologije starenja i kako to utječe na njihove stavove prema radu sa starijim osobama. Glavna tema okruglog stola usmjerena je na to koliko studenti psihologije kroz studij i nakon studija uopće stječu znanja o osobitostima pristupa i rada sa starijim osobama, a s obzirom na porast ove populacije i njihove rastuće potrebe za psihološkim uslugama. Sudionice okruglog stola razmijenit će njihova stajališta temeljena na iskustvu rada u tom području. Uvodno, Jasminka Despot Lučanin, umirovljena sveučilišna profesorica, prikazat će preliminarne rezultate ankete o obrazovanju i osposobljavanju u psihologiji starenja u 10 europskih zemalja, uključivo i Hrvatsku. Ksenija Bauer, savjetnica u Uredu pučke pravobraniteljice, prikazat će koliko smo kao struka obrazovani i osposobljeni za zaštitu prava starijih osoba. Nives Ivelja, direktorica Udruge "MI" – Split, iznijet će iskustva o osposobljenosti psihologa za rad sa starijim osobama u potrebi, u okviru udruge. Sandra Kuharić, terapeutkinja u Domu za starije osobe „Mali Kartec“ u Krku, opisat će svoje stručne aktivnosti i zadatke u sklopu radnog mjesta i prijedloge za poboljšanje rada i stručnog osposobljavanja. Marija Orlić, umirovljena psihologinja i nekadašnja ravnateljica Doma za starije osobe „Peščenica“ u Zagrebu, prenijet će iskustva zapošljavanja psihologa u skrbi za starije osobe kroz program stručnog osposobljavanja. Sanja Smojver-Ažić, sveučilišna profesorica iz područja razvojne psihologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci i jedna od osnivačica Sveučilišta za treću dob u Rijeci, osvrnut će se na zastupljenost psihologije starenja u sadržaju studijskih programa psihologije i moguće prilagodbe programa. Slijedi rasprava svih prisutnih.

Ključne riječi: obrazovanje psihologa, rad psihologa sa starijim osobama, osposobljavanje psihologa

ETIKA I PRAKSA U RADU S DJECOM: POSTUPANJE KLINIČKOG PSIHOLOGA KADA JEDAN RODITELJ BEZ ZNANJA DRUGOG DOVODI DIJETE NA PREGLED

Moderatorica: **Ivana Frančula Modrčin**

Sudjeluju: **Ivana Rede, Andreja Bogdan, Romilda Roje, Neda Pleić**

Županijska bolnica u Čakovcu, Čakovec

✉ ivanaf@inet.hr

Klinički psiholozi koji rade s djecom sve češće se susreću sa situacijom u kojoj jedan roditelj, tijekom ili nakon raskida partnerske zajednice ili u konfliktnim obiteljskim odnosima, samostalno dovodi dijete na psihološki pregled bez znanja drugog roditelja, iako imaju zajedničko skrbništvo. Nerijetko se u praksi događa da po obavljenom pregledu i izdavanju nalaza psiholog biva izložen neugodnostima od strane drugog roditelja, a ponekad i formalnim tužbama. Održavanje okruglog stola na ovu temu može pomoći u razjašnjavanju pravnih, etičkih i praktičnih dilema. Cilj: -Raspraviti kako klinički psiholog treba postupiti u situaciji kada jedan roditelj dovodi dijete na pregled bez pristanka ili znanja drugog roditelja, a roditelji imaju zajedničko skrbništvo. Razmotriti pravni okvir, etičke smjernice i najbolji interes djeteta. Razmijeniti iskustva iz prakse i oblikovati preporuke za stručnjake Na okruglom stolu raspravljat ćemo: Kako zakon definira prava i obaveze roditelja kod zajedničkog skrbništva? Smije li psiholog obaviti pregled djeteta bez pristanka oba roditelja? Kako postupiti u kriznim situacijama kada je potrebna hitna intervencija? Kako zaštititi dijete, a izbjeći zloupotrebu sustava? Kakve preporuke i protokole možemo zajednički oblikovati? Predložene teme i pitanja za raspravu: 1) Pravni okvir: Što zakon kaže o zajedničkom skrbništvu? Smije li jedan roditelj samostalno odlučiti o psihološkom pregledu djeteta? Koje su moguće posljedice za psihologa ako postupi bez suglasnosti oba roditelja? 2) Etika i profesionalne smjernice: Što kažu etički kodeksi struke (psiholozi, psihijatri)? Može li se pregled obaviti ako je samo jedan roditelj dao pristanak? Kako komunicirati s roditeljem koji nije bio upoznat? 3) Zaštita najboljeg interesa djeteta: Kako procijeniti što je u najboljem interesu djeteta? Što ako dijete želi razgovarati s psihologom, ali jedan roditelj to zabranjuje? Kako spriječiti da dijete postane "sredstvo" manipulacije među roditeljima? 4) Iskustva iz prakse: Primjeri slučajeva iz kliničke prakse; Koje su dileme najčešće? Kako pristupiti sukobu roditelja bez ugrožavanja djetetove dobrobiti? 5) Smjernice i preporuke: Što može biti standardna procedura u ovakvim slučajevima? Potreba za pisanim suglasnostima oba roditelja? Kako dokumentirati postupanje u ovakvim slučajevima? Zaključci i preporuke za praksu. Na kraju okruglog stola može se formirati radna grupa koja će: sastaviti preporuke za postupanje psihologa u ovakvim slučajevima, Izraditi obrasce informiranog pristanka za roditelje u slučaju zajedničkog skrbništva te predložiti izmjene ili pojašnjenja u stručnim smjernicama.

Ključne riječi: obiteljski konflikt, profesionalna odgovornost, prava djeteta, tužbe

IZAZOVI I MOGUĆNOSTI U PROMICANJU MENTALNOG ZDRAVLJA I PREVENCIJI OVISNOSTI I RIZIČNIH PONAŠANJA U ZAJEDNICI

Moderatorica: **Ljiljana Lukačević**

Sudjeluju: **Siniša Brlas, Bernardica Juretić, Tena Velki, Mislav Staničić**

Zavod za javno zdravstvo "Sveti Rok" Virovitičko-podravske županije,

Virovitica

✉ ngpozitiva@gmail.com

Preventivne aktivnosti nadopunjuju aktivnosti promicanja mentalnog zdravlja i ciljano su usmjerene na promjenjive rizične i zaštitne čimbenike za rizično i ovisničko ponašanje, što u konstelaciji nepovoljnih okolnosti može dovesti do ovisnosti. Iako ne mora svako ovisničko ponašanje završiti ovisnošću, nema razvoja ovisnosti bez ovisničkog ponašanja. Istraživanja o rizičnim (pa tako i ovisničkim) ponašanjima (osobito mladih) pokazuju važnost socijalnog utjecaja i socijalnog učenja (utjecaja osoba iz okruženja). Socijalno okruženje oblikuje društvene norme, utječe na uvjerenja o rizicima i posljedicama ovisničkog ponašanja, ali i na procjenu tolerancije ponašanja poput zlouporabe sredstava ovisnosti. Stoga su u prevenciji ovisnosti i rizičnih ponašanja osobito važne intervencije u zajednici, u obiteljskom i školskom okruženju te u medijskom prostoru. Potrebno je djelovati i na senzibilizaciji zajednice i edukaciji donositelje odluka i kreatora javnog mišljenja, kako bi se, s jedne strane, stvorilo podržavajuće okruženje za praktičare prevencije, a s druge strane osnažila mreža partnerstva struke i zajednice u prevenciji ovisnosti i s njom povezanih zdravstvenih i društvenih problema i izazova. Ovaj okrugli stol okuplja stručnjake s iskustvom u kreiranju i provedbi učinkovitih preventivnih intervencija u zajednici, s ciljem poticanja stručne javne rasprave o mogućnostima i ograničenjima preventivnog djelovanja u zajednici, procjene raspoloživih i poticanja na mobilizaciju dodatnih resursa, ulozi organizacija civilnog društva u prevenciji te izazovima za stručnjake i zajednicu na putu prevencije rizičnih ponašanja i proaktivne skrbi o mentalnom zdravlju, osobito djece i mladih.

Ključne riječi: promicanje mentalnog zdravlja, prevencija ovisnosti, rizična ponašanja u zajednici

ZAŠTO ŽIVJETI U IMOTSKOM? MIKROPERSPEKTIVA ČIMBENIKA ZADOVOLJSTVA KVALITETOM ŽIVOTA

Moderatorica: **Lara Buljan Gudelj**

Sudjeluju: **Anamarija Lončar, Silvana Vlašić, Maja Flego Sumić,
Josipa Galić**

Centar Navia d.o.o. za savjetovanje i edukacije, Da

✉ lara.buljan@gmail.com

Predloženi okrugli stol usmjerava se na pitanje kvalitete života u Imotskom, gradu čiji geografski, kulturni i društveni okvir pruža specifične uvjete za svakodnevni život. Odabirom Imotskog kao studije slučaja naglašava se važnost mikroperspektive – usmjerenosti na konkretan lokalni kontekst, a ne samo na opće ili nacionalne pokazatelje dobrobiti. Na taj se način doprinosi razumijevanju kako karakteristike jedne zajednice oblikuju subjektivno zadovoljstvo i psihološku dobrobit njezinih stanovnika. Moderatorica Lara Buljan Gudelj, mag. psych., uvodno će predstaviti teorijske pristupe istraživanju kvalitete života i obrazložiti važnost proučavanja manjih gradova i lokalnih zajednica. Sudionice će u raspravi obraditi niz čimbenika koji su, prema znanstvenim spoznajama, povezani s višom razinom zadovoljstva životom: broj sunčanih dana i njihov učinak na mentalno zdravlje, dostupnost domaće i svježije hrane, blizina mora i prirodnih znamenitosti (npr. Modro i Crveno jezero) koje nude mogućnosti za rekreativne aktivnosti, kao i pripadnost socijalnoj zajednici, religioznost i osjećaj sigurnosti. Bit će obrađeni i dodatni aspekti specifični za Imotski, poput mirnijeg načina života, očuvanosti prirode, bliskosti obitelji i međuljudskih odnosa, ali i izazova poput nedostatka radnih mjesta, migracija mladih te ograničenog izbora kulturnih i obrazovnih sadržaja. Na taj način rasprava će ponuditi cjelovitu sliku života u Imotskom, naglašavajući prednosti, ali i realna ograničenja. Svaka od sudionica (Anamarija Lončar, prof. psih., Silvana Vlašić, prof. psih., Maja Flego Sumić, prof. psih. i Josipa Galić, mag. psych.) doprinit će analizi iz stručne perspektive psihologa, integrirajući znanstvena saznanja s iskustvom života i rada u lokalnom kontekstu. Zaključno, cilj je rasprave prikazati kako se u Imotskom oblikuje kvaliteta života kroz specifične lokalne resurse i izazove, čime se otvara prostor za usporedbu s drugim manjim sredinama u Hrvatskoj i šire.

Ključne riječi: zadovoljstvo kvalitetom života, subjektivna dobrobit, psihologija zajednice

ČEMU NAS ZNANSTVENA PSIHOLOGIJA UČI, A ŠTO MI U PRAKSI RADIMO

Moderator: **Josip Lopižić**

Sudjeluju: **Ivan Jerković, Diana Ridić**

Filozofski fakultet Novi Sad, Novi Sad

✉ ivan.jerkovic@ff.uns.ac.rs

Neke su znanosti formalne, poput logike, gramatike ili matematike, dok su druge predmetne i odnose se na neku vanjsku stvarnost. Znanosti koje imaju određenu stvarnost za svoj predmet trebaju tu stvarnost definirati i jasno odrediti metodu kojom se taj predmet istražuje. Iako se čini da bi predmet psihologije kao znanosti trebao biti nešto trajno, iz povijesti psihologije jasno je da je ona svoj predmet više puta mijenjala – od psihologije svijesti, preko bihevioralne analize ponašanja, do latentnih dimenzija utemeljenih na statistici i vjerojatnosti, pa sve do najnovije faze usmjerene na mozak. To nije samo pitanje mode, afiniteta ili čak razvoja same discipline, iako može biti posljedica svega navedenog. No, što god da je u pitanju, jedna je konstanta: svaki pravac i svako razumijevanje imaju svoje praktične posljedice jer je psihologija i primijenjena disciplina. Profesionalni položaj sasvim je drukčiji ako zauzimamo poziciju koja analizira potisnute konflikte ili ako je naša pozicija analiza limbičkog korteksa, cingularnog jedra ili amigdale. Na primjeru osobe koja ima problem s mucanjem, enurezom, autizmom, vršnjačkim nasiljem ili ADHD-om jasno se vidi razlika u našoj profesionalnoj ulozi, ali i ulozi naših klijenata, ovisno o tome kojoj poziciji pripadamo u vezi s predmetom psihologije. Problem je u tome što su neke uloge međusobno nespojive i postavlja se pitanje kako će se ovaj znanstveni i profesionalni sukob razriješiti. Neka od mogućih rješenja čak podrazumijevaju i nestanak psihologije kao znanosti te psihologa kao profesije. Razvoj psihologije kao znanosti, razvoj psihologije u vrlo heterogenim područjima primjene, pretenzije drugih struka, pa i nestručnjaka da se bave psihološkom djelatnošću, predstavljaju prijetnju struci i zahtijevaju zajedničku obranu interesa profesije, u čemu umrežavanje profesionalaca ima presudnu ulogu. Međutim, za razliku od nekih ranijih vremena, sada ta zaštita interesa struke mora počivati na pravilima sa zakonskom snagom, u čemu ključnu ulogu imaju profesionalna Komora psihologa, zakonska rješenja na razini države, pravilnici različitih ministarstava i slično. Možemo žaliti za tim, ali nažalost profesionalna udruženja više nisu učinkovita obrana, iako mogu pomoći kao posrednici. No, ne i kao čimbenici općeobvezujućeg odlučivanja, jer imaju status nevladinih udruga, tj. stručnih udruženja s ograničenom pravnom snagom u reguliranju i zaštiti profesionalnih prava i interesa.

Ključne riječi: znanost, profesija, budućnost psihologije

MEĐUSEKTORSKA SURADNJA U PODRŠCI DJECI I OBITELJIMA

Moderatorice: **Zrinka Lovrinčević, Tena Velki**

Sudjeluju: **Siniša Brlas, Valentina Ružić, Sanja Šimleša,**

Sanja Tatalović Vorkapić, Eli Vidović

Dječji vrtić Osijek, Osijek

✉ zrinka.lovrincevic@gmail.com

Međusektorska suradnja ključna je za osiguravanje kvalitetne i kontinuirane podrške djeci i njihovim obiteljima. Stručnjaci iz različitih sektora rade timski u partnerstvu s obiteljima i drugim značajnim činiteljima djetetova života s ciljem zadovoljavanja djetetovih potreba, smanjivanja i preveniranja funkcionalnih pogoršanja te unaprjeđivanja djetetove kvalitete života, ali i cjelokupnog obiteljskog djelovanja i otpornosti (Vargas-Baron i sur., 2016). U takvom partnerstvu, organizacije i sustavi koordinirano rade i koriste vlastite resurse kako bi postigli zajedničke ciljeve na učinkovitiji, vremenski brži i financijski racionalniji način (Pavić-Rogošić, 2007). Međutim, praksa se u Republici Hrvatskoj još uvijek značajno suočava s fragmentiranošću sustava, neujednačenim dijagnostičkim postupcima, dugim listama čekanja, nedovoljno kadrovske resursa, oslanjanjem na individualne inicijative stručnjake te ulogom roditelja kao prenositelja dokumentacije (Konkoli Zdešić, 2018; Seitz, 2018). Na okruglom stolu održanom u Osijeku povodom 18. Tjedna psihologije istaknuti su upravo ovi problemi i doneseni su prijedlozi za njihovo prevladavanje. Poseban naglasak stavljen je na digitalizaciju dokumentacije putem e-Građanina što bi omogućilo stručnjacima registriranim pri Hrvatskoj psihološkoj komori pravovremeni uvid u ključne informacije o djetetovom psihofizičkom razvoju osiguravajući kontinuitet podrške i smanjujući rizik od gubitka ili manipulacije podacima. Osim toga, predložena je standardizacija suglasnosti roditelja za nesmetanu razmjenu informacija među stručnjacima, unifikacija strukture stručnih mišljenja psihologa prema sektoru rada te organizacija redovitih supervizijskih sastanaka među sektorima pod okriljem Hrvatske psihološke komore i Hrvatskog psihološkog društva. Ovaj okrugli stol predstavlja nastavak i nadogradnju osječčkog skupa s ciljem poticanja promjena na nacionalnoj razini. Okuplja savjetnike, predstavnike sekcija, kliničke psihologe te stručnjake za dječji razvoj i psihodijagnostiku radi jačanja institucionalnih mehanizama suradnje i kreiranja održivih modela partnerstva. Uz okrugli stol, predviđena je i interaktivna radionica u kojoj će sudionici okruglog stola, nakon stručne rasprave s publikom, sudjelovati u raspravama u manjim grupama. Rad u manjim grupama omogućit će zajedničko predlaganje potencijalnih rješenja postojeće problematike, razmjenu iskustava i produbljeno razumijevanje problema iz različitih perspektiva, kao i međusobno upoznavanje i izgradnju novih profesionalnih kontakata. Na taj će se način svi aktivno uključiti u oblikovanje preporuka koji mogu poslužiti kao podloga za nacionalne smjernice i protokole međusektorske suradnje u području pružanja kontinuirane podrške djeci s prolaznim i/ili trajnim posebnim potrebama.

Ključne riječi: međusektorska suradnja, pružanje podrške, djeca s prolaznim i/ili trajnim posebnim potrebama

REGIONALNE PERSPEKTIVE PSIHOLOGIJE U KRIZAMA: IZAZOVI I PRILIKE

Moderatorica: **Diana Riđić**

Društvo psihologa Federacije BiH

Sudjeluju: **Mitra Mirković Hajdukov, Remzija Šetić, Dijana Đurić,
Josip Lopižić**

Društvo psihologa Federacije BiH, Sarajevo; Društvo psihologa Republike
Srpske, Banja Luka; Hrvatsko psihološko društvo, Zagreb

✉ dridjic@yahoo.com

Suvremeni svijet obilježen je krizama koje sve češće prelaze granice država i profesija, zahtijevajući integrirane i koordinirane odgovore različitih struka. Psiholozi su u tom procesu ključni akteri, jer njihova uloga obuhvaća ne samo pružanje neposredne podrške pogođenima, već i jačanje otpornosti zajednica, timova i institucija.

Uloga psihologa u kriznim situacijama – od prirodnih katastrofa i oružanih sukoba do migracijskih i društvenih kriza – postaje sve važnija u očuvanju mentalnog zdravlja i jačanju otpornosti zajednica. Međutim, profesionalna praksa psihologa u regiji oblikovana je različitim zakonskim okvirima i institucionalnim kontekstima, što otvara prostor i za specifične izazove i za brojne mogućnosti suradnje.

Okrugli stol okuplja predstavnike psiholoških udruga i institucija iz Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Republike Hrvatske, s ciljem da pruži regionalni pregled postojećih zakonodavnih rješenja i profesionalnih standarda, da sagleda sličnosti i razlike u pristupima pružanju psihološke pomoći u kriznim situacijama, te da kroz razmjenu iskustava otvori prostor za buduće zajedničke projekte, edukacije i jačanje mreža podrške među stručnjacima. Poseban naglasak stavljen je na ulogu psiholoških udruga u kreiranju politika, zaštiti profesije i integriranju psihosocijalne podrške u sustav zaštite i spašavanja. Diskusija će ponuditi regionalni pregled stanja i ukazati na potencijal za zajedničko djelovanje. Fokus će biti na razmjeni iskustava, jačanju profesionalnih standarda i stvaranju temelja za buduće suradnje koje mogu unaprijediti kapacitete psihologa i dobrobit zajednica.

Ključne riječi: psihologija u krizama, regionalna saradnja, zakonski okvir, profesionalni standardi, mreže podrške, otpornost zajednica

BRIGA O MENTALNOM ZDRAVLJU SPORTAŠA

Moderatorice: **Vedrana Radić Brajnov, Nataša Stefanovski**

Sudjeluju: **Lena Stojković, Palma Čargo, Vladimir Preradović, Mirta Šurjak**

Razred za psihologiju sporta i tjelesnog vježbanja, Split

✉ sportska.psihologija@gmail.com

Mentalno zdravlje jednako je važan segment pripreme sportaša, kao i tehnička, taktička i kondicijska priprema. Upravljanje stresom, nošenje s pritiskom rezultata i očekivanja, kako od strane trenera, tako i roditelja, suigrača i društva općenito, te održavanje ravnoteže između sporta i privatnog života samo su neki od psiholoških izazova s kojima se sportaši svakodnevno suočavaju. Mentalno zdravlje često je zanemaren dio cjelokupne pripreme sportaša, a nerijetko je ključna komponenta uspjeha. Briga o mentalnom zdravlju sportaša, osobito djece sportaša, briga je koju trebaju pažljivo voditi sportaši, treneri, roditelji, sportski psiholozi i drugi stručnjaci mentalnog zdravlja. Također, iz svojih profesionalnih uloga, briga i unaprijeđenije mentalnog zdravlja sportaša, zadatak je svih dionika u sportu, od lokalne do nacionalne razine, pa tako i medija. Koliko zaista brinemo o mentalnom zdravlju sportaša, kako djece, tako i vrhunskih sportaša? Kako sportaši, treneri, medijski djelatnici i sportski psiholozi mogu unaprijediti brigu o mentalnom zdravlju sportaša? Na koji način razvijati otpornost sportaša, ulagati u njihovu psihološku dobrobit koja nije ulaganje samo u njihovu sportsku karijeru već u cjelokupni život? Na ova pitanja raspravljat će osvajačica brončane Olimpijske medalje u taekwondou, dvostruka svjetska i trostruka europska prvakinja, Lena Stojković; prva sportašica koja je nastupila na OI za Hrvatsku u jedrenju, u kategoriji IQFOiL, Palma Čargo; trener svjetske prvakinja i osvajačice zlatne medalje u judu, dobitnik Državne nagrade za sport, Vladimir Preradović; Mirta Šurjak, novinarka Sportskog programa HRT-a.

Ključne riječi: mentalno zdravlje, sport, sportaši, sportski psiholog

(NE)POVEZANOST ODGOJNO-OBRAZOVNIH SUSTAVA U RH: GDJE SMO SADA I KOJIM PUTEM DALJE?

Moderatorica: **Kamea Jaman**

Sudjeluju: **Sanja Tatalović Vorkapić, Mirela Sirovica, Petra Malnar,
Nena Rakvin**

Učiteljski fakultet u Rijeci, Rijeka

✉ sanjatv@uniri.hr

Imajući na umu potrebe djece i mogućnosti sustavne podrške njihovim razvojnim potrebama u sustavu odgoja i obrazovanja, postavlja se pitanje adekvatne organizacije postojećeg odgojno-obrazovnog sustava u našoj zemlji. Posebice se ovo pitanje otvara u situacijama prijelaza iz jedne odgojno-obrazovne ustanove kao što je dječji vrtić u drugu, kao što je osnovna škola. Stoga je cilj ovog okruglog stola predstaviti postojeće modele prijelaza i prilagodbe djece u dječjim vrtićima i osnovnim školama s nalaskom na ovu drugu tranziciju, te raspraviti o postojećim izazovima postojećih modela u odnosu na potrebe djece. Pored prikaza i rasprave o odgojno-obrazovnim praksama, okrugli stol će iznijeti i raspravu o razumijevanju istraživanja o učenju i poučavanju, te (ne)mogućnosti suradnje dva područja: učenja i poučavanja u ranom i predškolskom sustavu, te učenja i poučavanja u školskom sustavu. Kako bi rasprava bila što efikasnija, ovaj okrugli stol organiziraju i provode Sekcija za razvojnu psihologiju rane i predškolske dobi te Sekcija za školsku psihologiju.

Ključne riječi: odgojno-obrazovni sustavi, rani i predškolski odgoj i obrazovanje, školska psihologija, suradnja, istraživanja

PSIHOLOGIJA U PROMOCIJI I ZAŠTITI LJUDSKIH PRAVA: IZAZOVI, PROBLEMI I BUDUĆE PERSPEKTIVE U PRAKSI I ISTRAŽIVANJU

Moderator: **Hrvoje Gligora**

Sudjeluju: **Iva Žegura, Marlena Plavšić, Barbara Kalebić Maglica, Josip Lopižić**

Klinika za psihijatriju Vrapče, Zagreb

✉ iva.zegura@gmail.com

U svjetlu rastućih globalnih i lokalnih izazova, uloga psihologije u promociji i zaštiti ljudskih prava postaje sve značajnija. Ovaj okrugli stol, u organizaciji Sekcije za psihologiju i ljudska prava, okupit će stručnjake s ciljem identificiranja ključnih problema i prepreka s kojima se psiholozi susreću u svojem svakodnevnom radu i istraživanju. Moderator okruglog stola bit će Hrvoje Gligora, a sudjelovat će i urednici zbornika radova "Psihologija u promociji i zaštiti ljudskih prava" koji će predstaviti ključne teme i spoznaje iz dosadašnjih radova. Kroz interaktivnu raspravu, pročelnici stručnih sekcija Hrvatskog psihološkog društva i prisutna publika bit će pozvani da aktivno sudjeluju u artikuliranju problema i davanju smjernica. Cilj je zajednički utvrditi teme koje je nužno uključiti u buduće edukacije, stručne sastanke i novo izdanje zbornika. Diskusija će obuhvatiti širok spektar pitanja, uključujući: Prepoznavanje i djelovanje u situacijama kršenja ljudskih prava. Uloga psihologa u zagovaranju prava ranjivih skupina. Etičke dileme i izazovi u primjeni psiholoških principa u kontekstu ljudskih prava. Povezivanje istraživačke psihologije s praktičnim primjenama u zaštiti prava. Razvoj stručnih kompetencija psihologa za rad s osjetljivim temama. Očekuje se da će zaključci ovog okruglog stola poslužiti kao temelj za daljnji razvoj struke i stvaranje novog izdanja zbornika radova na ovu temu.

Ključne riječi: društvena pravednost, izazovi, istraživanja, ljudska prava, praksa, psihologija

RADIONICE

1.	ŠETNJA POLJEM: GESTALT FENOMENOLOGIJA U RADU S ORGANIZACIJAMA <i>Sandra Antišić Čanić</i>	217
2.	INVENTURA UMA <i>Berta Bacinger Klobučarić</i>	218
3.	DIJETE U SUSTAVU – ULOGE, ODGOVORNOSTI I MOGUĆNOSTI <i>Ines Barišić, Jelena Kendel Čular</i>	219
4.	PRIMJENA METODE „PAZAR ZNANJA“ U RADU PSIHOLOGA <i>Jelena Birsa</i>	220
5.	PUTOVANJE KROZ VRIJEME – (NE)ISPUNJENI SNOVI <i>Jelena Frančšković, Marina Gojo, Dajana Marjanović</i>	221
6.	ŽELIMO LI ODGAJATI DJECU U NATJECATELJSKOM DUHU? <i>Milena Haler</i>	222
7.	KAKO SU KONCEPTI O MENTALNOM I MENTALNOM ZDRAVLJU POVEZANI S FUNDAMENTALNIM PITANJIMA KROZ POVIJEST RAZVOJA PSIHOLOGIJE <i>Goran Kardum</i>	223
8.	DEMONSTRACIJA WEB-APLIKACIJE ZA PRIMJENU HRVATSKOG UPITNIKA ŠKOLSKE KLIME <i>Gordana Kuterovac Jagodić, Tena Velki</i>	224
9.	U SJENI SAVRŠENSTVA: PERFEKCIONIZAM U MAJČINSTVU <i>Anita Milanović Lambeta</i>	225
10.	„TO NEMA VEZE S VEZOM“ – RADIONICA O NASILJU U ROMANTIČNIM VEZAMA MLADIH <i>Arijana Pavić Pospišil, Sanja Samardžija</i>	226
11.	OD SIGNALA DO RESURSA – RAD SA SIMPTOMOM U PROCESSWORK PRISTUPU <i>Sanja Subotić, Sara Bestulić</i>	227
12.	UTJECAJ RANIH ISKUSTAVA: PRENATALNA I PERINATALNA SOMATSKA PSIHOLOGIJA U TERAPIJSKOJ PRAKSI <i>Martina Trboglav Podvorac</i>	228
13.	JAČANJE PROFESIONALNE OTPORNOSTI I IZDRŽLJIVOSTI KROZ BRIŽNOST, STRUKTURU, UVAŽAVANJE I OSNAŽIVANJE <i>Minja Vukadinović, Kristina Martinko Rutić</i>	229

ŠETNJA POLJEM: GESTALT FENOMENOLOGIJA U RADU S ORGANIZACIJAMA

Sandra Antišić Čanić

Gestalt Development d.o.o., Podstrana

✉ sandra@gestald.com

Fenomenološki pristup jedno je od ključnih polazišta gestalt psihoterapije kao i prakticiranja gestalta u organizacijama. Za razliku od klasičnih dijagnostičkih modela, koji organizacije tretiraju kao statične sustave u kojima se problemi mogu precizno locirati i riješiti, fenomenološki pristup polazi od istraživanja neposrednog iskustva „ovdje i sada“. Umjesto brzog objašnjavanja ili interpretiranja, naglasak je na opisivanju onoga što se javlja u polju te na suspenziji pretpostavki. Povećanje svjesnosti o fenomenima koji izranjaju prvi je korak prema održivoj promjeni. U gestalt perspektivi organizacija se shvaća kao živi sustav u stalnom kontaktu s okolinom. Dinamike i obrasci njezina funkcioniranja očituju se kroz svakodnevne interakcije među članovima, komunikacijske stilove, prostorne aranžmane i afektivnu atmosferu. Fenomenološko istraživanje omogućuje praktičaru da „sluša organizaciju“ i otkriva figure koje spontano izranjaju, a ne da nameće unaprijed oblikovane teorijske okvire. Radionica je oblikovana tako da sudionicima ponudi priliku za neposredno iskustvo fenomenološkog pristupa. Kroz vježbu će sudionici istraživati različite dimenzije opažanja – prostornu, interpersonalnu i intrapersonalnu – te promatrati kako se figure i pozadine mijenjaju u njihovom iskustvu. Nakon iskustvenog dijela slijedit će zajednička refleksija i povezivanje uočenog s ključnim gestalt konceptima poput ciklusa kontakta i organizacije kao polja. Na ovaj će način sudionici uvježbati fenomenološki stav, razlikovati opisivanje od interpretacije te istražiti kako se organizacijske dinamike mogu prepoznati i istraživati kroz neposredna iskustva. Radionica je osobito relevantna za psihologe koji rade u organizacijskom kontekstu – u području organizacijske psihologije, savjetovanja i coachinga, ali i za sve stručnjake koji žele proširiti vlastite kompetencije u području fenomenološkog promatranja i refleksije. Ishodi radionice: sudionici će iz prve ruke iskusiti fenomenološki stav i praksu; razlikovati opisivanje od interpretacije; promatrati organizaciju kao živi organizam/polje; osvijestiti kako se obrasci funkcioniranja organizacije očituju u prostoru, interakcijama i vlastitom doživljaju; dobiti alate za primjenu fenomenološkog pristupa u radu s timovima i organizacijama.

Ključne riječi: gestalt, organizacije, fenomenološki pristup

INVENTURA UMA

Berta Bacinger Klobučarić

Zavod za javno zdravstvo Međimurske županije, Čakovec

✉ psiholog1@zzjz-ck.hr

Svakodnevno imamo u glavi gomilu misli. Mnoge od tih misli odnose se na analiziranje vlastitog ili pak tuđeg ponašanja, na predviđanje budućih događaja, na predstojeće obaveze, na analizu prošlih događaja, itd. Stalno vrtenje misli u glavi ne znači i produktivnost, već se kod mnogih ljudi radi o opterećivanju nepotrebnim odgovornostima, odnosno o stanju funkcionalne preopterećenosti. To uzrokuje puno stresa koji proizlazi iz osjećaja gubitka kontrole i može dovesti do teškoća pažnje i pamćenja, izbjegavanja donošenja odluka i slično, jer nema mjesta za jasno razmišljanje. Pretrpan um također može izazvati osjećaj osobnog kočenja u napredovanju i rastu, može izazvati osjećaj tjeskobe, te rezultirati depresijom i dovesti do izolacijskog ponašanja. Umjesto mentalnog nagomilavanja, potrebno je napraviti inventar i raščistiti vlastiti um. U uvodnom dijelu radionice, nakon međusobnog upoznavanja, sudionicima će se predstaviti problematika, uz iznošenje analogija iz svakodnevnog funkcioniranja, te uz pojašnjenje ciljeva radionice. Sudionici će uz usmjeravanje i podršku pokušati stvoriti mentalni prostor kako bi dobili novu i jasniju umnu perspektivu. Ponuditi će im se tehnike za mentalnu jasnoću, teme za razmišljanje i kratke vježbe, s ciljem osvježavanja vlastite mentalne gužve. Dodatno, dobiti će priliku za raspraviti smjernice za oslobađanje preopterećenja mislima koje preplavljuju, a ujedno omogućiti će se razmjena iskustava. Također će se potaknuti sudionike da se zadrže na onom što ih inspirira i donosi osobni rast i razvoj. Na kraju će se u nekoliko minuta provesti sažimanje sadržaja radionice, te se planira evaluacija.

Ključne riječi: inventura uma, preplavljenost, mentalna jasnoća

DIJETE U SUSTAVU – ULOGE, ODGOVORNOSTI I MOGUĆNOSTI

Ines Barišić, Jelena Kendel Čular

Obiteljski centar, Područna služba Šibensko-kninska, Šibenik

✉ jelena.kendelcular@socskrb.hr

Planirana radionica temelji se na postavkama Teorije ekoloških sustava Uriea Bronfenbrennera. Na radionici će kroz interaktivan pristup biti govora o ulozi roditelja i stručnjaka koji rade u sustavu zaštite djece unutar institucija i izvaninstitucionalno (škole, liječnici, centri za socijalnu skrb, terapeuti, udruge). Kroz primjer priče djeteta s teškoćama u ponašanju, nastojat ćemo kod sudionika osvijestiti ovlasti, odgovornosti, ali i granice roditelja i stručnjaka unutar pojedinog “podsustava”, a čija je svrha pružanje pomoći djetetu. Cilj radionice je smanjiti međusobno prebacivanje odgovornosti kojoj smo često svjedoci u svakodnevnom radu, a potaknuti suradnju i kreativna rješenja s ciljem pomoći djetetu imajući u vidu važeća etička načela i kodekse. Radionica je namijenjena stručnim suradnicima u školama, zdravstvu i socijalnoj skrbi, te zaposlenicima udruga i privatnih praksi. Od sudionika radionice očekujemo otvorenost i aktivnost.

Ključne riječi: teorija ekoloških sustava, djeca s teškoćama, zaštita djece, suradnja

PRIMJENA METODE „PAZAR ZNANJA“ U RADU PSIHOLOGA

Jelena Birsa

Obiteljski centar, Područna služba Splitsko-dalmatinska, Split

✉ jbirsa@yahoo.com

„Pazar znanja“ (eng. *Knowledge market*) je participativna umjetnička metoda utemeljena na konceptu razmjene znanja između pojedinaca, često u neformalnom okruženju sličnom tržnici (pazaru/pijaci). Nastala je u Indoneziji, a razvijena je od strane Serrum art kolektiva i edukacijske platforme Gudskul. Temeljna ideja metode je da svatko može biti i učitelj i učenik. Osim razmjene znanja, informacija i iskustava, ovom se metodom potiče komunikacija i suradnja. Cilj radionice je upoznati sudionike s metodom „pazar znanja“, te zajednički identificirati mogućnosti njene primjene u radu psihologa u različitim područjima djelovanja. Provedba radionice je planirana u dva dijela. U prvom dijelu radionice sudionici će iskusiti "pazar znanja". Podijelit će se u parove, te će kroz dijalog, uz upute voditeljice, međusobno razmijeniti znanja te ih mapirati. Nakon toga, cijela grupa će prikazati mapirana znanja, te razmijeniti iskustva sudjelovanja u tehnicu. U drugom dijelu, sudionici će kroz grupni rad osmisliti načine primjene ove metode u radu psihologa u različitim područjima i s različitim populacijama. Fokus će biti na područjima odgoju i obrazovanju i socijalnoj skrbi. Također, sudionici će utvrditi moguće dobrobiti za potencijalne sudionike (korisnike/klijente, kolege u ustanovi/u suradničkim ustanovama, pojedince, grupe, zajednicu), budući da ovakav pristup potiče aktivnu uključenost svih sudionika, učenje od drugih, uzajamnost, povezivanje, fleksibilnost.

Ključne riječi: „pazar znanja“, razmjena, međusobno učenje, suradnja

PUTOVANJE KROZ VRIJEME – (NE)ISPUNJENI SNOVI

Jelena Francišković, Marina Gojo, Dajana Marjanović

Obiteljski centar, Područna služba Vukovarsko-srijemska, Vukovar

✉ jelena.franciskovic0@gmail.com

Koncept psihološke otpornosti odnosi se na uspješno prilagođavanje teškim ili izazovnim životnim iskustvima te na osobni rast i razvoj unatoč doživljenim teškoćama. Mnogi stručnjaci pomažućih profesija, pa tako i psiholozi, brinu o dobrobiti drugih, usmjereni su na tuđe mentalno zdravlje, a nerijetko zapostavljaju vlastito. Kako bi pojedinac, pa tako, između ostalog, i stručnjak psiholog, jačao svoju otpornost te očuvao mentalno zdravlje važno je da prihvati svoju prošlost, osvijesti si svoja prethodna iskustva, ali i unutarnje snage koje su mu pomogle prebroditi ranije poteškoće. Nadalje, značajno je da si osvijesti tko je sada – detektira svoje misli, emocije, snage i slabosti, što će doprinijeti postavljanju razumnih ciljeva za budućnost. S obzirom na navedeno, cilj radionice „Putovanje kroz vrijeme – (ne)ispunjeni snovi“ jest potaknuti sudionike na prisjećanje svojih mladenačkih snova i planova, osvještavanje uzroka (ne)ispunjenih snova, osvještavanje lekcija koje su naučili kroz život, prihvaćanje svoje prošlosti, fokusiranje na sadašnjost i jasnije sagledavanje svoje budućnosti. Sudjelovanjem na radionici sudionici će osvijestiti vlastite potrebe i želje te osmisliti prve korake kojima će započeti put ka vraćanju sebi i ispunjenju svojih snova. Po završetku radionice sudionici će promišljati o sebi, svojim ciljevima i snovima, bit će svjesniji važnosti brige o vlastitom mentalnom zdravlju, što će doprinijeti jačanju psihološke otpornosti, a ono će naposljetku pridonijeti dobrobiti osoba kojim pomažu.

Planirane aktivnosti: 1. Mladost je... – uvod u radionicu i upoznavanje 2. Tko smo bili i o čemu smo sanjali? – vođena fantazija 3. Naši (ne)ostvareni snovi kroz lepezu osjećaja – razgovor o (ne)ostvarenim snovima, osjećaji koji se javljaju i što su iz toga naučili 4. Snivamo neke nove/stare snove – usmjeravanje na sadašnjost i budućnost te poticanje na promišljanje o prvim koracima potrebnim za ostvarenje snova 5. Zaključak i mogućnosti primjene – dijeljenje dojmova o iskustvu na radionici i rasprava o mogućnosti primjene radionice u različitim radnim okruženjima

Ključne riječi: otpornost, (ne)ispunjeni snovi, mentalno zdravlje

ŽELIMO LI ODGAJATI DJECU U NATJECATELJSKOM DUHU?

Milena Haler

Dječji vrtić Vjeverica, Zagreb

✉ time4you.mh@gmail.com

Cilj ove radionice je osvijestiti važnost i razloge ozbiljnog pristupa u radu s djecom, s naglaskom na natjecateljske igre koje mogu negativno utjecati na psihološki razvoj djeteta. Iako brojni suvremeni znanstvenici psihologije upozoravaju na moguće negativno djelovanje stalne kompetitivnosti kojoj smo svjedoci u suvremenom življenju na mentalno zdravlje, a posebno za djecu u ranoj i predškolskoj dobi, ipak često vidimo kako se aktivnosti i igre za djecu odvijaju u kompetitivnom duhu i sa samo jednim pobjednikom kao da se radi o natjecanju odraslih. Rizik je veliki, a posebno za razvoj djeteta u socio emocionalnom području, za formiranje slike o sebi, samopoštovanja, samopouzdanja, a time i psihološke otpornosti. Za izgradnju pozitivne slike o sebi potrebno je da dijete iskusi osjećaj kompetentnosti i uspješnosti, ljubavi i prihvaćenosti od socijalne okoline a povremeno i situacije u kojoj doživi neuspjeh. Dijete predškolske dobi tek se počinje nositi s neuspjehom stoga je u situacijama neuspjeha zadaća odrasle osobe ponuditi djetetu racionalizacije koje bi pomogle u nošenju s nastalom situacijom kao i s vjerojatno intenzivnim emocijama tuge i/ili ljutnje djeteta. Slijedom ovakvih procesa dijete se vremenom može lakše nositi s neuspjehom te usvajati socijalne vještine suradnje, dogovora, kooperativnosti, čekanja na red, poštivanja i uzimanja u obzir drugoga i sl. Očekivani ishod ove radionice je da će sudionici moći domišljati igre s djecom koje će biti poticajne za djecu, a koje neće negativno utjecati na psihološki razvoj djeteta. Planirane aktivnosti su: kratko upoznavanje kroz igru, kratak teorijski prikaz relevantnih činjenica o zdravom razvoju djeteta i kompetitivnosti u igrama i načinu življenja, kratak prikaz inovacija u igrama natjecanja u našem cjelodnevnom sportskom programu, igre suradnje i natjecanja. Kako bismo izbjegli negativne posljedice natjecateljskih igara na razvoj predškolskog djeteta u našem cjelodnevnom sportskom programu smo domislili načine i tipove igara u pokretu koje su drugačije u odnosu na natjecanje, a poticajnije za zdrav razvoj djece. Budno pratimo kvalitetu i količinu doživljenog uspjeha i neuspjeha za svako dijete. Nedopustivo je da neko dijete preuzima ulogu stalnog gubitnika ili stalnog pobjednika čime sprečavamo mogućnost obilježja za djetetovu osobnost. Svako dijete ima ono u čemu je dobro, u čemu je najbolje i važno je da to djeca nauče pa onda sport postaje/ostaje izvor radosti i uživanja.

Ključne riječi: natjecanje, dijete, zdrav razvoj, cjelodnevni sportski program, DV Vjeverica

KAKO SU KONCEPTI O MENTALNOM I MENTALNOM ZDRAVLJU POVEZANI S FUNDAMENTALNIM PITANJIMA KROZ POVIJEST RAZVOJA PSIHLOGIJE

Goran Kardum

Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Split

✉ gkardum@ffst.hr

U uvodnom dijelu sudionici će se upoznati s istraživanjima o konceptima mentalnog zdravlja s posebnim naglaskom na razlikama između psihologa, psihijataru, teologa i laika. Osim navedenog, upoznati će se sa znanstvenim projektom koji je u tijeku pri Odsjeku za psihologiju u Splitu a odnosi se na pokušaj rekonstrukcije i pronalaska djela *Psichologia de ratione animae humanae* tiskanog početkom 16. stoljeća. Psihologija se sastoji od dva složena pojma psihe i logos te je kroz višestoljetno razdoblje imala različita tumačenja i značenja ali i pitanja koja su prisutna od prve uporabe pojma psychologia pa sve do danas. Pitanja o supstanciji, nasljeđu, okolini i dr. su također i neizostavno povezana s konceptima o mentalnom zdravlju. U istraživanjima je izlučeno 8 koncepata o mentalnom zdravlju (biološki, kognitivni, bihevioralni, psihoanalitički, socijalno realistični, socijalno konstruktivistički, nihilistički i duhovni) koji se odnose na četiri dimenzije; etiologiju, klasifikaciju, dijagnozu i tretman. Sudionici će tijekom radionice biti upoznati s razvojem predmeta psihologije i supstancijalnim pitanjima kroz povijest do danas te specifičnim testovima i upitnicima koji su korišteni u istraživanjima kao što su slika čovjeka, koncepti o mentalnom zdravlju, upitnik o vjerovanjima nakon smrti, upitnik o odnosu uma i tijela. Nakon toga uslijedit će praktični dio u kojem će sudionici aktivno sudjelovati koristeći navedene instrumente. Konačno, radionica će završiti raspravom o prikupljenim podacima tijekom radionice te razmjenom ideja i raspravom o odgovorima sudionika radionice. Sudionike će se poticati na aktivno uključivanje i rad kako bi u završnom dijelu rasprave mogli raspraviti kako su navedeni koncepti povezani sa svakodnevnim radom psihologa u praksi.

Ključne riječi: koncepti o mentalnom zdravlju, duša, um, tijelo, monizam, dualizam

DEMONSTRACIJA WEB-APLIKACIJE ZA PRIMJENU HRVATSKOG UPITNIKA ŠKOLSKE KLIME

Gordana Kuterovac Jagodić, Tena Velki

Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb

✉ tena.velki@gmail.com

Hrvatski upitnik školske klime za učenike i nastavnike (HUŠK, Velki i Kuterovac Jagodić, 2014; 2023) predstavlja standardizirani instrument koji omogućava sustavno prikupljanje podataka o percepciji školskog okruženja, a sadrži dvije forme, jednu za primjenu s učenicima viših razreda osnovne škole i srednje škole (HUŠK-U), a drugu za primjenu s učiteljima i nastavnicima (HUŠK-N). Glavni cilj radionice je demonstrirati web-aplikaciju za online primjenu HUŠK-a namijenjenog nastavnicima (HUŠK-N) te sudionicima pružiti praktičan uvid u mogućnosti koje ovakav digitalni alat nudi. U uvodnom dijelu sudionici će se upoznati s osnovama konstrukta školske klime i aspektima koje HUŠK mjeri, poput međuljudskih odnosa, percepcije sigurnosti i nastavničkih praksi. Potom će biti predstavljene funkcionalnosti web-aplikacije: mogućnosti provođenja online ispitivanja, opcije prilagodbe i proširenja upitnika, automatsko bodovanje i prikaz rezultata. Sudionici će tijekom radionice imati priliku isprobati demo-verziju web-aplikacije (<https://husk-n.simpLEDIGITS.com/>), popuniti upitnik na licu mjesta i odmah vidjeti primjer generiranih rezultata. Kroz prikaz primjera dosadašnjih istraživanja koja su koristila HUŠK (oba oblika), bit će predstavljeni glavni nalazi i primjeri kako dobiveni rezultati mogu poslužiti kao temelj za planiranje intervencija i poboljšanja školske klime. Radionica će završiti kratkom raspravom i razmjenom ideja o potencijalnim mogućnostima primjene HUŠK-a u praksi, čime se sudionike potiče na aktivno uključivanje u procese razvoja kako pozitivne školske klime tako i specifično prilagođenih alata za njihove škole.

Ključne riječi: školska klima, web-aplikacija, nastavnici, učenici, online primjena

U SJENI SAVRŠENSTVA: PERFEKCIONIZAM U MAJČINSTVU

Anita Milanović Lambeta

Obiteljski centar, Područna služba Dubrovačko-neretvanska, Dubrovnik

✉ anitamila@gmail.com

Perfekcionizam, kao transdijagnostički konstrukt, može poprimiti adaptivne i neadaptivne oblike. U suvremenom društvu neadaptivni perfekcionizam značajna je tema koja zahvaća različite životne domene, među kojima se sve više ističe roditeljstvo, osobito majčinstvo. Perfekcionizam u majčinstvu složena je tema koja zadire u društvena očekivanja, osobne standarde i izazove suvremenog odgoja djece te je sve prisutnija u kontekstu brige za mentalno zdravlje majki. Istraživanja ukazuju na povezanost majčinskog perfekcionizma s povećanom razinom samokritičnosti, rigidnim kognitivnim obrascima, iskustvenim izbjegavanjem i samoosuđivanjem, što povećava ranjivost na razvoj depresivnih i anksioznih simptoma, mentalne iscrpljenosti i u konačnici roditeljskog sagorijevanja. Idealizacija majčinstva i perfekcionistački standardi u suvremenom su društvu dodatno naglašeni kroz medije i društvene mreže što uz trend intenzivnog majčinstva i promjene u dostupnosti socijalne podrške čine problem vrlo aktualnim i rastućim. Unatoč rastućem interesu, znanstvena literatura na ovu temu još je relativno ograničena, ali dostupni nalazi upućuju na potrebu za sustavnim pristupom koji uključuje osvještavanje i promjenu perfekcionistačkih obrazaca. U tom se kontekstu ističe važnost intervencija usmjerenih na razvijanje samosuosjećanja kao protuteže samokritičnosti. U tom smislu cilj ove iskustvene radionice je osvještavanje i propitivanje društvenih standarda za majčinstvo, osvještavanje vlastitih perfekcionistačkih obrazaca u majčinskoj ulozi te pronalaženje adaptivnijih oblika ponašanja i mišljenja. Ideja je da sudionice iskustvenom radu pristupe iz svoje majčinske (a ne profesionalne) uloge. Koristit će se tehnike različitih terapijskih pristupa koje će sudionicama omogućiti prepoznavanje vlastitih internaliziranih uvjerenja o "dobroj majci", osvještavanje izvora tih uvjerenja te razvoj alternativnih, autentičnijih narativa majčinstva.

Ključne riječi: perfekcionizam, majčinstvo, roditeljsko izgaranje, samokritičnost, samosuosjećanje

OD SIGNALA DO RESURSA – RAD SA SIMPTOMOM U PROCESS WORK PRISTUPU

Sanja Subotić, Sara Bestulić

Perspektive – obrt za edukaciju, savjetovanje i podršku, Pula

Nastavni zavod za javno zdravstvo Istarske županije, Služba za mentalno

zdravlje i prevenciju ovisnosti, Pula

✉ sara.bestulic@gmail.com

Radionica će sudionicima približiti osnovne ideje Process Work pristupa radu sa simptomima, koji je razvio psiholog i fizičar Arnold Mindell, te omogućiti iskustvo kako se simptom može doživjeti kao signal nesvjesnog procesa, a ne samo kao smetnja. Bit će pojašnjeni ključni pojmovi: primarni proces kao ono što prepoznajemo kao “ja”, sekundarni proces kao strano ili ometajuće iskustvo te edge, granica na kojoj se susreću poznato i nepoznato i na kojoj nastaje mogućnost razvoja.

Kroz radionicu kombinirat će se teorijski i iskustveni rad. Sudionici će biti vođeni obratiti pažnju na svoje tijelo, prepoznati napetost ili simptom te ga pojačati kroz pokret, zvuk ili sliku. Time će istražiti što se skriva iza simptoma i koje novo značenje ili resurs može proizaći kada mu se da prostor. Rad će se završiti zajedničkom refleksijom i razmjenom doživljaja, te promišljanjem to kako se iskustvo može prenijeti u profesionalnu domenu.

Sudionici će iz radionice moći ponijeti iskustvo da simptom može postati putokaz prema dubljem razumijevanju i osobnoj promjeni. Pristup će im pomoći da razviju veću osjetljivost na signale nesvjesnog procesa kod klijenata te da obogate svoj profesionalni rad dodatnim iskustvenim tehnikama. Radionica je namijenjena psiholozima različitih područja djelovanja, zainteresiranima za nove načine rada sa simptomom i za integraciju tjelesnog i simboličkog iskustva u savjetodavni rad.

Ključne riječi: Process Work, Arnold Mindell, primarni proces, sekundarni proces, simptom, granica (edge)

Broj sudionika: 20

„TO NEMA VEZE S VEZOM“ – RADIONICA O NASILJU U ROMANTIČNIM VEZAMA MLADIH

Arijana Pavić Pospišil, Sanja Samardžija

Obiteljski centar, Područna služba Požeško-slavonska, Požega

✉ ssamardzija@socskrb.hr

Razdoblje adolescencije je razdoblje promjena na fizičkoj, mentalnoj, emocionalnoj, ali i psihosocijalnoj razini. Ovo razdoblje puno je izazova u kojem se napušta sigurnost djetinjstva te počinje preuzimati odgovornost odraslih. Doba adolescencije je doba kada mladi ulaze u prve ljubavne veze. Prve ljubavi i veze prilika su za razvoj intimnosti i uzajamnih odnosa koji uključuju povjerenje, poštovanje, uzajamnu podršku, iskrenost i prihvaćanje. Istraživanja upućuju na zabrinjavajuće visoku razinu nasilnih ponašanja u vezama mladih koje bi trebale podrazumijevati zadovoljstvo i brižne odnose. Nasilje kao izbor ponašanja u odnosu prema drugoj osobi, pogotovo u adolescentskoj dobi treba shvaćati kao simptom jer se ono nerijetko pojavljuje uz neke druge poteškoće: probleme u obitelji, školi, grupi, zajednici. Sudionici radionice „ući će u cipele“ adolescenta i kroz pripremljene aktivnosti pokušati osvijestiti i prepoznati nasilje u partnerskom odnosu, promišljati o mitovima rodno uvjetovanog nasilja, definirati što čini zdrave odnose, ali se i usmjeriti na povećanje spremnosti za traženje i pružanje pomoći. Prezentirat će se saznanja i zaključci provedenog programa s učenicima Gimnazije u Požegi. Radionica kroz aktivnost „abeceda“ otvara temu romantičnih veza, nasilja, vrsta nasilja te znakova koji mogu ukazivati jesmo li mi sami ili netko koga poznajemo u nasilnoj vezi. Ulazeći u ulogu adolescenata sudionici radionice će osvijestiti izazove odrastanja. Razvijat će empatiju prema mladima i osnažiti se za pružanje i poticanje traženja pomoći, čime doprinose stvaranju sigurnijeg i brižnijeg okruženja. Stečena znanja i vještine mogu koristiti u radu s djecom i mladima, u obiteljskim situacijama, ali i u vlastitim odnosima kroz bolje razumijevanje dinamike nasilja i zdravih granica.

Ključne riječi: adolescenti, nasilje u partnerskim odnosima, znakovi nasilja, zdravi odnosi, prevencija

UTJECAJ RANIH ISKUSTAVA: PRENATALNA I PERINATALNA SOMATSKA PSIHOLOGIJA U TERAPIJSKOJ PRAKSI

Martina Trboglav Podvorac

Privatna psihološka praksa Corium,

Centar za perinatalnu psihologiju i rano roditeljstvo, Zagreb

✉ martina.trboglav.podvorac@gmail.com

Prenatalna i perinatalna psihologija (PPN) proučava kako iskustva iz najranijih faza života – od začeća, kroz trudnoću, porod i rano povezivanje – oblikuju temeljne obrasce psihološkog, emocionalnog i tjelesnog funkcioniranja. Tijekom više od 50 godina razvoja, ovo je područje značajno doprinijelo razumijevanju rane traume i njezina utjecaja na cjeloživotno zdravlje i odnose. Klinička praksa pokazuje kako se u radu s odraslim klijentima često spontano otkrivaju sadržaji povezani s traumatskim iskustvima iz prenatalnog i perinatalnog razdoblja. Iako ti događaji nisu svjesno zapamćeni, ostavljaju duboke tragove u neurofiziološkom sustavu, obrascima privrženosti, emocionalnoj regulaciji i načinu na koji osoba doživljava sebe i svijet. Znanstvena istraživanja potvrđuju da su razvoj mozga, živčanog i imunološkog sustava, kapacitet za učenje, emocionalna stabilnost i fizička koordinacija iskustveno uvjetovani. Genetski zadani razvojni plan oblikuje se u interakciji s ranim okruženjem, što ranu traumu čini ključnim čimbenikom u razumijevanju psiholoških izazova i poteškoća. Ova radionica pružit će uvod u temeljne koncepte pre i perinatalne somatske psihologije, s naglaskom na važnost prepoznavanja i integracije ranih iskustava u terapijskom procesu. Sudionici će se upoznati s osnovnim pristupima i tehnikama koje se koriste u radu s klijentima svih dobnih skupina, uključujući odrasle, djecu i bebe, a koji omogućuju iscjeljivanje ranih trauma i potiču razvoj sigurnih obrazaca privrženosti. Radionica je namijenjena psiholozima koji žele proširiti svoje razumijevanje utjecaja ranih iskustava te u svoj rad uključiti integrativni pristup koji obuhvaća cijeli razvojni kontinuum čovjeka – od začeća do odrasle dobi.

Ključne riječi: pre i perinatalna somatska psihologija, rana iskustva, perinatalna trauma, mentalno zdravlje djece i odraslih

JAČANJE PROFESIONALNE OTPORNOSTI I IZDRŽLJIVOSTI KROZ BRIŽNOST, STRUKTURU, UVAŽAVANJE I OSNAŽIVANJE

Minja Vukadinović, Kristina Martinko Rutić

Dječji vrtić Jarun, Zagreb

✉ psiholog@vrtic-jarun.hr

Ova radionica bavi se psihološkom otpornosti zaposlenih kroz prizmu četiri ključna stupa: brižno ponašanje, struktura i vođenje, uvažavanje te osnaživanje. Cilj radionice je senzibilizirati sudionike za važnost ovih elemenata u jačanju njihove profesionalne i osobne otpornosti te ih potaknuti da prepoznaju vlastite mogućnosti i strategije za jačanje otpornosti u svakodnevnom radu. Željeni ishodi radionice za sudionike su: povećati svijest o važnosti psihološke otpornosti te osvijestiti važnost stvaranja pozitivnog radnog okruženja kroz empatiju, aktivno slušanje i emocionalnu podršku. Sudionici će osvijestiti kako organizacija vremena, rutine i komunikacija doprinosi profesionalnoj otpornosti. Promišljanja u radionici uključuju važnost: emocionalne sigurnosti u profesionalnom okruženju, jasno definirane strukture u smanjenju stresa, priznavanje profesionalnog identiteta te osnaživanje autonomije i motivaciju zaposlenih. U praktičnom dijelu radionice kroz pitanja i rad u manjim skupinama komentirat će se praktične implikacije i mogućnosti primjene navedenih principa u svakodnevnom radu: 1) brižno, njegujuće ponašanje – osigurava emocionalnu sigurnost i stabilnost unutar radnog okruženja, 2) Struktura i vođenje – pridonose osjećaju sigurnosti i predvidivosti u profesionalnom okruženju, 3) Uvažavanje ili priznavanje – ključno je za razvoj profesionalne samosvijesti i samopouzdanja, 4) Osnaživanje – poticanje autonomije i profesionalne kompetentnosti omogućava aktivno uključivanje u donošenje odluka i unapređenje prakse. Kombinacija ovih četiriju stupova omogućuje stvaranje podržavajućeg radnog okruženja koje doprinosi otpornosti i profesionalnom razvoju zaposlenih. Time se ne samo poboljšava kvaliteta rada, već i dugoročna dobrobit svih uključenih profesionalaca.

Ključne riječi: četiri stupa, psihološka otpornost, profesionalno okruženje

PREDSTAVLJANJA KNJIGA, PRIRUČNIKA, UDŽBENIKA TE DRUGIH PUBLIKACIJA I URADAKA

1. EDUKATIVNA DRUŠTVENA IGRA "ZAMKE" (predstavlanje edukativne društvene igre) 233
Promotorica: *Tihana Dominić*
2. KVADRANT ŽENE (predstavlanje knjige) 234
Promotori: *Ivo Goldstein, Andreja Bogdan, Gordana Kuterovac Jagodić*
3. MENTALNO ZDRAVLJE I DIGITALNE TEHNOLOGIJE: DIJAGNOSTIKA, TERAPIJA, EDUKACIJA (predstavlanje knjige) 235
Promotori: *Iva Žegura, Tihana Jendričko, Petrana Brečić, Dalibor Karlović*
4. PREVENCIJA OVISNOSTI (predstavlanje knjige) 236
Promotor: *Siniša Brlas*
5. PSIHOLOGIJA U PROMOCIJI I ZAŠTITI LJUDSKIH PRAVA (predstavlanje knjige) 237
Promotori: *Iva Žegura, Marlena Plavšić, Barbara Kalebić Maglica, Josip Lopižić, Jasminka Despot Lučanin, Jasminka Juretić*
6. PSIHOLOGINJA NA DIJETI. KOGNITIVNO-BIHEVIORALNIM TEHNIKAMA DO 24.1 KG MANJE U 6 MJESECI (predstavlanje knjige) 238
Promotorice: *Zrinka Pukljak, Andreja Kostelić Martić*
7. PSIHOLOŠKA PRVA POMOĆ DJECI U ODGOJNO-OBRAZOVNOM KONTEKSTU – PRIRUČNIK ZA DJEČJE VRTIĆE, OSNOVNE I SREDNJE ŠKOLE (predstavlanje priručnika) 239
Promotorice: *Nikolina Stanković, Sanja Tatalović Vorkapić*
8. PSIHOMETAR.COM – PRIKAZ PLATFORME 240
Promotori: *Slobodan Jović, Iva Sofija Miloš*
9. SUVREMENO RODITELJSTVO: ISKUSTVA I IZAZOVI (predstavlanje udžbenika) 241
Promotorice: *Ivana Macuka, Ina Reić Ercegovac*
10. ZDRAVA RADNA ORGANIZACIJA: ŠTO JE I KAKO JE OSTVARITI U HRVATSKOM KONTEKSTU? (predstavlanje priručnika) 242
Promotori: *Darja Maslić Seršić, Zoran Sušanj*

EDUKATIVNA DRUŠTVENA IGRA "ZAMKE"

Promotorica: **Tihana Dominić**

DETI, obrt za proizvodnju, prodaju i usluge, Zagreb

✉ tihaana@gmail.com

Edukativna društvena igra "Zamke" namijenjena je informiranju o ovisnostima te za cilj ima prezentirati relevantne i stručno utemeljene činjenice o ovisnostima, kao i posljedice do kojih ovisnosti dovode. Tema ovisničkih ponašanja obrađena je u formi društvene igre s ciljem da igrači edukativni sadržaj svladavaju samostalno. Igra je prikladna za grupno provođenje, optimalno u skupinama od tri ili četiri igrača što doprinosi dinamici i brzini igre, a širok spektar obrađenih tema ovisnosti kao i brojnost igračih karata s prezentiranim činjenicama osigurava zanimljivost i pri višekratnim ponavljanjima igre. Igra se sastoji od 16 igračih ploča koje predstavljaju teme priznatih ovisnosti kao što su ovisnost o alkoholu, cigaretama, elektroničkim cigaretama, nikotinskim vrećicama, marihuani, amfetaminima, kokainu, ecstasyju, halucinogenima, heroinu, kockanju i igranju videoigara. Obrađene su i dvije vrste štetnih ponašanja, a to su korištenje interneta i konzumacija energetskih pića. Također, radi osvještavanja činjenice da štetne učinke u slučaju neumjerenosti mogu imati i pozitivna ponašanja poput vježbanja i brige o prehrani, uvrštene su bigoreksija i ortoreksija, koje zapravo predstavljaju poremećaje prehrane. Uz 16 igračih ploča igra sadrži i 556 karata koje su podijeljene u tri skupa, 245 karata se odnose na trenutačne promjene koje se javljaju pri konzumaciji određene tvari ili pri izvođenju štetnog ponašanja, 311 karata sadrži činjenice o posljedicama do kojih ovisnosti i štetna ponašanja dovode te je uvršteno 20 karata s podacima o dostupnoj pomoći u slučaju razvoja problema s ovisnošću. Pobjeda u igri ne ovisi o predznanju igrača. Efekt sreće pri dijeljenju karata utječe na krajnji rezultat igre što znači da svaki igrač ima istu vjerojatnost za pobjedu. Primjenom ove društvene igre uči se o ozbiljnim temama te se stvara temelj kritičnosti spram zamki ovisnosti.

Ključne riječi: edukacija, ovisnosti, društvena igra, trenutačne promjene, posljedice

KVADRANT ŽENE

Promotori: **Ivo Goldstein, Andreja Bogdan, Gordana Kuterovac Jagodić**
(autorica)

Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb

✉ gkuterovac@m.ffzg.hr

Knjiga Kvadrant žene (2025, Profil) profesorice Gordane Kuterovac Jagodić predstavlja doprinos razumijevanju psiholoških aspekata raka dojke.

Autorica u djelu objedinjuje znanstvena znanja iz psihologije s iskustvima oboljelih žena, pružajući sustavan i pregledan uvid u emocionalne, kognitivne i socijalne procese koji prate bolest i liječenje. Struktura knjige prati put od preventivnih pregleda i trenutka dijagnoze, preko faza kirurškog liječenja, kemoterapije i zračenja, sve do razdoblja oporavka i oblikovanja "novog normalnog". Detaljno su obrađene prve reakcije na dijagnozu, fenomen straha i tjeskobe, kao i utjecaj metafora na oblikovanje doživljaja bolesti. Posebna se pažnja posvećuje izazovima komunikacije s djecom, partnerima i obitelji te promjenama u svakodnevnim ulogama i odnosima. Središnji dio knjige usmjeren je na psihološke posljedice liječenja: promjene slike tijela, seksualnosti i samopoštovanja, suočavanje s gubitkom kose, limfedemom i kognitivnim teškoćama ("kemo mozak"), kao i na pojave depresivnosti, anksioznosti, posttraumatskog stresa i nocebo učinka. Autorica razmatra različite strategije suočavanja – problem-usmjerene i emocijama-usmjerene – te naglašava važnost socijalne podrške i psiholoških intervencija. Kritički se prikazuju i komplementarni i alternativni pristupi ublažavanja nuspojava u odnosu na znanstveno potvrđene metode. Završna poglavlja usmjerena su na egzistencijalne teme: traženje smisla, promjene životnih perspektiva i mogućnost transformacije identiteta "od žrtve do heroine života". Kvadrant žene tako je znanstveno utemeljen i praktično primjenjiv priručnik koji psiholozima i stručnjacima mentalnog zdravlja pruža vrijedan resurs za razumijevanje i rad s oboljelim ženama i njihovim obiteljima.

O knjizi će govoriti dr. sc. Ivo Goldstein, urednik knjige, predstavnik nakladnika Profil, klinička psihologinja Andreja Bogdan te autorica.

Ključne riječi: rak dojke, psihološki aspekti, emocionalni i socijalni procesi, strategije suočavanja

MENTALNO ZDRAVLJE I DIGITALNE TEHNOLOGIJE: DIJAGNOSTIKA, TERAPIJA, EDUKACIJA

Promotori: **Iva Žegura, Tihana Jendričko, Petrana Brečić** (urednice),
Dalibor Karlović (recenzent)
Klinika za psihijatriju Vrapče, Zagreb
✉ iva.zegura@gmail.com

Knjiga na sustavan i sveobuhvatan način, prva na ovim prostorima, prikazuje ulogu i važnost primjene digitalnih tehnologija u zaštiti mentalnog zdravlja, s posebnim naglaskom na dijagnostiku, terapiju i edukaciju. Donosi rezultate svakodnevnog rada i bogatog iskustva stručnjaka i stručnjakinja prvog i središnjeg telepsihijatrijskog centra u Hrvatskoj uspostavljenog u sklopu Klinike za psihijatriju Vrapče potkraj 2022. godine. Knjiga obuhvaća zajednički doprinos 41 autora i autorice. Sadrži 40 poglavlja koja su podijeljena u 5 tematskih cjelina:

1. Odrednice online pristupa zaštiti mentalnog zdravlja: nastanak, razvoj, praksa i edukacija,
2. Online pristup u radu zdravstvenih profesija i suradnih struka,
3. Online pristup u sklopu psihoterapijskih modaliteta- individualni, partnerski, grupni,
4. Rad sa specifičnim problemima i populacijama,
5. Profesionalni, tehnički i etički uvjeti za online zaštitu mentalnog zdravlja i evaluacija online terapije.

Nakladnici: Medicinska naklada i Klinika za psihijatriju Vrapče

Urednice: prof. dr. sc. Tihana Jendričko, dr. med.; univ. spec. Iva Žegura, clin. psych., mag. psych. i prof. dr. sc. Petrana Brečić, dr. med.
Godina izdanja: 2024.

Recenzenti: prof. dr. sc. Dunja Degmečić, dr. med.; prof. dr. sc. Ika Rončević Gržeta, dr. med.; prof. dr. sc. Dalibor Karlović, dr. med.

Ključne riječi: digitalne tehnologije, dijagnostika, mentalno zdravlje, psihoterapija

PREVENCIJA OVISNOSTI

Promotor: **Siniša Brlas** (autor)

Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravске županije, Virovitica

✉ sinisa.brlas@zzjzvpz.hr

Ovisnost je jedan od vodećih društvenih problema i veliki javnozdravstveni izazov. U tome je kontekstu prevencija imperativ učinkovitog suzbijanja ovisnosti. S obzirom na biopsihosocijalnu narav ovisnosti kao društvenog fenomena, pretpostavka učinkovite prevencije nužno uključuju interdisciplinarnu suradnju stručnjaka različitih profila, a psiholozi su jedna od stožernih struka u tome kontekstu. Na tome je tragu nastala i knjiga „Prevencija ovisnosti“ koja u podnaslovu opisuje kako se radi o priručniku za planiranje, programiranje i evaluaciju preventivnih aktivnosti, što znači da je namijenjena svima koji se u svojem radu susreću s potrebom osmišljavanja i provedbe preventivnih aktivnosti u zajednici. Knjiga u 19 poglavlja donosi temeljne informacije o važnosti prevencije u kontekstu borbe protiv ovisnosti, opisuje razvojni put prevencije, te se u glavni tema bavi metodološkim pitanjima važnima za osmišljavanje, provedbu i evaluaciju učinkovitih preventivnih aktivnosti. Snažno je naslonjena na profesionalno iskustvo autora koji se prevencijom i psihologijom ovisnosti bavi gotovo 30 godina i jedan je od vodećih domaćih stručnjaka u području psihologije ovisnosti. Na kraju knjige je rječnik osnovnih pojmova u području ovisnosti, čime se ova autorova knjiga naslanja na njegov „Terminološki opisni rječnik ovisnosti“ kod istoga nakladnika. Završna su poglavlja u formi priloga ustvari prijedlozi instrumenata koji se mogu koristiti u provedbi i evaluaciji aktivnosti. Ovako koncipirana, sadržajno je to prva takva knjiga kod nas, ali i u regiji, te je dodana vrijednost prevenciji jer doprinosi trajnosti i učinkovitosti preventivnog djelovanja u zajednici. Ujedno snažno afirmira psihologiju kao neizostavnu struku u kontekstu borbe protiv ovisnosti.

Autor knjige je profesor psihologije i specijalist kliničke psihologije Siniša Brlas, izdavač je Medicinska naklada iz Zagreba, a knjiga je objavljena 2025. godine.

Gljučne riječi: ovisnost, prevencija, publikacija

PSIHOLOGIJA U PROMOCIJI I ZAŠTITI LJUDSKIH PRAVA

Promotori: **Iva Žegura, Marlena Plavšić, Barbara Kalebić Maglica, Josip Lopižić** (urednici), **Jasminka Despot Lučanin, Jasminka Juretić** (recenzentice)

Klinika za psihijatriju Vrapče, Zagreb

✉ iva.zegura@gmail.com

Knjiga „Psihologija u promociji i zaštiti ljudskih prava“, urednica Ive Žegure, Marlene Plavšić, Barbare Kalebić Maglice i urednika Josipa Lopižića, predstavlja sveobuhvatan doprinos razumijevanju i primjeni psiholoških spoznaja u području ljudskih prava. Objavljena 2025. godine u izdavaštvu Odjela za psihologiju Sveučilišta Juraj Dobrila u Puli, Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta u Rijeci i Hrvatskog psihološkog društva ovaj je zbornik radova prvi put na jednom mjestu okupio stručnjake i stručnjakinje iz različitih grana psihologije kako bi osvijetlili ključnu ulogu psihologije u borbi za pravednije i humanije društvo. Knjiga se bavi nizom važnih tema, od povijesnog pregleda suradnje psihologije i ljudskih prava, preko uloge psihologa u suočavanju s diskriminacijom, nasiljem i traumom, do specifičnih primjena u područjima poput obrazovanja, pravosuđa, zdravstva i organizacijskog konteksta. Posebna se pozornost posvećuje ulozi psihologije u osnaživanju marginaliziranih skupina, uključujući ranjive kategorije poput djece, osoba s invaliditetom, seksualnih i rodni manjina, migranata. Kroz suradnju s vodećim domaćim i međunarodnim stručnjakinjama i stručnjacima, knjiga nudi teorijski utemeljene, ali i praktično primjenjive uvide potkrijepljene rezultatima znanstvenih istraživanja. Zbog toga je izuzetno važan izvor za psihologe, psihoterapeute, psihijatre, sociologe, pravnike, studente i sve one koji se bave zaštitom i promicanjem ljudskih prava. U konačnici, ovo djelo ne služi samo kao znanstveni udžbenik, već i kao poziv na akciju, potičući svakog čitatelja i čitateljicu da prepozna i iskoristi psihološke alate za aktivno sudjelovanje u izgradnji društva u kojem su ljudska prava temelj svakodnevnog djelovanja.

Ključne riječi: ljudska prava, promocija, psihologija, zaštita

PSIHOLOGINJA NA DIJETI. KOGNITIVNO-BIHEVIORALNIM TEHNIKAMA DO 24.1 KG MANJE U 6 MJESECI

Promotorice: **Zrinka Pukljak, Andreja Kostelić Martić** (autorica)
Zdravstveno veleučilište Zagreb, Zagreb
✉ *andrejakostelic@hotmail.com*

Zrinka Pukljak, prof. psihologije, viši predavač na Katedri za zdravstvenu psihologiju, Zdravstvenog veleučilišta u Zagrebu predstaviti će ovu knjigu kroz svoj stručni okvir budući da osim što predaje o poremećajima hranjenja na Katedri za zdravstvenu psihologiju prof. Pukljak bavi se i znanstvenim istraživanjima iz područja pretilosti.

Autorica knjige Andreja Kostelić Martić predstaviti će knjigu kroz njena 4 dijela. Prvi dio knjige je teorijski i u njemu se govori o prekomjernoj tjelesnoj težini i pretilosti (definicija, učestalost, uzroci, posljedice, liječenje) te o kognitivno-bihevioralnoj terapiji (terapija i tehnike). Prikazane su specifične tehnike za rad na emocijama, mislima i ponašanju u procesu mršavljenja. Ovaj prvi dio govori i o motivaciji za dijetu, samoj dijeti (mršavljenju), unutarnjim i vanjskim preprekama te o važnosti fizičke aktivnosti u procesu mršavljenja. U drugom dijelu knjige opisan je sam proces dijete dan po dan kroz riječi i slike u trajanju od tri mjeseca. U trećem dijelu knjige opisan je proces održavanja u trajanju od jednog mjeseca i u četvrtom, zadnjem dijelu knjige opisan je kao sažetak drugi dio dijete u trajanju od tri mjeseca. Kroz opis knjige, slušači će dobiti i konkretna znanja o kognitivno-bihevioralnim tehnikama korisnim u procesu mršavljenja.

Ključne riječi: pretilost, mršavljenje, KBT

PSIHOLOŠKA PRVA POMOĆ DJECI U ODGOJNO-OBRAZOVNOM KONTEKSTU – PRIRUČNIK ZA DJEČJE VRTIĆE, OSNOVNE I SREDNJE ŠKOLE

Promotorice: **Nikolina Stanković, Sanja Tatalović Vorkapić**

Hrvatski Crveni križ, Zagreb

✉ nikolina.stankovic@hck.hr

Hrvatski Crveni križ, kao dio Međunarodnog pokreta Crvenog križa, godinama ima značajnu ulogu u odgovoru na različite krizne situacije – bilo da je riječ o prirodnim katastrofama, migracijama ili oružanim sukobima. Važna komponenta njegova djelovanja je upravo psihosocijalna podrška, kojom se nastoji očuvati mentalno zdravlje i emocionalna dobrobit ljudi pogođenih kriznim situacijama. Ovaj priručnik je nastao je u okviru EU4HEALTH projekta „Pružanje kvalitetne i pravovremene psihološke prve pomoći raseljenim osobama iz Ukrajine“, ali i kao odgovor na sve izraženiju potrebu za jasnim, praktičnim i stručno utemeljenim smjernicama za rad s djecom u kriznim situacijama. Cilj je bio kreirati alat koji će biti koristan u svakodnevnoj praksi, lako razumljiv, ali istovremeno temeljen na aktualnim znanstvenim spoznajama i dobrim praksama. Priručnik je namijenjen prvenstveno stručnjacima u odgojno-obrazovnim ustanovama – učiteljima, nastavnicima, odgajateljima, stručnim suradnicima i ravnateljima – ali i svima koji rade s djecom i mladima, te žele razvijati svoje kompetencije u području psihološke prve pomoći.

Ključne riječi: psihološka prva pomoć, psihološka otpornost, Hrvatski Crveni križ

PSIHOMETAR.COM – PRIKAZ PLATFORME

Promotori: **Slobodan Jović, Iva Sofija Miloš**

Selekcija.hr, Split

✉ iva.sofija@selekcija.hr

Rad psihologa u medicini rada zahtijeva brzu procjenu kandidata i interpretaciju rezultata u realnom vremenu, u skladu s odgovarajućim pravilnicima. Uz vremenski pritisak, koji raste s potrebom za procjenom većeg broja kandidata, psiholozi se sve češće susreću i s izazovima procjene u kontekstu multikulturalnog društva i otežane komunikacije s kandidatima. Tradicionalni način testiranja tipa papir-olovka postaje neučinkovit, ne samo zbog dodatnog vremena potrebnog za bodovanje testova nego i zbog pratećih poteškoća vezanih uz rad sa strancima, pohranu nalaza i vođenje evidencije. Kako bi se olakšao rad psihologa u medicini rada, osmišljena je i nedavno redizajnirana platforma Psihometar.com, kojoj psiholozi mogu pristupiti s vlastitim korisničkim podacima, s bilo kojeg uređaja ili mjesta, u svakom trenutku. Cilj ovog predavanja je predstaviti platformu i objasniti kako ona pomaže u testiranju kandidata, kako na hrvatskom, tako i na drugim jezicima, interpretaciji rezultata, ispisu/pohrani nalaza i vođenju evidencije. Bit će navedene osnovne prednosti platforme, od opcija upravljanja kandidatima do pregleda dostupnih psihodijagnostičkih instrumenata i načina njihova korištenja kako bi se osiguralo donošenje brze, ali informirane i kvalitetne odluke o sposobnosti kandidata. Također, bit će prikazana i digitalna arhiva koja predstavlja učinkovitiji način pohrane i naknadnog korištenja dostupnih informacija testiranja. Budući da Psihometar.com koristi sve više medicina rada diljem Republike Hrvatske, na kraju predavanja će biti navedeni podaci o broju testiranih kandidata u platformi te nekoliko povratnih informacija naših klijenata.

Ključne riječi: medicina rada, digitalizacija, platforma, Psihometar.com

SUVREMENO RODITELJSTVO: ISKUSTVA I IZAZOVI

Promotorice: **Ivana Macuka, Ina Reić Ercegovac**

Sveučilište u Zadru, Odjel za psihologiju, Zadar

✉ imacuka@unizd.hr

Roditeljstvo u suvremenom društvu sve je složenije i izazovnije, oblikovano brzim društvenim promjenama i novim očekivanjima. Iskustva roditelja i odgojne prakse značajno su se promijenili u posljednjim desetljećima, a izazovi s kojima se roditelji suočavaju sve su brojniji i raznolikiji.

Sveučilišni udžbenik *Suvremeno roditeljstvo: iskustva i izazovi* nudi sveobuhvatan pregled aktualnih istraživačkih tema u području roditeljstva, s posebnim naglaskom na suvremene promjene u roditeljskim praksama. Udžbenik obuhvaća devet tematski raznolikih poglavlja, od intenzivnog i prezaštitničkog roditeljstva, preko izazova tranzicije u roditeljsku ulogu, do usklađivanja obiteljskog i profesionalnog života. Posebna pažnja posvećena je temama zlostavljanja i zanemarivanja djece, roditeljima djece s teškoćama u razvoju, sagorijevanju u roditeljskoj ulozi, partnerstvu roditelja i odgojno-obrazovnih ustanova, kao i utjecaju razvoda na roditelje i djecu. Završno poglavlje razmatra odnose roditelja i odrasle djece u kontekstu suvremenih demografskih i društvenih trendova. Udžbenik je dijelom temeljen na rezultatima institucionalnog istraživačkog projekta Sveučilišta u Zadru pod nazivom *Roditeljstvo danas: iskustva i izazovi*. Namijenjen je studentima i stručnjacima iz područja psihologije i srodnih društvenih disciplina. Nakon svakog poglavlja autori su istaknuli najzanimljivije naslove iz područja te pitanja za raspravu, a neka poglavlja sadrže i vježbe te upute za rad s roditeljima, uključujući psihološke mjerne instrumente i prijedloge za edukativno-preventivne aktivnosti. Udžbenik je zamišljen kao obvezna ili dopunska literatura te može pomoći u izvedbi nastavnih sadržaja iz kolegija koji obuhvaćaju teme obitelji i roditeljstva. Predstavlja vrijedan doprinos razumijevanju roditeljstva u 21. stoljeću i koristan je alat za obrazovanje, istraživanje i praktičan rad s roditeljima.

Ključne riječi: suvremeno roditeljstvo, roditelji, udžbenik

ZDRAVA RADNA ORGANIZACIJA: ŠTO JE I KAKO JE OSTVARITI U HRVATSKOM KONTEKSTU?

Promotori: **Darja Maslić Seršić, Zoran Sušanj**
Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Zagreb
✉ atokic@unizd.hr

Autorice Ana Slišković, Andrea Tokić, Ana Šimunić, Matilda Nikolić Ivanišević i Jelena Ombla u priručniku *Zdrava radna organizacija: što je i kako je ostvariti u hrvatskom kontekstu?* bave se razvojem i promicanjem koncepta zdrave radne organizacije – organizacije koja kroz brigu o dobrobiti zaposlenika osigurava dva ključna cilja: očuvanje zdravlja zaposlenih i postizanje održivog organizacijskog uspjeha.

Namijenjen je rukovoditeljima i zaposlenicima koji žele potaknuti pozitivne promjene u radnom okruženju, ali i znanstvenicima, stručnjacima te studentima, posebice iz područja psihologije i ekonomije. Knjiga se sastoji od dva poglavlja. Prvo poglavlje, utemeljeno na analizi znanstvene i stručne literature, detaljno razrađuje koncept zdrave radne organizacije u kontekstu srodnih teorijskih konstrukata te pruža opće smjernice za njen razvoj, uz naglasak na prilagodbu različitim organizacijskim specifičnostima. Drugo poglavlje donosi rezultate pilot istraživanja provedenog među hrvatskim zaposlenicima, s ciljem stjecanja uvida u njihovu percepciju pojma zdrave radne organizacije i procjenu zdravlja organizacija u kojima rade. Dobivene spoznaje interpretirane su u okviru postojećih teorija te upotpunjene praktičnim preporukama i smjernicama primjenjivima u stvarnim radnim okruženjima. Priručnik ne nudi univerzalni vodič za sve organizacije, već pruža okvir i poticaj za promišljanje o prilagodbi načela zdrave radne organizacije konkretnim potrebama i izazovima različitih radnih sredina. Na taj način knjiga istodobno nudi znanstveni doprinos, otvara nova istraživačka pitanja i pruža konkretne alate za osobni i organizacijski razvoj, pridonoseći široj društvenoj vrijednosti – stvaranju zdravijih radnih mjesta i zdravijeg društva u cjelini.

Ključne riječi: zdrava radna organizacija, dobrobit, zdravlje, radna učinkovitost

OSTALE AKTIVNOSTI

1. Debata: OVAJ DOM SMATRA DA ODLIČAN USPJEH U ŠKOLI JAMČI USPJEH U ŽIVOTU. 245
Nada Vuković, Vanja Baturina, Zdenko Rudolfi, Željko Rudolfi, Lucija Vučić, Deni Kvirgić, Nina Bohnert, Sunčica Sunajko
2. „DOĐI I PROUČI“ - INFO KUTAK CJELOŽIVOTNOG OBRAZOVANJA NA HRVATSKOM ZAVODU ZA ZAPOSŁJAVANJE 246
Boris Pilepić
3. Klinički domjenak: „S MJEROM I S OSMIJEHOM“ 247
Tena Velki, Siniša Brlas
4. Stručni domjenak: PRIMJENA PRISTUPA INFORMIRANOG ZNANJIMA O TRAUMI U RADU S LGBTQ+ OSOBAMA 248
Iva Žegura
5. Stručni domjenak: VIŠE OD ANAMNEZE: PRIMJENA SEKS-POZITIVNOG I TRAUMOM INFORMIRANOG PRISTUPA U PROMICANJU SEKSUALNOG BLAGOSTANJA U PRAKSI KLINIČKOG PSIHOLOGA 249
Iva Žegura
6. EFPA: „PSIHOLOGIJA: ODGOVOR NA IZAZOVE TEHNOLOGIJE I ČOVJEČANSTVA (HUMANOSTI)“ EUROPSKA KONFERENCIJA PSIHOLOGIJE (ECP), BEOGRAD, RUJAN 2027. 250
Ivan Jerković

Debata: OVAJ DOM SMATRA DA ODLIČAN USPJEH U ŠKOLI JAMČI USPJEH U ŽIVOTU

**Nada Vuković, Vanja Baturina, Zdenko Rudolfi, Željko Rudolfi,
Lucija Vučić, Deni Kvirgić, Nina Bohnert, Sunčica Sunajko**

V. Gimnazija - Split, Split

✉ nelija@admoneo.hr

Prvi put će u okviru Godišnje konferencije psihologa sudjelovati i maturanti kojima je upravo ova školska godina prepuna novih izazova jer ih očekuje matura i upisi na fakultet. Maturanti V. gimnazije Vladimir Nazor iz Splita u formi debate obraditi će tezu: "Odličan uspjeh u školi jamči uspjeh u životu". Debata je strukturirana rasprava u kojoj sudjeluju dva tima (afirmacijski - ZA tezu i negacijski tim - PROTIV teze) koja argumentirano iznose suprotstavljena stajališta na zadanu temu. Svaki tim sastoji se od tri člana i cilj mu je iznijeti što više argumenata u prilog svoje teze, kao i sa što više argumenata pobiti suprotnu tezu. Ideja ove forme je potaknuti struku na aktivno bavljenje i istraživanje teme odličnog uspjeha obzirom da se kod mladih pojavljuje sve veći broj učenika s problemima mentalnog zdravlja zbog preopterećenosti.

Ključne riječi: obrazovanje, uspjeh, odlične ocjene, napredovanje, mentalno zdravlje, školovanje

„DOĐI I PROUČI“ - INFO KUTAK CJELOŽIVOTNOG OBRAZOVANJA NA HRVATSKOM ZAVODU ZA ZAPOŠLJAVANJE

Boris Pilepić

Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područna služba Rijeka, Rijeka

✉ boris.pilepic@hzz.hr

Cjeloživotno obrazovanje (ili cjeloživotno učenje) je proces stjecanja novih znanja, vještina i kompetencija tijekom cijelog života, a ne samo tijekom formalnog školovanja, s ciljem osobnog i profesionalnog rasta, prilagodbe promjenama i poboljšanja konkurentnosti na tržištu rada. Ovaj koncept obuhvaća učenje u svim životnim fazama i kontekstima, od tečajeva i radionica do online programa i mentorske podrške. Ključne značajke cjeloživotnog obrazovanja su kontinuirani rast koji naglašava neprekidno usavršavanje i razvoj pojedinca, prilagodba brzim promjenama u društvu, tehnologiji i tržištu rada te svestranost koja uključuje različite oblike učenja i sve životne situacije. Cjeloživotno obrazovanje ima za svrhu poboljšati osobne vještine, stručnost, produktivnost te kompetencije za tržište rada. Navedeno je važno kako za pojedinca, jer mu osigurava osobni rast, usavršavanje, poboljšanje osobnih vještina te veću konkurentnost na tržištu rada, tako i za društvo koje zahtijeva prilagodbu pojedinca društvenim i tehnološkim promjenama te suočavanje s ekonomskim izazovima i visokom nezaposlenošću. S obzirom da je važnost cjeloživotnog obrazovanja oduvijek prepoznata od strane Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, psiholozi Odjela/Odsjeka za profesionalno usmjeravanje i obrazovanje djeluju na njegovoj promociji i produkciji kroz razne aktivnosti: od aktivnosti Centra za informiranje i savjetovanje o karijeri (CISOK-a) namijenjenih široj javnosti do aktivnosti koje se odnose na dodatno osposobljavanje ili usavršavanje te obrazovanje putem vaučera i ostalih mjera aktivne politike zapošljavanja. Glavni cilj CISOK-a je unaprijediti osobne potencijale korisnika za cjeloživotni razvoj karijere te je u trenutno dostupnih 19 CISOK centara diljem Hrvatske moguće dobiti savjete vezane uz traženje i stvaranje profesionalnih i obrazovnih prilika te unapređenje tehnika traženja posla. Info kutak zamišljen je kao interaktivno mjesto namijenjeno kolegama psiholozima iz drugih sustava s ciljem upoznavanja s uslugama Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i CISOK-a te međusobnog umrežavanja i širenja suradnje. Na Info kutku bit će dostupne usmene, pismene i interaktivne informacije o navedenim aktivnostima psihologa Hrvatskog zavoda za zapošljavanje s ciljem popularizacije cjeloživotnog obrazovanja te informiranja kako kolega tako i svih zainteresiranih osoba o načinima njihovog korištenja i iskustvima u provedbi. Kolege psiholozi će dobiti korisne informacije kako za korisnike s kojima rade tako i za sebe osobno.

Ključne riječi: cjeloživotno obrazovanje, CISOK, vaučer za obrazovanje, mjere aktivne politike zapošljavanja, info kutak

Klinički domjenak: „S MJEROM I S OSMIJEHOM“

Tena Velki, Siniša Brlas

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Osijek

✉ tena.velki@gmail.com

U sklopu godišnje konferencije hrvatskih psihologa organiziramo neformalni Klinički domjenak „S mjerom i s osmijehom“, namijenjen prvenstveno kolegicama kliničkim psihologinjama, ali otvoren svim sudionicima konferencije. Cilj ovog događanja je povezivanje stručnjaka u opuštenoj i prijateljskoj atmosferi, uz istovremeno promoviranje ideje odgovornog konzumiranja alkohola i važnosti stručne prevencije čak i u neformalnim prigodama. Domjenak je zamišljen kao prilika da se u ugodnom okruženju razmijene iskustva, potakne stručna i osobna povezanost te otvori prostor za refleksiju o ulozi psihologa u prevenciji rizičnih ponašanja, ali i usvoje neka samozaštitna ponašanja (poput odgovornog pijenja alkohola). Poseban naglasak stavljen je na kliničku praksu i profesionalne izazove s kojima se klinički psiholozi svakodnevno susreću, ali događaj je otvoren i kolegama iz drugih područja psihologije. Time se osnažuje međusobna suradnja i širi profesionalna mreža unutar zajednice psihologa. Na simboličan način, domjenak povezuje stručnost i zabavu, naglašavajući da prevencija ne mora biti rezervirana samo za formalne edukacije i stručne programe, već se može kreativno uključiti i u manje formalne društvene trenutke. Tako se psihološka struka predstavlja kao bliska, odgovorna i angažirana, ali i spremna prenijeti svoje poruke na jednostavan i pristupačan način.

Ključne riječi: klinički domjenak, neformalno druženje, umrežavanje

Stručni domjenak: PRIMJENA PRISTUPA INFORMIRANOG ZNANJIMA O TRAUMI U RADU S LGBTQ+ OSOBAMA

Iva Žegura

Klinika za psihijatriju Vrapče, Zagreb

✉ iva.zegura@gmail.com

Ovaj klinički domjenak istražuje ključne aspekte primjene pristupa informiranog znanjima o traumi (eng. *Trauma-informed approach*) u radu psihologa s pripadnicima i pripadnicama LGBTQ+ zajednice. S obzirom na to da su mnoge LGBTQ+ osobe doživjele stres, diskriminaciju i nasilje na individualnoj, društvenoj i institucionalnoj razini, razumijevanje traume i njezinih posljedica ključno je za pružanje učinkovite i etičke skrbi. U predavanju će biti objašnjeni temeljni principi pristupa informiranog znanjima o traumi: sigurnost, povjerenje, suradnja, osnaživanje i ravnopravnost. Poseban naglasak bit će stavljen na to kako se ti principi primjenjuju u kontekstu specifičnih izazova s kojima se suočavaju LGBTQ+ osobe, kao što su internalizirana homofobija/transfobija, manjinski stres, trauma povezana s procesom povjeravanja okolini vezano za vlastiti identitet te iskustva s transfobnim i homofobnim nasiljem. Cilj domjenka je pružiti teorijsku osnovu potkrijepljenu istraživanjima o pristupu informiranom znanjima o traumi kao i konkretne alate i strategije za stvaranje sigurnog i prihvaćajućeg okruženja. Kroz primjere iz prakse, prikazat će se važnost razumijevanja preplitanja traume s identitetom, kako prilagoditi intervencije te kako poticati otpornost i osnaživanje kod klijenata i klijentica. Također, razmotrit će se etičke odgovornosti stručnjaka i stručnjakinja pri radu s ovom populacijom, naglašavajući važnost kontinuirane edukacije i kritičkog promišljanja vlastitih predrasuda. Predavanje je namijenjeno stručnjacima i stručnjakinjama koji žele poboljšati svoje razumijevanje i vještine u radu s LGBTQ+ osobama, s ciljem promicanja pozitivnog mentalnog zdravlja i dobrobiti.

Ključne riječi: LGBTQ+, manjinski stres, pristup informiran znanjima o traumi

Stručni domjenak: VIŠE OD ANAMNEZE: PRIMJENA SEKS-POZITIVNOG I TRAUMOM INFORMIRANOG PRISTUPA U PROMICANJU SEKSUALNOG BLAGOSTANJA U PRAKSI KLINIČKOG PSIHOLOGA

Iva Žegura

Klinika za psihijatriju Vrapče, Zagreb

✉ iva.zegura@gmail.com

Seksualno zdravlje i blagostanje ključni su elementi cjelokupnog mentalnog zdravlja, no često su zanemareni ili tretirani na neadekvatan način u praksi kliničkih psihologa. Ovaj klinički domjenak usmjeren je na unaprjeđenje prakse psihologa u području seksualnosti kroz integraciju seks-pozitivnog pristupa i pristupa informiranog traumom (trauma-informed care). Predavanje će se osvrnuti na važnost odmaknuća od tradicionalne, patologizirajuće perspektive i usvajanja holističkog pristupa koji prepoznaje i poštuje seksualnu ugodu i različitosti. Kroz analizu praktičnih primjera, bit će prikazano kako klinički psiholozi mogu strukturirati anamnezu i terapijski rad na način koji je siguran, otvoren i inkluzivan za sve klijente i klijentice, vodeći računa o intersekcijama različitih identiteta. U radu se primjenjuju načela Deklaracije o seksualnim pravima Svjetske udruge za seksualno zdravlje (WAS), naglašavajući važnost informiranog pristanka, privatnosti, ravnopravnosti, slobode i odgovornosti. Cilj je educirati kliničke psihologe o tome kako prepoznati i raditi s temama seksualnosti na način koji osnažuje klijente i klijentice, umjesto da ih stigmatizira. Klinički domjenak nudi smjernice za razvijanje osjetljivosti i kompetencija potrebnih za pružanje podrške koja promiče istinsko seksualno blagostanje, poštujući jedinstvenost svake osobe.

Ključne riječi: klinički intervju, seksualno blagostanje, seks-pozitivni pristup, traumom informiran pristup, uroda

EFPA: „PSIHOLOGIJA: ODGOVOR NA IZAZOVE TEHNOLOGIJE I ČOVJEČANSTVA (HUMANOSTI)“ EUROPSKA KONFERENCIJA PSIHOLOGIJE (ECP), BEOGRAD, RUJAN 2027.

Ivan Jerković

Društvo psihologa Srbije, Beograd

✉ ivan.jerkovic@ff.uns.ac.rs

Predstavljanje znanstvenog programa Europske konferencije psihologije (ECP) 2027, u Beogradu, rujnu 2027., koja kao glavnu temu ima „Psihologija: odgovor na izazove tehnologije i čovječanstva (humanosti)“. Programski okvir Europske konferencije psihologije 2027. potaknut je i inspiriran činjenicom da se svijet u kojem živimo mijenja iznimno brzim tempom, nezamislivim još prije samo nekoliko godina – klimatske promjene, rastuća (de)globalizacija, tehnološki razvoj, ratovi i sukobi, izbjegličke krize i migracije, krize demokracije i političke promjene, rastuća polarizacija u društvima, društveni mediji, zaštita podataka, raspršivanje ekonomske moći i sve veće društvene nejednakosti. Sve te promjene prisiljavaju svaku granu znanosti ne samo da se brzo prilagodi, već i da igra aktivnu ulogu u istraživanju i usmjeravanju potencijalnih budućnosti – sintezom postojećeg znanja i razvojem novog, relevantnog znanja. Kako bi se oblikovale dinamične programske perspektive koje s jedne strane uključuju profesionalce i studente psihologije, a s druge omogućuju multidisciplinarnost nužnu za odgovore na izazove suvremene psihološke znanosti, ECP 2027 strukturiran je kroz sljedeće tematske cjeline: Psihološka znanost, povijesna i konceptualna pitanja u psihologiji (psihološka znanost, razvoj psihologije, metode istraživanja u psihologiji, etika); Razvojna psihologija i psihologija obrazovanja; Psihologija i društveni svijet (socijalna psihologija, psihologija zajednice, interkulturalna psihologija, psihologija rada i organizacije, umjetna inteligencija i digitalizacija, cyber psihologija); Psihologija i upravljanje društvom (jednakost, raznolikost i inkluzija, politička psihologija, psihologija okoliša, psihologija i ljudska prava, forenzička psihologija, psihologija kriza, katastrofa i trauma, psihologija i javno zdravlje); Psihologija i ljudsko funkcioniranje (neuropsihologija, kognitivna psihologija, ličnost i individualne razlike, motivacija i emocije); Psihologija u službi zdravlja i blagostanja (klinička psihologija, savjetodavna psihologija, psihološka procjena i testiranje, zdravstvena psihologija, psihologija sporta, psihologija i umjetnost, mentalno zdravlje na radnom mjestu, psihologija vođenja); Podrška psiholozima u radu (razvijanje profesionalnih kompetencija, razvijanje akademskih kompetencija, supervizija i mentorstvo, studenti i psiholozi na početku karijere).

Prikaz cjelina i dinamičkih poveznica programa ima za cilj informirati sudionike konferencije o programskom konceptu ECP 2027. te otvoriti prostor za sudjelovanje kroz povezivanje kolega iz različitih područja i regija na način koji nadilazi uobičajene akademski profilirane programe.

Ključne riječi: EFPA konferencija, Beograd 2027.

SASTANCI STRUČNIH SEKCIJA HRVATSKOG PSIHOLOŠKOG DRUŠTVA

1. OSNIVANJE SEKCIJE BOLNIČKIH PSIHOLOGA 253
Voditelji: *Ivana Rede, Josip Lopižić*
2. SASTANAK SEKCIJE PSIHOLOGA U MEDICINI RADA 254
Voditeljica: *Mateja Matić*
3. SASTANAK SEKCIJE PSIHOLOGA U SOCIJALNOJ SKRBI 255
Voditeljica: *Martina Antolković Hršak*
4. SASTANAK SEKCIJE ZA KLINIČKU PSIHOLOGIJU 256
Voditelji: *Siniša Brlas, Ljiljana Lukačević, Mislav Staničić*
5. SASTANAK SEKCIJE ZA PENOLOŠKU PSIHOLOGIJU 257
Voditeljica: *Anela Alavanja*
6. SASTANAK SEKCIJE ZA POVIJEST PSIHOLOGIJE 258
Voditelji: *Krunoslav Matešić, Josip Lopižić*
7. SASTANAK SEKCIJE ZA PROFESIONALNO USMJERAVANJE 259
Voditeljica: *Tihana Hrkač*
8. SASTANAK SEKCIJE ZA PSIHOLOGIJU SPORTA I TJELESNOG VJEŽBANJA 260
Voditeljica: *Renata Barić*
9. SASTANAK SEKCIJE ZA ŠKOLSKU PSIHOLOGIJU: IZAZOVI I POTREBE
STRUČNIH SURADNIKA PSIHOLOGA U ODGOJU I OBRAZOVANJU 261
Voditeljice: *Sanja Tatalović Vorkapić, Mirela Sirovica, Eli Vidović,
Gordana Vorkapić Jugovac*
10. SASTANAK SEKCIJE ZA VOJNU PSIHOLOGIJU – 262
Voditeljica: *Ida Šintić Verem*
11. SASTANAK SEKCIJE ZA ZDRAVSTVENU PSIHOLOGIJU 263
Voditelj: *Damir Lučanin*

OSNIVANJE SEKCIJE BOLNIČKIH PSIHOLOGA

Ivana Rede, Josip Lopižić

Klinički bolnički centar Rijeka, Rijeka

✉ ivanarede@gmail.com

U bolničkom sustavu RH trenutno je zaposlen značajan broj psihologa, koji djeluju u područjima kliničke, zdravstvene i organizacijske psihologije. Specifičnosti radnog okruženja i same strukture sustava utječu i na prirodu izazova s kojima se svakodnevno suočavamo – rad s hospitaliziranim i ambulantnim pacijentima svih dobi i njihovim obiteljima, položaj i uloga u interdisciplinarnom timskom radu, organizacija službe, ugovaranja ambulanti, fakturiranje provedenih postupaka, norme, vrednovanje, uspostavljanje standardnih operativnih postupaka u specifičnim situacijama, specifična stručna pitanja, zaštita prava i pacijenata i djelatnika, prepoznatljivost struke od strane suradnika i nadređenih, mentorstva, studentske prakse, sudjelovanje u poslovima kadrovskih službi, testiranje kandidata za zaposlenje, suradnja s fakultetima ... i još mnoge druge. Svoje nedoumice, probleme ili prijedloge još uvijek najčešće prosljeđujemo nadležnim institucijama osobno ili ispred organizacijske jedinice, dijeleći odgovore koje smo dobili i svoja iskustva s onim kolegama koje smo imali priliku upoznati, a to uvelike ovisi o tome u kojem mjestu ili gradu radimo. Sekcija bolničkih psihologa koja bi se osnovala pri Hrvatskom psihološkom društvu činila bi platformu koja bi nam omogućila međusobno upoznavanje, neposredniju komunikaciju, lakše dogovaranje i usuglašavanje te zajedničko predstavljanje i traženje rješenja u sadržajima koje su od važnosti za sve nas koji u ovom sustavu radimo. Na osnivačkom sastanku sekcije dobrodošli su svi psiholozi zaposleni u bolničkom sustavu RH.

Ključne riječi: bolnički sustav, dogovor, suradnja

SASTANAK SEKCIJE PSIHOLOGA U MEDICINI RADA

Mateja Matic

Agape – Agencija za psihodijagnostiku i psihološki tretman, Karlovac

✉ matcimateja.mm@gmail.com

GKHP je uvijek dobra prilika za okupljanje kolege iz različitih gradova i tako proširiti i poboljšati suradnju. S obzirom na sve veću pažnju koja se posvećuje mentalnom zdravlju radnika i sve veći utjecaj psihosocijalnih rizika na pojedinca, posao psihologa u medicini rada postaje još kompleksniji. Iz istih razloga i sami poslodavci sve češće zahtijevaju i neke specifične preglede. Da bismo se uspješno suočili s tim zahtjevima, nužna je suradnja i razmjena iskustava s kolegama, a to je cilj ovog sastanka. Želimo se osvrnuti se na neke nove probleme, dileme i teškoće s kojima se suočavamo, a onda kroz razmjenu iskustva pomoći jedni drugima da ih savladamo. To će nam pomoći da lakše napravimo i potrebne smjernice za daljnji rad. Osim toga, cilj nam je napraviti plan aktivnosti za godinu pred nama kako bismo daljnje sastanke prilagodili trenutačnim potrebama i tako ih učinili korisnijima za sve kolege. Isto tako, s obzirom na to da je ove godine počela i edukacija novih kolega na području medicine rada, ovo je prilika da se i oni uključe u rad Sekcije psihologa u medicini rada i povežu s iskusnijim kolegama, a to će nam omogućiti da učimo jedni od drugih i povećavamo kvalitetu svog rada. Prema predviđenom dnevnom redu, sastanak bi trebao trajati do 30 minuta. Očekivani broj prisutnih je do trideset ljudi.

Ključne riječi: specifični pregledi, smjernice, plan aktivnosti

SASTANAK SEKCIJE PSIHOLOGA U SOCIJALNOJ SKRBI

Martina Antolković Hršak

HPD, Sekcija psihologa u socijalnoj skrb, Zagreb

✉ *martina.antolkovichrsak@socskrb.hr*

U sklopu 32. Godišnje konferencije hrvatskih psihologa Sekcija psihologa u socijalnoj skrbi održat će sastanak.

Dnevni red:

1. Analiza rada sekcije
2. Plan rada Sekcije u 2026. godini
3. Razno

Ključne riječi: socijalna skrb, sekcija

SASTANAK SEKCIJE ZA KLINIČKU PSIHLOGIJU

Siniša Brlas, Ljiljana Lukačević, Mislav Staničić

Zavod za javno zdravstvo "Sveti Rok" Virovitičko-podravske županije,
Virovitica

✉ sinisa.brlas@zzjzvpz.hr

Sekcija za kliničku psihologiju Hrvatskog psihološkog društva reorganizirana je imenovanjem novoga pročelnika (Siniša Brlas) koncem 2024. godine i dva člana čelništva Sekcije (zamjenica pročelnika Ljiljana Lukačević i tajnik Mislav Staničić) u prvoj polovini 2025. godine. Od tada su održana dva sastanka Sekcije u virtualnom prostoru, a sastanak Sekcije na ovoj Konferenciji prvi je sastanak uživo nakon reizbora čelništva Sekcije. Cilj je sastanka ustrojiti učinkovitu mrežu suradnje kliničkih psihologa, potaknuti međusektorsku suradnju dionika u kojima klinički psiholozi profesionalno djeluju i ohrabriti kliničke psihologe na djelovanje u akademskoj i lokalnoj zajednici kako bi se poboljšala vidljivost struke u javnom prostoru. Sadržaj ovoga sastanka predviđa neposredno predstavljanje čelništva Sekcije članovima, izbor preostala dva člana čelništva, dogovor oko načina ažuriranja članstva u Sekciji i raspravu članova o viziji djelovanja Sekcije u akademskom prostoru i društvenoj zajednici kako bi se što učinkovitije afirmirali Standardi rada kliničkih i zdravstvenih psihologa koji proizlaze iz temeljnih zadataka kliničke i zdravstvene psihologije, a to su: prevencija, psihodijagnostička procjena, tretman neprilagođenog i aberantnog doživljavanja i ponašanja te istraživanja. Također, članstvu će biti predstavljen i novi vizualni identitet Sekcije koji će pratiti rad Sekcije u narednom razdoblju jer psihologija kao struka razumije kako je i neverbalna komunikacija neizostavan i važan dio komunikacije kao ključnog alata i vještine u međuljudskoj interakciji, a ideja je da ovakav pristup doprinese boljoj vidljivosti i prepoznatljivosti rada kliničkih psihologa, ali i psihologije kao struke u akademskoj i lokalnoj zajednici.

Ključne riječi: sastanak, sekcija, klinička psihologija

SASTANAK SEKCIJE ZA PENOLOŠKU PSIHOLOGIJU

Anela Alavanja

Zatvor u Šibeniku, Šibenik

✉ hpd.penoloska.sekcija@gmail.com

Sastanak Sekcije za penološku psihologiju zamišljen je kao prilika za predstavljanje dosadašnjeg rada te planiranje budućih aktivnosti. Uz informiranje sudionika o radu Sekcije, cilj je potaknuti razmjenu iskustava i ideja, unaprijediti međusobnu suradnju članova, ali i osnažiti povezanost s drugim sekcijama i stručnim tijelima. Na sastanku će biti predstavljene aktivnosti provedene tijekom 2025. godine, na temelju kojih će se oblikovati prijedlozi upućeni Upravi za zatvorski sustav i probaciju. Također, planira se definirati temeljni okvir rada Sekcije u 2026. godini, uz prijedlog nositelja pojedinih zadataka, te dogovoriti doprinos Sekcije obilježavanju Tjedna psihologije 2026.

Dnevni red:

1. Pregled aktivnosti Sekcije tijekom 2025. godine
2. Prijedlozi prema Upravi za zatvorski sustav i probaciju
3. Plan rada za 2026. godinu i raspodjela aktivnosti
4. Aktivnosti Sekcije u okviru Tjedna psihologije 2026.
5. Razno

Ključne riječi: penološka psihologija, psiholozi u zatvorskom sustavu i probaciji, rad Sekcije HPD-a, planiranje aktivnosti, Tjedan psihologije

SASTANAK SEKCIJE ZA POVIJEST PSIHLOGIJE

Krunoslav Matešić, Josip Lopižić

Hrvatsko psihološko društvo, Zagreb

✉ kmatesic@nakladaslap.com

Povijest psihologije ima opću povijest, ali ima također i dijelove koji su vezani uz razvoj psihologije u nacionalnim okvirima. Specifičnost našeg nacionalnog razvoja leži u činjenici da sve što je bilo do Marka Marulića smijemo svrstati u pretpovijest, a ovih zadnjih pet stotina godina u nacionalnu povijest psihologije. Do sada smo za povijest psihologije imali na raspolaganju samo prijevode inozemnih priručnika, dvaju američkih, jednog sovjetskog i jednog talijanskog u kojima se povijest psihologije u Hrvatskoj i ne spominje. Zbornik o razvoju Odsjeka za psihologiju u Zagrebu pokriva samo djelomično razvoj psihologije u Hrvatskoj. O četiri doktora/ice psihologije s hrvatskom domovnicom tiskani su vrlo opširni zbornici, odnosno biografije/hagiografije, ali to nije dovoljno. Nisu adekvatna ni opširna djela posvećena dvama psihijatrima koji su utjecali i na razvoj naše psihologije. Do sada je objavljeno i relativno mnogo znanstvenih i stručnih članaka i konferencijskih priopćenja o razvoju psihologije u Hrvatskoj, dio vrlo urednih, a dio potpuno promašenih, i svi ti sadržaji trebali bi biti obuhvaćeni u suvislu cjelinu. Povijesna znanost nastoji objasniti makrosocijalne procese i promjene koji se sporo odvijaju u uzročno-posljedičnim odnosima. Je li izvedivo da HPD dogovori radnu skupinu/redakciju za takav projekt pa da se pokušaju osigurati sredstva od zaklada ili ministarstava jer je teško očekivati da bi svi bili spremni raditi bez honorara. Ima li HPD uopće pravnu utemeljenost da provodi znanstveni projekt? Možemo li, barem za početak, krenuti s priložima o počecima rada psihologa u praksi?

Ključne riječi: povijest psihologije, hrvatsko psihološko društvo, akademska zajednica psihologa

SASTANAK SEKCIJE ZA PROFESIONALNO USMJERAVANJE

Tihana Hrkač

Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područni ured Varaždin, Varaždin

✉ tihana.hrkač@hzz.hr

Sastanak sekcije za profesionalno usmjeravanje održat će se s ciljem izvještavanja sudionika sastanka o radu Sekcije kroz proteklu godinu kao i o planiranju aktivnosti za naredni period. Raspravit će se o idejama i prijedlozima vezanima uz aktivnosti Sekcije, mogućnosti sklapanja suradnje i povezivanja s drugim sekcijama kao i učlanjenju potencijalno novih članova Sekcije. Dotaknuti ćemo se i ideja za poboljšanje rada psihologa u području profesionalnog usmjeravanja, raspravit će se o položaju psihologa na Hrvatskom zavodu za zapošljavanje te o potrebama za dodatnim mogućnostima stručnog usavršavanja. Također, revidirat će se članovi čelnštva Sekcije odabrani na prošlogodišnjoj konferenciji, te će se izvršiti reizbor novog čelnštva (ukoliko bude potrebe).

Ključne riječi: profesionalno usmjeravanje, sekcija HPD-a, Hrvatski zavod za zapošljavanje

SASTANAK SEKCIJE ZA PSIHLOGIJU SPORTA I TJELESNOG VJEŽBANJA

Renata Barić

Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet, Zagreb

✉ renata.baric@kif.unizg.hr

Sastanak članove Sekcije za psihologiju sporta i tjelesnog vježbanja održat će se kao dodatna aktivnost članova Sekcije na GKHP sa sljedećim **dnevnim redom**:

1. Prihvatanje Dnevnog reda i verifikacija zapisnika s prethodnog sastanka Sekcije
2. Novi ciklus Edukacije za buduće sportske psihologe (operativne informacije)
3. Predstavljanje Programa o specijalističkom stažu u području psihologije sporta i tjelesnog vježbanja
4. Potrebe članova i problematika sekcije – rasprava
5. Organizacija intervizije
6. Razno

Ključne riječi: sastanak, psihologija sporta

SASTANAK SEKCIJE ZA ŠKOLSKU PSIHOLOGIJU: IZAZOVI I POTREBE STRUČNIH SURADNIKA PSIHOLOGA U ODGOJU I OBRAZOVANJU

**Sanja Tatalović Vorkapić, Mirela Sirovica, Eli Vidović,
Gordana Vorkapić Jugovac**

Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet, Rijeka

✉ sanjatv@uniri.hr

S obzirom na donedavni status mirovanja Stručne sekcije za školsku psihologiju HPD-a, cilj ovog sastanka je informirati stručne suradnike psihologe koji rade u sustavu odgoja i obrazovanja o ponovnom pokretanju sekcije, organizacijskim aspektima rada sekcije te programu rada sekcije za ovu kalendarsku godinu. Pored navedenog, prikazat će se različiti izazovi s kojima se trenutno školski psiholozi suočavaju, mogućnosti suradnje s drugim relevantnim strukama u odgoju i obrazovanju, kao i njihove potrebe u okviru djelovanja stručne sekcije. Ujedno će sastanak biti usmjeren na motiviranje prisutnih u članstvo sekcije, te raspravu o njihovim artikuliranim potrebama na koje se može odgovoriti u okviru rada sekcije. Naposljetku, bit će riječi o profesionalnom razvoju školskih psihologa, razvoju njihovog profesionalnog identiteta, obuhvaćajući pritom cijeli raspon aspekata od terminologije do djelokruga rada u kontekstu suvremenog odgoja i obrazovanja.

Ključne riječi: psiholozi stručni suradnici, školski psiholozi, odgoj i obrazovanje, potrebe, izazovi

SASTANAK SEKCIJE ZA VOJNU PSIHLOGIJU

Ida Šintić Verem, Marcela Kovačić Tomac, Ivana Selak, Marina Bajs Pribisalić, Irena Horvat, Tea Tadić, Monika Ćosić, Ariana Andreić, Ana Plantaš, Matija Vršić, Stela Ferić-Živaljić, Elizabeta Stipčević, Vlatka Hoffmann, Ivana Ereiz, Suzana Filjak, Asja Madunić, Stanka Limov, Anamarija Rukavina, Jakov Karin, Višnja Livajić Pezer, Marija Bajić, Marina Kovačić, Lolita Cikojević, Milana Kljajić, Adrijana Mijoković, Irma Gračić, Dijana Sedinić, Sebastijan Kuprešak, Dora Hunjadi, Amalija Petrić, Sanja Radica, Tomislav Filjak

Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Zagreb

✉ sintic.ida@gmail.com

Prema Pravilniku o osnivanju i načinu rada stručnih sekcija Hrvatskog psihološkog društva, Sekcija za vojnu psihologiju kontinuirano održava sastanke Sekcije sa stručnim predavanjima odnosno u okviru seminara, konferencija i sličnih strukovnih događanja. Cilj ovoga sastanka je iskoristiti priliku kada je na okupu veći broj vojnih psihologa, kao i drugih psihologa te ostalih zainteresiranih sudionika Konferencije, održati sastanak o trenutno aktualnim temama vezano za rad Sekcije te se dogovoriti oko aktivnosti koje nam uskoro slijede.

Teme dnevnog reda ovoga sastanka se odnose na planiranje aktivnosti početkom 2026. godine, kao i aktivnost koju smo započeli, a odnosi se na izradu Povjesnice Hrvatske vojne psihologije.

U planu je prvo podsjetiti da se tradicionalno u veljači održava Tjedan psihologije u organizaciji Hrvatskog psihološkog društva te potaknuti što veći broj članova Sekcije da se uključe u tu aktivnost.

Pod drugom točkom će se ustanoviti što smo učinili po pitanju izrade Povjesnice i što ćemo dalje poduzeti.

Treće, dogovorit ćemo se za termin i teme održavanja sljedećeg sastanka Sekcije s predavanjima.

Sudionici sastanka imat će priliku dati prijedloge za rad Sekcije u 2026. godini, kao i prijedloge za vlastitu aktivnost.

Pozivamo sve kolegice i kolege, članice i članove Sekcije te ostale zainteresirane sudionike Konferencije na sastanak stručne Sekcije za vojnu psihologiju HPD-a.

Ključne riječi: stručna sekcija HPD-a, vojna psihologija, povijest hrvatske vojne psihologije

SASTANAK STRUČNE SEKCIJE ZA ZDRAVSTVENU PSIHOLOGIJU

Damir Lučanin

HPD, Sekcija za zdravstvenu psihologiju, Zagreb

✉ dlucanin@gmail.com

Cilj sastanka stručne Sekcije za zdravstvenu psihologiju HPD-a je dijeljenje informacija, mišljenja i stavova s kolegicama i kolegama iz područje zdravstvene psihologije. Na konferenciji se nastoji organizirati sastanak Sekcije za ZP kako bi se sudionicima konferencije omogućilo neposredno sudjelovanje na sastanku i aktivni doprinos raspravi o stanju, izazovima i perspektivama razvoja zdravstvene psihologije u Hrvatskoj. Konferencija je prilika da se zdravstveni psiholozi međusobno susretnu i upoznaju, što je posebno važno za nove kolegice i kolege u ovom području, a može biti i motivacija nekim psiholozima za proširenje djelokruga rada na neke sadržaje iz širokog polja zdravstvene psihologije. Mogućnosti korisnog djelovanja i doprinosa psihologa boljitku ljudi u različitim područjima medicine i zdravstva su uistinu široke. Istovremeno javnost postaje sve više svjesna važnosti psihologije za očuvanje zdravlja i efikasnije liječenje oboljelih. Sve više je prisutna spoznaja da psihički čimbenici igraju važnu ulogu u liječenju svih bolesti (ne samo kroničnih i teških) koje zahtijevaju sveobuhvatan multidisciplinarni pristup. Uz stalni napredak znanja i unapređenje prakse, još uvijek stoji da bi zdravstveni psiholozi trebali biti češće uključeni u rad s pacijentima i tu ideju je poželjno čim više širiti u općoj javnosti, ali i među stručnjacima različitih profila pa i među samim psiholozima. U sklopu sastanka bit će predstavljen značaj i mogućnosti povezivanja s drugim sekcijama HPD-a i udruženjima zdravstvenih psihologa van granica Hrvatske, a s ciljem poticjnja razvoja zdravstvene psihologije u Hrvatskoj. Jedna od tema bit će osvrt na aktivnosti članova Sekcije tijekom protekle godine, a raspraviti će se i moguće aktivnosti u predstojećem periodu.

Ključne riječi: zdravstvena psihologija, prevencija bolesti, zdravstveni ishodi, razmjena iskustava

KAZALO AUTORA

A

Ajduković, Dean, 115
Ajduković, Marina, 116, 118
Alavanja, Anela, 27, 201, 257
Andreić, Ariana, 97, 262
Andreis, Lea, 160, 191, 192
Anić, Petra, 149
Antišić Čanić, Sandra, 7, 217
Antolković Hršak, Martina, 255

B

Babarović, Toni, 161
Babić Čikeš, Ana, 197
Bacinger Klobučarić, Berta, 218
Bačani, Dijana, 150
Bajić, Marija, 105, 262
Bajs Pribisalić, Marina, 97, 262
Barić, Renata, 36, 198, 203, 260
Barišić, Ines, 219
Bartolac, Andreja, 171, 172
Barun, Tina, 201
Barušić, Teuta, 119
Bašković, Mandalena, 144
Batinić, Lana, 78, 138, 168, 186
Baturina, Vanja, 245
Bauer, Ksenija, 32, 201, 204
Baždarić, Ksenija, 178
Bekavac, Petra, 117, 151
Benić, Milica, 118
Bestulić, Sara, 226
Betlehem, Ruben, 147
Bilić, Klara, 138, 168
Birsa, Jelena, 220
Bitanga, Tanja, 49
Blašković, Ivana, 154
Blažev, Mirta, 161
Bobanović, Marija, 128
Bodrožić Selak, Matea, 78, 138, 168, 186
Bogdan, Andreja, 119, 205, 234
Bohnert, Nina, 245
Bolić, Tamara, 120
Bošković, Gordan, 121, 122
Brajša-Žganec, Andreja, 120
Brečić, Petrana, 235
Brekalo, Maja, 86, 87
Brkljačić, Tihana, 82, 120
Brlas, Siniša, 7, 206, 209, 236, 247, 256

Brečić, Dorina, 172
Bubnić, Ljiljana, 123
Bučević, Danijela, 124
Bukovčan, Tanja, 115
Buljan Gudelj, Lara, 7, 207
Buljan, Ivan, 7
Bupić, Jelena, 187

C

Cek, Maša, 154
Cesar, Matija, 175
Cibenečki, Lara, 37
Ciboci Perša, Lana, 78, 138, 168, 186
Cikojević, Lolita, 101, 262
Colombo, Desirée, 159
Crnković, Silvija, 176

Č

Čar Bunčić, Mirjana, 175
Čargo, Palma, 211
Černja Rajter, Iva, 191, 192
Čevizović, Dorotea, 171
Čorkalo, Dinka, 115
Čosić, Monika, 99
Čotić, Tanja, 194

Ć

Ćorić, Ana-Marija, 82, 120
Ćorić, Omer, 156
Ćosić, Monika, 262
Ćudina, Vicko, 29, 125

D

Dabo, Krešimir, 191, 192
Dekanić Arbanas, Gracia, 74
Delač Hrupelj, Jadranka, 65
Despot Lučanin, Jasminka, 7, 204, 237
Diklić, Lea, 176
Dodig, Mateja, 182, 183
Dominić, Tihana, 233
Dorotić, Jeronim, 138
Dubravac, Jozo, 198
Dukić, Ida, 191, 192
Dumičić, Ivana, 183

DŽ

Džida, Marija, 120

Đ

Đinkić, Iva, 89

Đonlić, Ružica, 135

Đurić, Dijana, 210

E

Erceg, Nikola, 126

Ereiz, Ivana, 105, 262

F

Ferić-Živaljić, Stela, 102, 262

Filjak, Suzana, 107, 262

Filjak, Tomislav, 108, 262

Flego Sumić, Maja, 207

Frančišković, Jelena, 221

Frančula Modrčin, Ivana, 205

Frencl Žvanut, Maja, 163

G

Gabelica Šupljika, Maja, 31

Gačal, Hana, 79

Galić, Josipa, 207

Glavak Tkalić, Renata, 158, 159

Glavinici, Dubravka, 127

Gligora, Hrvoje, 157, 213

Gojo, Marina, 221

Goldstein, Ivo, 234

Gračić, Irma, 262

Grbić, Mirela, 132

Greblo Jurakić, Zrinka, 7, 35, 37, 191, 192,
203

Grujić, Mirna, 147

Grundler, Marija, 128

Gudlin, Vivien, 149

Gulin, Marina, 129

Gundić, Tomislav, 38, 39

H

Haler, Milena, 57, 222

Hančević, Sara, 36

Haramina, Ana, 138, 168, 186

Hašpl, Renata, 189

Hauser, Goran, 181

Hoffmann, Vlatka, 105, 262

Horvat, Irena, 97, 262

Hren, Darko, 7

Hrkač, Tihana, 43, 45, 259

Hunjadi, Dora, 99, 106, 262

I

Ivaković, Fanika, 130

Ivelja, Nives, 204

J

Jagmić, Nada, 141

Jakobek, Vedran, 38, 39

Jaman, Kamea, 53

Jantolek, Ana, 154

Jendričko, Tihana, 235

Jerković, Ivan, 208, 250

Ježovita, Josip, 78, 186

Jotanović, Zdravko, 178

Jović, Slobodan, 7, 240

Juginović, Mirjam, 132

Jukić, Neda, 80

Juretić, Bernardica, 206

Juretić, Jasminka, 237

Jurjako, Sanja, 105

K

Kalebić Jakupčević, Katija, 7, 9

Kalebić Maglica, Barbara, 213, 237

Kanis Uldrijan, Kristina, 189

Kapetanović, Sabina, 16

Kardum, Goran, 7, 223

Karin, Jakov, 7, 107, 262

Karlović, Dalibor, 235

Kegalj, Nada, 119

Kendel Čular, Jelena, 219

Keresteš, Gordana, 148

Klapčić, Bojan, 131

Klarić, Dina, 7

Kljajić, Milana, 101, 262

Ključević, Željko, 132

Knežević, Lovro, 78, 186

Koković-Novosel, Renata, 98

Kolić, Lucija, 86

Koren, Helena, 117, 151

Kosec, Tanja, 142

Kostanić, Marija, 133

Kostelić Martić, Andreja, 61, 238

Kostović Srzentić, Mirna, 70

Kostrenčić, Veronika, 154

Kotrla Topić, Marina, 82

Kovačić Borković, Davorka, 184
 Kovačić Tomac, Marcela, 106, 262
 Kovačić, Marina, 100, 262
 Kranjčić, Ivan, 115
 Krip, Marija, 176
 Krsnik, Josipa, 150
 Kuharić, Sandra, 204
 Kuljanić, Karin, 74
 Kuprešak, Sebastijan, 106, 262
 Kuterovac Jagodić, Gordana, 7, 224, 234
 Kvrgić, Deni, 245

L

Lauri Korajlija, Anita, 194
 Leović, Adam, 180
 Limov, Stanka, 96, 262
 Livajić Pezer, Višnja, 103, 262
 Lončar, Anamarija, 7, 207
 Lopižić, Josip, 7, 10, 139, 208, 210, 213, 237,
 253, 258
 Lovrić, Barbara, 90
 Lovrinčević, Tea, 81
 Lovrinčević, Zrinka, 209
 Lučanin, Damir, 69, 263
 Lučić, Lana, 82
 Lukačević, Ljiljana, 206, 256
 Lulić Kujundžić, Sara, 182, 183

M

Macuka, Ivana, 7, 77, 80, 241
 Madunić, Asja, 96, 101, 262
 Maglica, Toni, 79
 Maglić, Marina, 134
 Majić Peršin, Martina, 48
 Majić, Ana, 135
 Mališa, Snježana, 138, 186
 Malnar, Petra, 212
 Maras, Tvrtko, 136, 162
 Marasović Rogina, Marica, 47
 Maravić, Jasminka, 138, 168
 Marjanović, Dajana, 221
 Markotić, Marija, 137
 Marković, Natalija, 44
 Martinac Dorčić, Tamara, 153, 167
 Martinko Rutić, Kristina, 229
 Maslić Seršić, Darja, 62, 242
 Matešić, Krunoslav, 17, 258
 Matić, Mateja, 254
 Matijaš, Marijana, 86, 87
 Matković, Roberta, 184
 Matuško, Katarina, 44

Medak, Olivera, 144
 Merkaš, Marina, 78, 138, 167, 168, 186
 Mihić, Josipa, 79
 Mijoković, Adrijana, 262
 Mijoković, Dijana, 104
 Mikac, Una, 62
 Mikuš, Ljiljana, 7, 139
 Milanović Lambeta, Anita, 225
 Milanović, Katarina, 127
 Milas, Goran, 160
 Miletić, Irena, 7
 Milković Šipek, Sanja, 140
 Miloš, Iva Sofija, 141, 165, 240
 Milovanović, Tamara, 142
 Mirković Hajdukov, Mitra, 143, 210
 Mišević, Živko, 74
 Mucić Šutić, Edita, 144
 Mustapić, Marko, 134
 Muškić, Maja Marija, 122

N

Nakić Radoš, Sandra, 7, 85, 86, 87, 91, 125
 Nikolić Ivanišević, Matilda, 63
 Novak, Miranda, 79
 Nuždić, Sandra, 154

O

Ombla, Jelena, 63
 Orlić, Marija, 204
 Osmak-Franjić, Davorka, 145

P

Pahić, Tea, 146
 Pandžić, Mario, 78, 168, 186
 Parmač Kovačić, Maja, 126
 Paškvan Marić, Irena, 123
 Pavela Banai, Irena, 147
 Pavić Pospišil, Arijana, 227
 Pavlin-Bernardić, Nina, 38, 39
 Pavlović, Tomislav, 134
 Penić, Zvonimir, 201
 Perić Pavišić, Katarina, 159
 Perić, Petar, 178
 Perišić, Kristina, 190, 193
 Perković Kovačević, Marina, 82
 Perković, Lada, 177
 Petrak, Olivera, 180
 Petrić, Amalija, 262
 Pilepić, Boris, 246
 Plantaš, Ana, 106, 262

Plavšić, Marlena, 213, 237
 Pleić, Neda, 7, 148, 205
 Pletikosić Tončić, Sanda, 181
 Pokrajac-Bulian, Alessandra, 7, 149
 Popović, Dora, 133, 161
 Posavec, Dino, 139
 Preradović, Vladimir, 211
 Profaca, Bruna, 19
 Ptiček Perković, Jelena, 150
 Pucić, Mia, 147
 Pukljak, Zrinka, 73, 177, 238
 Pureta, Tanja, 66
 Purgato, Marianna, 20

R

Radica, Sanja, 262
 Radić Brajnov, Vedrana, 203, 211
 Radman, Morana, 72
 Rađa, Marko, 136
 Raguž Pečur, Barbara, 117, 151
 Rajter, Miroslav, 116, 118
 Rakvin, Nena, 56, 212
 Rede, Ivana, 205, 253
 Reić Ercegovac, Ina, 15, 241
 Riđić, Diana, 143, 208, 210
 Roje, Romilda, 205
 Roviš, Darko, 79
 Rudolfi, Nelija, 7, 152
 Rudolfi, Zdenko, 245
 Rudolfi, Željko, 245
 Rukavina, Anamarija, 96, 262
 Rukavina, Melita, 71
 Ružić, Valentina, 209
 Ružojčić, Mitja, 126

S

Samardžija, Sanja, 227
 Sedičić, Dijana, 104, 262
 Selak, Ivana, 98, 262
 Sinožić, Tamara, 178
 Sirovica, Mirela, 212, 261
 Slišković, Ana, 63
 Smojver-Ažić, Sanja, 153, 154, 204
 Sokolović, Hana, 143
 Staničić, Mislav, 155, 206, 256
 Stanković, Biljana, 128
 Stanković, Nikolina, 239
 Stefanovski, Nataša, 203, 211
 Stevanović, Aleksandra, 178
 Stipčević, Elizabeta, 102, 262
 Stojković, Lena, 211

Subotić, Sanja, 226
 Sučić, Ines, 29, 30, 159
 Sunajko, Sunčica, 245
 Sušanji Cindrić, Ivana, 139
 Sušanji, Zoran, 64, 242
 Svetina Leš, Ivana, 7, 162
 Sviben, Ksenija, 188
 Svilar Blažinić, Dubravka, 156, 157

Š

Šakić Velić, Marija, 78, 138, 168, 186
 Šapić Kozar, Ljiljana, 185
 Šetić, Remzija, 210
 Šikić, Silvija, 154
 Šimić, Zoran, 28, 30
 Šimleša, Sanja, 21, 54, 209
 Šimunić, Ana, 63
 Šimunović, Mara, 159
 Šintiće Verem, Ida, 95, 262
 Škovrlj, Bruno, 158, 159
 Šore, Rajka, 179
 Špruk, Ivana, 177
 Štengl, Lorena, 125
 Štrucelj, Helena, 178
 Šurjak, Mirta, 211
 Šutić, Lucija, 79
 Šverko, Iva, 133

T

Tadić, Ana, 101
 Tadić, Tea, 104, 262
 Takač, Anamaria, 189
 Takšić, Iva, 195
 Tatalović Vorkapić, Sanja, 174, 209, 212, 239, 261
 Tkalčić, Mladenka, 181
 Tokić, Andrea, 63
 Tomac, Nensi, 160, 161
 Tomas, Jasmina, 62
 Tomašić Humer, Jasmina, 197
 Tomšek, Helena, 173
 Tončić, Marko, 181
 Tonković Grabovac, Maša, 191, 192
 Toth, Marko, 190, 193
 Trboglav Podvorac, Martina, 228
 Trlin, Anika, 88
 Troškot Perić, Rosana, 181
 Tudor Pavičić, Vesna, 7, 11, 132

U

Udovičić, Zdeslava, 162

V

Vac Burić, Neda, 55
Vardo, Elvis, 143
Velki, Tena, 7, 163, 185, 206, 209, 224, 247
Vidaković, Marina, 88
Vidović, Eli, 209, 261
Vlašić, Silvana, 207
Vojnović, Ljiljana, 196
Vorkapić Jugovac, Gordana, 261
Vrdoljak, Gabrijela, 79
Vrkljan, Kika, 178
Vršić, Matija, 97, 262
Vučić, Lucija, 245
Vučković, Mirela, 178
Vujčić, Ena, 173
Vukadinović, Minja, 229
Vuković, Dora, 147
Vuković, Helena, 125
Vuković, Neda, 245
Vuletić, Gorka, 173

Vuletin, Sanja, 164
Vuolo, Michael, 159

W

Wertag, Anja, 29, 30, 159

Z

Zanze, Ivana, 201
Zelić, Ivica, 135
Zombori, Dejvid, 119
Zorić, Dora, 165
Zubić, Nikoleta, 154

Ž

Ždero, Vedrana, 7
Žegura, Iva, 213, 235, 237, 248, 249
Žižek, Tatjana, 166
Žulec Ivanković, Ana, 78, 138, 167, 168, 186
Žutić, Maja, 86, 87
Žvanut, Boštjan, 163

Hrvatsko
Psihološko
Društvo